

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa

na lata 2025-2030

Bychawa, 2025

Opracowanie:

www.deltapartner.org.pl

Wprowadzenie.....	5
1. Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu	7
2. Podstawa prawna	9
3. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi	10
3.1 Opis sposobu realizacji dokumentów strategicznych gminy	10
4. Synteza diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.....	13
4.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	14
4.2 Wnioski z diagnozy delimitacyjnej	21
5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji	29
5.1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego	29
6. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji.....	34
6.1 Analiza szczegółowa podobszaru rewitalizacji I w Bychawie	39
6.2 Analiza szczegółowa podobszaru rewitalizacji Bychawa II	55
6.3 Potencjały podobszarów rewitalizacji w Gminie Bychawa	69
6.4 Problemy i potrzeby podobszarów rewitalizacji	71
7. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji	77
8. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań	79
9. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	81
9.1 Projekty podstawowe	83
9.2 Uzupełniające projekty rewitalizacyjne	112
10. Komplementarność i mechanizmy integrowania	114
10.1 Komplementarność przestrzenna	114
10.2 Efekt synergii projektów rewitalizacyjnych	115
10.2 Komplementarność problemowa	117
10.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna	121
10.4 Komplementarność międzyokresowa	122
10.5 Komplementarność źródeł finansowania	125
10.6 Podsumowanie komplementarności	125
10.7 Mechanizmy integracji.....	127
10.8 Dostępność	128
11. Indykatywne ramy finansowe	130
12. Opis struktury zarządzania	132
13. System monitoringu i oceny GPR.....	134
13.1 Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR oraz wskaźniki monitoringu	134
13.2 Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych	136
13.3 Aktualizacja GPR	137
13.4 Harmonogram realizacji.....	138
13.5 Koszty zarządzania	139

14. Upowszechnienie dokumentu i proces partycypacji społecznej	139
14.1 Uspołecznienie opracowania GPR	139
14.2 Uspołecznienie wdrażania GPR.....	143
15. GPR jako strategia IIT (inny instrument terytorialny).....	145
16. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko	148
17. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach	148
18. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego	148
18.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji	148
18.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego	148
Spis tabel	149
Spis grafik	150
Spis wykresów	150
Spis zdjęć	151
Załącznik graficzny – mapa pogładowa podstawowych kierunków zmian funkcjonalno- przestrzennych.....	152

Wprowadzenie

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2025-2030 jest dokumentem operacyjnym, określającym główne cele i kierunki działań samorządu Gminy Bychawa w długofalowej perspektywie. Niniejszy dokument stanowi kontynuację *Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2017–2023*, przyjętego Uchwałą Nr XXVII/177/2017 Rady Miejskiej w Bychawie z dnia 23 marca 2017 r. W związku ze zmieniającą się sytuacją społeczno-gospodarczą, jak również prawną, ww. dokument utracił ważność z końcem 2023 r., a zawarte w nim założenia wymagały weryfikacji i dostosowania do obecnych uwarunkowań. Z uwagi na fakt, iż jedynym dokumentem określającym sposób prowadzenia rewitalizacji w jednostkach samorządu terytorialnego są gminne programy rewitalizacji, przystąpiono do opracowania nowego dokumentu.

Przedstawiony dokument zawiera szczegółową analizę problemów występujących na wyznaczonych podobszarach rewitalizacji. Jego głównym celem jest zapobieganie pogłębianiu się i rozprzestrzenianiu stanu kryzysowego na zdegradowanym terenie. Zaplanowane działania opierają się na zintegrowanym podejściu, które obejmuje:

1. Wsparcie społeczności lokalnej poprzez aktywizację mieszkańców.
2. Pobudzenie rozwoju gospodarczego obszaru.
3. Przywrócenie ładu przestrzennego.
4. Wdrożenie zasad zrównoważonego rozwoju.

Proponowane rozwiązania mają charakter kompleksowy i wzajemnie się uzupełniający, co pozwoli na skuteczne przeciwdziałanie zidentyfikowanym problemom oraz trwałą poprawę jakości życia w rewitalizowanej przestrzeni.

Opracowanie zostało przygotowane w zgodzie z następującymi przepisami prawa:

- Ustawa z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji (Dz. U. 2024 r. poz. 278),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1465, 1572, 1907, 1940)
- Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027 (dokument opracowany przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa został opracowany zgodnie z metodyką zaproponowaną w następujących publikacjach:

- „Rewitalizacja. Inspiracje i doświadczenia dla zintegrowanych działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki”, Opole, 2022 r.,
- Ekspertyza pn. „Ocena realizacji gminnego programu rewitalizacji. Praktyczny podręcznik dla samorządów lokalnych”. Ekspertyza współfinansowana ze środków Unii Europejskiej

z Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020 w ramach projektu Regiony Rewitalizacji, Warszawa, 2022 r.,

- W. Jarczewski (red.), Delimitacja krok po kroku, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju Departament Polityki Przestrzennej i Gospodarki Nieruchomościami, Warszawa, 2017 r.,
- A. Jadach-Sepiolo (red.), Gminny Program Rewitalizacji. Praktyczny poradnik dla mieszkańców i władz lokalnych, Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju Departament Polityki Przestrzennej i Gospodarki Nieruchomościami, Warszawa, 2018 r.,
- A. Jadach-Sepiolo, K. Spadło, A. Kułaczowska (red.), Monitorowanie procesów rozwoju na poziomie wewnątrzmijskim, Warszawa 2020 r. Publikacja ta powstała w ramach projektu Monitoring rozwoju lokalnego na poziomie miejskim i wewnątrzmijskim, realizowanego przez Związek Miast Polskich oraz Instytut Rozwoju Miast i Regionów w ramach umowy dotacji z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju (obecnie Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej),
- Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa, Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz, Warszawa, 2016 r.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2025 – 2030 jest dokumentem strategicznym o charakterze lokalnym. Gmina Bychawa przyjmując do realizacji projekty rewitalizacyjne realizuje zadania własne, wprost wynikające z art. 7 ust. 1 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Pierwszym etapem pracy, prowadzącym do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji było przeprowadzanie diagnozy delimitacyjnej, która pozwoliła wyodrębnić obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji w Gminie Bychawa. Potwierdzeniem wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji jest uchwała nr IX/96/2025 Rady Miejskiej w Bychawie z dnia 5 lutego 2025 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bychawa (Dz. Urz. Woj. Lubelskiego Poz. 1147). Ww. uchwała stanowi akt prawa miejscowego i zgodnie z wymogami ustawowymi, została uprzednio poddana konsultacjom społecznym.

Kolejnym krokiem było przystąpienie do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2025 - 2030, czego prawomocnym potwierdzeniem było podjęcie Uchwały Nr XI/110/2025 Rady Miejskiej w Bychawie z dnia 26.03.2025 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2025-2030.

1. Wykaz pojęć zastosowanych w opracowaniu

Poniżej zaprezentowano wykaz pojęć związanych z rewitalizacją, których źródłem jest

Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

OBSZAR ZDEGRADOWANY	- obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy. Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej w każdym z podobszarów.
OBSZAR REWITALIZACJI	- obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz być zamieszkały przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary na których zidentyfikowano problemy w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, takie jak tereny poprzemysłowe (w tym poportowe i powydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.
PROGRAM REWITALIZACJI	- gminny program rewitalizacji, o którym mowa w art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, - inicjowany, opracowany i uchwalony przez Radę Gminy, na podstawie art. 18 ust. 2 pkt. 6 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, stanowiący narzędzie planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji.
STAN KRYZYSOWY	- stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitał społeczny, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer: • gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw), • środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska), • przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej), • technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych

	umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska). Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.
REWITALIZACJA	Kompleksowy proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez działania całościowe (powiązane wzajemnie przedsięwzięcia obejmujące kwestie społeczne oraz gospodarcze lub przestrzenno-funkcjonalne lub techniczne lub środowiskowe), integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany oraz zintegrowany poprzez programy rewitalizacji. Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów, jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej, etc.) tego procesu, w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością. Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny: wewnętrznie (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnętrznie (z lokalnymi politykami sektorowymi, np. transportową, energetyczną, celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych). Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery. Wskazują one na niski poziom rozwoju lub silną dynamikę spadku jego poziomu, w odniesieniu do wartości dla całej gminy.
Komitet rewitalizacji	Komitet Rewitalizacji to forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo-doradczą wójta, burmistrza albo prezydenta miasta. Dopuszcza się powołanie osobnych Komitetów Rewitalizacji dla wyznaczonych podobszarów rewitalizacji.

2. Podstawa prawna

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2025-2030 został sporządzony zgodnie z wymogami Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, uwzględniając wszystkie niezbędne elementy zarówno w sensie merytorycznym (zawartość poszczególnych rozdziałów),

jak i organizacyjnym, który dotyczy zwłaszcza procesu partycypacji społecznej.

Dokument został przygotowany również w oparciu o akty prawne regulujące proces rewitalizacji, tj.:

- Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1320).
- Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1145, 1222, 1717, 1881).
- Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2024 r. poz. 1026, 1089, z 2025 r. poz. 39.).
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 725).
- Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1292, 1907).
- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2024 r. poz. 1112, 1881, 1940).
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130, 1907, 1940).
- Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1151, 1824).

Dodatkowo dokument został sporządzony zgodnie z wymogami zawartymi w *Umowie Partnerstwa dla realizacji Polityki Spójności na 2021-2027*, przyjętej dnia 30.06.2022 r., Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (Dz. U. z 2022 r. poz. 1079, z 2024 r. poz. 1717) oraz opublikowanymi przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej *Zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027*. Opracowany dokument został przygotowany w ścisłej współpracy ze społecznością lokalną Bychawy, z zastosowaniem mechanizmów partycypacji społecznej, uwzględniając zarówno priorytety władz samorządowych, jak i kluczowe problemy zgłaszane przez mieszkańców i organizacje pozarządowe.

3. Powiązania GPR z dokumentami strategicznymi i planistycznymi

Zapisy Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa rozpatrzono w aspekcie zgodności i spójności z kluczowymi dokumentami planistycznymi dotyczącymi gminy. Należy podkreślić, iż proces rewitalizacji, co do zasady ma wymiar lokalny i powinien kreować rozwój na poziomie jednostek samorządu terytorialnego, jednak pośrednio przyczynia się do realizacji celów i założeń programów na poziomie regionu i kraju.

Poniżej został przedstawiony schemat celów i kierunków działań GPR Gminy Bychawa, a w dalszych podrozdziałach wykazano zgodność dokumentów programowych z GPR na poziomie celów z dokumentami strategicznymi w skali gminnej.

Tabela 1 Schemat celów strategicznych wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Cel strategiczny	Kierunek działania
Cel 1. Wzmocnienie spójności społecznej, aktywizacja mieszkańców oraz ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiskowego.	Kierunek działania 1.1. Pobudzenie aktywności mieszkańców i budowa silnego kapitału społecznego.
	Kierunek działania 1.2. Integracja społeczna i międzypokoleniowa.
	Kierunek działania 1.3. Aktywizacja gospodarcza i rozwój przedsiębiorczości.
	Kierunek działania 1.4. Ekologia i zrównoważony rozwój.
Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji.	Kierunek działania 2.1. Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej.
	Kierunek działania 2.2. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa publicznego.
	Kierunek 2.3. Rozwój mieszkalnictwa społecznego.

Źródło: opracowanie własne.

3.1 Opis sposobu realizacji dokumentów strategicznych gminy

Opis sposobu realizacji przez Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa dokumentów strategicznych gminy przedstawiony został w poniższej tabeli.

Tabela 2 Opis sposobu realizacji przez GPR dokumentów strategicznych Gminy Bychawa

Dokumenty strategiczne Gminy Bychawa
Strategia rozwoju Gminy Bychawa na lata 2022 – 2030. Dokument Strategii rozwoju Gminy Bychawa na lata 2022 – 2030 postuluje, by rozwój lokalny Gminy Bychawa oparty został na konieczności zaspokajania potrzeb mieszkańców oraz determinacji rozwoju atrakcyjności i konkurencyjności Gminy. Jednym z najważniejszych wyzwań jest zadbanie o wysoką jakość życia mieszkańców. Społeczność lokalna stanowi ogromny potencjał i siłę napędową do funkcjonowania i rozwoju Gminy. Zapewnienie wysokiej jakości życia umożliwi prowadzenie działań rozwojowych, ograniczy odpływ ludności. Jednocześnie atrakcyjna przestrzeń jest warunkiem rozwoju społeczno – gospodarczego. Kolejnym wyzwaniem gminy jest zadbanie o środowisko oraz podjęcie działań adaptacyjnych do towarzyszących zmian klimatu oraz rozwój efektywnej gospodarki lokalnej i rynku pracy. Rewitalizacja w Gminie Bychawa będzie realizowana przede wszystkim na płaszczyźnie społecznej oraz infrastrukturalnej (w tym środowiskowej). Z tego względu GPR będzie w sposób bezpośredni realizował następujące cele strategiczne (CS) oraz operacyjne (CO) Strategii:

Dokumenty strategiczne Gminy Bychawa**CS 1. Gmina atrakcyjna do życia i pracy.**

- CO 1.4. Bardziej rozbudowana oferta w zakresie kultury i rekreacji dla mieszkańców.
- CO 1.6 Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego i uporządkowana przestrzeń Gminy.

CS 2. Czyste środowisko i adaptacja do zmian klimatu.

- CO 2.1 Ochrona walorów przyrodniczych i kulturowych.
- CO 2.3 Transformacja energetyczna i czyste powietrze.
- CO 2.5. Promowanie zasad ekologii i edukacja ekologiczna mieszkańców.

CS 3. Efektywna gospodarka lokalna i rozwijający się rynek pracy.

- CO 3.1. Rozwój infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej oraz oferty turystycznej w oparciu o lokalne produkty i usługi.
- CO 3.3. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości pozarolniczej i jej konkurencyjności.
- CO 3.4. Kreowanie przyjaznych warunków do przyciągania inwestycji i rozwoju nowych firm.

CS 4. Gmina dobrze zarządzana i aktywne, zintegrowane społeczeństwo obywatelskie.

- CO 5.3 Aktywizacja obywatelska mieszkańców i budowanie kapitału społecznego.
- CO 4.5. Integracja społeczna i aktywna polityka senioralna.

Wyzwania, przed którymi staje Gmina wynikają z konieczności ciągłego wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej oraz turystycznej. W konsekwencji możliwy będzie napływ nowych inwestorów oraz poprawa atrakcyjności i konkurencyjności Gminy Bychawa zarówno w aspekcie gospodarczym jak i obszaru do zamieszkania. Realizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa przyczyni się do osiągnięcia celów Strategii Rozwoju Gminy, tworząc warunki sprzyjające zrównoważonemu rozwojowi, poprawie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnieniu potencjału społeczno-gospodarczego Gminy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Bychawa na lata 2024-2030.

Dokument stanowi podstawę do realizacji działań rozwojowych w obszarze pomocy społecznej, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa zakłada realizację działań na rzecz społeczności lokalnej w zakresie niwelowania wykazanych problemów społecznych, a zwłaszcza grup mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Biorąc powyższe pod uwagę, jego założenia są analogiczne z następującymi celami strategicznymi, operacyjnymi (CO) oraz kierunkami działań (KD) zapisanymi w Strategii:

Cel strategiczny 1: Wsparcie rodziny.

- CO. 1.4 Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia oraz zdrowego stylu życia.
 - KD 1.4.1 Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.

Cel strategiczny 2 - Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu, bezdomności oraz wykluczeniu społecznemu.

- CO 2.2 Wsparcie dla osób bezrobotnych.
 - KD 2.2.2. Szczególne wsparcie na rynku pracy osób: z niepełnosprawnościami, młodych, dopiero wkraczających na rynek pracy oraz długotrwale bezrobotnych;
 - KD 2.2.4 Budowanie sieci współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rozwiązywania problemu bezrobocia;
 - KD 2.2.7 Organizowanie szkoleń, warsztatów oraz kursów mających na celu zwiększenie kwalifikacji osób bezrobotnych/nieaktywnych zawodowo.

Cel strategiczny 3 - Przeciwdziałanie wszelkim uzależnieniom oraz przemocy domowej.

- CO 3.1 Wsparcie dla osób i rodzin z problemami uzależnień.
 - KD 3.1.2 Promowanie profilaktycznej działalności (informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej) obejmującej tematykę rozwiązywania problemów wszelkich uzależnień, w tym alkoholizm, narkomania oraz uzależnienia behawioralne.

Cel strategiczny 4 - Wsparcie osób starszych oraz osób z niepełnosprawnościami

- CO 4.1 4.1 Likwidacja barier architektonicznych i społecznych.
 - KD 4.1.4 Budowanie świadomości społecznej na temat potencjału i potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz osób starszych;
 - KD 4.1.5 Podejmowanie działań mających na celu likwidację barier architektonicznych i komunikacyjnych.

Głównym celem Strategii jest zapewnienie mieszkańcom Bychawy bezpieczeństwa socjalnego, dogodnych warunków do życia i rozwoju oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Tym samym założenia Strategii

Dokumenty strategiczne Gminy Bychawa

są zgodne z założeniami Gminnego Programu Rewitalizacji. Skuteczna integracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu są kluczowe dla realizacji celów określonych zarówno w Strategii, jak i w GPR.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego do roku 2030.

Gmina Bychawa jest członkiem Stowarzyszenia Lubelskiego Obszaru Funkcjonalnego. Jednym z celów stowarzyszenia jest wspólna realizacja założeń Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego do roku 2030, Planu Zrównoważonej Mobilności Miejskiej dla LOM i innych wspólnych dokumentów strategicznych, planów, czy koncepcji.

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego do roku 2030 została przyjęta przez Walne Zebranie Stowarzyszenia LOM Uchwałą 9/W/2023 z dnia 4 października 2023 r. W 3. kwartale 2024 roku *Strategia LOM* przeszła proces aktualizacji. Bieżąca wersja została przyjęta Uchwałą nr 10/W/2024 z dnia 24 października 2024 r. W 2030 roku Lubelski Obszar Metropolitalny stanowi silny, konkurencyjny ośrodek funkcjonalny, w którym kultura, dziedzictwo kulturowe i naturalne odgrywają znaczącą rolę. Jest to obszar atrakcyjny turystycznie, charakteryzujący się wysoką jakością przestrzeni publicznej.

Strategia w pełni realizuje założenia Gminnego Programu Rewitalizacji, który zakłada rozwój wyodrębnionych podobszarów rewitalizacji w zakresie społecznym, infrastrukturalnym i środowiskowym. W ujęciu szczegółowym są to następujące cele strategiczne i priorytety rozwojowe:

Cel Strategiczny 1: Wzmocnienie roli kultury, dziedzictwa kulturowego i naturalnego LOM.

- PR 1.1. Wzmocnienie roli kultury i dziedzictwa kulturowego.
- PR 1.2. Wykorzystanie potencjału dziedzictwa naturalnego.
- PR 1.3. Rozwój zrównoważonej turystyki.
- PR 1.4. Rewitalizacja społeczna i przestrzenna obszarów zdegradowanych.

Cel Strategiczny 2: Poprawa równego dostępu do wysokiej jakości edukacji i usług społecznych w LOM.

- PR 2.2. Wspieranie działań na rzecz osób wykluczonych lub zagrożonych marginalizacją.

Cel Strategiczny 4: Przystosowanie LOM do zmian klimatu i poprawa stanu środowiska naturalnego.

- PR 4.1 Zwiększenie odporności obszaru na klęski żywiołowe i rozwój błękitno-zielonej infrastruktury.
- PR. 4.3 Ochrona bioróżnorodności.
- PR. 4.5 Zwiększenie poziomu wykorzystania OZE.

Projekty realizowane w ramach Strategii będą uzupełniać działania rewitalizacyjne prowadzone na wyodrębnionych podobszarach rewitalizacji w Gminie Bychawa.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bychawa na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku.

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Bychawa na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku zawiera podstawowe informacje na temat stanu aktualnego poszczególnych komponentów środowiska na terenie Gminy Bychawa oraz zagrożeń i problemów w poszczególnych obszarach interwencji. Głównym celem programu jest zrównoważony rozwój Gminy Bychawa, dążący do poprawy jakości życia mieszkańców, stanu środowiska przyrodniczego oraz rozwoju turystyki.

Jednym z ważnych filarów programu rewitalizacji jest poprawa stanu środowiska naturalnego, wykorzystanie OZE oraz zrównoważony rozwój podobszarów rewitalizacji. Dlatego do celów i kierunków interwencji programu, które realizują założenia Gminnego Programu Rewitalizacji należą:

Cel I. Poprawa jakości powietrza.

- Kierunek interwencji: I.1. Rozwój odnawialnych źródeł energii.
- Kierunek interwencji I.5. Edukacja społeczeństwa w zakresie ochrony klimatu i jakości powietrza.

Cel IX. Ochrona ekosystemów i walorów przyrodniczych gminy.

- Kierunek interwencji IX.1. Rozwój i utrzymanie zieleni urządzonej.
- Kierunku interwencji X.1. Racjonalne korzystanie z zasobów przyrody.

W Gminnym Programie Rewitalizacji zapisane są cele związane z ochroną klimatu i powietrza, zachowaniem zasobów przyrodniczych podobszarów rewitalizacji oraz tworzeniem przestrzeni do działań edukacyjnych, co jest w pełni zgodne z wyzwaniami Gminy Bychawa w zakresie ochrony środowiska i racjonalnego korzystania z jego zasobów zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Bychawa.

Przejęte w Gminnym Programie Rewitalizacji zapisy dotyczące celów strategicznych i operacyjnych są zgodne z relacjami ustanowionymi w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy

Dokumenty strategiczne Gminy Bychawa

Bychawa" przyjęte uchwałą Nr XXV/224/96 Rady Miejskiej w Bychawie z dnia 19 grudnia 1996 r. (wraz z późniejszymi zmianami).

Zgodność ta dotyczy zasad ogólnych zagospodarowania obszarów w strefach polityki przestrzennej oraz zasad zagospodarowania terenów według rodzajów przeznaczenia oraz zgodnie z warunkami zabudowy terenów.

Źródło: opracowanie własne.

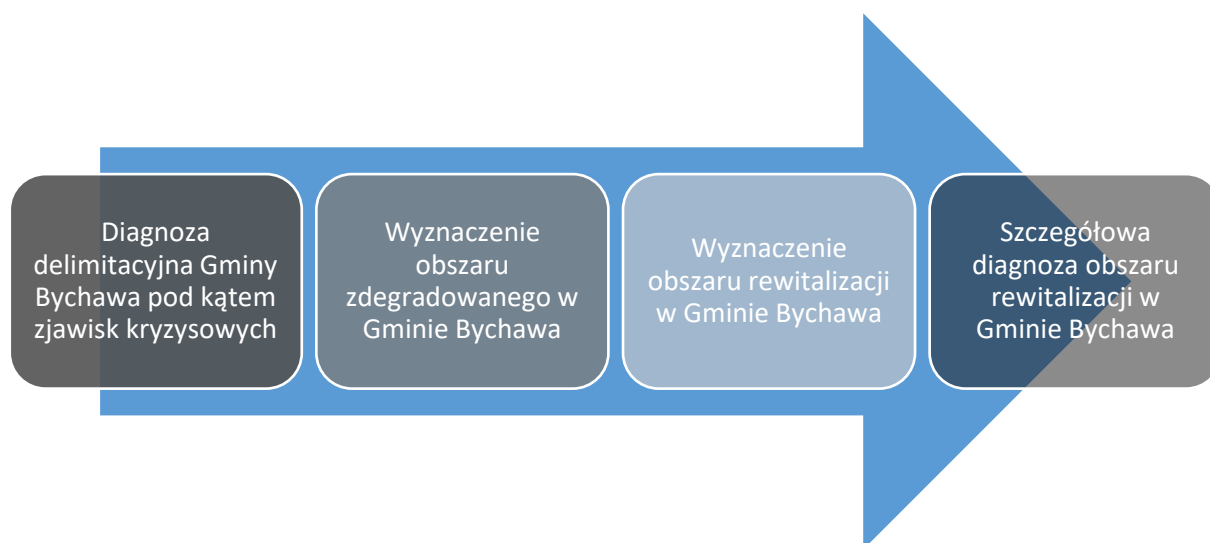
W oparciu o przywołane powyżej cele i kierunki działań umieszczone w dokumentach strategicznych i planistycznych na poziomie lokalnym, stwierdza się, że Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2025-2030 jest spójny z ich założeniami i stanowi ich uzupełnienie lub rozwinięcie. Zaplanowane do realizacji zadania w ramach GPR (społeczne i infrastrukturalne) skupiają się na rozwiązaniu konkretnych problemów na poziomie lokalnym. Zaplanowane do realizacji zadania w ramach GPR skupiają się na rozwiązaniu konkretnych problemów, obejmujących grupy mieszkańców zamieszkujących podobszary rewitalizacji. Tym samym realizacja projektów zapisanych w GPR będzie dodatkowym, ważnym impulsem rozwojowym dla gminy oraz Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego.

4. Synteza diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Przedmiotowy rozdział stanowi podsumowanie diagnozy delimitacyjnej, która stanowiła fundament do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Gminie Bychawa. Zgodnie z diagnozą delimitacyjną oraz Uchwałą nr X/96/2025 Rady Miejskiej w Bychawie z dnia 5 lutego 2025 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bychawa na terenie gminy wyznaczono dwa podobszary rewitalizacji. Szczegółowa diagnoza podobszarów rewitalizacji, obejmująca analizę negatywnych zjawisk oraz lokalnych potencjałów, stanowi jeden z kluczowych elementów Gminnego Programu Rewitalizacji. Diagnoza przeprowadzona na potrzeby tego dokumentu została podzielona na cztery etapy, które przedstawiono na poniższej grafice.

Grafika 1 Logika definiowania i klasyfikacji problemowej dla rewitalizacji Gminy Bychawa

Źródło: opracowanie własne

4.1 Metodyka wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, przeprowadzenie procesu rewitalizacji ma na celu wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego na podstawie gminnego programu rewitalizacji oraz poprzez kompleksowe działania skoncentrowane terytorialnie. W związku z tym, teren poddany rewitalizacji powinien zostać szczegółowo wyodrębniony na podstawie wskaźników prezentujących sytuację społeczno-gospodarczą gminy. W tym celu przyjęto metodologię przeprowadzenia delimitacji obszaru rewitalizacji i obszaru zdegradowanego. Obejmowała ona analizę mierzalnych zmiennych dotyczących sytuacji społecznej, demografii, kapitału społecznego, bezpieczeństwa publicznego, pomocy społecznej, rynku pracy oraz sytuacji gospodarczej, środowiskowej, przestrzennej i technicznej w gminie.

Pierwszy etap diagnozy polegał na podziale terenu gminy na jednostki porównawcze (obszary porównawcze)¹, który został opisany szczegółowo w następnym podrozdziale. Kolejnym krokiem było przeprowadzenie analizy tzw. danych zastanych (pozyskanych z Urzędu Miejskiego w Bychawie, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Bychawie, Powiatowego Urzędu Pracy w Lublinie i Komendy Policji w Bychawie). Analiza ta opiera się na zgromadzeniu wszystkich dostępnych i przydatnych materiałów oraz danych statystycznych, a następnie ich analizie i interpretacji.

W celu przeprowadzenia rzetelnej analizy zastosowano dwa podejścia, bazujące na analizie dostępnych danych zastanych:

- a) statystyczne (analiza danych przetworzonych w taki sposób, aby możliwe było ich porównanie);

¹ W dokumencie zastosowano zamienne nazewnictwo jednostka/obszar, które posłużyły jako synonimy.

- b) przestrzenne (odniesienie danych do obszarów porównawczych i zobrazowanie ich za pomocą kartogramów).

Następnym etapem prac był wybór odpowiednich kryteriów delimitacji, a więc tak zwanych wskaźników lub zmiennych. W diagnozie uwzględniono przede wszystkim zmienne z zakresu sfery społecznej, w następnej kolejności zmienne ze sfery pozaspołecznej, tj. ze sfery gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej i technicznej. Ich wyłonienie szczegółowo opisano w jednym z następnych podrozdziałów.

Kolejnym etapem diagnozy delimitacyjnej było przeprowadzenie analizy porównawczej w obrębie wyłonionych jednostek, na podstawie opracowanego katalogu wskaźników (badanie ilościowe). Działanie to umożliwiło wyłonienie tych jednostek porównawczych, które cechują się najwyższym stopniem zdegradowania w wymiarze społecznym i pozaspołecznym. Następnie dokonano weryfikacji sytuacji problemowej w gminie oraz wyodrębniono obszar rewitalizacji, uwzględniając ustawowe wskaźniki obligatoryjne dotyczące powierzchni (maksymalnie 20% powierzchni gminy) oraz ludności (maksymalnie 30% wszystkich mieszkańców gminy).

4.1.1. Charakterystyka wyróżnionych obszarów porównawczych

W celu przeprowadzenia skutecznego procesu rewitalizacji podzielono teren gminy na obszary porównawcze. Ze względu na dużą liczbę sołectw (36) oraz część miejską, zdecydowano się na powiązanie terytorialnie jednostek administracyjnych gminy ze sobą w celu zgrupowania ich w mniejszą liczbę obszarów. Podczas fragmentacji terenów gminy uwzględniono podział: na sołectwa (administracyjny), na strukturę osadniczą oraz uwarunkowania przestrzenne. Wyszczególniono w sumie jedenaście jednostek porównawczych gminy, które prezentuje poniższa tabela.

Tabela 3 Podział części wiejskiej (sołectw) i miejskiej na obszary porównawcze (jednostki) w Gminie Bychawa

Obszar/jednostka	Sołectwa
I	Bychawka Druga, Bychawka Druga-Kolonia, Bychawka Pierwsza, Bychawka Trzecia, Bychawka Trzecia-Kolonia.
II	Podzamcze, Wincentówek, Zdrapy.
III	Osowa, Wandzin, Zadębie.
IV	Olszowiec, Olszowiec-Kolonia, Osowa - Kolonia, Romanów, Wola Duża, Wola Duża-Kolonia.
V	Grodzany, Leśniczówka, Łęczycza.
VI	Osiedle nr 1 (miasto Bychawa).
VII	Osiedle nr 2 (miasto Bychawa).
VIII	Gałęzów, Gałęzów-Kolonia Druga, Gałęzów-Kolonia Pierwsza, Marysin.
IX	Kosarzew Dolny-Kolonia, Skawinek, Urszulin, Zaraszów, Zaraszów-Kolonia.
X	Józwów, Kowersk, Wola Gałęzowska, Wola Gałęzowska-Kolonia.
XI	Stara Wieś Druga, Stara Wieś Pierwsza, Stara Wieś Trzecia.

Źródło: opracowanie własne

Część miejska (miasto Bychawa) została rozdzielona pomiędzy Obszar VI oraz VII (które w całości posiadają uwarunkowania miejskie), ale także częściowo Jednostki II, III oraz V (które stanowią w większej części tereny sołectw). Następną tabelą przedstawia wyróżnione obszary porównawcze wraz z uwzględnieniem ich powierzchni oraz liczby mieszkańców. Dane te odniesiono do wartości dla całej gminy.

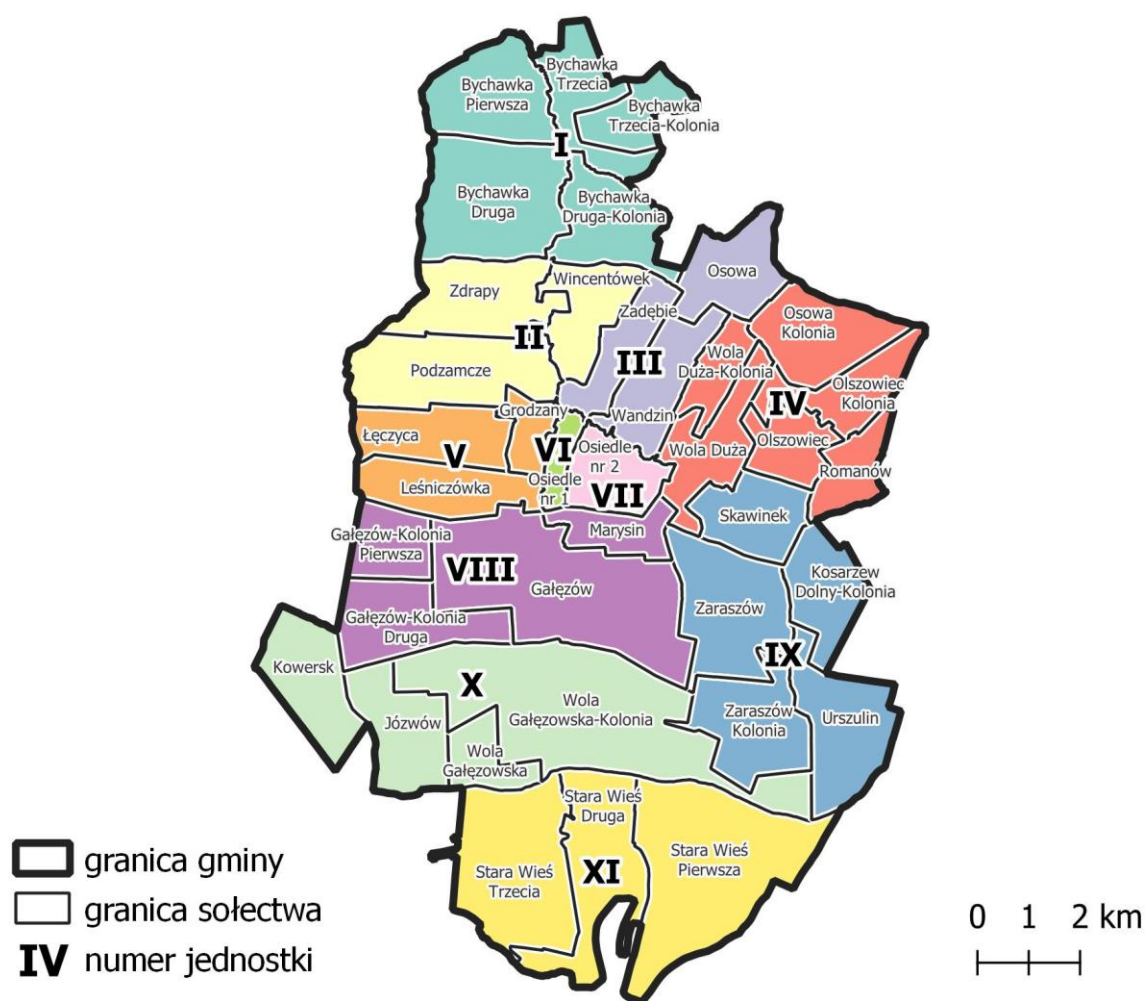
Tabela 4 Zestawienie jednostek porównawczych w ramach programu rewitalizacji

Nazwa obszaru	Powierzchnia [ha]	Udział % powierzchni	Liczba ludności	Udział % ludności
I	1 876	12,8%	1 207	10,9%
II	1 228	8,4%	794	7,2%
III	883	6,0%	761	6,9%
IV	1 542	10,5%	775	7,0%
V	780	5,3%	699	6,3%
VI	95	0,6%	1 114	10,1%
VII	247	1,7%	2 412	21,8%
VIII	1 812	12,4%	911	8,2%
IX	1 940	13,2%	805	7,3%
X	2 112	14,4%	755	6,8%
XI	2 128	14,5%	813	7,4%
GMINA	14 643	100,0%	11 046	100,0%

Źródło danych: opracowanie własne

Analizując dane jednostek zawarte w tabeli, należy zwrócić uwagę na ich wartości. Będą mieć one wpływ na wynik poszczególnych wskaźników omówionych w diagnozie. Obszarami o największej powierzchni są Jednostka X oraz Jednostka XI, a z kolei najmniejszą powierzchnią charakteryzuje się Jednostka VI. Największa liczba ludności zamieszkuje część miejską gminy — Jednostki VI oraz VII (ok. 31,9% populacji gminy), natomiast najmniejsza liczba mieszkańców charakteryzuje Jednostkę V. Poniżej w formie graficznej zaprezentowano podział gminy Bychawa na obszary porównawcze.

Grafika 2 Podział gminy Bychawa na obszary porównawcze

Źródło danych: opracowanie własne

4.1.2 Dobór kryteriów delimitacji obszaru zdegradowanego

Według przyjętej metodologii przeprowadzenia diagnozy delimitacyjnej, kolejnym jej krokiem było wyselekcjonowanie odpowiednich zmiennych porównawczych. Właściwymi wskaźnikami do analizy są takie, które w konkretny sposób różnicują obszary porównawcze, wskazując czy na ich terenach występuje sytuacja kryzysowa czy też nie. Poniżej w formie zestawienia tabelarycznego przedstawiono opracowany katalog 26 zmiennych. Do każdego wybranego wskaźnika dołączono jego opis metodologiczny oraz źródło danych. Co więcej, katalog został podzielony na odpowiednie sfery.

Tabela 5 Katalog wskaźników - kryteria delimitacji

SFERA	ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ
SFERA SPOŁECZNA	1. Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik dotyczący aspektu demograficznego. Wskaźnik obliczony jako różnica między liczbą urodzeń i zgonów na danym obszarze, podawany w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie.

SFERA	ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ
SFERA SPOŁECZNA	2. Saldo migracji na 1 000 mieszkańców.	Wskaźnik opisujący różnicę między zameldowaniem a wymeldowaniem ludności z danego obszaru, w określonym czasie. Wskaźnik wyrażony w formie przeliczeniowej na 1 000 mieszkańców obszaru. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie
	3. Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.	Wskaźnik wyrażony jako stosunek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym (wiek 60 lat i więcej w przypadku kobiet oraz 65 lat i więcej w przypadku mężczyzn) do liczby ludności w wieku produkcyjnym (18-59 lat w przypadku kobiet i 18-64 lata w przypadku mężczyzn). Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie.
	4. Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców.	Wskaźnik skupiający się na ocenie sytuacji społeczności obszaru na lokalnym rynku pracy dotyczący osób poszukujących pracy i zarejestrowanych jako bezrobotne. Zmienna prezentowana w formie średniej przeliczeniowej pokazującej liczbę osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie.
	5. Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców.	Wskaźnik odnoszący się do liczby bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy. Zmienna policzona jako liczba osób długotrwale bezrobotnych przypadających na tysiąc mieszkańców. Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie.
	6. Liczba klientów pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców.	Wskaźnik opisujący popyt na usługi ośrodka pomocy społecznej na danym obszarze oraz obrazujący sytuację lokalnej społeczności w zakresie liczby klientów ośrodka pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bychawie.
	7. Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1 000 mieszkańców.	Wskaźnik prezentujący skalę pomocy społecznej udzielanej mieszkańcom w postaci zasiłku stałego. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej liczby decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bychawie.
	8. Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1 000 mieszkańców.	Wskaźnik prezentujący skalę pomocy społecznej udzielanej mieszkańcom z niepełnosprawnością. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej liczby świadczeń z ze względu na niepełnosprawność na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Bychawie.
	9. Ogólna liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców.	Wskaźnik opisujący sytuację w zakresie poziomu bezpieczeństwa. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę przestępstw na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Komisariat Policji w Bychawie.

SFERA	ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ
	10. Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców.	Wskaźnik opisujący sytuację w zakresie naruszeń bezpieczeństwa i prawa drogowego odnoszącą się do liczby zarejestrowanych zdarzeń drogowych. Zmienna prezentowana w formie przeliczeniowej pokazującej liczbę zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Komisariat Policji w Bychawie/ System Ewidencji Wypadków i Kolizji.
	11. Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców.	Wskaźnik obrazujący poziom aktywności społecznej mieszkańców poszczególnych obszarów gminy. Wskaźnik prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych organizacji pozarządowych do liczby ludności. Źródło danych: Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie.
	12. Liczba osób zapisanych do biblioteki na 1 000 mieszkańców.	Wskaźnik dotyczący życia publicznego i kulturalnego opisujący liczbę osób zapisanych do bibliotek w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie.
	13. Liczba uczniów na 1 000 mieszkańców.	Wskaźnik opisuje sytuację demograficzną w gminie w odniesieniu do ekonomicznej grupy wiekowej. Wskaźnik zaprezentowany w formie przeliczeniowej liczby uczniów szkół podstawowych na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie.
SFERA GOSPODARCZA	14. Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący poziom rozwoju przedsiębiorczości w poszczególnych obszarach, prezentowany w formie przeliczeniowej wyrażanej stosunkiem zarejestrowanych podmiotów gospodarczych przypadających na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie.
	15. Różnica pomiędzy nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami gospodarczymi na 1 000 mieszkańców	Wskaźnik obrazujący tendencje związane z rozwojem przedsiębiorczości. Wyrażany przez różnicę liczby nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie.
SFERA ŚRODOWISKOWA	16. Masa zidentyfikowanych wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia na 1 mieszkańca [t].	Wskaźnik zagrożenia wyrobami azbestowymi. Jego wartość wyliczono na podstawie masy zidentyfikowanych wyrobów azbestowych, przypadających na 1 mieszkańca danej jednostki porównawczej. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie.
	17. Średnie roczne stężenie PM2.5.	Wskaźnik dotyczy jakości powietrza w poszczególnych obszarach, wyrażany jest w postaci wartości stężenia pyłów zawieszonych PM2.5.

SFERA	ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ
		Źródło: https://powietrze.gios.gov.pl/ .
	18. Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym.	Wskaźnik opisujący jaki odsetek budynków mieszkalnych w poszczególnych obszarach znajduje się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym. Zmienna wyrażana w wartościach procentowych. Źródło danych: BDOT (Baza danych obiektów topograficznych).
	19. Udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe.	Wskaźnik przedstawia udział gospodarstw, w których źródłem ogrzewania jest paliwo stałe, w ogólnej liczbie punktów w ewidencji. Źródło danych: Inwentaryzacja źródeł ciepła (Urząd Miejski w Bychawie).
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	20. Dostępność punktów usług publicznych.	Wskaźnik określa poziom dostępności instytucji publicznych. Poddano go ocenie na podstawie liczby aptek, bibliotek, banków, urzędów pocztowych, urzędów, instytucji kultury, świetlic przypadających na 1 000 mieszkańców obszaru (w znaczeniu organizacyjnym). Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie.
	21. Dostępność terenów rekreacyjnych (place zabaw i siłownie terenowe) na 1 000 mieszkańców.	Wskaźnik prezentujący dostęp do przestrzeni rekreacyjnych w poszczególnych obszarach. Wskaźnik został oceniony na podstawie danych przestrzennych obrazujących liczbę terenów rekreacyjnych przypadających na 1 000 mieszkańców. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie.
SFERA PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNA	22. Dostępność komunikacyjna.	Wskaźnik obrazuje dostępność przystanków komunikacji publicznej w poszczególnych obszarach. Wyrażony jest on jako wartość przeliczeniowa liczby przystanków w danym obszarze do powierzchni obszaru w km ² . Źródło danych: BDOT (Baza danych obiektów topograficznych).
	23. Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem.	Wskaźnik obrazuje udział terenów z nawierzchnią ziemną, zapewniającą naturalną roślinność. Wskaźnik zaprezentowany w formie udziału (odsetka) w stosunku do ogólnej powierzchni jednostki. Źródło danych: BDOT (Baza danych obiektów topograficznych).
SFERA TECHNICZNA	24. Liczba zabytków i pomników przyrody na km ² .	Wskaźnik odnoszący się do liczby zabytków oraz pomników przyrody na danym obszarze. Zmienna wyrażona jako średnia liczba takich obiektów w przeliczeniu na km ² . Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie.
	25. Udział obiektów publicznych wymagających termomodernizacji.	Wskaźnik skupiający się na ocenie potrzeb związanych z termomodernizacją obiektów użyteczności publicznej. Wskaźnik wyrażony jako wartość procentowa w ogóle budynków użyteczności publicznej na danym obszarze. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie.

SFERA	ZMIENNA	OPIS ZMIENNEJ
	26. Udział obiektów wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami.	Wskaźnik odnoszący się do dostosowania budynków użyteczności publicznej do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami. Wskaźnik wyrażony jako wartość procentowa w ogóle budynków użyteczności publicznej na danym obszarze. Źródło danych: Urząd Miejski w Bychawie.

Źródło danych: opracowanie własne

4.2 Wnioski z diagnozy delimitacyjnej

Przeprowadzona w ramach diagnozy delimitacyjnej analiza czynników problemowych miała na celu identyfikację obszaru zdegradowanego, co pozwoliło na wyznaczenie obszaru rewitalizacji. Metodyka wyznaczenia (delimitacji) obszaru zdegradowanego obejmowała następujące etapy:

- I. Podział obszaru gminy na jednostki porównawcze (część miejską i sołectwa);
- II. Wybór kryteriów (zmiennych) delimitacji;
- III. Przeprowadzenie szczegółowej analizy wskaźnikowej w zakresie problemów społecznych w wyodrębnionych obszarach (badanie ilościowe). W jej wyniku zweryfikowano sytuację obszarów problemowych (metoda: analiza danych zastanych pozyskanych ze źródeł), normalizacja (standaryzacja) danych zastanych;
- IV. Wyodrębnienie obszarów porównawczych, które cechują się najwyższym stopniem zdegradowania w wymiarze społecznym i pozaspołecznym;
- V. Weryfikacja sytuacji problemowej w gminie, wyodrębnienie obszaru o szczególnym nasileniu problemów społecznych, uwzględniającego ustawowe wskaźniki obligatoryjne dotyczące powierzchni (maksymalnie 20% powierzchni gminy) oraz ludności (maksymalnie 30% wszystkich mieszkańców gminy).

Wynik analizy dla sfery społecznej, który w decydujący sposób wpływa na konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych, zobrazowany został wskaźnikiem syntetycznym. Wysoki wynik tego wskaźnika, przekraczający średnią wartość dla całej gminy, wskazuje na najwyższe natężenie negatywnych zjawisk społecznych.

Poszczególne etapy wyznaczania wskaźnika syntetycznego:

- Normalizacja poszczególnych zjawisk kryzysowych – czynność ta polega na odjęciu od zmiennych ich średnich arytmetycznych, a następnie podzieleniu otrzymanej różnicy przez odchylenie standardowe;
- Wyznaczenie jednej wartości wskaźnika syntetycznego, będącego sumą wszystkich wskaźników cząstkowych wykorzystanych do określenia negatywnych zjawisk społecznych.

Poniżej zaprezentowano w formule zbiorczej wartości analizowanych wskaźników w sferze społecznej oraz ich wartości zestandaryzowane, na podstawie których obliczono wartość syntetycznego wskaźnika degradacji dla poszczególnych jednostek porównawczych.

Tabela 6 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości wskaźników

Nazwa obszaru	Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1 000 mieszkańców	Liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1 000 mieszkańców	Ogólna liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	Liczba osób zapisanych do biblioteki na 1 000 mieszkańców	Liczba uczniów na 1 000 mieszkańców
I	-2,5	12,4	35,1	20,7	9,1	88,6	2,5	0,8	7,5	0,0	5,0	306,5	62,1
II	-2,5	12,6	37,8	11,3	3,8	90,7	7,6	15,1	8,8	20,2	5,0	194,0	93,2
III	13,1	17,1	28,9	26,3	18,4	139,3	7,9	22,3	1,3	9,2	3,9	231,3	76,2
IV	5,2	2,6	34,8	31,0	14,2	108,4	5,2	1,3	7,7	5,2	6,5	389,7	78,7
V	1,4	10,0	28,5	14,3	5,7	140,2	2,9	2,9	1,4	7,2	4,3	329,0	87,3
VI	-4,5	-1,8	41,9	15,3	8,1	34,1	7,2	7,2	10,8	36,8	4,5	810,6	42,2
VII	-5,0	-7,0	54,2	18,7	9,5	17,4	2,9	3,3	10,4	13,3	5,0	438,6	58,5
VIII	6,6	12,1	39,3	18,7	9,9	98,8	3,3	1,1	5,5	9,9	7,7	260,2	50,5
IX	-6,2	1,2	36,4	18,6	9,9	139,1	1,2	5,0	3,7	14,9	9,9	329,2	67,1
X	-4,0	5,3	41,7	13,2	6,6	33,1	4,0	5,3	2,6	11,9	5,3	279,5	76,8
XI	-7,4	2,5	41,0	17,2	4,9	86,1	3,7	6,2	2,5	0,0	7,4	423,1	22,1
GMINA	-1,4	4,2	40,3	18,6	9,1	76,4	4,2	5,7	6,6	12,2	5,7	384,8	62,7

Źródło: opracowanie własne

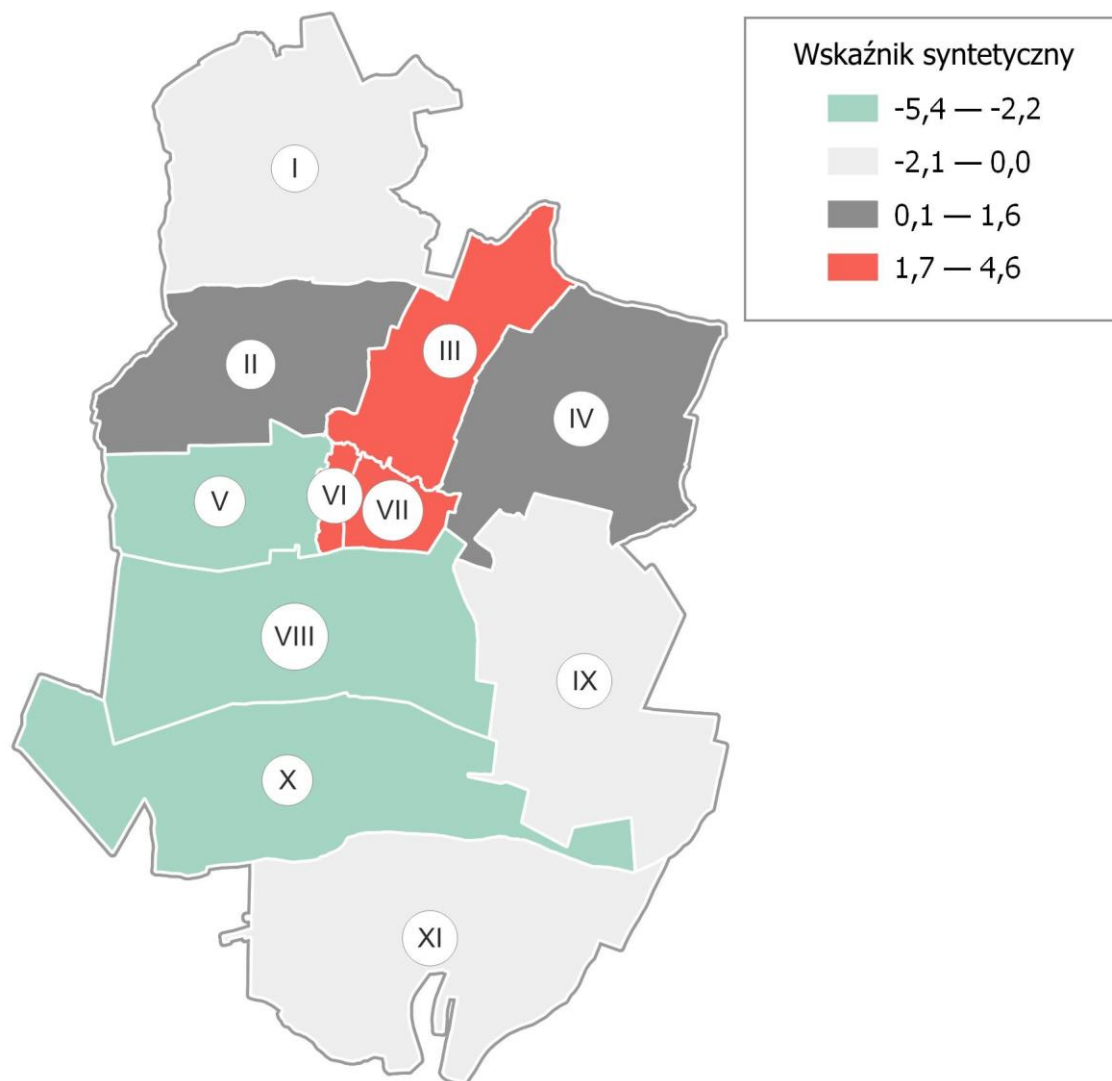
Tabela 7 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości zestandaryzowane

Nazwa obszaru	Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	Ludność w wieku poprodukcyjnym na 1 00 osób w wieku produkcyjnym	Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	Liczba klientów pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1 000 mieszkańców	Liczba osób, którym przyznano decyzję świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1000 mieszkańców	Ogólna liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	Liczba osób zapisanych do biblioteki na 1 000 mieszkańców	Liczba uczniów na 1 000 mieszkańców	Syntetyczny wskaźnik degradacji
I	0,3	-0,9	-0,4	0,4	0,0	0,0	-0,8	-0,8	0,5	-1,1	0,5	0,3	0,1	-2,0
II	0,3	-0,9	0,0	-1,3	-1,3	0,0	1,4	1,3	0,9	0,8	0,5	1,0	-1,4	1,4
III	-2,1	-1,5	-1,3	1,3	2,2	1,1	1,6	2,4	-1,2	-0,2	1,1	0,8	-0,5	3,5
IV	-0,9	0,5	-0,5	2,1	1,2	0,4	0,3	-0,8	0,6	-0,6	-0,3	-0,2	-0,7	1,3
V	-0,3	-0,5	-1,4	-0,8	-0,8	1,2	-0,7	-0,5	-1,2	-0,4	0,9	0,2	-1,1	-5,4
VI	0,6	1,1	0,5	-0,6	-0,2	-1,2	1,2	0,1	1,4	2,4	0,8	-2,7	1,1	4,6
VII	0,7	1,8	2,3	0,0	0,1	-1,6	-0,7	-0,5	1,3	0,2	0,5	-0,5	0,3	3,9
VIII	-1,1	-0,8	0,2	0,0	0,2	0,2	-0,5	-0,8	0,0	-0,2	-1,0	0,6	0,7	-2,6
IX	0,9	0,7	-0,3	0,0	0,2	1,1	-1,4	-0,2	-0,5	0,3	-2,2	0,2	-0,1	-1,3
X	0,5	0,1	0,5	-0,9	-0,6	-1,3	-0,2	-0,2	-0,8	0,0	0,3	0,5	-0,6	-2,6
XI	1,1	0,5	0,4	-0,3	-1,0	-0,1	-0,3	0,0	-0,9	-1,1	-0,8	-0,4	2,0	-0,8

Źródło: opracowanie własne

Poniższy rysunek prezentuje syntetyczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej. W pierwszej kolejności obliczono średnie, a następnie uzyskane wartości poddano normalizacji (odchylenie standardowe). W ten sposób uzyskano porównywalny, syntetyczny wskaźnik degradacji. Ulokowanie tego wskaźnika w ramach wyodrębnionych obszarów porównawczych przedstawiono na rysunku poniżej.

Grafika 3 Wskaźnik syntetyczny degradacji w obszarze społecznym

Źródło: opracowanie własne

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji dany obszar można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim kryzysu w co najmniej dwóch sferach jednocześnie (społecznej i pozaspołecznej), przy czym występowanie kryzysu w sferze społecznej jest konieczne, aby uznać dany obszar za zdegradowany. Zgodnie z tak uzyskanym wskaźnikiem, najtrudniejsza sytuacja pod względem społecznym występuje na obszarze:

- obszarze VI (syntetyczny wskaźnik degradacji 4,6),
- obszarze VII (syntetyczny wskaźnik degradacji 3,9),

- obszarze III (syntetyczny wskaźnik degradacji 3,5),
- obszarze II (syntetyczny wskaźnik degradacji 1,4),
- obszarze IV (syntetyczny wskaźnik degradacji 1,3).

Jednakże, aby wyodrębnić obszar jako zdegradowany, konieczne jest przeanalizowanie również czynników pozaspołecznych, które wpływają na jakość życia mieszkańców. Do tej kategorii zaliczono aspekty gospodarcze, środowiskowe, przestrzenno-funkcjonalne oraz techniczne. W tym celu przeprowadzono szczegółową analizę 13 zmiennych, opierając się na danych pochodzących z instytucji gminnych, powiatowych i rządowych. Warunkiem uznania danego obszaru za zdegradowany jest jednocześnie występowanie kryzysu w sferze społecznej oraz co najmniej jednego istotnego problemu w sferze pozaspołecznej. Z metodologicznego punktu widzenia, dla każdego z analizowanych czynników pozaspołecznych przyjęto kryterium oceny oparte na odniesieniu do wartości średniej. Przekroczenie tej wartości uznaje się za przejaw negatywnego zjawiska rozwojowego w danym podobszarze.

Tabela 8 Liczba i wskaźnik niekorzystnych zjawisk społecznych i pozaspołecznych dla jednostek porównawczych

Obszar porównawczy	Syntetyczny wskaźnik degradacji w sferze społecznej	Liczba zidentyfikowanych zjawisk kryzysowych w sferze pozaspołecznej
VI	4,6	8/13
VII	3,9	5/13
III	3,5	8/13
II	1,4	9/13
IV	1,3	7/13

Źródło: opracowanie własne.

Szczegółowe zestawienie czynników rozwojowych sfery pozaspołecznej przedstawione zostało w dwóch poniższych tabelach.

Tabela 9 Podsumowanie analizy pozostały obszarów - sfera gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna – wartości wskaźników część 1

Nazwa obszaru	Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	Różnica pomiędzy nowo - zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi i podmiotami gospodarczymi na 1 000 mieszkańców	Masa zidentyfikowanych wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia na 1 mieszkańca [t]	Średnie roczne stężenie PM2.5	Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym i kolejowym	Udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe	Dostępność do punktów usług publicznych
I	50,5	-1,7	1,2	10,0	0,0%	84,8%	3,3
II	49,1	1,3	0,7	10,1	11,4%	97,1%	2,5
III	53,9	5,3	0,5	10,2	13,2%	98,6%	1,3
IV	50,3	1,3	1,6	9,9	0,0%	99,3%	2,6
V	57,2	0,0	0,7	10,6	20,6%	97,6%	0,0
VI	88,9	3,6	0,4	11,7	32,9%	98,4%	1,8
VII	68,4	-0,4	0,4	11,4	3,9%	95,9%	5,4
VIII	28,5	0,0	1,5	9,9	1,9%	98,8%	4,4
IX	37,3	3,7	1,7	9,6	0,0%	99,0%	2,5
X	19,9	1,3	1,7	9,7	1,8%	98,2%	1,3
XI	44,3	-1,2	1,9	9,7	19,3%	98,5%	6,2
GMINA	53,5	0,9	1,0	9,9	8,8%	96,2%	3,3

Źródło: opracowanie własne

Tabela 10 Podsumowanie analizy pozostały obszarów - sfera gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna – wartości wskaźników część 2

Nazwa obszaru	Udział terenów rekreacyjnych w powierzchni ogółem	Dostępność komunikacyjna	Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem	Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	Udział obiektów użyteczności publicznej wymagających termomodernizacji	Udział obiektów wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami	Liczba problemów występujących w sferach pozaspołecznych
I	0,8	11,7%	95,3%	0,69	0,0%	50,0%	7/13
II	2,5	9,6%	93,9%	0,73	0,0%	100,0%	9/13
III	1,3	5,3%	92,1%	0,34	100,0%	0,0%	8/13
IV	1,3	9,6%	94,5%	0,13	0,0%	50,0%	7/13
V	2,9	6,4%	92,7%	0,13	—	—	7/13
VI	2,7	5,3%	67,3%	20,04	0,0%	100,0%	8/13
VII	4,6	5,3%	78,7%	1,22	0,0%	33,3%	5/13
VIII	3,3	10,6%	94,8%	0,22	0,0%	50,0%	5/13
IX	2,5	17,0%	95,7%	0,26	33,3%	33,3%	6/13
X	1,3	6,4%	96,2%	0,66	33,3%	33,3%	8/13
XI	2,5	12,8%	95,8%	0,23	50,0%	25,0%	7/13
GMINA	2,6	9,1%	94,5%	0,53	16,7%	43,3%	/

Źródło: opracowanie własne

5. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

5.1 Wyznaczenie obszaru zdegradowanego

Celem procesu rewitalizacji jest wyprowadzenie ze stanu kryzysowego obszaru zdegradowanego poprzez kompleksowe, skoordynowane działania. Ponadto, rewitalizacja zakłada wykorzystanie potencjałów oraz korzystnych uwarunkowań, którymi charakteryzuje się dana jednostka samorządu terytorialnego. Wyprowadzanie ze stanu kryzysowego następuje poprzez realizację zintegrowanych przedsięwzięć na rzecz lokalnej społeczności, środowiska, przestrzeni oraz gospodarki.

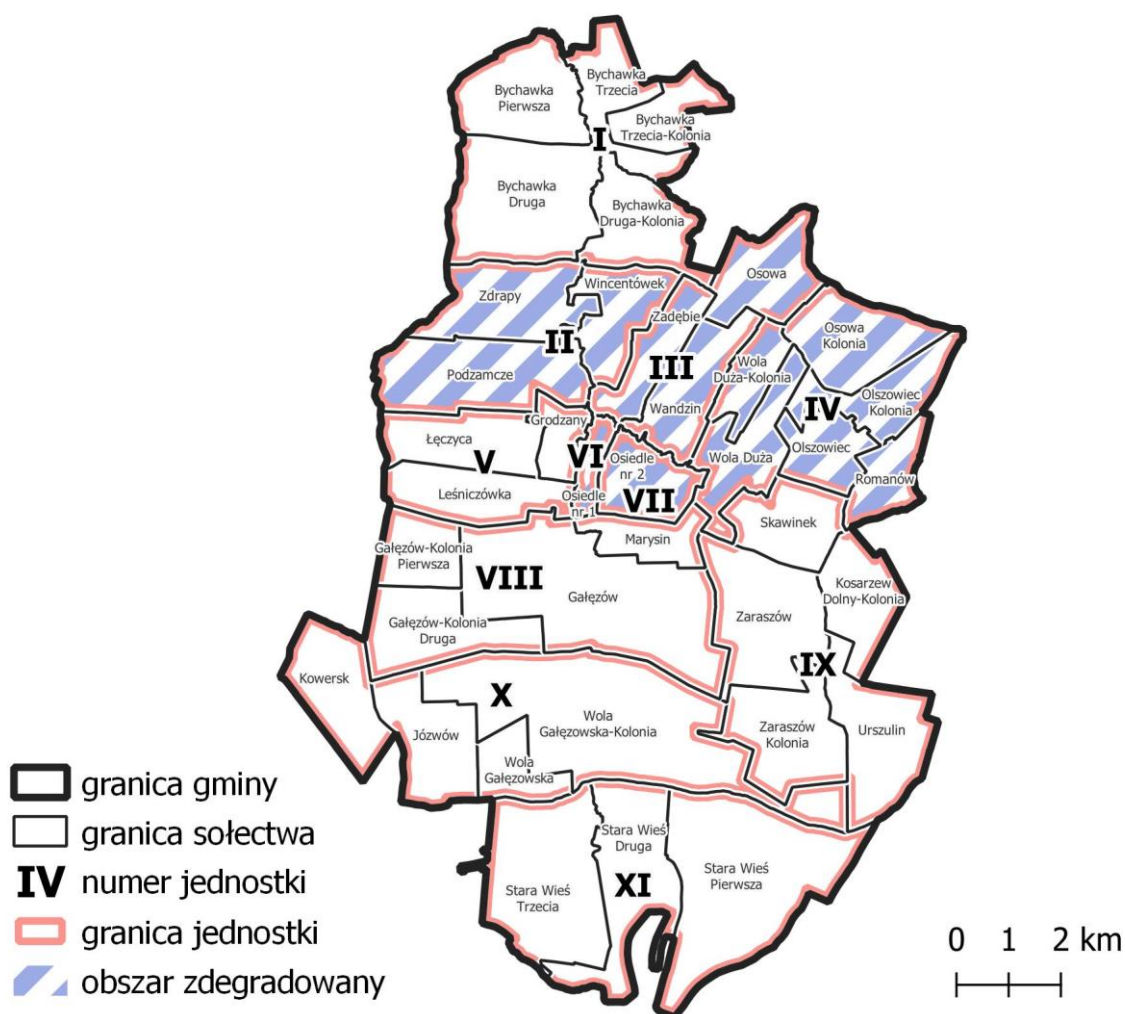

Zgodnie z art. 9. ust. 1. ustawy o rewitalizacji „obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1411), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk w sferze pozaspołecznej:

gospodarczych	w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości,
środowiskowych	w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska,
przestrzenno-funkcjonalnych	w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych,
technicznych	w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

W gminie Bychawa, ze względu na nasilone zjawiska o charakterze społecznym oraz niekorzystną sytuację w pozostałych czterech sferach, jako obszary zdegradowane wskazano pięć jednostek: Obszar II, Obszar III, Obszar IV, Obszar VI oraz Obszar VII. Przedstawiony na poniższej grafice obszar zdegradowany zajmuje łącznie powierzchnię 3 995 ha (27,3% powierzchni gminy) oraz jest zamieszkały przez 5 856 osób (53,0% mieszkańców gminy).

Grafika 4 Obszar zdegradowany gminy Bychawa

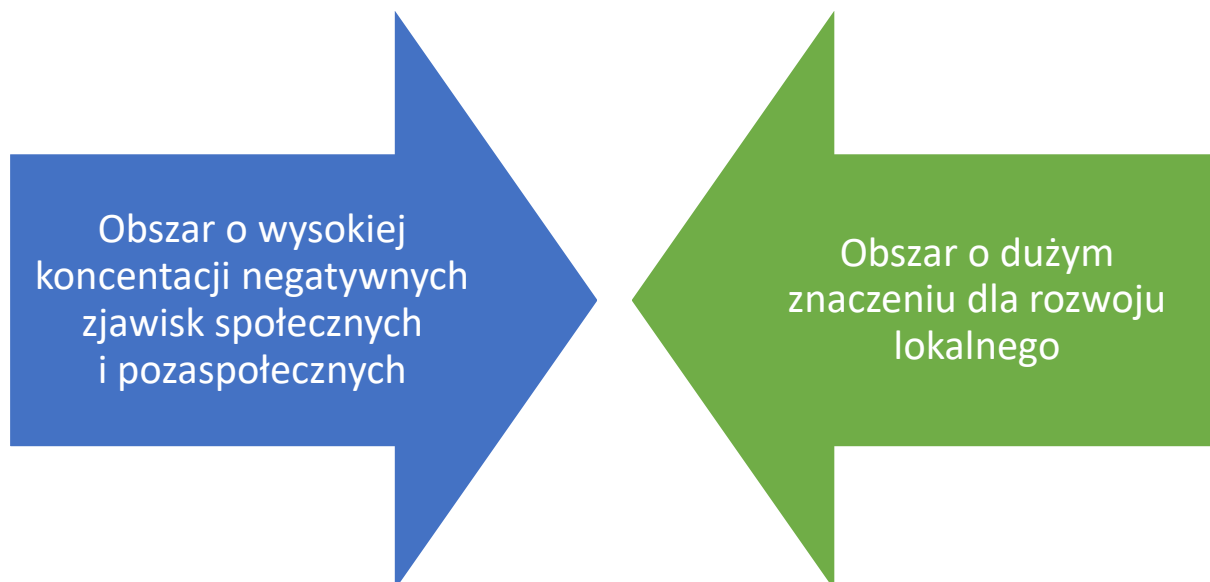
Źródło: Opracowanie własne

Ostatnim etapem diagnozy delimitacyjnej jest wyznaczenie obszaru rewitalizacji, który zgodnie z poniższymi zapisami ustawy o rewitalizacji charakteryzuje się poprzez:

- „Obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, o których mowa art. 9 ust.1, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację, wyznacza się jako obszar rewitalizacji”.

- „Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”.

Grafika 5 Warunki konieczne do wyznaczenia obszaru do rewitalizacji

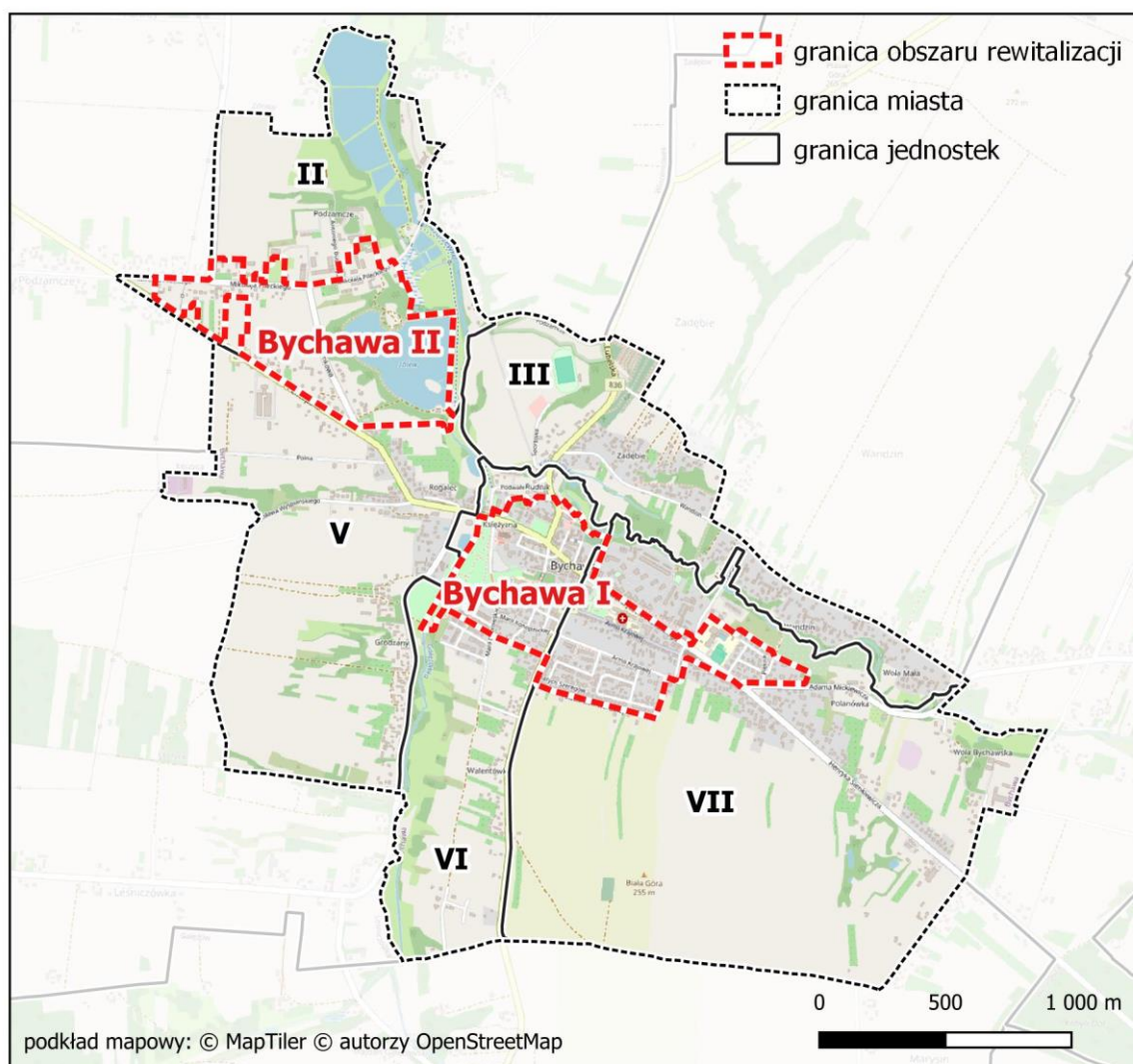

Źródło: opracowanie własne

W gminie Bychawa obszar rewitalizacji wyznaczono na terenie miasta Bychawa w obszarze 3 jednostek: Obszar II (Podzamcze, Wincentówek, Zdrapy), Obszar VI (Osiedle nr 1) oraz Obszar VII (Osiedle nr 2). Obszar rewitalizacji podzielony został na dwa podobszary: Bychawa I (położony pomiędzy Jednostką VI i Jednostką VII) oraz Bychawa II (położony w Jednostce II).

Na wyznaczenie obszaru rewitalizacji w zawężonym kształcie, przedstawionym na powyższej grafice, wpłynęła przede wszystkim silna koncentracja negatywnych zjawisk oraz istotne znaczenie tego obszaru dla rozwoju lokalnego. Dodatkowo, kluczowe znaczenie miała ocena potencjału do przeprowadzenia działań rewitalizacyjnych oraz aktualny stan zagospodarowania terenu, który może sprzyjać realizacji planowanych przedsięwzięć.

Grafika 6 Podobszary rewitalizacji gminy Bychawa na tle granic gminy

Źródło: Opracowanie własne

We wskazanych terenach zdiagnozowano szczególną koncentrację problemów społecznych (syntetyczny wskaźnik degradacji przyjął najmniej korzystną, czyli najwyższą wartość), a równocześnie odnotowano wysoką skalę negatywnych zjawisk o charakterze pozaspółecznym.

Zdiagnozowane problemy w sferze społecznej to: ujemny przyrost naturalny oraz salda migracji, starzenie się społeczeństwa (co potwierdza wysoka wartość wskaźnika ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym), duża liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1 000 mieszkańców, wysokie liczby przestępstw oraz zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców, niska liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców.

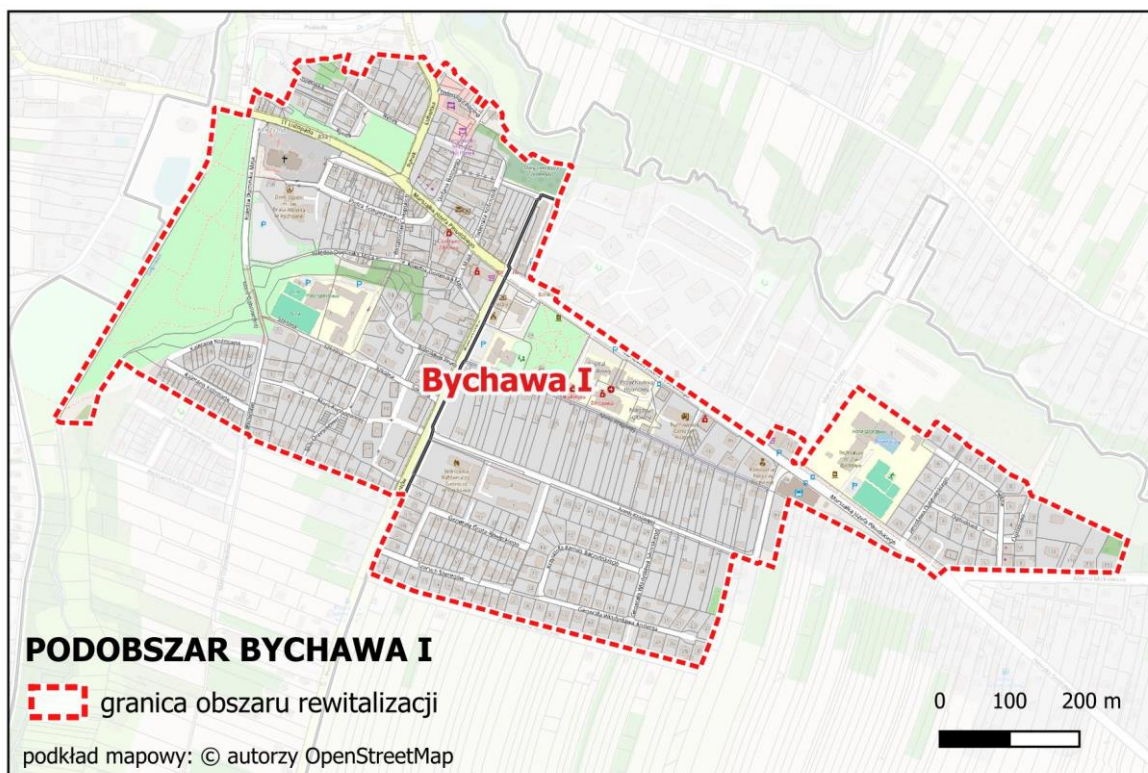
Tabela 11 Zestawienie wskaźników obligatoryjnych

Obszar	Powierzchnia	Udział w powierzchni gminy	Ludność [os]	Udział w ludności gminy
Gmina Bychawa	14 643 ha	100,0%	11 046	100,0%
Obszar zdegradowany	3 995 ha	27,3%	5 856	53,0%
Obszar rewitalizacji	101 ha	0,7%	1 791	16,2%
Podobszar Bychawa I	53 ha	0,4%	1 663	15,1%
Podobszar Bychawa II	48 ha	0,3%	128	1,2%

Źródło: opracowanie własne

Zdiagnozowane problemy w sferze pozaspołecznej to między innymi: wysoka wartość średniego rocznego stężenia PM2.5 w powietrzu, wysoki udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe, a także spory udział obiektów wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami. Łącznie obszar rewitalizacji zajmuje powierzchnię 101 ha (0,7% powierzchni gminy) oraz jest zamieszkały przez 1 791 osób (16,2% mieszkańców gminy). Oznacza to, że wyznaczony obszar rewitalizacji spełnia wymagania zawarte w ustawie o rewitalizacji odnośnie do powierzchni oraz liczby ludności obszaru.

Grafika 7 Podobszar rewitalizacji — Bychawa I

Źródło: Opracowanie własne

Grafika 8 Podobszar rewitalizacji — Bychawa II

Źródło: Opracowanie własne

6. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Pogłębiona analiza podobszarów rewitalizacji Bychawa I oraz Bychawa II została przeprowadzona zgodnie z przyjętym schematem logicznym, obejmującym szczegółową ocenę sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, środowiskowej oraz technicznej.

Proces analizy składa się z następujących etapów:

1. **Zbieranie i analiza danych** – dane niezbędne do oceny zostały pozyskane z instytucji lokalnych, powiatowych i rządowych oraz na podstawie badań terenowych i konsultacji społecznych. Analizowane były m.in. statystyki demograficzne, wskaźniki ekonomiczne, stan infrastruktury technicznej i społecznej, a także poziom degradacji środowiska naturalnego.
2. **Identyfikacja problemów i potencjałów** – każdy z podobszarów został oceniony pod kątem występowania negatywnych zjawisk rozwojowych, takich jak bezrobocie, niski poziom aktywności gospodarczej, zły stan techniczny budynków czy ograniczona dostępność usług. Jednocześnie zidentyfikowane zostały kluczowe atuty, np. obiekty o znaczeniu historycznym, przestrzenie rekreacyjne czy ważne instytucje publiczne.
3. **Ocena poziomu degradacji** – Kluczowym elementem analizy będzie porównanie sytuacji w podobszarach do średnich wartości dla całej gminy. Wskaźniki wykraczające poza ustalone

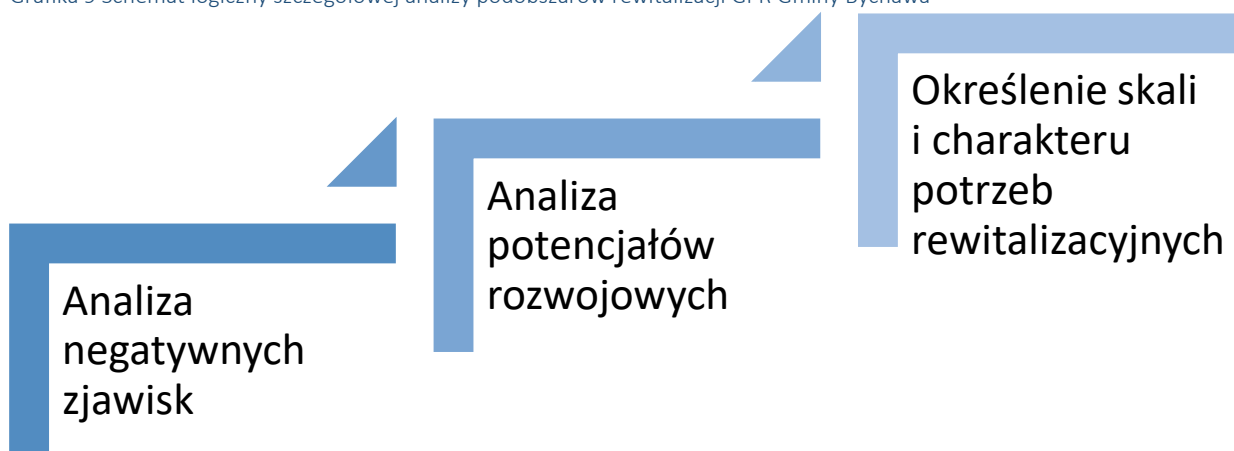
normy były interpretowane jako sygnały problemów, wymagających interwencji rewitalizacyjnej.

4. **Wskazanie priorytetowych działań rewitalizacyjnych** – na podstawie wyników analizy zostały określone kierunki działań, mające na celu poprawę sytuacji w podobszarach. Obejmowały one modernizację infrastruktury, rozwój funkcji społecznych i gospodarczych, ochronę dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie dostępności usług dla mieszkańców.

Dzięki zastosowaniu kompleksowej i metodycznej analizy możliwe było precyzyjne określenie potrzeb rewitalizacyjnych dla każdego z podobszarów, co pozwoliło na skuteczne planowanie działań naprawczych i rozwojowych w gminie Bychawa.

Obszar rewitalizacji w Gminie Bychawa wyznaczono na podstawie przeprowadzonej diagnozy delimitacyjnej i analizie statystycznej, skupiających się na ocenie sytuacji w sferach: społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Granice obszaru rewitalizacji zostały przyjęte w drodze Uchwały Nr IX/96/2025 Rady Miejskiej w Bychawie z dnia 5 lutego 2025 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bychawa (opublikowanej w Dzienniku Urzędowym Województwa Lubelskiego dnia 25 lutego 2025 roku, poz. 1147).

Grafika 9 Schemat logiczny szczegółowej analizy podobszarów rewitalizacji GPR Gminy Bychawa

Źródło: opracowanie własne.

Gmina Bychawa to gmina miejsko-wiejska położona w województwie lubelskim, w powiecie lubelskim, 30 km na południe od Lublina. Oprócz miasta Bychawa, które jest siedzibą administracyjną gminy, w jej skład wchodzi również 36 sołectw: Bychawka Druga, Bychawka Druga - Kolonia, Bychawka Pierwsza, Bychawka Trzecia, Bychawka Trzecia-Kolonia, Gałęzów, Gałęzów - Kolonia Druga, Gałęzów - Kolonia Pierwsza, Grodzany, Józwów, Kosarzew Dolny - Kolonia, Kowersk, Leśniczówka, Łęczycza, Marysin, Olszowiec, Olszowiec-Kolonia, Osowa, Osowa - Kolonia, Podzamcze, Romanów, Skawinek, Stara Wieś Druga, Stara Wieś Pierwsza, Stara Wieś Trzecia, Urszulin, Wandzin, Wincentówek, Wola Duża, Wola

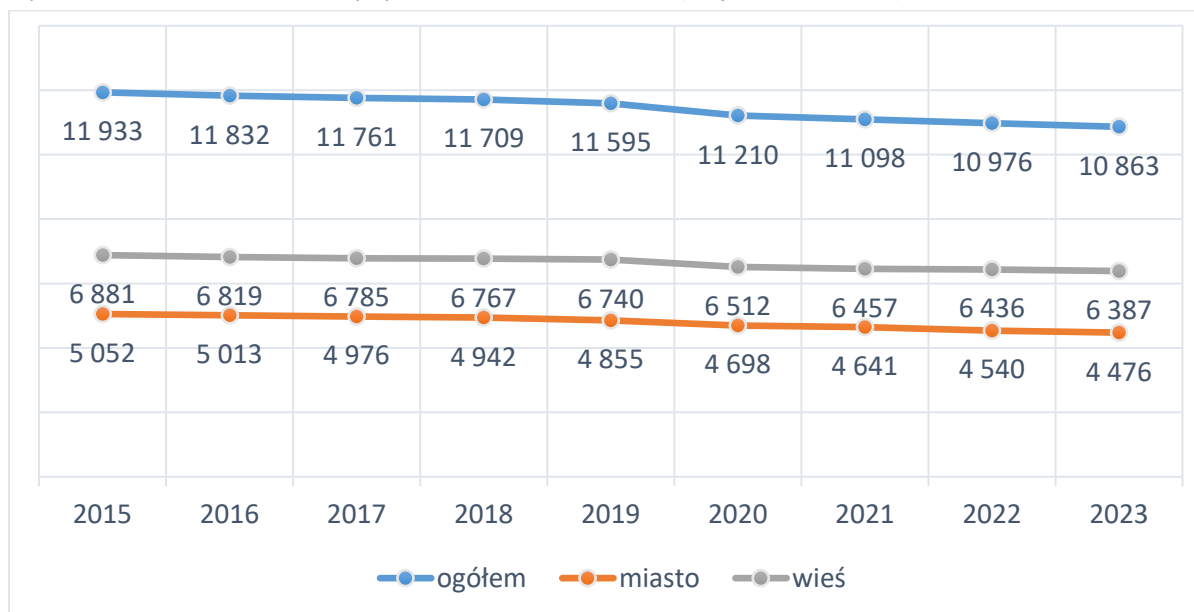
Duża-Kolonia, Wola Gałęzowska, Wola Gałęzowska-Kolonia, Zadębie, Zaraszów, Zaraszów-Kolonia, Zdrapy. Tereny gminy Bychawa zajmują około 8,7% powierzchni powiatu a graniczą z gminami: Jabłonna (od północnego wschodu), Krzczonów (od wschodu), Strzyżewice (od zachodu), Wysokie (od południowego wschodu), Zakrzew (od południa), Zakrzówek (od południowego zachodu).

Powierzchnię Bychawy stanowią w większości użytki rolne (ok. 85%), natomiast użytki leśne zajmują ok. 8% powierzchni. Gminę charakteryzują cenne walory przyrodnicze, a na jej terenach zlokalizowane są przestrzenne formy ochrony przyrody. Jest to przede wszystkim rezerwat przyrody „Podzamcze” położony na terenie obszar chronionego krajobrazu „Czerniejowski Obszar Chronionego Krajobrazu”. Tereny gminy są również bogate w dziedzictwo kulturowe. Do rejestru zabytków wpisanych jest 29 obiektów, znajdujących się na obszarze gminy, a do Gminnej Ewidencji Zabytków wpisane są 72 obiekty. Wśród najciekawszych z zabytków wymienić można: ruiny neogotyckiego pałacu w Bychawie-Podzamczu; zespół dworsko-parkowy w Gałęzowie; Kościół św. Jana Chrzciciela; zabytkowy cmentarz z okresu I wojny światowej, znajdujący się w Zaraszowie-Kolonii; drewniana dzwonnica oraz synagoga w Bychawie. Na terenie gminy znajduje się 24,3 km różnych szlaków turystycznych, w tym rowerowych. Oprócz powyższych, wśród atrakcji turystycznych znajduje się także zalew bychawski w Podzamczu z wysepką pośrodku, łowiskiem, z zapleczem gastronomicznym, wypożyczalnią rowerów wodnych oraz położonymi nieopodal stawami rybnymi „Zielona Dolina”.

Układ komunikacyjny gminy Bychawa tworzą trzy drogi wojewódzkie: nr 834 (Niedzwica Duża – Bychawa – Stara Wieś Druga), nr 836 (Bychawa – Piotrków – Piaski) nr 842 (Rudnik Szlachecki – Krasnystaw) oraz drogi powiatowe i gminne. Przez tereny gminy nie przebiega żadna linia kolejowa, a najbliższe lotnisko znajduje się w Lublinie. Na zachód od gminy zlokalizowany jest odcinek drogi ekspresowej S19 łączący Lublin z Rzeszowem oraz docelowo Białymstokiem.

Podając za danymi Głównego Urzędu Statystycznego liczba mieszkańców Gminy Bychawa na koniec 2023 roku wyniosła 10 863. Analizując dane demograficzne za lata 2015 – 2023 liczba mieszkańców Bychawy zmniejszyła się o ponad tysiąc mieszkańców (z 11 933 do 10 863). W analizowanym okresie stale maleje liczba mieszkańców zarówno obszarów miejskich, jak i wiejskich gminy. Jest to utrzymująca się od wielu lat tendencja. Systematycznie również rośnie odsetek osób będących w wieku poprodukcyjnym, co jednoznacznie wskazuje na postępującą depopulację i starzenie się społeczeństwa w Gminie Bychawa, co jednocześnie stanowi wyzwanie dla lokalnej polityki społecznej i gospodarczej.

Wykres 1 Liczba mieszkańców Gminy Bychawa w latach 2015 – 2023 (miejsce zamieszkania)

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

W tabeli poniżej przedstawiono poziom wydatków majątkowych inwestycyjnych ponoszonych przez Gminę Bychawa w latach 2015 – 2023. Budżet gminy przeznaczany na inwestycje majątkowe wahał się w tym okresie od 2,8 mln zł w 2015 r. do 28,5 mln zł w 2023 r., przy czym najwyższy udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem (36,4%) odnotowano w 2023 roku. Poziom wydatków inwestycyjnych w przeliczeniu na jednego mieszkańca wzrósł z 236,80 zł w 2015 r. do 2 625,90 zł w 2023 r., co wskazuje na znaczące zwiększenie nakładów na rozwój infrastruktury w ostatnich latach. Jednocześnie wydatki na obsługę długu pozostawały stosunkowo niskie, oscylując wokół 300–700 tys. zł rocznie, z wyjątkiem 2022 i 2023 r., gdy wzrosły odpowiednio do 652,2 tys. zł i 771,1 tys. zł. Dane te pokazują, że Gmina Bychawa w ostatnich latach znacząco zwiększyła skalę inwestycji, osiągając rekordowe wydatki w 2023 r. zarówno w wartościach bezwzględnych, jak i w przeliczeniu na mieszkańca.

Tabela 12 Wydatki majątkowe inwestycyjne Gminy Bychawa w latach 2015 - 2022.

2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2020 r.	2021 r.	2022 r.	2023 r.
wydatki ogółem [tys. zł]								
29 695,6	37 875,8	44 596,6	53 696,7	51 031,5	53 492,5	59 460,6	70 433,8	78 350,1
wydatki majątkowe inwestycyjne [tys. zł]								
2 825,2	3 782,0	6 974,1	13 902,8	7 071,4	6 816,2	10 555,5	10 442,5	28 525,4
udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem [%]								
9,5	10,0	15,6	25,9	13,9	12,7	17,8	14,8	36,4
Wydatki majątkowe inwestycyjne przypadające na jednego mieszkańca								
236,8	319,6	593,0	1 187,4	609,9	608,0	951,1	951,4	2 625,9
Wydatki na obsługę długu (bez wypłat z tytułu gwarancji i poręczeń) [tys. zł]								
386,1	368,5	358,0	348,0	392,9	235,9	135,3	652,2	771,1

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

Gmina Bychawa charakteryzuje się niższym wskaźnikiem przedsiębiorczości w porównaniu do średnich krajowych i wojewódzkich. W 2023 r. liczba podmiotów gospodarki narodowej na 1 000 mieszkańców wyniosła 91,3, co było wartością, z jednej strony znacznie niższą niż średnia dla Polski (136,8), z drugiej niższą niż w województwie lubelskim (105,2) i powiecie lubelskim (104,7). Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - wskaźnik wyniósł 71 na 1 000 mieszkańców, co również pozostaje poniżej poziomu krajowego (97) i wojewódzkiego (79), ale jest zbliżone do średniej powiatowej (86). Mikroprzedsiębiorstwa stanowią trzon lokalnej gospodarki, jednak ich liczba jest mniejsza w stosunku do bardziej zurbanizowanych obszarów.

Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne – w tym aspekcie Bychawa wyróżnia się pozytywnie na tle innych jednostek. Wskaźnik wynoszący 5,16 na 1 000 mieszkańców jest wyższy niż średnia krajowa (4,56) i wojewódzka (4,57), a także przewyższa wynik powiatu lubelskiego (3,67). Świadczy to o aktywności społecznej mieszkańców i rozwoju trzeciego sektora, co może kompensować słabszą dynamikę biznesową. Stosunkowo wysoka aktywność organizacji pozarządowych wskazuje na potencjał rozwoju inicjatyw społecznych, które mogą wspierać lokalną przedsiębiorczość (np. poprzez projekty aktywizacyjne). Konkurencyjność gospodarcza gminy wymaga działań zachęcających do zakładania firm, np. ulg podatkowych, dostępu do funduszy czy wsparcia dla startupów.

Mimo niskiej gęstości podmiotów gospodarczych, Bychawa wyróżnia się żywotnością sektora społecznego, co może być podstawą do budowania lokalnych partnerstw na rzecz przyszłego rozwoju.

Tabela 13 Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2023 r.

Jednostka	Podmioty gospodarki narodowej na 1 000 osób	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1 000 osób	Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1 000 osób
Polska	136,8	97	4,56
Lubelskie	105,2	79	4,57
Powiat lubelski	104,7	86	3,67
Gmina Bychawa	91,3	71	5,16

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych

Według Narodowego Spisu Powszechnego 2021, w Gminie Bychawa 1 923 osoby deklarowały niepełnosprawność, co stanowi około 17,7% populacji (przy 10 863 mieszkańcach). Wśród nich 1 098 osób (57,1%) deklaruje orzeczoną niepełnosprawność prawną (510 mężczyzn i 588 kobiet), a 825 osób (42,9%) deklaruje, że doświadcza niepełnosprawności wyłącznie biologicznej (343 mężczyzn i 482 kobiet). Zważywszy na fakt, że niepełnosprawni stanowią znaczącą część społeczności lokalnej, w ramach rewitalizacji powinno stawiać się na dedykowane działania aktywizacyjne, w tym aktywizacji zawodowej i społecznej.

Tabela 14 Liczba osób niepełnosprawnych z podziałem na płeć

Osoby niepełnosprawne razem			osoby niepełnosprawne prawnie			osoby niepełnosprawne tylko biologicznie		
ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
1 923	853	1 070	1 098	510	588	825	343	482

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych, wyniki Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2021 (NSP 2021)

Podając za wynikami Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2021 (NSP 2021) Gmina Bychawa odnotowuje wskaźniki aktywności zawodowej i zatrudnienia zbliżone do średniej województwa lubelskiego, jednak wyraźnie niższe niż w powiecie lubelskim i na poziomie krajowym, co sugeruje ograniczoną dynamikę lokalnego rynku pracy. Mimo stosunkowo niskiej stopy bezrobocia, odpowiadającej średniej krajowej, sytuacja demograficzna – w tym starzejące się społeczeństwo i potencjalna migracja zarobkowa – może wpływać na zmniejszającą się liczbę aktywnych zawodowo mieszkańców.

Konieczne wydają się działania aktywizujące, takie jak przyciąganie inwestycji czy wspieranie przedsiębiorczości, aby zwiększyć odsetek osób zatrudnionych i zniwelować różnice w stosunku do sąsiednich obszarów, szczególnie bardziej zurbanizowanego powiatu lubelskiego. Jednocześnie utrzymanie bezrobocia na stabilnym poziomie, pomimo niekorzystnych trendów demograficznych, wskazuje na pewną odporność lokalnej gospodarki, choć wymaga dalszego monitoringu w kontekście jakości miejsc pracy i wynagrodzeń.

Tabela 15 Współczynnik aktywności zawodowej, wskaźnik zatrudnienia oraz stopa bezrobocia

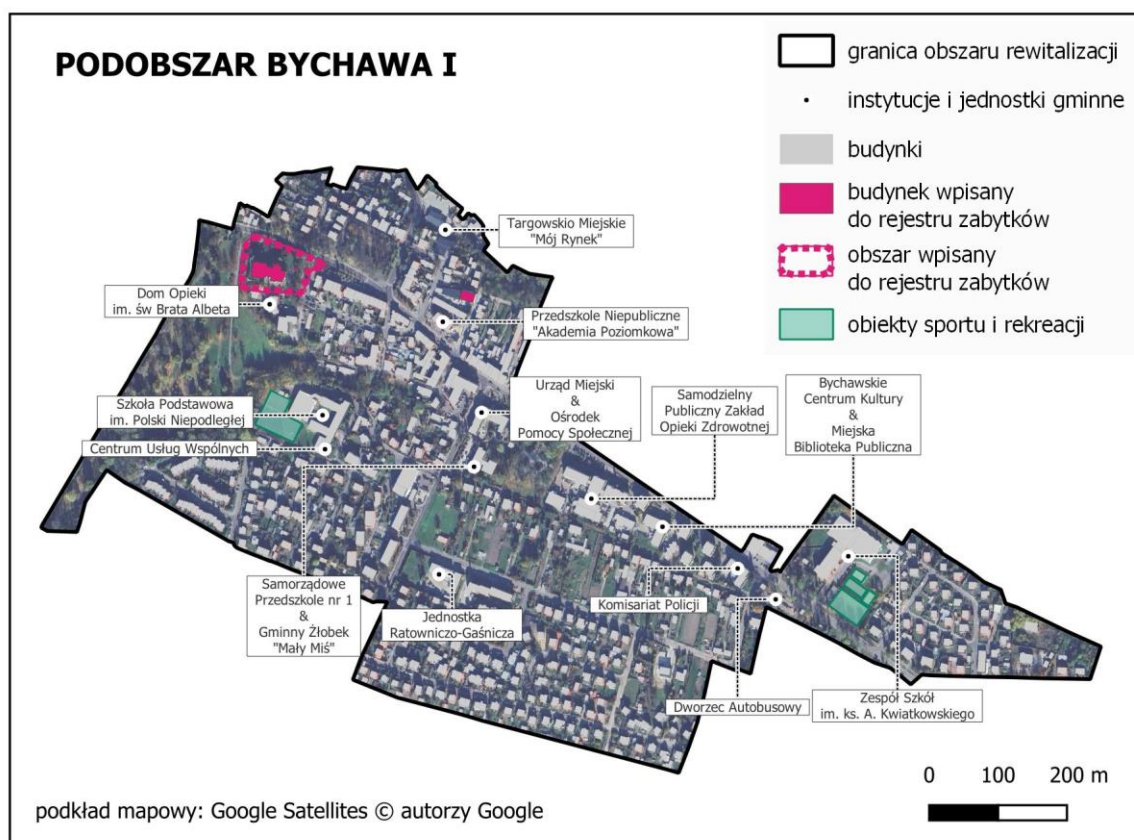
Jednostka	Współczynnik aktywności zawodowej	Wskaźnik zatrudnienia	Stopa bezrobocia
Polska	59,2%	56,8%	4,1%
Lubelskie	56,4%	53,5%	5,2%
Powiat lubelski	60,8%	58,9%	3,1%
Bychawa	56,4%	54,1%	4,1%

Źródło: GUS Bank Danych Lokalnych, wyniki Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2021 (NSP 2021)

6.1 Analiza szczegółowa podobszaru rewitalizacji I w Bychawie

Podobszar rewitalizacji Bychawa I zajmuje powierzchnię 53 ha (0,4% powierzchni gminy) oraz jest zamieszkały przez 1 663 osób (15,1% mieszkańców gminy). Podobszar obejmuje swoim zasięgiem administracyjne centrum gminy oraz centrum miasta Bychawa.

Grafika 10 Instytucje i zabytki – mapa poglądowa podobszaru rewitalizacji Bychawa I

Źródło: Opracowanie własne

Są to tereny charakteryzujące się zabudową usługową i mieszkalną (w tym wielorodzinną). W granicach podobszaru znajdują się następujące instytucje: Urząd Miejski wraz z Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Komisariat Policji, Bychawskie Centrum Kultury, Komenda Miejska Państwowej Straży Pożarnej w Lublinie (Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza w Bychawie), jednostki oświaty (szkoły, przedszkola i żłobek), Zakład opiekuńczo leczniczy z przychodnią rejonową, Dom Opieki im. św. Brata Alberta, Targowisko Miejskie „Mój Rynek”, dworzec autobusowy, Park Miejski oraz wiele różnego rodzaju usług oraz obiekty sportowe i rekreacyjne (w tym hale sportowe, boiska typu „Orlik”, basen kryty, miejsca do spędzania czasu wolnego).

Rewitalizacja podobszaru ma kluczowe znaczenie dla poprawy jakości życia mieszkańców oraz wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej całej gminy. Modernizacja infrastruktury, rozwój usług oraz podniesienie estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych przyczynią się do wzmocnienia roli Bychawy jako dynamicznego ośrodka lokalnego, sprzyjającego zarówno mieszkańcom, jak i przedsiębiorcom.

Grafika 11 Podobszar rewitalizacji — Bychawa I

Źródło: Opracowanie własne

6.1.1 Analiza szczegółowa – demografia, pomoc społeczna i bezpieczeństwo

Jednym z poważniejszych problemów rozwojowych podobszaru jest ten związany z demografią. Na szczególną uwagę w tym aspekcie zasługuje wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego (liczba ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym). Wynosi on 52,7 i jest wyższy w stosunku do wskaźnika gminnego na poziomie 40,3. Sytuację tą należy interpretować z punktu widzenia obserwowanych zjawisk związanych z ujemnym przyrostem naturalnym oraz migracją młodych mieszkańców, zwłaszcza do większych miast, czy za granicę. W tym kontekście podejmowane działania rewitalizacyjne powinny obejmować zarówno aktywizację, jak i integrację seniorów, a nade wszystkim te przyciągające nowych mieszkańców.

Tabela 16 Wskaźniki dotyczące sytuacji demograficznej podobszaru rewitalizacji Bychawa I

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa I	Gmina Bychawa
Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	-5,4	-1,4
Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	-5,4	4,2
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	52,7	40,3

Źródło: opracowanie własne.

Z uwagi na postępujące zmiany i trendy dotyczące starzenia się i stałej tendencji ujemnego przyrostu naturalnego, można spodziewać się, że jego wartość będzie wzrastać (zwłaszcza w kontekście niekorzystnych prognoz GUS w tym zakresie). Jednym z ważniejszych wyzwań samorządu Bychawy jest zapewnienie bogatej oferty wsparcia (materialnego i szkoleniowo – doradczego) dla osób starszych i niesamodzielnych.

Analiza danych statystycznych wykazała, że na podobszarze rewitalizacji Bychawa I zanotowano wysoki wskaźnik osób kosztujących z pomocy społecznej w formie zasiłku stałego na 1 000 mieszkańców. Wynosi on 5,4 przy średniej gminnej na poziomie 4,2. Zasiłek stały jest udzielany osobom pełnoletnim, całkowicie niezdolnym do pracy lub niezdolnym do pracy z powodu wieku. Osoby te w sposób szczególny narażone są na wykluczenie społeczne, a działania w zakresie rewitalizacji powinny obejmować wszechstronną aktywizację tych osób.

Tabela 17 Wskaźniki dotyczące intensywności korzystania z pomocy społecznej na podobszarze rewitalizacji Bychawa I

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa I	Gmina Bychawa
Liczba klientów ośrodków pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	26,5	76,4
Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1 000 mieszkańców	5,4	4,2
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1 000 mieszkańców	5,4	5,7

Źródło: opracowanie własne.

Ważne z punktu widzenia oceny intensywności występowania problemów społecznych na podobszarze rewitalizacji Bychawa I jest intensywności występowania zjawiska bezrobocia. Analiza danych pozyskanych z Powiatowego Urzędu Pracy wykazała, że ich poziom jest na porównywanym poziomie co średnia dla gminy. Jednakże na uwagę zasługuje wyższy od średniej gminnej wskaźnik liczby osób długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców. Ponad połowa bezrobotnych na podobszarze posiada status długotrwale bezrobotnego. Wynika z tego, że podejmowane w ramach programu rewitalizacji działania powinny dotyczyć aktywizacji mieszkańców na rynku pracy.

Tabela 18 Wskaźniki dotyczące intensywności korzystania z pomocy społecznej

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa I	Gmina Bychawa
Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	18,0	18,6
Liczba osób długotrwale bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	9,6	9,1

Źródło: opracowanie własne.

Poważnym problemem społecznym podobszaru rewitalizacji Bychawa I jest niski poziom bezpieczeństwa publicznego. Dobitnie pokazuje go wskaźnik liczby przestępstw na 1 000 mieszkańców wynoszący 11,4 (przy średniej dla gminy 6,6). W 2024 roku na podobszarze dokonano 26% wszystkich przestępstw dokonanych w gminie. Podobnie poważnym problemem jest duża liczba zdarzeń drogowych – łącznie zarejestrowano ich 42, co oznacza, że co trzecie zdarzenie w gminie miało miejsce na tym podobszarze. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców wynosi 25,3, podczas gdy średnia dla gminy to 12,2. Dane te wskazują na potrzebę podjęcia działań poprawiających bezpieczeństwo mieszkańców.

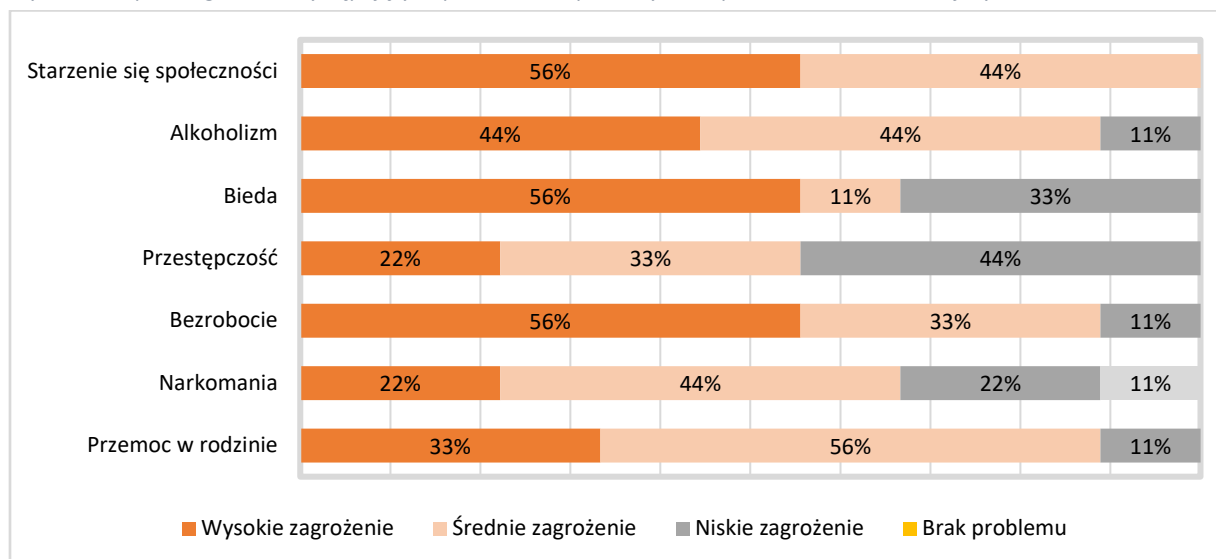
Tabela 19 Wskaźniki dotyczące bezpieczeństwa publicznego na podobszarze rewitalizacji Bychawa I

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa I	Gmina Bychawa
Ogólna liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	11,4	6,6
Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców	25,3	12,2

Źródło: opracowanie własne.

Mieszkańcy podobszaru rewitalizacji Bychawa I w przeprowadzonym badaniu sondażowym wskazali że do zauważanych problemów społecznych, stanowiących wysokie zagrożenie zalicza się przede wszystkim zjawisko biedy oraz bezrobocia (56% wskazań). Ponadto do zauważalnych problemów należy alkoholizm (44%). Korzystanie oceniane jest niskie zagrożenie przestępczością. Wyniki te wskazują na konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych, szczególnie w zakresie walki z uzależnieniami, poprawy bezpieczeństwa oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców.

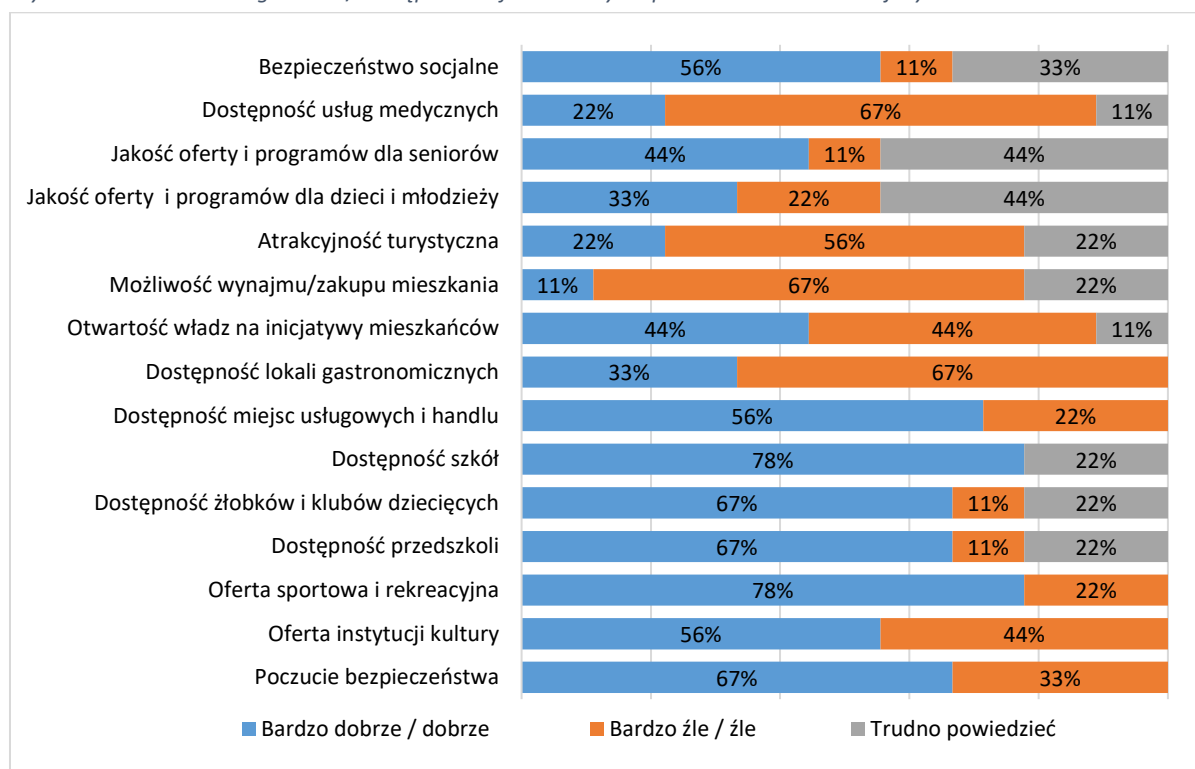
Wykres 2 Stopień zagrożenia występującymi problemami społecznymi na podobszarze rewitalizacji Bychawa I

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania sondażowego

Badanie ankietowe dotyczące oceny jakości usług i warunków życia wykazało, że mieszkańcy najwyżej ocenili ofertę sportową i rekreacyjną (78% ocen pozytywnych) oraz dostępność szkół (78%). Równie pozytywnie oceniono poczucie bezpieczeństwa (67%), dostępność przedszkoli i żłobków (po 67%) oraz bezpieczeństwo socjalne (56%). Najwięcej negatywnych ocen otrzymała dostępność lokali gastronomicznych – aż 67% mieszkańców oceniło ją źle. Niskie oceny zebrały także możliwość wynajmu lub zakupu mieszkania (67% ocen negatywnych) oraz atrakcyjność turystyczna (56%).

Wykres 3 Ocena aktualnego stanu / dostępności infrastruktury na podobszarze rewitalizacji Bychawa I

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania sondażowego

6.1.2 Analiza szczegółowa – aktywność gospodarcza i obywatelska

Analiza wskaźników aktywności gospodarczej na podobszarze rewitalizacji Bychawa I wskazuje, że obszar ten odgrywa kluczową rolę w gospodarczym życiu gminy, o czym świadczy wyższa liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców (64,8) w porównaniu ze średnią dla całej gminy (53,5). Dodatnia różnica między nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi firmami (1,2 na 1 000 mieszkańców) potwierdza tendencję wzrostową, choć jej skala pozostaje umiarkowana.

W związku z tym w ramach procesu rewitalizacji rekomenduje się podjęcie działań wzmacniających przedsiębiorczość, takich jak tworzenie programów dotacyjnych dla mikro i małych przedsiębiorstw, organizowanie szkoleń podnoszących kompetencje przedsiębiorców oraz wprowadzenie rozwiązań ułatwiających prowadzenie działalności, np. poprzez uproszczenie procedur administracyjnych. Wykorzystanie potencjału Bychawa I jako lokalnego centrum gospodarczego powinno iść w parze z dbałością o zrównoważony rozwój całej gminy, tak aby rewitalizacja przyniosła korzyści nie tylko wybranemu podobszarowi, ale przyczyniła się do wzmocnienia aktywności ekonomicznej w szerszym kontekście. Kluczowe będzie także monitorowanie tych wskaźników w kolejnych latach, co pozwoli na ocenę skuteczności wdrożonych rozwiązań i ewentualną korektę kierunków działań.

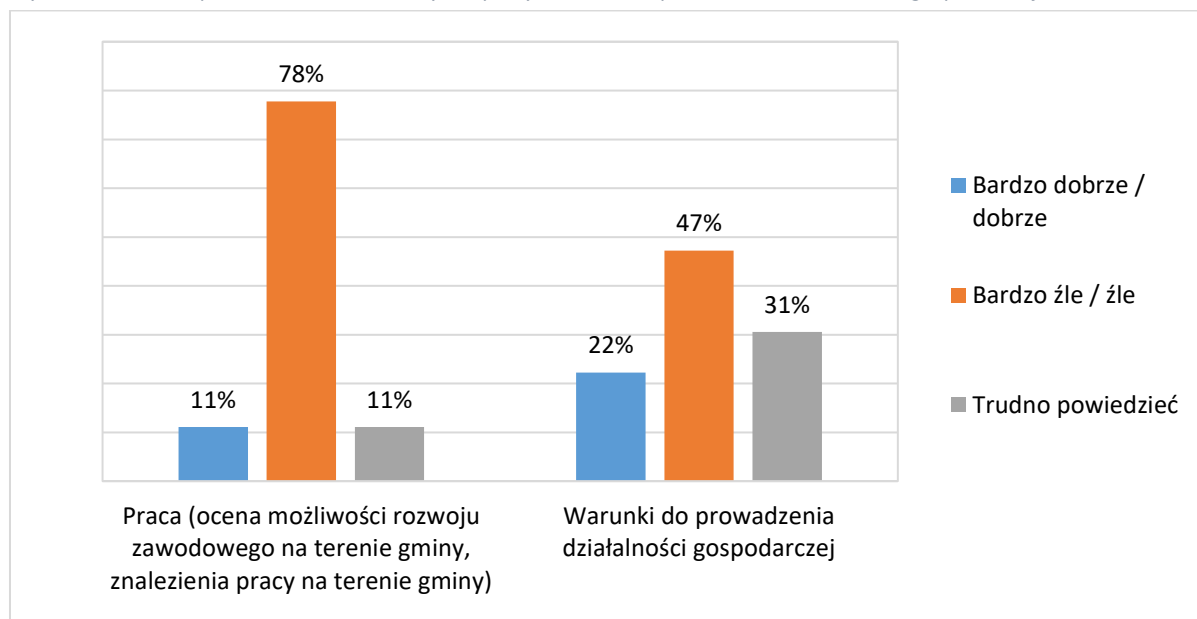
Tabela 20 Wskaźniki dotyczące aktywności gospodarczej na podobszarze rewitalizacji Bychawa I

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa I	Gmina Bychawa
Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	64,8	53,5
Różnica pomiędzy nowozarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami gospodarczymi na 1 000 mieszkańców	1,2	0,9

Źródło: opracowanie własne.

Mieszkańcy w badaniu sondażowym dokonali oceny lokalnego rynku pracy. Aż 78% respondentów uważa, że możliwości zatrudnienia i rozwoju zawodowego są niewystarczające. Sprzyjające warunki do prowadzenia działalności gospodarczej również budzą wątpliwości – niemal połowa ankietowanych (47%) ocenia je źle (lub bardzo źle), a tylko 22% pozytywnie. Brak atrakcyjnych miejsc pracy oraz trudności w prowadzeniu biznesu mogą hamować rozwój gospodarczy zarówno tego podobszaru, jak i w konsekwencji całej gminy i skłaniać mieszkańców do poszukiwania możliwości poza jej terenem.

Wykres 4 Ocena respondentów w zakresie rynku pracy i warunków prowadzenia działalności gospodarczej

Źródło: opracowanie własne

Podobszar rewitalizacji Bychawa I wyróżnia się wysoką aktywnością społeczną, co znajduje odzwierciedlenie w liczbie organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców. Wskaźnik ten wynosi 7,8 przewyższając średnią dla gminy Bychawa (5,7). Aktywność organizacji pozarządowych ma kluczowe znaczenie dla integracji mieszkańców, inicjowania działań na rzecz społeczności lokalnej oraz budowania kapitału społecznego. Na terenie podobszaru działa szereg organizacji pozarządowych, które aktywnie angażują się w działalność społeczną, edukacyjną oraz kulturalną:

- Dom Opieki im. Św. Alberta w Bychawie – wspierający osoby starsze i niesamodzielne,
- FUNDACJA "AIRBAG" BEZPIECZEŃSTWO I EDUKACJA – zajmująca się edukacją i promocją bezpieczeństwa,
- FUNDACJA "BYCHAWA – MIASTO WIELU KULTUR" – promująca lokalne dziedzictwo i różnorodność kulturową,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Bychawie "AKTYWNE" – integrujące społeczność lokalną oraz promujące tradycje kulinarne i rękodzielnicze,
- Stowarzyszenie Bychawska Grupa Motocyklowa Motopodkowa – zrzeszające miłośników motocykli i organizujące wydarzenia motoryzacyjne.

Tabela 21 Wskaźniki dotyczące aktywności społecznej na podobszarze rewitalizacji Bychawa I

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa I	Gmina Bychawa
Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	7,8	5,7

Źródło: opracowanie własne.

W wyniku przeprowadzonych spotkań warsztatowych, wywiadów pogłębionych oraz badania sondażowego w ramach rozwoju społeczeństwa obywatelskiego na podobszarze rekomenduje się następujące działania rewitalizacyjne:

- Wzmacnianie roli organizacji pozarządowych poprzez wsparcie finansowe i merytoryczne,
- Tworzenie przestrzeni do współpracy i spotkań (np. centra aktywności lokalnej, domy kultury),
- Organizacja wydarzeń integrujących mieszkańców (pikniki, festiwale, spotkania tematyczne),
- Zwiększanie udziału mieszkańców w życiu społecznym i decyzjach lokalnych poprzez konsultacje społeczne i inicjatywy obywatelskie.

Dzięki dalszemu rozwojowi społeczeństwa obywatelskiego Bychawa I może stać się przykładem aktywnej i zintegrowanej społeczności, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienia lokalnej tożsamości.

6.1.3 Analiza szczegółowa – sfera środowiskowa

Analiza danych w obszarze środowiskowym wskazuje na istotne problemy ekologiczne w podobszarze rewitalizacji Bychawa I. Średnie roczne stężenie pyłu zawieszonego PM_{2.5} wynosi 12,3 µg/m³, i jest wyższe niż średnia gminna (9,9 µg/m³) i może negatywnie wpływać na zdrowie mieszkańców. Szczególnym problemem w podobszarze jest hałas drogowy – aż 63,2% budynków mieszkalnych znajduje się w strefie zagrożenia hałasem, podczas gdy w skali całej gminy odsetek ten wynosi jedynie 8,8%. Występuje uzasadniona konieczność działań ograniczających uciążliwości akustyczne, takich jak ekrany dźwiękochłonne czy modernizacja infrastruktury drogowej. Kolejnym wyzwaniem jest wysoki udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe (97,4%), co stanowi niewielką różnicę w porównaniu do średniej gminnej (96,2%). Wysoka emisja zanieczyszczeń wynikająca z użytkowania przestarzałych źródeł ciepła dodatkowo pogarsza jakość powietrza i wpływa na stan zdrowia mieszkańców.

Tabela 22 Wskaźniki dotyczące sfery środowiskowej na podobszarze rewitalizacji Bychawa I

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa I	Gmina Bychawa
Średnie roczne stężenie PM _{2.5}	12,3	9,9
Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym	63,2%	8,8%
Udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe	97,4%	96,2%

Źródło: opracowanie własne.

Działania rewitalizacyjne w podobszarze powinny koncentrować się na ograniczaniu emisji zanieczyszczeń poprzez wymianę źródeł ciepła na ekologiczne, wdrażaniu rozwiązań zmniejszających poziom hałasu drogowego oraz podejmowaniu inicjatyw edukacyjnych na rzecz poprawy jakości

powietrza i ochrony środowiska. Skuteczne działania w tych obszarach przyczynią się do poprawy komfortu życia mieszkańców i stworzenia zdrowszego środowiska.

6.1.4 Analiza szczegółowa – sfera przestrzenno – funkcjonalna

Analiza wskaźników przestrzenno-funkcjonalnych wskazuje na zróżnicowaną sytuację podobszaru rewitalizacji Bychawa I. Z jednej strony obszar ten charakteryzuje się wysoką dostępnością punktów usług publicznych, wynoszącą 7,1 na 1 000 mieszkańców, co jest wartością znacznie wyższą niż średnia dla całej gminy (3,3). Świadczy to o koncentracji kluczowych instytucji administracyjnych, edukacyjnych i zdrowotnych na tym terenie, co pozytywnie wpływa na jakość życia mieszkańców. Podobszar wyróżnia się również lepszą dostępnością terenów rekreacyjnych, takich jak place zabaw i siłownie plenerowe, których wskaźnik wynosi 4,2 na 1 000 mieszkańców – to więcej niż średnia gminna na poziomie 2,6. Dostęp do tego rodzaju infrastruktury sprzyja aktywnemu trybowi życia i integracji społecznej mieszkańców. Istotnym problemem podobszaru jest jednak niski udział powierzchni biologicznie czynnej, który wynosi jedynie 29,6%, podczas gdy w skali całej gminy wskaźnik ten sięga 94,5%. Oznacza to, że obszar jest silnie zurbanizowany, a przestrzeń zielona ograniczona. Może to wpływać na jakość powietrza, mikroklimat oraz poziom komfortu życia mieszkańców.

Wobec tego, w ramach rewitalizacji rekomenduje się następujące działania rewitalizacyjne:

- Zwiększenie powierzchni terenów zielonych poprzez zakładanie nowych parków i skwerów,
- Dalsza rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej w celu poprawy jakości przestrzeni publicznych,
- Zachowanie równowagi między rozwojem funkcjonalnym a ochroną środowiska, poprzez zrównoważone planowanie przestrzenne.

Działania te pozwolą na poprawę estetyki i funkcjonalności obszaru, zwiększenie atrakcyjności mieszkaniowej oraz poprawę jakości życia mieszkańców.

Tabela 23 Wskaźniki dotyczące sfery przestrzenno – funkcjonalnej na podobszarze rewitalizacji Bychawa I

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa I	Gmina Bychawa
Dostępność punktów usług publicznych na 1 000 mieszkańców	7,1	3,3
Dostępność terenów rekreacyjnych (place zabaw i siłownie terenowe) na 1 000 mieszkańców	4,2	2,6
Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem	29,6%	94,5%

Źródło: opracowanie własne.

6.1.4 Analiza szczegółowa – sfera techniczna

Podobszar rewitalizacji Bychawa I wyróżnia się wysoką liczbą zabytków i pomników przyrody, wynoszącą 7,56 na km², co znacząco przewyższa średnią dla gminy (0,53 na km²). Wskazuje to na dużą wartość historyczną i kulturową tego obszaru, co może stanowić istotny atut w kontekście działań

rewitalizacyjnych oraz rozwoju turystyki i promocji lokalnego dziedzictwa. Pozytywnym aspektem jest fakt, że żaden z obiektów publicznych nie wymaga termomodernizacji, podczas gdy w skali całej gminy 16,7% budynków publicznych wymaga tego typu interwencji. Świadczy to o stosunkowo dobrym stanie technicznym budynków użyteczności publicznej na tym obszarze.

Jednym z kluczowych problemów podobszaru jest jednak brak dostosowania obiektów do osób ze szczególnymi potrzebami – aż 100% obiektów wymaga w tym zakresie interwencji, co stanowi znaczne wyzwanie w kontekście dostępności przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnościami, seniorów czy rodzin z małymi dziećmi. W skali całej gminy wskaźnik ten wynosi 43,3%, co wskazuje na szczególnie trudną sytuację w podobszarze Bychawa I.

W ramach rewitalizacji rekomenduje się następujące działania rewitalizacyjne:

- Dostosowanie obiektów publicznych do osób ze szczególnymi potrzebami poprzez likwidację barier architektonicznych, instalację wind oraz usprawnienia infrastruktury miejskiej,
- Zachowanie i ochrona zabytków oraz pomników przyrody, a także ich lepsze wyeksponowanie w przestrzeni miejskiej,
- Wykorzystanie potencjału dziedzictwa kulturowego do rozwoju turystyki oraz zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej obszaru.

Działania te mogą znacząco poprawić jakość życia mieszkańców oraz zwiększyć atrakcyjność przestrzenną i funkcjonalną podobszaru Bychawa I.

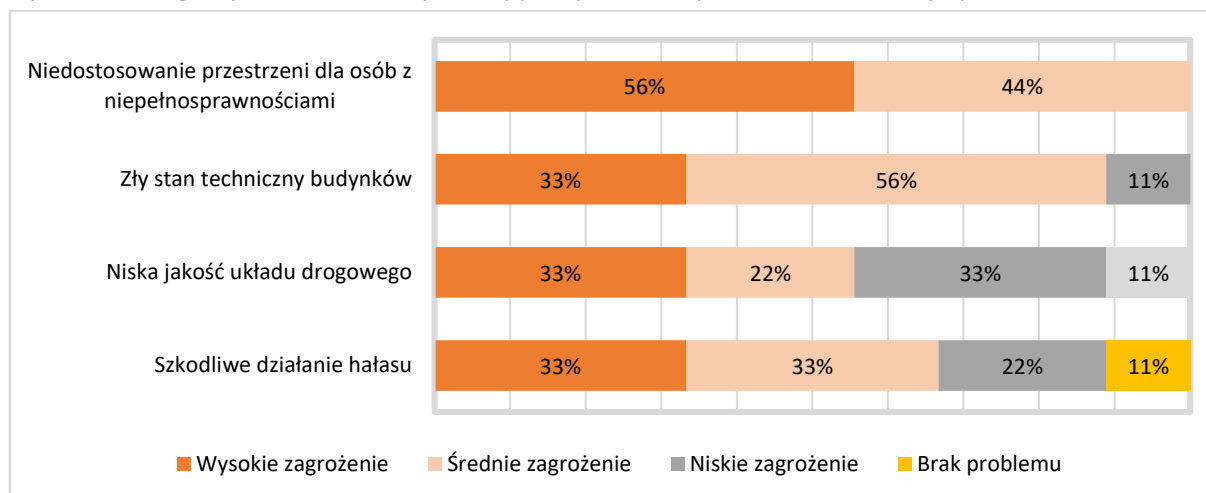
Tabela 24 Wskaźniki dotyczące sfery technicznej na podobszarze rewitalizacji Bychawa I

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa I	Gmina Bychawa
Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	7,56	0,53
Udział obiektów publicznych wymagających termomodernizacji	0,0%	16,7%
Udział obiektów wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami	100%	43,3%

Źródło: opracowanie własne.

Mieszkańcy podobszaru rewitalizacji Bychawa I w przeprowadzonym badaniu sondażowym wskazali że do zauważanych problemów społecznych, stanowiących wysokie zagrożenie zalicza się biedę oraz bezrobocie (56%), oraz alkoholizm (44%). Wyniki te wskazują na konieczność podjęcia działań rewitalizacyjnych, szczególnie w zakresie walki z uzależnieniami, poprawy bezpieczeństwa oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców.

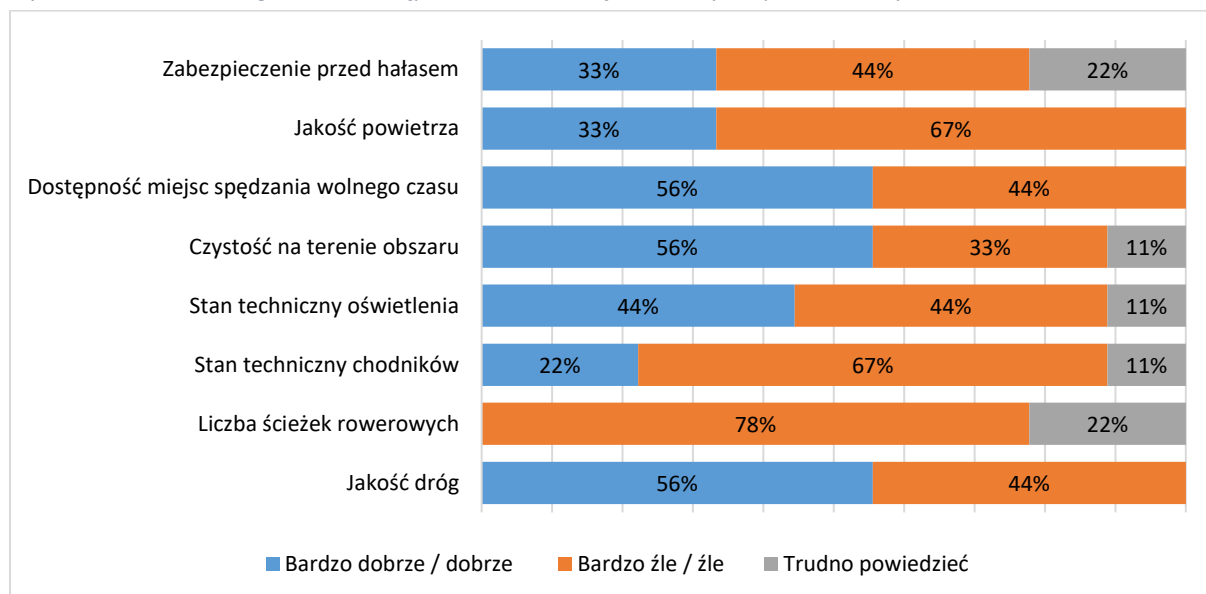
Wykres 5 Dostrzegane przez mieszkańców problemy pozaspółeczne na podobszarze rewitalizacji Bychawa I

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania sondażowego

Przeprowadzony sondaż w ramach przygotowań programu, dotyczącego postrzegania intensywności problemów technicznych na podobszarze rewitalizacji wykazał, że najbardziej widoczny jest problem braku dostosowania przestrzeni do potrzeb osób niepełnosprawnych. Zaskakująco, wszyscy respondenci uznali ten problem rozwojowy za istotny. Kolejnym ważnym zagadnieniem jest zły stan techniczny budynków, który wskazało 89% respondentów.

Wykres 6 Ocena aktualnego stanu / dostępności w zakresie infrastruktury dla podobszaru Bychawa I

Źródło: opracowanie własne

Badania sondażowe dotyczące oceny aktualnego stanu czy też dostępności infrastruktury oraz warunków życia w badanym obszarze wykazały, że największe niezadowolenie mieszkańców podobszaru budzi liczba ścieżek rowerowych – aż 78% respondentów oceniło ją negatywnie, a nikt nie wskazał jej jako dobrej. Równie krytycznie oceniono stan techniczny chodników (67% ocen negatywnych) oraz jakość powietrza (67%). Pozytywne oceny uzyskały natomiast jakość dróg (56% ocen pozytywnych), czystość w przestrzeni publicznej (56%) oraz dostępność miejsc do spędzania

wolnego czasu (56%). Opinie na temat stanu technicznego oświetlenia były podzielone – po 44% ocen pozytywnych i negatywnych. Mieszkańcy wskazują, że największymi atutami podobszaru rewitalizacji są dostępność parków, bogata oferta programów dla seniorów oraz dogodna lokalizacja usług, takich jak sklepy, szpital i kościół. Z kolei najpoważniejszymi problemami jest natomiast brak dróg rowerowych, zły stan infrastruktury drogowej i parkowej oraz niewystarczająca liczba miejsc parkingowych, szczególnie w rejonie urzędu miejskiego i szpitala.

Zdjęcie 1 Budynek przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie

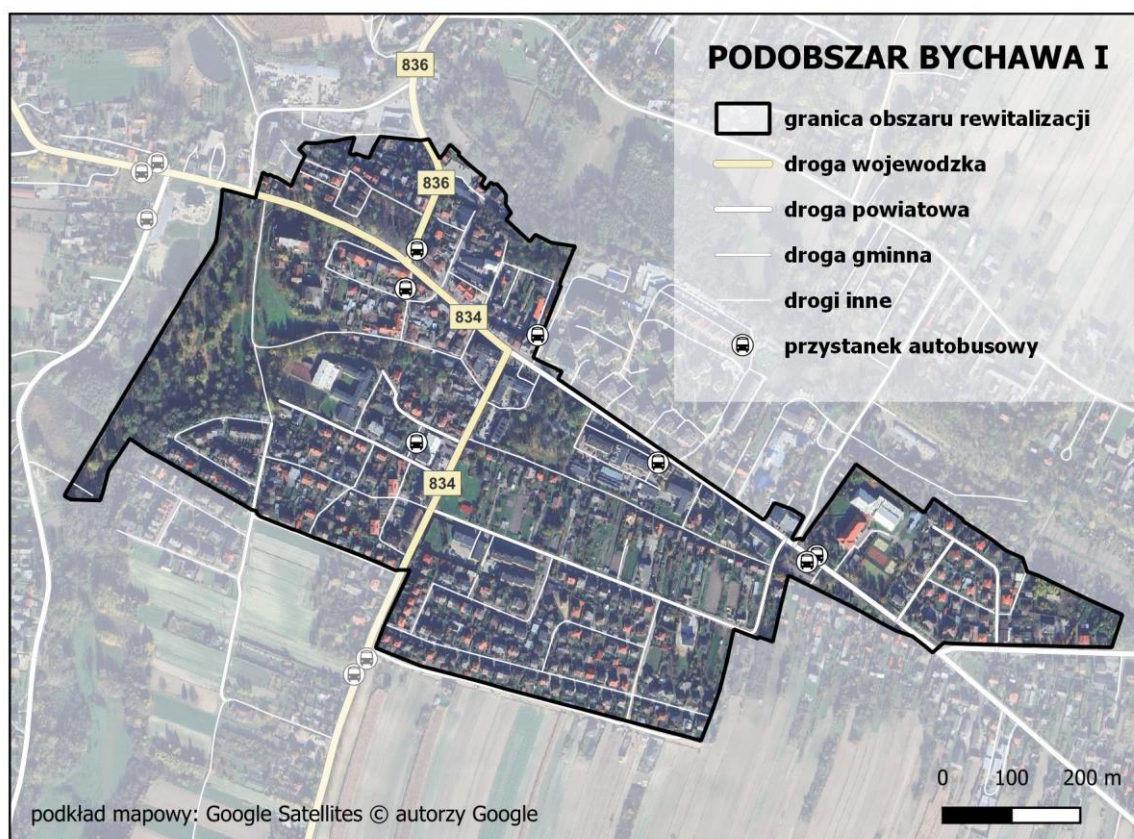

Źródło: Urząd Miejski w Bychawie

Wśród proponowanych inwestycji najczęściej wymieniano budowę i modernizację infrastruktury drogowej, w tym ścieżek rowerowych i chodników, rewitalizację zieleni miejskiej, przebudowę niebezpiecznych skrzyżowań na ronda oraz budowę nowych miejsc parkingowych. Mieszkańcy

wskazali również na potrzebę poprawy oświetlenia ulicznego, rewitalizacji pomników oraz budowę nowych przystanków autobusowych. Jeśli chodzi o działania społeczne, ankietowani podkreślili konieczność aktywizacji dzieci i młodzieży, wsparcia dla seniorów oraz realizacji programów przeciwdziałających alkoholizmowi, narkomanii i wykluczeniu społecznemu. Wskazano także na potrzebę edukacji społecznej w zakresie ochrony środowiska.

Grafika 12 Układ szlaków komunikacyjnych podobszar rewitalizacji Bychawa I

Źródło: Opracowanie własne

Podobszar rewitalizacji Bychawa I ma znaczący potencjał turystyczny i kulturowy, ale wymaga pilnych działań w zakresie dostępności, infrastruktury rowerowej i pieszej oraz poprawy jakości życia społecznego. Kluczowe będą inwestycje w transport, zieleń miejską i integrację mieszkańców.

Gmina Bychawa i jej mieszkańcy borykają się z szeregiem problemów przestrzennych, społecznych i infrastrukturalnych, które wpływają na jakość życia oraz rozwój lokalny. Kluczowe wyzwania dotyczą braku dostatecznej infrastruktury społecznej, niewystarczającej liczby mieszkań dostępnych cenowo, a także zaniedbanej przestrzeni publicznej i historycznej tkanki miasta.

Zdjęcie 2 Budynek przy ul. Andersa 2 w Bychawie (z lewej) oraz przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie (z prawej)

Zródło: Urząd Miejski w Bychawie

Proces rewitalizacji w Bychawie jest niezbędny z uwagi na narastające problemy społeczne, infrastrukturalne i przestrzenne, które negatywnie wpływają na jakość życia mieszkańców oraz funkcjonowanie miasta. Obszar ten wymaga działań naprawczych, które pozwolą na aktywizację społeczności lokalnej, poprawę warunków mieszkaniowych oraz przywrócenie atrakcyjności zdegradowanym przestrzeniom publicznym.

Jednym z głównych problemów jest brak miejsc integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców. Obecnie przestrzenie wspólne w Bychawie są niewystarczające lub niedostosowane do potrzeb różnych grup społecznych. Mieszkańcy mają ograniczony dostęp do miejsc spotkań, edukacji nieformalnej oraz aktywności kulturalnej, co prowadzi do osłabienia więzi społecznych i spadku zaangażowania w życie lokalnej społeczności. Przykładem obiektu, który ma zostać zmodernizowany w tym zakresie, jest budynek przy ul. Piłsudskiego 33, gdzie planowane jest utworzenie kawiarni, świetlicy ogólnodostępnej oraz pomieszczeń biurowych.

Istotnym wyzwaniem jest również ograniczona dostępność mieszkań o niskim czynszu, co pogłębia problemy osób o niższych dochodach i utrudnia stabilizację warunków życiowych. Niewystarczająca liczba przystępnych cenowo lokali prowadzi do wykluczenia społecznego i ogranicza możliwość pozostania w mieście osób młodych oraz rodzin o słabszej sytuacji finansowej. W odpowiedzi na ten problem przewidziana jest przebudowa budynku przy ul. Mickiewicza 15, gdzie powstaną lokale mieszkalne nisko czynszowe. Zaniedbane tereny zielone oraz niedostosowanie przestrzeni publicznych

do potrzeb osób z niepełnosprawnościami utrudniają mieszkańcom codzienne funkcjonowanie i korzystanie z miasta. Brak odpowiedniego oświetlenia, niedostateczna infrastruktura rekreacyjna i komunikacyjna powodują, że przestrzeń ta traci swoją funkcję społeczną i przestają być miejscem spotkań oraz wypoczynku. W celu poprawy tej sytuacji planowana jest rewitalizacja parku przy ul. Rynek, gdzie zostaną odtworzone ścieżki, zamontowane nowe ławki, kosze oraz oświetlenie, a także przeprowadzona pielęgnacja drzew i nowe nasadzenia.

Zdjęcie 3 Park przy ul. 11 Listopada w Bychawie

Źródło: Urząd Miejski w Bychawie

Jednym z kluczowych wyzwań jest ograniczona dostępność terenów zielonych oraz ich niski standard infrastrukturalny. Wizja w terenie wykazała, że obecnie park przy ul. 11 Listopada, będący jednym z najważniejszych terenów rekreacyjnych w Bychawie, wymaga gruntownej modernizacji. Brak odpowiedniego oświetlenia i monitoringu ogranicza bezpieczeństwo mieszkańców, a zdegradowane ścieżki oraz zaniedbana zieleń sprawiają, że przestrzeń ta jest coraz rzadziej wykorzystywana. Dodatkowo osoby z niepełnosprawnościami mają trudności w poruszaniu się po parku z powodu braku przystosowanych ścieżek i schodów. Planowana rewitalizacja parku przy ul. 11 Listopada mogłaby doprowadzić teren do pełnej funkcjonalności poprzez modernizację infrastruktury, poprawę dostępności oraz stworzenie nowych miejsc wypoczynku, takich jak tężnia solankowa czy punkt poboru wody źródlanej.

Ponadto Bychawa mierzy się z problemami niewystarczającej infrastruktury komunikacyjnej, obejmującej zarówno parkingi, jak i ciągi pieszo-jezdne, szczególnie w rejonach obiektów zabytkowych i użyteczności publicznej. Nierówne, zaniedbane nawierzchnie oraz brak odpowiednich udogodnień dla osób o ograniczonej mobilności powodują trudności w przemieszczaniu się i ograniczają dostępność

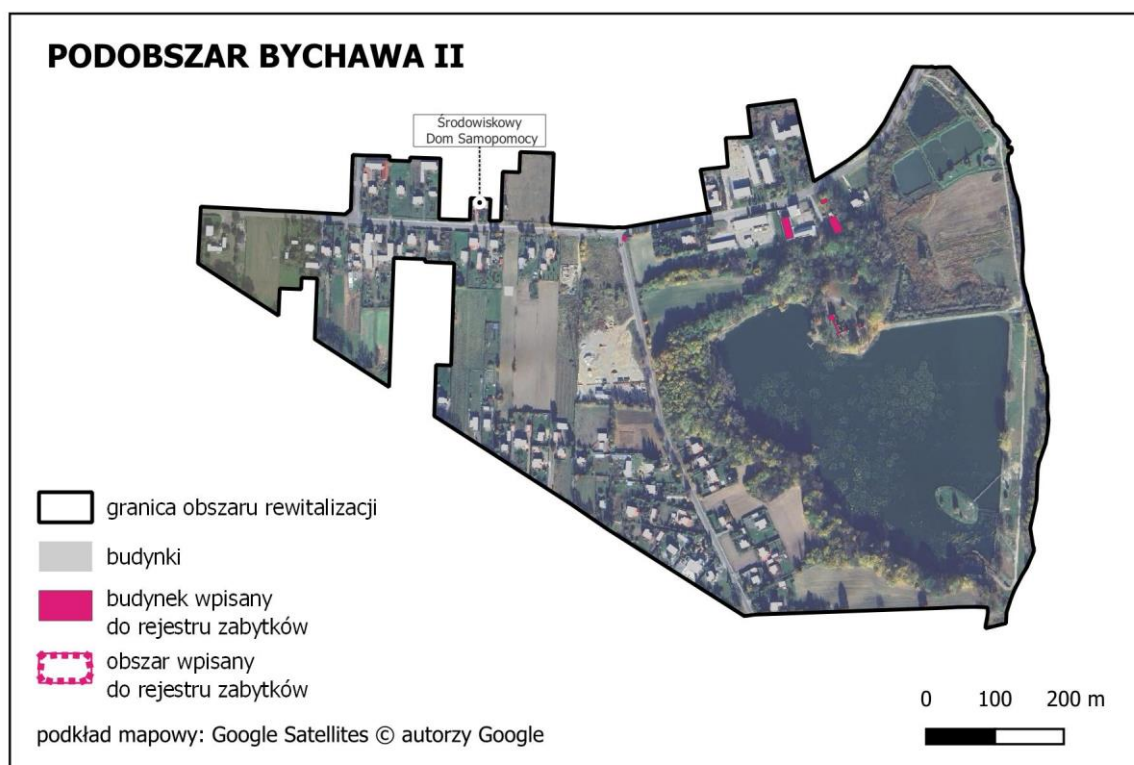
ważnych punktów miasta. Rewitalizacja obejmie przebudowę parkingu przy Urzędzie Miejskim w Bychawie, gdzie zostanie zamontowana winda zewnętrzna i dostosowane toalety na parterze, a także przebudowę ciągów pieszo-jezdnych w rejonie zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela oraz w rejonie synagogi, co poprawi dostępność tych ważnych miejsc. Dodatkowo zabytkowe przestrzenie Bychawy wymagają pilnych działań ochronnych i modernizacyjnych, aby zapobiec ich dalszej degradacji i uczynić je atrakcyjnymi dla mieszkańców i turystów. Brak odpowiedniego zagospodarowania oraz zaniedbanie historycznych miejsc prowadzi do ich stopniowego niszczenia i utraty wartości kulturowej oraz społecznej.

Rewitalizacja tych obiektów i przestrzeni jest niezbędna, aby zatrzymać negatywne procesy społeczne i gospodarcze, przywrócić funkcjonalność zdegradowanym obszarom oraz stworzyć miasto bardziej dostępne, przyjazne i atrakcyjne dla mieszkańców oraz odwiedzających. Bardzo ważnym obiektem podobszaru, z zarazem doskonałym miejscem do realizacji działań z zakresu aktywizacji mieszkańców podobszaru jest Kamienica „Pod zegarem”. Została wzniesiona z inicjatywy ks. Antoniego Kwiatkowskiego – proboszcza parafii bychawskiej w latach 1900–1926, pioniera życia kulturalnego i oświatowego oraz wydawcy lokalnych pism „Orzeł Biały” i „Nowa Jutrzenka” – stanowi historyczny obiekt o znaczeniu społeczno-kulturowym. W przeszłości pełniła rolę ośrodka animującego życie intelektualne i artystyczne, organizując odczyty o różnicowanej tematyce (rolnictwo, rzemiosło artystyczne, zdrowie publiczne, kultura) z udziałem prelegentów lokalnych i ogólnopolskich. Była także miejscem popularyzacji kinematografii, czytelnictwa, amatorskiego ruchu teatralnego oraz działalności charytatywnej.

6.2 Analiza szczegółowa podobszaru rewitalizacji Bychawa II

Podobszar rewitalizacji Bychawa II zajmuje powierzchnię 48 ha (co stanowi 0,3% powierzchni gminy) oraz jest zamieszkały przez 128 osób (1,2% mieszkańców gminy). Podobszar rozciąga się na południowo-wschodnich obrzeżach Bychawy, obejmując zarówno tereny zabudowane, jak i obszary zielone, w tym Zalew Bychawski oraz otaczającą go infrastrukturę rekreacyjną. Obszar ten pełni funkcję mieszkalną, rekreacyjną i częściowo usługową.

Grafika 13 Instytucje i zabytki – mapa poglądowa podobszaru rewitalizacji Bychawa II

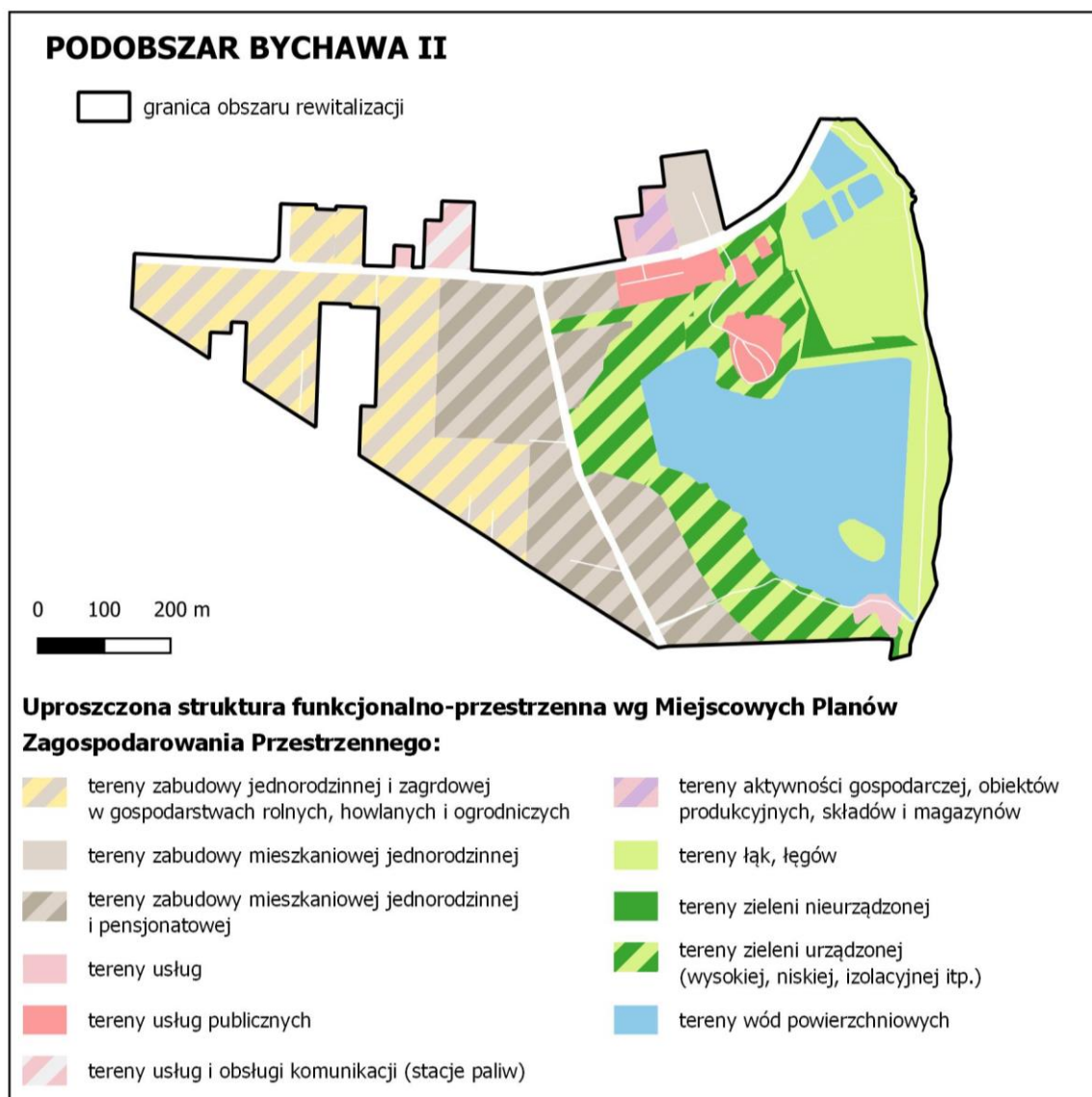
Źródło: Opracowanie własne

Na tym podobszarze zlokalizowane są następujące obiekty:

- Zespół Dworsko-Pałacowy – zabytkowy kompleks o dużym znaczeniu historycznym,
- Ruiny pałacu w Bychawie – pozostałości dawnej rezydencji,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Bychawie – placówka wsparcia dla osób potrzebujących,
- Zarząd Dróg Powiatowych w Lublinie – Obwód Drogowy nr 2 w Bychawie,
- Zalew Bychawski – główny obszar rekreacyjny w mieście, otoczony terenami zielonymi, służący mieszkańcom do wypoczynku i aktywności sportowej,
- Obiekty o charakterze usługowym.

Podobszar Bychawa II pełni istotną rolę w strukturze przestrzennej gminy Bychawa, łącząc funkcje mieszkalne z rekreacyjnymi i historycznymi. Jego rewitalizacja przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia atrakcyjności turystycznej i gospodarczej całej gminy.

Grafika 14 Podobszar rewitalizacji — Bychawa II

Źródło: Opracowanie własne

6.2.1 Analiza szczegółowa – demografia, pomoc społeczna i bezpieczeństwo

Jednym z kluczowych problemów, a zarazem wyzwań rozwojowych podobszaru Bychawa II jest niekorzystna sytuacja demograficzna. Szczególnie istotnym wskaźnikiem jest wysoki poziom obciążenia demograficznego, tj. liczba osób w wieku poprodukcyjnym przypadających na 100 osób w wieku produkcyjnym. Wynosi on 52,3, co znacząco przewyższa średnią dla gminy (40,3). Problem ten wynika z kilku czynników. Po pierwsze, obserwuje się ujemny przyrost naturalny w całej gminie (-1,4 na 1 000 mieszkańców), co wskazuje na starzenie się populacji. Po drugie, istotnym a zarazem niekorzystnym zjawiskiem jest migracja młodych mieszkańców, którzy wyjeżdżają w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków życia do większych miast lub za granicę. Mimo tych wyzwań podobszar Bychawa II wyróżnia się dodatnim saldem migracji na poziomie 23,4 na 1 000 mieszkańców (przy średniej gminnej 4,2), co jednoznacznie wskazuje na duży potencjał przyciągania nowych mieszkańców. W związku z tym

działania rewitalizacyjne powinny koncentrować się na aktywizację i integrację seniorów (poprzez rozwój infrastruktury społecznej i kulturalnej oraz tworzenie warunków sprzyjających osiedlaniu się nowych mieszkańców, np. poprzez poprawę jakości przestrzeni publicznych, dostęp do usług czy rozwój lokalnej gospodarki. Odpowiednio zaplanowane działania mogą przeciwdziałać negatywnym trendom demograficznym i przyczynić się do zwiększenia atrakcyjności tego obszaru jako miejsca do życia.

Tabela 25 Wskaźniki dotyczące sytuacji demograficznej podobszaru rewitalizacji Bychawa II

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa II	Gmina Bychawa
Przyrost naturalny na 1 000 mieszkańców	0,0	-1,4
Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	23,4	4,2
Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	52,3	40,3

Źródło: opracowanie własne.

Analiza pozyskanych danych wskazuje na wysoki poziom korzystania z pomocy społecznej na podobszarze Bychawa II. Wskaźnik liczby klientów ośrodka pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców wynosi 85,9 co przewyższa średnią gminną (76,4). Szczególnie niepokojący jest wysoki wskaźnik liczby decyzji o przyznaniu zasiłku stałego na 1 000 mieszkańców – 7,8, przy średniej dla gminy wynoszącej 4,2. Oznacza to, że w podobszarze Bychawa II znajduje się duża grupa osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powodu problemów wynikłych z całkowitej niezdolności do pracy.

Funkcjonowanie na tym podobszarze grup zagrożonych wykluczeniem społecznym znajduje odzwierciedlenie w wysokim wskaźniku liczby osób, którym przyznano świadczenia z tytułu niepełnosprawności – 23,4 na 1000 mieszkańców, co jest wartością kilkakrotnie wyższą od średniej gminnej (5,7). W związku z tym działania rewitalizacyjne w obszarze społecznym powinny koncentrować się na wszechstronnej aktywizacji społecznej i zawodowej osób korzystających z pomocy społecznej oraz zapewnieniu lepszej dostępności do usług wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami.

Tabela 26 Wskaźniki dotyczące intensywności korzystania z pomocy społecznej na podobszarze rewitalizacji Bychawa II

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa II	Gmina Bychawa
Liczba klientów ośrodków pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	85,9	76,4
Liczba decyzji o udzieleniu zasiłku stałego na 1 000 mieszkańców	7,8	4,2
Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia z tytułu niepełnosprawności na 1 000 mieszkańców	23,4	5,7

Źródło: opracowanie własne.

Poważnym problemem społecznym podobszaru rewitalizacji Bychawa II jest niski poziom bezpieczeństwa publicznego. Dobitnie pokazuje go wskaźnik liczby przestępstw na 1 000 mieszkańców

wynoszący 7,8 (przy średniej dla gminy 6,6). W 2024 roku na podobszarze dokonano 26% wszystkich przestępstw dokonanych w gminie. Podobnie poważnym problemem jest duża liczba zdarzeń drogowych – łącznie zarejestrowano ich 42, co oznacza, że co trzecie tego typu zdarzenie w gminie miało miejsce na tym podobszarze. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców wynosi 25,3, podczas gdy średnia dla gminy to 12,2. Dane te wskazują na potrzebę podjęcia działań poprawiających bezpieczeństwo mieszkańców.

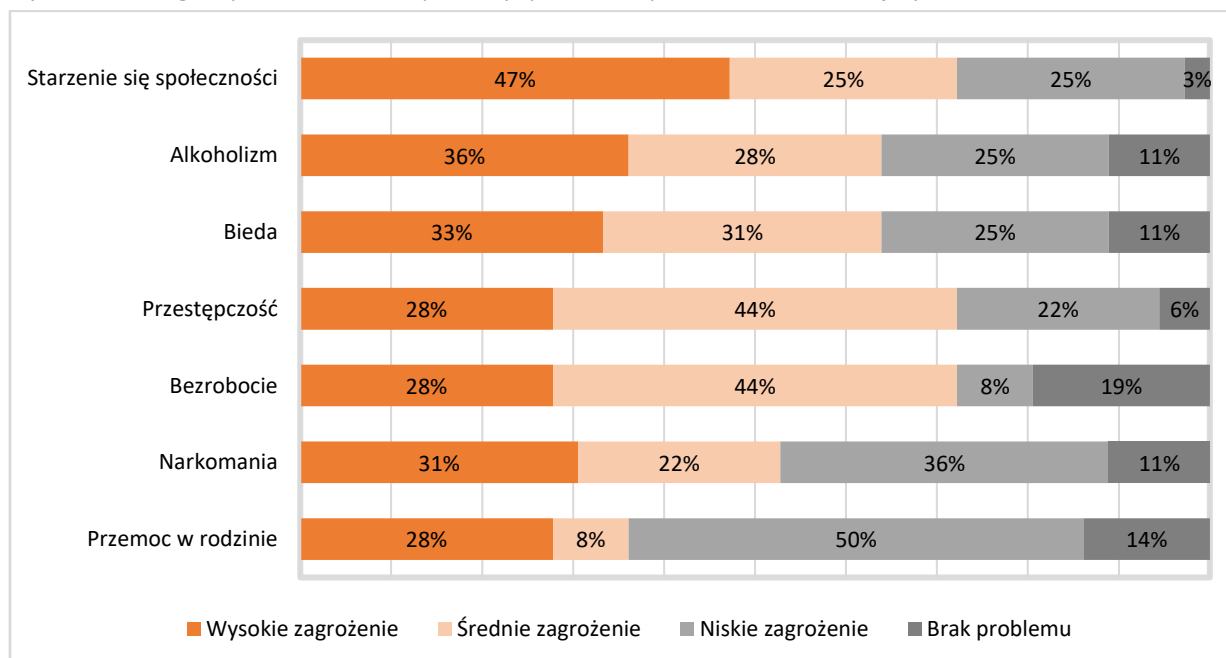
Tabela 27 Wskaźniki dotyczące bezpieczeństwa publicznego na podobszarze rewitalizacji Bychawa II

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa II	Gmina Bychawa
Ogólna liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	7,8	6,6
Liczba zdarzeń drogowych na 1 000 mieszkańców	6,6	12,2

Źródło: opracowanie własne.

W ramach przeprowadzonych badań sondażowych mieszkańcy ocenili poziom zagrożeń społecznych występujących na badanym podobszarze. Największym problemem wskazanym przez respondentów jest starzenie się społeczności, które aż 47% badanych oceniło jako zagrożenie wysokie, a kolejne 25% jako zagrożenie średnie. Jest to wyraźny sygnał, że konieczne są działania wspierające młodsze pokolenia oraz polityka senioralna gminy (przy wsparciu organizacji pozarządowych), która powinna być dostosowana do rosnącej liczby osób starszych.

Wykres 7 Dostrzegane przez mieszkańców problemy społeczne na podobszarze rewitalizacji Bychawa II

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania sondażowego

Na drugim miejscu znalazł się alkoholizm, który 36% respondentów uznało za poważny problem, a 28% za zagrożenie średnie. Podobne wyniki uzyskała bieda, gdzie 33% mieszkańców oceniło zagrożenie jako

wysokie, a 31% jako średnie. Kolejne istotne zagrożenia to przemoc w rodzinie, bezrobocie i przestępczość, które dla 28% – 44% badanych stanowią wysoki lub średni poziom ryzyka. Narkomania została oceniona jako zagrożenie wysokie przez 31% mieszkańców, natomiast 44% uznało ją za zagrożenie średnie. Najmniej problematyczne w ocenie mieszkańców okazało się bezrobocie, które 19% respondentów uznało za nieistniejące, oraz przestępczość, którą jako brak problemu wskazało 6% ankietowanych. Dane sondażowe wskazują na konieczność podjęcia działań profilaktycznych i wsparcia społecznego w zakresie starzenia się społeczeństwa, walki z uzależnieniami oraz przeciwdziałania biedzie i przemocy domowej.

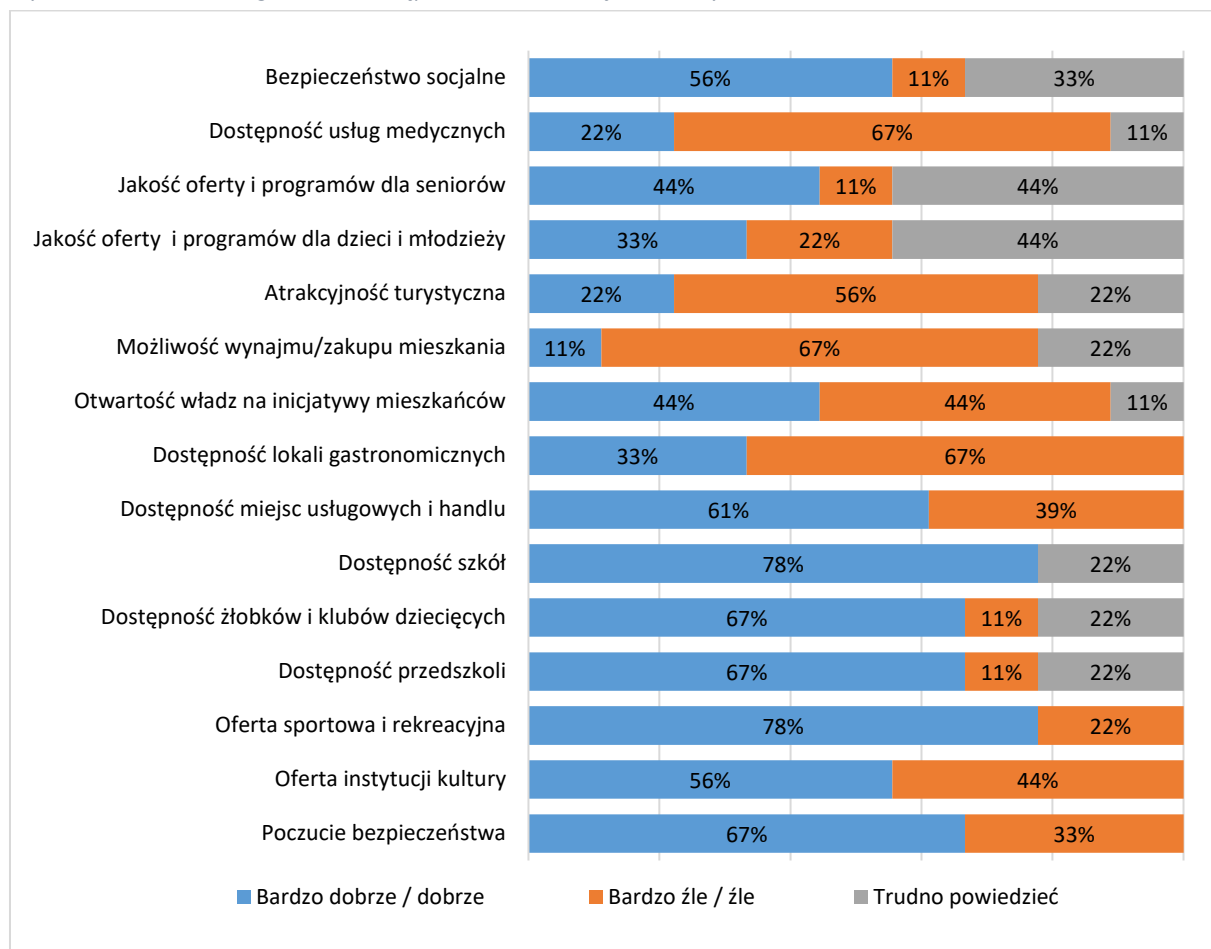
Badanie ankietowe dotyczące oceny elementów decydujących o jakości życia mieszkańców wykazały, że najwięcej negatywnych ocen dotyczy możliwości wynajmu lub zakupu mieszkania – 67% respondentów uważa, że sytuacja w tym zakresie jest zła lub bardzo zła. Podobnie surowo oceniono dostępność lokali gastronomicznych (67% ocen negatywnych) oraz atrakcyjność turystyczną (56% ocen negatywnych), co wskazuje na niewystarczającą ofertę w tym zakresie.

Otwartość władz na inicjatywy mieszkańców również budzi duże niezadowolenie – 44% respondentów ocenia ją źle, co może świadczyć o potrzebie lepszej komunikacji i włączania społeczności w procesy decyzyjne. Kolejnym istotnym problemem jest dostępność usług medycznych, którą 67% badanych ocenia negatywnie. Jest to jeden z kluczowych aspektów wpływających na jakość życia, dlatego konieczne mogą być działania poprawiające dostęp do lekarzy i specjalistów.

Negatywnie oceniono również bezpieczeństwo socjalne – 33% respondentów uważa je za niewystarczające. Może to świadczyć o problemach związanych z opieką społeczną i wsparciem dla osób w trudnej sytuacji życiowej. Chociaż jakość oferty i programów dla dzieci i młodzieży oraz seniorów została oceniona lepiej, to 22% badanych nadal postrzega ją jako niewystarczającą, a aż 44% ankietowanych nie potrafi jednoznacznie ocenić tej kwestii, co sugeruje niedostateczną promocję lub ograniczoną dostępność takich inicjatyw.

Podsumowując, mieszkańcy wyraźnie wskazują na potrzebę poprawy dostępu do mieszkań, rozwinienia infrastruktury gastronomicznej i turystycznej, poprawy komunikacji władz z mieszkańcami oraz zwiększenia dostępności usług medycznych i socjalnych.

Wykres 8 Ocena aktualnego stanu / dostępności w zakresie infrastruktury

Źródło: opracowanie własne

6.2.2 Analiza szczegółowa – aktywność gospodarcza i społeczna

Analiza wskaźników aktywności gospodarczej dla podobszaru Bychawa II ujawnia znacząco niższy poziom przedsiębiorczości w porównaniu zarówno z podobszarem Bychawa I, jak i średnią dla całej gminy. Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców wynosi zaledwie 1,2 co stanowi znaczącą różnicę w stosunku do wskaźnika gminnego (53,5), wskazując na marginalną rolę tego obszaru w kontekście lokalnej gospodarki. Brak różnicy pomiędzy nowo zarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami (0,0) dodatkowo potwierdza stagnację w zakresie rozwoju przedsiębiorczości.

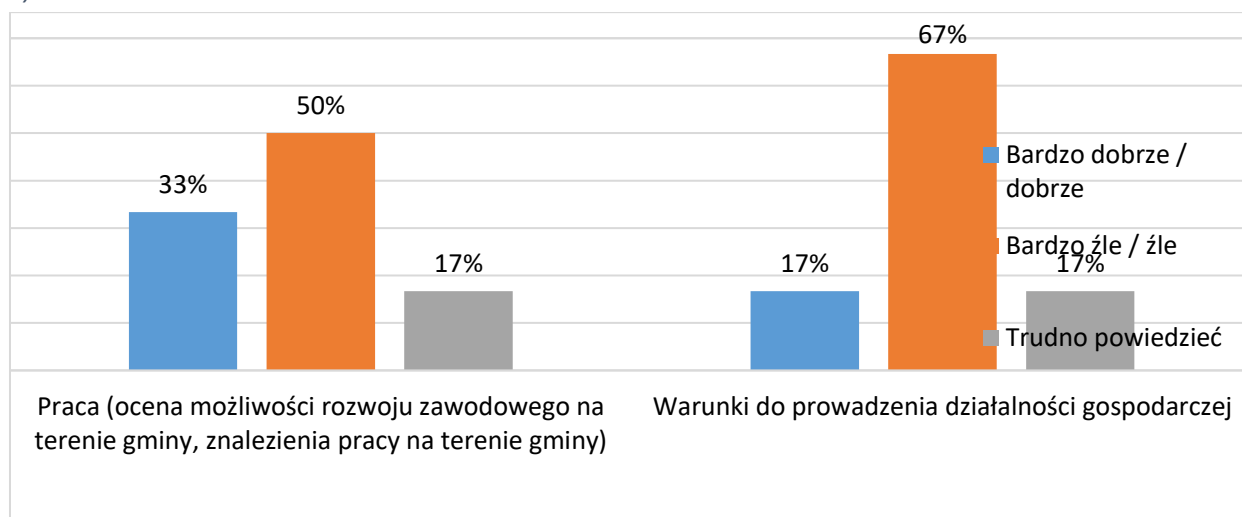
Tabela 28 Wskaźniki dotyczące aktywności gospodarczej na podobszarze rewitalizacji Bychawa II

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa II	Gmina Bychawa
Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	1,2	53,5
Różnica pomiędzy nowozarejestrowanymi a wyrejestrowanymi podmiotami gospodarczymi na 1 000 mieszkańców	0,0	0,9

Źródło: opracowanie własne.

W związku z tym kluczowym wyzwaniem rewitalizacji Bychawy II powinno być pobudzenie aktywności gospodarczej poprzez kompleksowe działania. Przede wszystkim konieczne jest stworzenie atrakcyjnych warunków dla inwestorów i przedsiębiorców, np. poprzez oferowanie ulg podatkowych, preferencyjne czynsze w miejskich nieruchomościach czy wsparcie w pozyskiwaniu dotacji unijnych. Jednocześnie warto rozważyć rozwój infrastruktury sprzyjającej biznesowi, takiej jak coworkingi, punkty usługowe, czy małe strefy aktywności gospodarczej.

Wykres 9 Ocena respondentów w zakresie rynku pracy i warunków prowadzenia działalności gospodarczej na podobszarze Bychawa II

Źródło: opracowanie własne

Ponieważ obszar ten charakteryzuje się walorami turystycznymi i rekreacyjnymi (parki, ruiny pałacu), istotne jest również wspieranie przedsięwzięć związanych z turystyką – np. tworzenie lokalnych punktów gastronomicznych, rozwój usług przewodnickich czy organizacja wydarzeń kulturalnych przyciągających odwiedzających. Dodatkowo wskazane jest włączenie mieszkańców w proces rewitalizacji poprzez programy aktywizacji zawodowej i warsztaty przedsiębiorczości, które mogłyby zachęcić do zakładania drobnej działalności gospodarczej.

Podobszar rewitalizacji Bychawa II charakteryzuje się wysokim poziomem aktywności społecznej, co odzwierciedla wskaźnik liczby organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców, wynoszący 7,8. Jest to wynik wyższy niż średnia dla gminy Bychawa (5,7 organizacji na 1 000 mieszkańców). Działalność organizacji pozarządowych ma istotne znaczenie dla wzmacniania więzi społecznych, aktywizacji mieszkańców oraz realizacji inicjatyw lokalnych (w tym w zakresie rewitalizacji).

Tabela 29 Wskaźniki dotyczące aktywności społecznej na podobszarze rewitalizacji Bychawa II

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa II	Gmina Bychawa
Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	7,8	5,7

Źródło: opracowanie własne.

Na podobszarze Bychawa II funkcjonuje szereg organizacji społecznych, zajmujących się różnorodnymi obszarami działalności:

- Bychawskie Stowarzyszenie Kobiet Aktywnych – wspierające aktywność kobiet i organizujące inicjatywy społeczne,
- Bychawskie Stowarzyszenie Przyjaciół Koni – promujące jeździectwo i ochronę zwierząt,
- Bychawskie Stowarzyszenie Współpracy Międzynarodowej – angażujące się w projekty międzynarodowe i wymiany kulturalne,
- Bychawskie Towarzystwo Regionalne – dbające o dziedzictwo kulturowe i historię regionu,
- Stowarzyszenie Kreatywna Bychawa – wspierające inicjatywy kulturalne i twórcze,
- Stowarzyszenie Razem Dla Kultury – promujące lokalną kulturę i organizujące wydarzenia artystyczne,
- Stowarzyszenie Narodowa Bychawa – realizujące działania o charakterze patriotycznym,
- Stowarzyszenie Popierające Funkcjonowanie i Rozwój Młodzieżowej Orkiestry Dętej "Henryczki" – wspierające rozwój muzyczny młodzieży.

W ramach wzmacniania poziomu rozwoju społeczeństwa obywatelskiego rekomenduje się następujące działania rewitalizacyjne:

- Wspieranie organizacji pozarządowych poprzez dofinansowanie i szkolenia,
- Tworzenie przestrzeni do integracji społecznej (domy kultury, świetlice, centra aktywności lokalnej),
- Organizacja wydarzeń społecznych i kulturalnych angażujących mieszkańców,
- Zwiększanie partycypacji społecznej poprzez konsultacje i wspólne inicjatywy.

Dzięki silnemu zaangażowaniu lokalnych organizacji, podobszar rewitalizacji Bychawa II posiada duży potencjał rozwojowy, który może przyczynić się do dalszej poprawy jakości życia mieszkańców i umocnienia lokalnej wspólnoty.

6.2.3 Analiza szczegółowa – sfera środowiskowa

Analiza danych środowiskowych wskazuje na istotne problemy ekologiczne w podobszarze rewitalizacji Bychawa II. Średnie roczne stężenie pyłu zawieszonego PM_{2.5} wynosi 13,4 µg/m³, co jest wyższe niż średnia gminna (9,9 µg/m³) i może negatywnie wpływać na zdrowie mieszkańców. Kolejnym istotnym problemem jest wysoki poziom hałasu drogowego – aż 29,8% budynków mieszkalnych znajduje się w strefie zagrożenia hałasem, podczas gdy w skali całej gminy odsetek ten wynosi jedynie 8,8%. Hałas może negatywnie wpływać na komfort życia mieszkańców, co wskazuje na konieczność działań mających na celu jego redukcję.

Pod względem sposobu ogrzewania gospodarstw domowych podobszar nie odbiega znacząco od średniej gminnej – 96,0% budynków korzysta z kotłów na paliwo stałe, co stanowi zbliżoną wartość do poziomu gminnego (96,2%). Mimo to, wysoka emisja zanieczyszczeń pochodzących z indywidualnych źródeł ciepła pozostaje jednym z kluczowych problemów wpływających na jakość powietrza w tej części Bychawy. Wobec tego działania rewitalizacyjne w podobszarze powinny koncentrować się na ograniczaniu emisji zanieczyszczeń poprzez wymianę źródeł ciepła na ekologiczne, redukcji hałasu drogowego poprzez zastosowanie odpowiednich rozwiązań infrastrukturalnych oraz promowaniu działań edukacyjnych i proekologicznych mających na celu poprawę jakości powietrza. Podejmowanie tych inicjatyw pozwoli na poprawę warunków życia mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności podobszaru jako miejsca zamieszkania.

Tabela 30 Wskaźniki dotyczące sfery środowiskowej na podobszarze rewitalizacji Bychawa II

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa II	Gmina Bychawa
Średnie roczne stężenie PM2.5	13,4	9,9
Udział budynków mieszkalnych znajdujących się w strefie zagrożenia hałasem drogowym	29,8%	8,8%
Udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe	96,0%	96,2%

Źródło: opracowanie własne.

6.2.4 Analiza szczegółowa – sfera przestrzenno – funkcjonalna

Analiza wskaźników przestrzenno-funkcjonalnych wskazuje na zróżnicowaną sytuację podobszaru rewitalizacji Bychawa II. Z jednej strony potencjałem podobszaru jest bardzo wysoka dostępność punktów usług publicznych, wynosząca 11,3 na 1 000 mieszkańców, co jest wartością znacznie wyższą niż średnia dla całej gminy (3,3). Oznacza to, że mieszkańcy mają relatywnie łatwiejszy dostęp do instytucji administracyjnych, edukacyjnych, zdrowotnych i kulturalnych, co pozytywnie wpływa na jakość życia. Na tle podobszaru Bychawa I, obszar ten wyróżnia się znacznie większym udziałem powierzchni biologicznie czynnej, wynoszącym 72,7%. Choć jest to wynik niższy od średniej gminnej (94,5%), świadczy o obecności terenów zielonych, co pozytywnie wpływa na jakość powietrza, mikroklimat oraz warunki życia mieszkańców.

Dla podobszaru Bychawa II rekomendowane są następujące działania rewitalizacyjne w obszarze środowiskowym:

- Poprawa dostępności komunikacyjnej poprzez modernizację infrastruktury drogowej i rozbudowę transportu publicznego,
- Utrzymanie oraz dalsza rozbudowa terenów zielonych w celu poprawy jakości życia i walorów rekreacyjnych,

- Zachowanie i rozwijanie funkcji usługowych w obszarze, aby w pełni wykorzystać jego potencjał społeczny i gospodarczy.

Działania te pozwolą na zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej podobszaru oraz poprawę jakości życia jego mieszkańców.

Tabela 31 Wskaźniki dotyczące sfery przestrzenno – funkcjonalnej na podobszarze rewitalizacji Bychawa II

Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa II	Gmina Bychawa
Dostępność punktów usług publicznych na 1 000 mieszkańców	11,3	3,3
Dostępność komunikacyjna	3,2%	9,1%
Udział powierzchni biologicznie czynnej w powierzchni ogółem	72,7%	94,5%

Źródło: opracowanie własne.

6.2.4 Analiza szczegółowa – sfera techniczna

Podobszar rewitalizacji Bychawa II wyróżnia się bardzo wysoką liczbą zabytków i pomników przyrody, wynoszącą 10,74 na km², co jest wartością znacznie wyższą niż średnia dla gminy (0,53 na km²). Oznacza to, że obszar ten ma duży potencjał historyczny, kulturowy i przyrodniczy, co może sprzyjać działaniom rewitalizacyjnym ukierunkowanym na ochronę dziedzictwa oraz rozwój turystyki. Żaden z obiektów publicznych nie wymaga termomodernizacji, co jest pozytywnym wskaźnikiem stanu technicznego budynków użyteczności publicznej. Dla porównania, w skali całej gminy 16,7% budynków publicznych wymaga działań termomodernizacyjnych, co pokazuje, że podobszar Bychawa II wypada pod tym względem korzystnie. Pod względem dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami sytuacja jest zbliżona do średniej gminnej. Jednakże, aż 42,0% obiektów wymaga dostosowania, co jest wartością nieco niższą niż dla całej gminy (43,2%). Wskazuje to na konieczność dalszej poprawy dostępności infrastruktury publicznej, aby zapewnić wygodne i bezpieczne korzystanie z niej osobom z niepełnosprawnościami, seniorom czy rodzinom z dziećmi.

Dla podobszaru Bychawa II rekomendowane są następujące działania rewitalizacyjne:

- Ochrona i lepsze wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego poprzez ich rewitalizację, oznakowanie i promocję,
- Zapewnienie pełnej dostępności przestrzeni publicznych poprzez dostosowanie obiektów do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami,
- Wspieranie działań edukacyjnych i kulturalnych wykorzystujących lokalne dziedzictwo do zwiększenia atrakcyjności turystycznej i inwestycyjnej obszaru.

Działania te mogą przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców oraz wzmocnienia funkcji społecznych, turystycznych i gospodarczych podobszaru rewitalizacji Bychawa II.

Tabela 32 Wskaźniki dotyczące sfery technicznej na podobszarze rewitalizacji Bychawa II

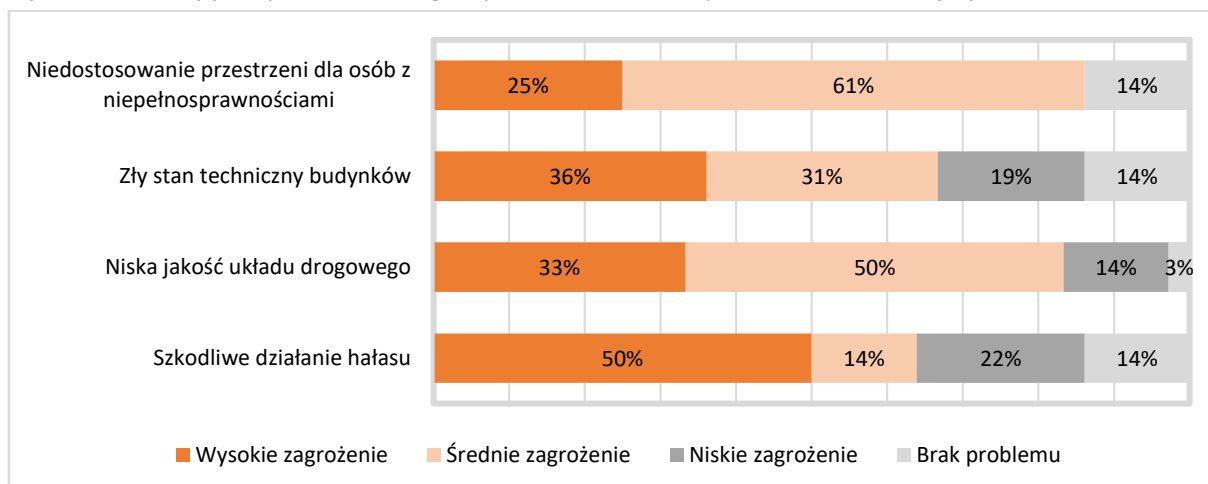
Nazwa wskaźnika	Podobszar rewitalizacji Bychawa II	Gmina Bychawa
Liczba zabytków i pomników przyrody na km ²	10,74	0,53
Udział obiektów publicznych wymagających termomodernizacji	0,0%	16,7%
Udział obiektów wymagających dostosowania do osób ze szczególnymi potrzebami	42,0%	43,2%

Źródło: opracowanie własne.

Badania sondażowe wykazały, że mieszkańcy najbardziej krytycznie oceniają jakość układu drogowego – 33% respondentów wskazało na wysokie zagrożenie z tym związane, a aż 50% określiło problem jako średnio poważny. Oznacza to, że niemal 83% mieszkańców dostrzega konieczność modernizacji dróg i poprawy ich stanu technicznego.

Drugim istotnym problemem jest zły stan techniczny budynków, który jako poważny problem postrzega 36% badanych, a kolejne 31% ocenia go jako umiarkowanie istotny. Wskazuje to na potrzebę rewitalizacji zdegradowanej zabudowy oraz poprawy standardu infrastruktury mieszkaniowej. Niedostosowanie przestrzeni dla osób z niepełnosprawnościami jest problemem, który budzi duże obawy – 25% respondentów ocenia go jako bardzo poważny, a 61% jako średnio poważny. Łącznie 86% badanych dostrzega braki w dostosowaniu infrastruktury do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi, co sugeruje konieczność wdrażania rozwiązań poprawiających dostępność przestrzeni publicznej. Natomiast szkodliwe działanie hałasu to problem, który 50% respondentów ocenia jako istotny, a 14% jako średni, co oznacza, że ponad 60% mieszkańców dostrzega negatywne skutki hałasu w swoim otoczeniu. Podsumowując, mieszkańcy najczęściej krytykują jakość układu drogowego, stan techniczny budynków oraz brak dostosowania przestrzeni do osób z niepełnosprawnościami. Problemy te wskazują na pilną potrzebę inwestycji infrastrukturalnych, które poprawią komfort życia mieszkańców i zwiększą dostępność przestrzeni publicznych.

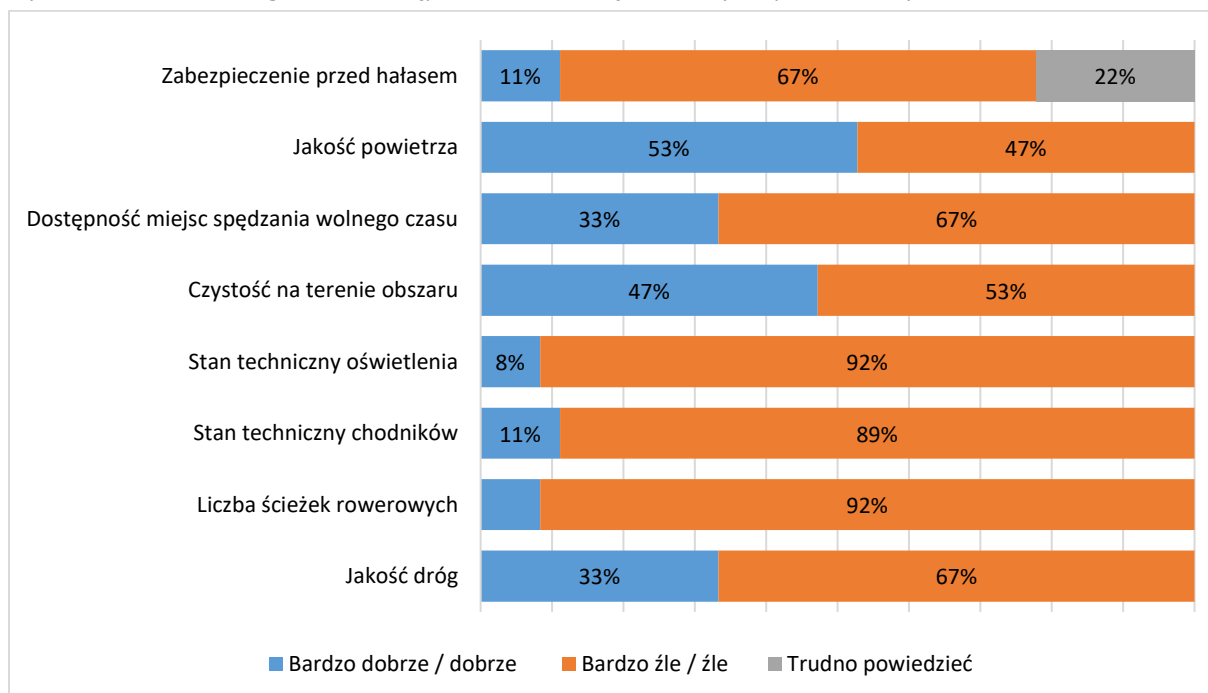
Wykres 10 Problemy pozaspołeczne dostrzegane przez mieszkańców na podobszarze rewitalizacji Bychawa II

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania sondażowego

Badania sondażowe dotyczące oceny aktualnego stanu czy też dostępności infrastruktury oraz warunków życia w badanym obszarze wykazały, że największe niezadowolenie mieszkańców podobszaru budzi liczba ścieżek rowerowych – aż 78% respondentów oceniło ją negatywnie, a nikt nie wskazał jej jako dobrej. Równie krytycznie oceniono stan techniczny chodników (67% ocen negatywnych) oraz jakość powietrza (67%). Pozytywne oceny uzyskały natomiast jakość dróg (56% ocen pozytywnych), czystość w przestrzeni publicznej (56%) oraz dostępność miejsc do spędzania wolnego czasu (56%). Opinie na temat stanu technicznego oświetlenia były podzielone – po 44% ocen pozytywnych i negatywnych.

Wykres 11 Ocena aktualnego stanu / dostępności w zakresie infrastruktury dla podobszaru Bychawa II

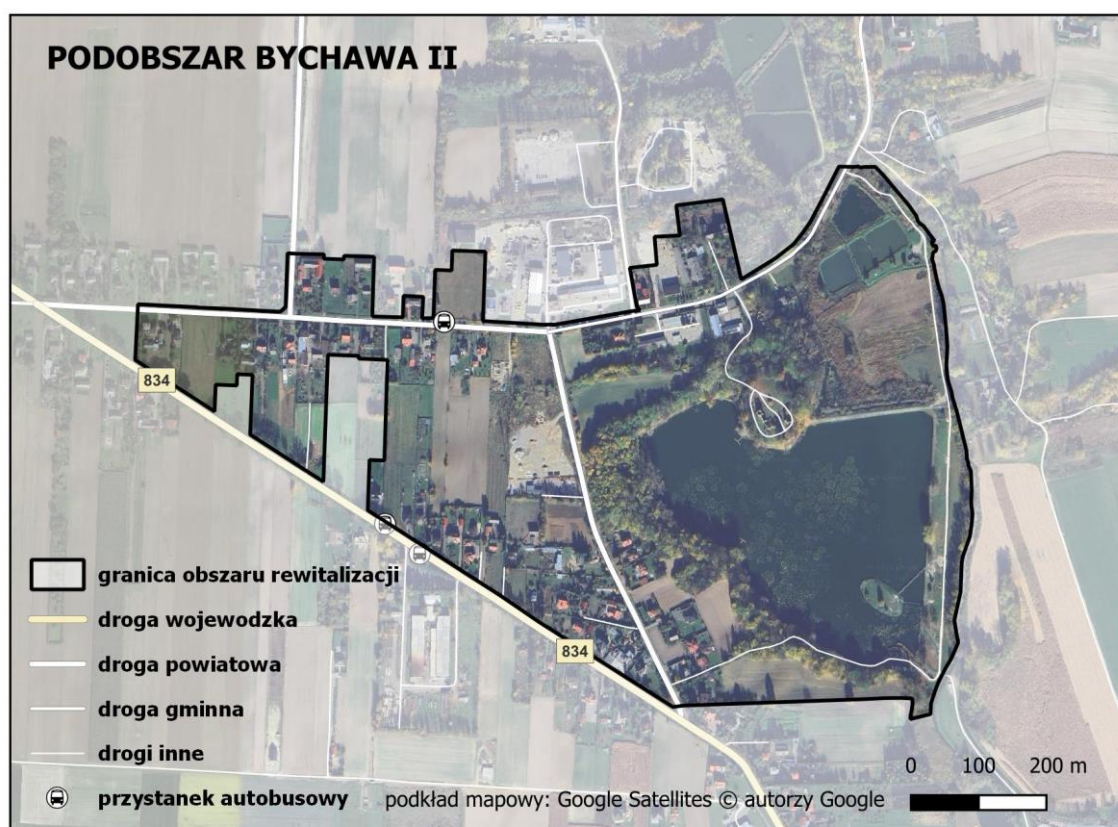
Źródło: opracowanie własne

Przeprowadzone badanie sondażowe wykazało, że mieszkańcy postrzegają zalew wraz z otoczeniem jako główny atut podobszaru rewitalizacji, podkreślając jego walory krajobrazowe oraz znaczący

potencjał rekreacyjny i turystyczny. Jednocześnie respondenci wskazali na liczne niedociągnięcia, w tym: brak ciągów pieszych i tras rowerowych, niewystarczające oświetlenie terenu, niewykorzystany potencjał turystyczny zalewu, pogarszający się stan techniczny zabytkowych ruin pałacu. Te zidentyfikowane problemy znacząco ograniczają możliwości rozwoju rekreacyjnego i turystycznego tego obszaru.

Wśród proponowanych inwestycji znalazły się: budowa plaży i kąpieliska, zagospodarowanie zalewu pod kątem turystyki, rewitalizacja ruin pałacu i zabezpieczenie lochów w celu stworzenia podziemnej trasy turystycznej, a także budowa wieży widokowej i nowych obiektów gastronomicznych. Ponadto mieszkańcy postulują budowę ścieżek spacerowych i rowerowych, nowych miejsc odpoczynku oraz parkingów, a także oczyszczenie zbiorników wodnych i rzek. W zakresie działań społecznych zaproponowano organizację imprez plenerowych, stworzenie miejsc do wspólnego spędzania czasu, takich jak strefy ogniskowe i grillowe, oraz budowę amfiteatru, który mógłby służyć lokalnej społeczności jako przestrzeń kulturalna i rozrywkowa.

Grafika 15 Układ szlaków komunikacyjnych podobszar rewitalizacji Bychawa II

Źródło: Opracowanie własne

Podobszar rewitalizacji Bychawa II wymaga podjęcia działań rewitalizacyjnych ze względu na istotne problemy związane z jego funkcjonalnością, dostępnością oraz stanem technicznym przestrzeni

publicznych. Inwestycje w tym obszarze powinny mieć na celu poprawę jakości życia mieszkańców, zwiększenie atrakcyjności turystycznej oraz ochronę dziedzictwa kulturowego miasta.

Istotnym problemem podobszaru Bychawa II jest zaniedbanie cennych obiektów dziedzictwa kulturowego oraz ich niewykorzystany potencjał turystyczny. Ruiny pałacu w Bychawie, wpisane do rejestru zabytków województwa lubelskiego, są obecnie w stanie znacznego pogorszenia, co prowadzi do dalszej degradacji tego historycznego miejsca. Brak odpowiedniej infrastruktury, w tym drogi dojazdowej i miejsc postojowych, utrudnia jego odwiedzanie zarówno mieszkańcom, jak i turystom. Potencjał tego miejsca nie jest w pełni wykorzystywany, co oznacza, że Bychawa traci możliwość rozwinięcia atrakcyjnej oferty kulturalnej i turystycznej. Odrestaurowanie ruin pałacu oraz zagospodarowanie terenu wokół nich pozwoli na stworzenie przestrzeni dedykowanej wydarzeniom plenerowym, rekreacji oraz promocji lokalnej historii. Planowane elementy, takie jak scena mobilna, altana czy fortepian kamienny, wzbogacą ofertę kulturalną miasta i uczynią to miejsce atrakcyjnym dla różnych grup odbiorców.

Rewitalizacja tych przestrzeni jest kluczowa dla zahamowania dalszej degradacji obszaru, zwiększenia komfortu życia mieszkańców oraz wzmocnienia potencjału turystycznego i kulturalnego Bychawy. Dzięki realizacji tych inwestycji miasto stanie się bardziej funkcjonalne, bezpieczne i atrakcyjne zarówno dla społeczności lokalnej, jak i odwiedzających.

6.3 Potencjały podobszarów rewitalizacji w Gminie Bychawa

Przeprowadzona pogłębiona diagnoza umożliwiła zidentyfikowanie potencjałów, które mogą zostać wykorzystane w procesie rewitalizacji i stanowią bazę do prowadzenia tego rodzaju działań. Zdiagnozowane mocne strony i potencjały zaprezentowano dla poszczególnych podobszarów oraz w podziale na analizowane sfery: społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno-funkcjonalną i techniczną.

Tabela 33 Potencjały podobszarów rewitalizacji w Bychawie

Sfera	Podobszar Bychawa I	Podobszar Bychawa II
Sfera społeczna	• Ulokowanie licznych instytucji, organizacji pozarządowych świadczących usługi dla mieszkańców. • Stosunkowo wysokie poczucie bezpieczeństwa. • Wysoka ocena mieszkańców w zakresie oferty sportowej i rekreacyjnej. • Aktywność społeczna wyrażona wysoką liczbą organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców. • Dobra oferta sportowa i rekreacyjna oraz dostępność szkół.	• Lokalizacja licznych obiektów świadczących usługi publiczne (np. Środowiskowy Dom Samopomocy w Bychawie). • Dodatnie saldo migracji wskazujące na potencjał przyciągania nowych mieszkańców. • Wysoka poziom aktywności społecznej. • Liczne, aktywnie działające organizacje pozarządowe.

	Odczuwane przez mieszkańców bezpieczeństwo socjalne.	
	- Bogate w dziedzictwo kultury niematerialnej. - Organizacje pozarządowe prowadzące aktywną działalność społeczną. - Żywy czynnik religijny, silna tożsamość lokalna mieszkańców.	
Sfera gospodarcza	- Administracyjne centrum gminy oraz centrum miasta Bychawa. - Lokalizacja targowiska miejskiego „Mój Rynek”. - Wysoki wskaźnik przedsiębiorczości.	- Zalew bychawski, z potencjałem na rozbudowę sektora usługowego. - Stadion miejski.
	Świadomość ekologiczna mieszkańców – gotowość do działań edukacyjnych i proekologicznych.	
Sfera środowiskowe	- Dobry stan techniczny budynków publicznych – żaden nie wymaga termomodernizacji (vs. 16,7% w gminie). - Wyznaczone tereny zieleni zagospodarowanej.	Występujące tereny cenne przyrodniczo (Rezerwat przyrody Podzamcze).
	- Cenne dziedzictwo przyrodnicze. Sąsiedztwo Czerniejewskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu oraz Podzamcze – rezerwat stepowy o powierzchni 3,4 ha. z cennym zbiorowiskiem roślinności kserotermicznej. - Brak zagrożenia powodziowego.	
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	- Wysoka dostępność punktów usług publicznych - Liczne obiekty sportowe i rekreacyjne. - Wysoka ocena mieszkańców oferty sportowej i rekreacyjnej. - Dobra dostępność szkół i przedszkoli. - Wysoka wartość historyczna i kulturowa – duża liczba zabytków i pomników przyrody (7,56/km² vs. 0,53/km² w gminie). - Dobra dostępność usług – mieszkańcy doceniają bliskość sklepów, szpitala i kościoła.	- Ruiny neogotyckiego pałacu w Bychawie-Podzamczu. - Wysoka dostępność usług publicznych – 11,3 punktów/1 000 mieszkańców (vs. 3,3 w gminie), co ułatwia dostęp do instytucji edukacyjnych, zdrowotnych i kulturalnych. - Znaczny udział terenów zielonych – 72,7% powierzchni biologicznie czynnej (mniej niż w gminie, ale wciąż istotny zasób poprawiający mikroklimat i jakość życia). - Silna funkcja usługowa – możliwość dalszego rozwoju jako centrum społeczno-gospodarczego.
	- Dziedzictwo kultury materialnej. Liczne zabytki,; zespół dworsko-parkowy w Gałęzowie; Kościół św. Jana Chrzyciela; drewniana dzwonnica oraz synagoga w Bychawie. - Zagospodarowane przestrzenie publiczne.	
Sfera techniczna	- Wysoka liczba zabytków i pomników przyrody (bogate dziedzictwo kulturowe). - Żaden z obiektów publicznych nie wymaga termomodernizacji.	- Bogate dziedzictwo kulturowo-przyrodnicze – wysoka liczba zabytków i pomników przyrody, co stanowi atut dla turystyki i tożsamości lokalnej. - Zalew i jego otoczenie – doceniane przez mieszkańców za walory rekreacyjne i krajobrazowe (potencjał do rozwoju turystyki). - Pozytywnie oceniane aspekty: jakość dróg, czystość przestrzeni

		publicznej, dostępność miejsc rekreacyjnych.
	• Wysoka liczba zabytków i pomników przyrody.	
	• Funkcjonalne połączenie drogowe z Lublinem (droga ekspresowa S19 łącząca Lublin z Rzeszowem oraz docelowo Białymstokiem). • Szlak rowerowy Dolina Kosarzewki przebiegający przez podobszary rewitalizacji.	

Źródło: Opracowanie własne

6.4 Problemy i potrzeby podobszarów rewitalizacji

Diagnoza delimitacyjna, jak i szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji pozwoliły na dokładne poznanie problemów występujących w Bychawie, a w konsekwencji stworzenie katalogu potrzeb i wyzwań. Wskazane elementy zaprezentowano w formie tabelarycznej, podobnie jak w przypadku potencjałów, w podziale na 5 analizowanych sfer, wskazując dla każdej z nich zarówno problemy, jak i kluczowe wyzwania, na które odpowiedź stanowić będą przedsięwzięcia rewitalizacyjne, zaprezentowane w kolejnych rozdziałach.

6.4.1 Problemy rozwojowe, potrzeby i wyzwania rozwojowe podobszaru Bychawa I

W tabeli poniżej zaprezentowane zostało podsumowanie występujących problemów rozwojowych wraz z przepisnymi do nich głównymi potrzebami rozwojowymi dla podobszaru rewitalizacji Bychawa I oraz Bychawa II. Zestawienie zawiera podział na sferę społeczną, gospodarczą, środowiskową, przestrzenno – funkcjonalną oraz techniczną.

Podobszar Bychawa I charakteryzuje się złożonymi wyzwaniami rozwojowymi wymagającymi kompleksowych działań rewitalizacyjnych. W sferze społecznej obserwujemy niekorzystne trendy demograficzne, w tym wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego (52,7 wobec 40,3 w gminie), ujemny przyrost naturalny oraz migrację osób młodych. Problemem jest także wykluczenie społeczne, długotrwałe bezrobocie, podwyższona przestępczość (11,4/1000 mieszkańców) i liczne zdarzenia drogowe (25,3/1000). W wymiarze gospodarczym występuje niedostateczna liczba atrakcyjnych miejsc pracy (78% negatywnych ocen mieszkańców) oraz niekorzystne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości. Środowisko naturalne boryka się z przekroczeniami norm jakości powietrza (PM_{2.5}: 13,4 µg/m³), nadmiernym hałasem drogowym (63,2% budynków w strefie zagrożenia) i dominacją nieekologicznych systemów grzewczych.

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej widoczne są zaniedbania w zakresie terenów zielonych, niedorozwój ścieżek rowerowych oraz niska dostępność komunikacyjna. Wyzwania techniczne obejmują brak linii kolejowej, niedostosowanie obiektów dla osób z niepełnosprawnościami i zły stan techniczny budynków publicznych.

Tabela 34 Problemy i wyzwania rozwojowe dla podobszaru rewitalizacji Bychawa I

Sfera	Problemy rozwojowe	Główne potrzeby i wyzwania
Sfera społeczna	Problemy demograficzne: - Wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego (52,7 vs. 40,3 w gminie). - Ujemny przyrost naturalny i migracja młodych mieszkańców. - Starzejące się społeczeństwo i negatywne prognozy demograficzne. Ubóstwo i wykluczenie społeczne: - Wysoki odsetek osób korzystających z zasiłku stałego (5,4/1000 vs. 4,2 w gminie). 56% mieszkańców wskazuje biedę jako główny problem społeczny. Rynek pracy: - Wysoki odsetek długotrwale bezrobotnych (ponad połowa ogółu bezrobotnych). Bezpieczeństwo publiczne: - Wysoki wskaźnik przestępstw (11,4/1000 vs. 6,6 w gminie) – 26% ogółu przestępstw popełnianych w gminie. - Duża liczba zdarzeń drogowych (25,3/1000 vs. 12,2 w gminie) Problemy społeczne: - Alkoholizm (44% mieszkańców wskazuje jako problem). - Niska dostępność lokali gastronomicznych, trudności w znalezieniu mieszkań oraz niska atrakcyjność turystyczna. - Duża liczba osób z niepełnosprawnościami.	- Aktywizacja seniorów i przyciąganie młodych mieszkańców. - Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. - Programy aktywizacji zawodowej. - Poprawa bezpieczeństwa publicznego i ruchu drogowego. - Rozwój usług społecznych i infrastruktury mieszkaniowej. - Wzmacnianie roli organizacji pozarządowych poprzez wsparcie finansowe i merytoryczne, - Tworzenie przestrzeni do współpracy i spotkań (np. centra aktywności lokalnej, domy kultury), - Organizacja wydarzeń integrujących mieszkańców (pikniki, festiwale, spotkania tematyczne), - Zwiększanie udziału mieszkańców w życiu społecznym i decyzjach lokalnych poprzez konsultacje społeczne i inicjatywy obywatelskie.
Sfera gospodarcza	- Niska podaż atrakcyjnych miejsc pracy. Aż 78% respondentów uważa, że możliwości zatrudnienia i rozwoju zawodowego są niewystarczające. - Niekorzystane warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. - Niski wskaźnik przedsiębiorczości.	- Działania / programy aktywizacyjne w sferze gospodarczej. - Tworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości. - Instytucjonalne wsparcie rozwoju przedsiębiorczości.

	Niska dostępność lokali gastronomicznych.	
Sfera środowiskowa	- Niska jakość powietrza atmosferycznego. - Negatywne jest hałas drogowy – aż 63,2% budynków mieszkalnych znajduje się w strefie zagrożenia hałasem. - Wysoki udział gospodarstw domowych ogrzewanych kotłami na paliwo stałe. - Niski udział powierzchni biologicznie czynnej.	- Podejmowanie działań na rzecz rozwoju odnawialnych źródeł energii. - Rozwój terenów zielonych, miejsc wypoczynku w przyrodzie. - Tworzenie zielonych ekranów akustycznych. - Termomodernizacja obiektów.
Sfera przestrzenno-funkcyjna	- Występowanie terenów (w tym zielonych) oraz obiektów wymagających działań naprawczych. - Brak mieszkań komunalnych. - Niski poziom rozwoju ścieżek rowerowych.	- Rewitalizacja zdegradowanych terenów i obiektów, szczególnie w zakresie poprawy estetyki, funkcjonalności oraz bezpieczeństwa. - Odtworzenie i zagospodarowanie przestrzeni publicznych, w tym terenów zielonych, z uwzględnieniem potrzeb mieszkańców.
Sfera techniczna	- Niska dostępność obiektów dla osób z niepełnosprawnościami. - Niski poziom dostosowania obiektów do osób ze szczególnymi potrzebami. - Zły stan i niskie poziom funkcjonalności budynków publicznych.	- Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej. - Zapewnienie powszechnej dostępności usług i infrastruktury dla wszystkich grup społecznych, w tym osób z niepełnosprawnościami i osób starszych. - Modernizacja istniejących budynków publicznych w sposób zgodny z zasadami projektowania uniwersalnego. - Zwiększenie efektywności energetycznej oraz poprawa bezpieczeństwa i komfortu użytkowania obiektów. - Remonty i przebudowy budynków użyteczności publicznej, uwzględniające zarówno aspekty techniczne, jak i społeczne.

Źródło: Opracowanie własne

6.4.1 Problemy rozwojowe, potrzeby i wyzwania rozwojowe podobszaru Bychawa I

Podobszar Bychawa II zmagą się z wieloaspektowymi wyzwaniami wymagającymi spójnych działań rewitalizacyjnych. W sferze społecznej występują niekorzystne trendy demograficzne (wskaźnik obciążenia 52,3), dodatnie saldo migracji (+23,4/1000) przy jednoczesnym ujemnym przyroście naturalnym. Obserwuje się wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, podwyższoną przestępczość (26% przestępstw gminy) i liczne zdarzenia drogowe (33% w gminie). Niewykorzystany

pozostaje potencjał turystyczny obszaru. W wymiarze gospodarczym występuje ograniczona oferta atrakcyjnych miejsc pracy oraz niekorzystne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości. Środowisko naturalne boryka się z przekroczeniami norm jakości powietrza (PM2.5: 13,4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), nadmiernym hałasem drogowym (29,8% budynków w strefie zagrożenia) i dominacją nieekologicznych systemów grzewczych (96%). Infrastruktura przestrzenna wymaga poprawy dostępności komunikacyjnej i zwiększenia powierzchni biologicznie czynnej (obecnie 72,7% wobec 94,5% w gminie). Wyzwania techniczne obejmują niedostosowanie obiektów dla osób z niepełnosprawnościami (42%), brak linii kolejowej oraz zły stan budynków publicznych.

Tabela 35 Problemy i wyzwania rozwojowe dla podobszaru rewitalizacji Bychawa II

Sfera	Problemy rozwojowe	Główne potrzeby i wyzwania
Sfera społeczna	Problemy demograficzne: - Wysoki wskaźnik obciążenia demograficznego (52,3 vs. 40,3 w gminie) - Ujemny przyrost naturalny. - Mimo dodatniego salda migracji (+23,4/1000) – problem migracji młodych mieszkańców Ubóstwo i wykluczenie społeczne: - Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej. - Znaczna liczba osób otrzymujących zasiłki stałe, zwłaszcza przez osoby z niepełnosprawnością. Bezpieczeństwo publiczne: - Podwyższony wskaźnik przestępstw – 26% przestępstw gminy - Duża liczba zdarzeń drogowych - 33% zdarzeń w gminie Problemy społeczne wskazywane przez mieszkańców: - Starzenie się społeczeństwa, alkoholizm, dostrzegana bieda. Niezadowolenie z jakości życia: - Zła dostępność mieszkań. - Niska dostępność lokali gastronomicznych. - Słaba atrakcyjność turystyczna. - Ograniczony dostęp do usług medycznych.	- Działania aktywizujące seniorów i przyciągające młodych mieszkańców. - Programy przeciwdziałające ubóstwu i wykluczeniu społecznemu. - Poprawa bezpieczeństwa publicznego i ruchu drogowego - Rozwój usług społecznych i medycznych. - Inwestycje w mieszkalnictwo i infrastrukturę gastronomiczno-turystyczną. - Wzmacnianie dialogu między władzami a mieszkańcami.

Sfera gospodarcza	- Niska podaż atrakcyjnych miejsc pracy. Aż 50% respondentów uważa, że możliwości zatrudnienia i rozwoju zawodowego są niewystarczające. - Niekorzystane warunki do prowadzenia działalności gospodarczej. - Niski wskaźnik przedsiębiorczości.	- Stworzenie atrakcyjnych warunków dla inwestorów i przedsiębiorców - Rewitalizacja zabytków (ruin pałacu, lochów) i stworzenie podziemnej trasy turystycznej. - Zagospodarowanie zalewu – budowa plaży, kąpieliska, wieży widokowej, przystani. - Oznakowanie i promocja lokalnych atrakcji (zabytki, przyroda).
Sfera środowiskowe	- Zanieczyszczenie powietrza – średnie roczne stężenie PM2.5 wynosi 13,4 µg/m³ (vs. 9,9 µg/m³ w gminie), co negatywnie wpływa na zdrowie. - Wysoki poziom hałasu drogowego – 29,8% budynków w strefie zagrożenia hałasem (vs. 8,8% w gminie), obniżający komfort życia. - Dominacja nieekologicznych źródeł ogrzewania – 96% gospodarstw korzysta z kotłów na paliwo stałe, co generuje wysoką emisję zanieczyszczeń.	- Podjęcie działań na rzecz rozwoju odnawialnych źródeł energii. - Modernizacji systemów grzewczych. - Redukcji hałasu drogowego. - Edukacji ekologicznej. - Ochrona i rozwój terenów zielonych (np. parki, skwery) dla poprawy jakości powietrza i rekreacji. - Rozwój terenów zielonych, miejsc wypoczynku w przyrodzie.
Sfera przestrzenno-funkcjonalna	- Niska dostępność komunikacyjna – tylko 3,2% (vs. 9,1% w gminie), co utrudnia mobilność mieszkańców. - Mniejsza powierzchnia biologicznie czynna niż średnio w gminie (72,7% vs. 94,5%), co ogranicza potencjał ekologiczny.	Wzmocnienie funkcji usługowych (handel, kultura, administracja) – wykorzystanie istniejącej bazy.
Sfera techniczna	- Niedostosowanie infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami – 42% obiektów wymaga dostosowania (problem wskazywany przez 86% mieszkańców). - Niska liczba ścieżek rowerowych.	Modernizacja obiektów i przestrzeni publicznych.

Źródło: Opracowanie własne

6.4.2 Przyczyny występujących problemów rozwojowych podobszarów rewitalizacji.

Główne źródła trudności społecznych diagnozowanych na podobszarach rewitalizacji w Bychawie wynikają z wielowymiarowych czynników strukturalnych i lokalnych. Kluczowym wyzwaniem jest **brak atrakcyjnej i kompleksowej oferty kulturalnej i rekreacyjnej** dla różnych grup wiekowych, co ogranicza możliwości konstruktywnego spędzania czasu wolnego przez dzieci i dorosłych. Problem ten

wynika z dużych deficytów w zakresie funkcjonalnych obiektów i przestrzeni publicznych na podobozarach rewitalizacji. Kolejnym znaczącym czynnikiem jest **długotrwałe bezrobocie**, szczególnie wśród osób młodych, bez doświadczenia zawodowego i z niskim wykształceniem. Mimo obserwowanego w ostatnich latach trendu spadkowego tego zjawiska, pozostaje ono poważnym wyzwaniem. Dodatkowo **niewystarczające działania na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu** dotyczą przede wszystkim osób starszych, samotnych oraz rodzin o niskim statusie materialnym. Brakuje mieszkań chronionych oraz całościowego systemu wsparcia społecznego, w tym pomocy emocjonalnej. **Migracja młodych ludzi** do większych ośrodków miejskich lub za granicę, w połączeniu z **niskim przyrostem naturalnym**, prowadzi do starzenia się społeczeństwa i osłabienia potencjału rozwojowego. Jednocześnie **brak atrakcyjnych ofert pracy** oraz **niska aktywność gospodarcza** ograniczają możliwości zawodowe mieszkańców, co przekłada się na **obniżoną jakość życia i brak perspektyw** dla części społeczności. Dodatkowym utrudnieniem są **niekorzystne warunki dla rozwoju przedsiębiorczości**, w tym odpływ wykwalifikowanych specjalistów oraz niewystarczająca infrastruktura przestrzenna dla nowych inwestycji. Historyczne uwarunkowania, takie jak **transformacja ustrojowa**, oraz zjawisko **dziedziczenia biedy** i koncentracja osób bezrobotnych na określonych obszarach pogłębiają te problemy, tworząc błędne koło trudności społeczno-ekonomicznych. W efekcie podobozary rewitalizacji w Bychawie borykają się z **złożonymi wyzwaniami**, które wymagają systemowych rozwiązań łączących aktywizację zawodową, wsparcie społeczne, rozwój infrastruktury oraz przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym. Głównym wyzwaniem jest **brak atrakcyjnych ofert pracy** oraz **niedostateczna liczba małych i średnich przedsiębiorstw**, które mogłyby tworzyć nowe miejsca zatrudnienia. Sytuację pogarsza **ukryte bezrobocie w rolnictwie**, które nie zapewnia wystarczających możliwości zarobkowych. **Niska atrakcyjność inwestycyjna** gminy wynika ze słabej dostępności transportowej, ograniczonej aktywności przemysłowej oraz minimalnego rozwoju sektora usług i zaawansowanych technologii. Dodatkowo **niski stopień urbanizacji** oraz **małe nasycenie podmiotami gospodarczymi** sprawiają, że lokalny rynek pracy jest słabo rozwinięty. Mieszkańcy wskazują na **trudne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej**, w tym wysokie koszty, bariery biurokratyczne oraz wymagany wysoki wkład własny przy zakładaniu firmy. Chociaż **dynamika likwidacji przedsiębiorstw** wykazuje trend spadkowy, to nadal pozostaje dość wysoka. Kolejnym problemem jest **ograniczony dostęp do instytucji wspierających biznes**, takich jak inkubatory przedsiębiorczości czy fundusze pożyczkowe, co utrudnia rozwój lokalnej przedsiębiorczości. W sektorze rolnictwa **bariery rozwojowe** obejmują brak podmiotów zajmujących się przetwórstwem i dystrybucją oraz niski poziom innowacyjności gospodarstw, co ogranicza możliwości budowania wartości dodanej. Ponadto **słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna** – w tym baza noclegowa i gastronomiczna – hamuje potencjał rozwoju produktu turystycznego, który mógłby stać się istotnym źródłem dochodu dla regionu. **Lokalna przedsiębiorczość** charakteryzuje się

niewielką skalą działania, ograniczonym zatrudnieniem i niską zdolnością inwestycyjną, co przekłada się na małą konkurencyjność firm i ograniczone możliwości rozwoju gospodarczego gminy. Wszystkie te czynniki tworzą błędne koło trudności ekonomicznych, wpływających na jakość życia mieszkańców i ograniczających szanse na poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej w regionie.

Gmina Bychawa boryka się z licznymi wyzwaniami infrastrukturalnymi i środowiskowymi, które znacząco wpływają na jej rozwój. Jednym z kluczowych problemów są wysokie koszty utrzymania i remontów obiektów zabytkowych, co uniemożliwia skuteczną ochronę krajobrazu kulturowego. Dodatkowo niski poziom bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów wynika z niedostosowanej infrastruktury do potrzeb tych użytkowników. W zakresie zasobów naturalnych gmina zmagą się z brakiem surowców, co ogranicza możliwości rozwoju przemysłowego. W kwestii zaopatrzenia w energię ciepłą brak jest systemu zbiorowego, a dominują indywidualne systemy grzewcze oparte głównie na paliwach stałych, co negatywnie wpływa na jakość powietrza. Infrastruktura drogowa pozostawia wiele do życzenia, podobnie jak dostępność przestrzeni publicznych dla osób z niepełnosprawnościami, gdzie wciąż występują liczne bariery architektoniczne.

7. Wizja stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu rewitalizacji

Zdefiniowanie wizji obszaru po przeprowadzeniu działań rewitalizacyjnych jest obowiązkowym elementem Gminnego Programu Rewitalizacji, wynikającym z art. 15 ust.

1 pkt 3 ustawy o rewitalizacji. Wizja określa stan docelowy obszaru rewitalizacji i w sposób

kompleksowy przedstawia kluczowe założenia i proponowane zmiany, jak również pożądane efekty, które zostaną osiągnięte dzięki realizacji celów i kierunków działania oraz poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Na podstawie przeprowadzonych prac diagnostycznych, analizy problemów występujących w obszarze oraz oceny potencjałów i potrzeb, zidentyfikowano wizję przewidywanego stanu obszaru objętego procesem rewitalizacji, który nastąpi po wprowadzeniu zaplanowanych działań.

Tabela 36 Wizja podobszarów rewitalizacji

Wizja obszaru rewitalizacji

Wizją rewitalizacji Bychawy jest stworzenie przyjaznego, tętniącego życiem miasta, które łączy nowoczesność z bogatym dziedzictwem historycznym i kulturowym. Dzięki odnowie przestrzeni publicznej, infrastruktury oraz aktywizacji społecznej Bychawa ma stać się miejscem, gdzie mieszkańcy chętnie spędzają czas, a turyści odkrywają jego unikalny charakter. W wyniku działań rewitalizacyjnych:

- Mieszkańcy tworzą zaangażowaną, aktywną oraz zintegrowaną społeczność, skupioną na dbaniu i trosce o środowisko naturalne, będące unikatowym zasobem obszaru.
- Rozwijają się inicjatywy oddolne, współpraca sąsiedzka i wolontariat, dzięki którym mieszkańcy czują się współodpowiedzialni za rozwój miasta.

- Wzmocnione zostają więzi międzypokoleniowe – młodzi i starsi współdziałają, wymieniają się wiedzą i doświadczeniami, a wspólne wydarzenia kulturalne i edukacyjne budują poczucie wspólnoty.
- Powstają nowe możliwości zatrudnienia i przedsiębiorczości, a lokalni przedsiębiorcy i rzemieślnicy znajdują wsparcie w rozwoju, przyczyniając się do ożywienia gospodarczego.

Długofalowym celem jest Bychawa jako spójna, zielona i aktywna społecznie gmina, gdzie odnowiona infrastruktura służy codziennym potrzebom, kultura i historia stają się podstawą do rozwoju turystyki i lokalnej dumy, mieszkańcy współdecydują i współtworzą przestrzeń miejską, różnorodne grupy społeczne czują się włączone w życie miasta, a lokalna gospodarka jest zdywersyfikowana i innowacyjna. Rewitalizacja ma nie tylko zmienić przestrzeń, ale też pobudzić mieszkańców do współtworzenia miasta – tak, by Bychawa była nie tylko miejscem do życia, ale też miejscem z duszą.

Wizja podobszaru rewitalizacji Bychawa I

W podobszarze Bychawa I, skupionym wokół centrum, kluczowe jest przekształcenie zaniedbanych budynków (przy ul. Piłsudskiego, Powstańców Warszawy i Mickiewicza) w nowoczesne przestrzenie usługowe, kulturalne lub społeczne, które ożywią śródmieście. Rynek wraz z rewitalizowanym parkiem stał się miejscem spotkań, targów i festiwali, takich jak „Zielony Rynek” czy „Festiwal Śladami Singera”. Sercem zmian stał się zrewitalizowany park przy ul. 11 Listopada - oaza zieleni z nowoczesną infrastrukturą, która zachęca do spacerów, rekreacji i sąsiedzkich spotkań. Poprawa infrastruktury drogowej i pieszej wokół urzędu, kościoła i synagogi zapewni lepszą dostępność, a kamienica „Pod Zegarem” będzie promować lokalną kulturę poprzez „Jutrzenkowe spotkania” i spacer historyczny. Dzięki programom aktywizacyjnym mieszkańcy należący do grup zagrożonych wykluceniem społecznym są w stanie pokonać bariery i aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym i gospodarczym miasta. Dzięki rewitalizacji Bychawa I przekształci się w przyjazne, tętniące życiem serce miasta, gdzie historia spotyka się z przyszłością, a mieszkańcy czują się dumni ze swojego miejsca zamieszkania.

Wizja podobszaru rewitalizacji Bychawa II

W 2030 roku podobszar rewitalizacji Bychawa II dumnie prezentuje efekty kompleksowej rewitalizacji, przekształcającej to miejsce w przyjazną i tętniącą życiem przestrzeń, gdzie tereny zielone harmonijnie współgrają z zabytkowym dziedzictwem. Malowniczy ciąg pieszy wzdłuż skarpy, łączący ul. Zamkową z zabytkowymi ruinami pałacu, stworzył atrakcyjny szlak turystyczny z punktami widokowymi opowiadającymi historię tego miejsca. Życie społeczne kwitnie dzięki cyklicznym imprezom takim jak magiczna Noc Świętojańska czy ekologiczne pikniki, które integrują pokolenia i budują poczucie wspólnoty. Dzięki tym zmianom mieszkańcy zyskali atrakcyjne przestrzenie do wypoczynku i spotkań, turyści odkrywają urok tego miejsca, a lokalna przedsiębiorczość zyskuje nowe możliwości rozwoju. Bychawa II stała się przykładem udanej rewitalizacji, gdzie natura spleta się z historią, a wysoką jakość życia mieszkańców widać na każdym kroku.

Źródło: Opracowanie własne

8. Cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań

Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji, przedmiotowy dokument powinien zawierać cele rewitalizacji wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań, które mają służyć eliminacji lub ograniczeniu negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na podobszarach rewitalizacji. Poniżej zaprezentowano schemat interwencji strategicznej, składający się z dwóch celów i 7 kierunków działania, których realizacja przyczyni się do osiągnięcia wizji przedstawionej w poprzednim rozdziale. Celem głównym rewitalizacji w Gminie Bychawa jest kompleksowa poprawa jakości życia mieszkańców poprzez:

1. **Wzmocnienie spójności społecznej** - przeciwdziałanie wykluczeniu, integracja międzypokoleniowa i aktywizacja lokalnej społeczności dzięki tworzeniu przyjaznych przestrzeni publicznych, centrów kulturalno - społecznych oraz ofercie bezpłatnych zajęć i wydarzeń.
2. **Ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego** - rewitalizacja obiektów ważnych z punktu widzenia budowania spójności społecznej oraz pielęgnowanie lokalnej tożsamości poprzez wydarzenia kulturalne i edukacyjne.
3. **Rozwój infrastruktury** - modernizacja kluczowych budynków, parków, dróg i chodników z uwzględnieniem potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych, a także proekologicznych rozwiązań.
4. **Wzrost atrakcyjności turystycznej i gospodarczej** - tworzenie nowych miejsc rekreacji, punktów usługowych i spójnej oferty kulturalnej przyciągającej odwiedzających i inwestorów.

Długofalowym efektem ma być przekształcenie Bychawy w przyjazne, nowoczesne i aktywne miasto, gdzie zrównoważony rozwój łączy się z troską o mieszkańców i ich dziedzictwo.

Cel 1. Wzmocnienie spójności społecznej, aktywizacja mieszkańców oraz ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiskowego	Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji
Kierunek działania 1.1. Pobudzenie aktywności mieszkańców i budowa silnego kapitału społecznego.	Kierunek działania 2.1 Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej.
Kierunek działania 1.2. Integracja społeczna i międzypokoleniowa.	Kierunek działania 2.2. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa publicznego.
Kierunek działania 1.3. Aktywizacja gospodarcza i rozwój przedsiębiorczości.	Kierunek 2.3. Rozwój mieszkalnictwa społecznego. Kierunek 2.4. Ekologia i zrównoważony rozwój.

Cel 1. Wzmocnienie spójności społecznej, aktywizacja mieszkańców oraz ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiskowego

Realizacja zaplanowanych inwestycji i projektów przyczyni się do wielowymiarowego rozwoju społecznego, kulturalnego, gospodarczego i ekologicznego podobszarów rewitalizacji, przynosząc następujące korzyści:

1. Wzmocnienie spójności społecznej i przeciwdziałanie wykluczeniu.

- Integracja międzypokoleniowa – projekty takie jak „Jutrzenkowe spotkania”, „Noc Świętojańska” czy spacer historyczny stworzą przestrzeń do dialogu między młodymi a starszymi mieszkańcami, zmniejszając poczucie osamotnienia i budując więzi.
- Aktywizacja grup zagrożonych wykluczeniem – warsztaty umiejętności miękkich, profilaktyka bezpieczeństwa i wolontariat pomogą włączyć osoby marginalizowane w życie społeczne.

2. Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego.

- Ożywienie lokalnej tożsamości – festiwale, wystawy i prelekcje (np. „Śladami Singera”) przywrócą pamięć o wielokulturowej historii Bychawy, wzmacniając dumę mieszkańców z ich korzeni.
- Upowszechnienie wiedzy o regionie – spacer z przewodnikiem i wieczory wspomnień ułatwią dostęp do historii miasta, szczególnie dla młodego pokolenia.

3. Rozwój turystyki i gospodarki lokalnej.

- Promocja produktów regionalnych – targi „Zielony Rynek” i warsztaty kulinarne zwiększą rozpoznawalność lokalnych wyrobów, wspierając przedsiębiorczość i rolnictwo.
- Atrakcyjność turystyczna – wydarzenia kulturalne i odnowione przestrzenie (np. Zalew Bychawa, synagoga) przyciągną odwiedzających, generując dodatkowe dochody dla mieszkańców.

4. Poprawa jakości życia i środowiska naturalnego.

- Edukacja ekologiczna – pikniki i kampanie na temat segregacji odpadów czy walki ze smogiem wpłyną na bardziej świadome i prośrodowiskowe postawy.
- Rewitalizacja przestrzeni publicznych – wykorzystanie parków, rynku i zabytków do wydarzeń kulturalnych poprawi estetykę i funkcjonalność miasta.

5. Budowa kapitału społecznego i obywatelskiego.

- Rozwój wolontariatu i współpracy – zaangażowanie mieszkańców w organizację wydarzeń wzmocni ich poczucie wpływu na lokalne decyzje.
- Wzrost aktywności obywatelskiej – projekty takie jak konkursy czy debaty zachęcą do większej partycypacji w życiu gminy.

Działania rewitalizacyjne w Bychawie nie tylko ożywią społeczność lokalną, ale także stworzą trwałe mechanizmy rozwoju, oparte na kulturze, przedsiębiorczości i ekologii. Dzięki połączeniu edukacji, integracji i promocji dziedzictwa, miasto stanie się bardziej atrakcyjne do życia, odwiedzania i inwestowania, a jego mieszkańcy – bardziej zjednoczeni i świadomi swojego potencjału.

Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji

Inwestycje rewitalizacyjne stworzą w Bychawie nowoczesne, sprzyjające integracji środowisko miejskie. Połączenie modernizacji infrastruktury z ochroną dziedzictwa i rozwojem usług społecznych przełoży się na wymierną poprawę jakości życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności całej gminy. Projekty rewitalizacyjne stanowią kompleksową odpowiedź na kluczowe wyzwania społeczne, przestrzenne i gospodarcze regionu, przynosząc następujące korzyści:

1. Wzmocnienie integracji społecznej i walka z wykluczeniem.

- Nowe centra społeczne (ul. Piłsudskiego 33, ul. Andersa 2) stworzą przestrzeń do spotkań dla różnych pokoleń.
- Mieszkania przy ul. Mickiewicza rozwiążą problem dostępności lokali dla rodzin i seniorów.
- Obiekty w pełni dostosowane dla niepełnosprawnych zlikwidują bariery architektoniczne.

2. Poprawa jakości życia mieszkańców.

- Zmodernizowane parki z tężnią solankową, monitoringiem i oświetleniem LED zapewnią bezpieczny wypoczynek.
- Nowe ścieżki i chodniki poprawią komfort poruszania się po mieście.
- Place zabaw stworzą możliwości aktywnego spędzania czasu.

3. Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego

- Rewitalizacja zabytkowych przestrzeni (synagoga, rynek, zespół parafialny) zachowa historyczny charakter miasta.
- Nowe funkcje kulturalne w odnowionych budynkach wzmocnią lokalną tożsamość.

4. Rozwój turystyki i gospodarki

- Atrakcyjne przestrzenie publiczne przyciągną odwiedzających.
- Targi i punkty gastronomiczne stworzą możliwości rozwoju małej przedsiębiorczości.
- Poprawa wizerunku miasta zwiększy jego atrakcyjność inwestycyjną.

5. Zrównoważony rozwój przestrzenny

- Prace rewitalizacyjne połączą różne części miasta spójną siecią komunikacyjną.
- Nowe nasadzenia zieleni poprawią mikroklimat i estetykę przestrzeni.
- Energooszczędne rozwiązania w budynkach zmniejszą koszty utrzymania.

6. Wzrost bezpieczeństwa publicznego

- Monitoring i nowe oświetlenie ograniczą zjawiska wandalizmu.
- Uporządkowanie przestrzeni zmniejszy liczbę miejsc sprzyjających zachowaniom antyspołecznym.

Rewitalizacja przestrzeni miejskiej to kluczowy element rozwoju współczesnych społeczności lokalnych. W Bychawie realizacja kompleksowych projektów modernizacyjnych ma na celu nie tylko odnowę infrastruktury, ale przede wszystkim stworzenie przyjaznej i funkcjonalnej przestrzeni, która odpowiada na realne potrzeby mieszkańców. Dzięki tym inwestycjom miasto zyska nowe miejsca spotkań, wypoczynku i aktywności, co znacząco wpłynie na poprawę jakości życia oraz wzmocnienie więzi społecznych.

Przebudowa budynków użyteczności publicznej, modernizacja parków i ciągów komunikacyjnych, a także adaptacja obiektów historycznych to działania, które mają na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, ochronę lokalnego dziedzictwa oraz aktywizację mieszkańców. Wprowadzenie rozwiązań proekologicznych i dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami dodatkowo podkreśla nowoczesne i inkluzywne podejście do rewitalizacji. Realizacja tych projektów przyczyni się do trwałej przemiany Bychawy w miejsce bardziej atrakcyjne do życia, odwiedzania i inwestowania.

9. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które zaplanowane są do realizacji w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa zostały zgłoszone w ramach otwartego naboru projektów, który odbył się od 27 marca 7 kwietnia 2025 r. W trakcie trwania naboru w sumie zebrano 16 pomysłów na przedsięwzięcia rewitalizacyjne, spośród których 9 to projekty infrastrukturalne, a 7 to projekty społeczne. Dodatkowo po przeprowadzeniu weryfikacji wszystkie wspomniane propozycje projektowe zostały ujęte w Gminnym Programie Rewitalizacji. W poniższej tabeli zestawiono przedsięwzięcia wraz z rodzajem, wnioskodawcą oraz podobszarem rewitalizacji, na którym będą realizowane.

Tabela 37 Zestawienie podstawowych projektów rewitalizacyjnych GPR Gminy Bychawa

Nr	Nazwa projektu	Typ projektu (społeczny/ infrastrukturalny)	Wnioskodawca	Uwagi
1	Przebudowa budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie	Infrastrukturalny	Gmina Bychawa	Podobszar Bychawa I
2	Rozbudowa budynku przy ul. Powstańców Warszawy 27 (ul. Andersa 2) w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu.	Infrastrukturalny	Gmina Bychawa	Podobszar Bychawa I
3	Przebudowa budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu	Infrastrukturalny	Gmina Bychawa	Podobszar Bychawa I
4	Rewitalizacja parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie	Infrastrukturalny	Gmina Bychawa	Podobszar Bychawa I
5	Rewitalizacja parku przy ul. Rynek w Bychawie	Infrastrukturalny	Gmina Bychawa	Podobszar Bychawa I
6	Budowa ciągu pieszego w skarpie na działce 110/7 od ul. Zamkowej do istniejącej ścieżki przy zbiorniku oraz otoczenia zabytku - ruin pałacu	Infrastrukturalny	Gmina Bychawa	Podobszar Bychawa II
7	Przebudowa parkingu przy Urzędzie Miejskim w Bychawie wraz z dostosowaniem obiektu dla osób niepełnosprawnych	Infrastrukturalny	Gmina Bychawa	Podobszar Bychawa I
8	Przebudowa dróg i chodników w rejonie zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Bychawie.	Infrastrukturalny	Gmina Bychawa	Podobszar Bychawa I
9	Przebudowa dróg i chodników w rejonie synagogi w Bychawie	Infrastrukturalny	Gmina Bychawa	Podobszar Bychawa I
10	Jutrzenkowe spotkania w kamienicy „Pod zegarem”	Społeczny	Gmina Bychawy / Miejska Biblioteka Publiczna w Bychawie	Podobszar Bychawa I.
11	Festiwal Śladami Singera	Społeczny	Gmina Bychawy / Bychawskie Centrum Kultury	Podobszar Bychawa I.
12	Noc Świętojańska	Społeczny	Stowarzyszenie Kreatywna Bychawa	Podobszar Bychawa II.
13	Spacery turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem	Społeczny	Bychawskie Towarzystwo Regionalne	Podobszar Bychawa I.
14	Zielony Rynek w nowej odsłonie	Społeczny	Gmina Bychawa	Podobszar Bychawa I.
15	Piknik ekologiczny - segregacja śmieci na rozpoczęcie lata	Społeczny	Bychawskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o	Podobszar Bychawa I.
16	Rewitalizacja – integracja	Społeczny	Gmina Bychawa	Podobszar Bychawa I.

Źródło: Opracowanie własne

9.1 Projekty podstawowe

Zaplanowane do realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjne stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy, deficyty i wyzwania w podobszarach rewitalizacji oraz wykorzystują posiadane potencjały. Poniżej zestawiono potrzeby zidentyfikowane dla obszaru rewitalizacji wraz z listą projektów stanowiących odpowiedź na wskazane wyzwania. Dodatkowo, każdy z projektów został przyporządkowany do kierunków działań i celów, co jednoznacznie obrazuje, jak realizacja założeń przekłada się na eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk, w tym wypadku rozumianych jako wyzwania i potrzeby.

Tabela 38 Logika zaplanowanej interwencji rewitalizacyjnej

Cel	Kierunek działania	Tytuł projektu	Typ projektu	Wyzwania i potrzeby, które mogą zostać rozwiązane dzięki realizacji przedsięwzięcia
Cel 1. Wzmocnienie spójności społecznej, aktywizacja mieszkańców oraz ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiskowego	Kierunek działania 1.1. Pobudzenie aktywności mieszkańców i budowa silnego kapitału społecznego.	Jutrzenkowe spotkania w kamienicy „Pod zegarem”.	Społeczny	- Aktywizacja społeczności lokalnej poprzez udział w wydarzeniach kulturalnych, promocja lokalnego dziedzictwa. - Zaangażowanie mieszkańców w tradycje kulturowe i wspólne świętowanie w przestrzeni publicznej. - Budowanie lokalnej tożsamości i wspólnoty poprzez edukację o historii miasta. - Aktywizacja mieszkańców wokół tematów proekologicznych, działania informacyjne i edukacyjne.
		Noc Świętojańska.	Społeczny	
		Spacery turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem.	Społeczny	
		Piknik ekologiczny – segregacja śmieci na rozpoczęcie lata.	Społeczny	
	Kierunek działania 1.2 Integracja społeczna i międzypokoleniowa.	Festiwal Śladami Singera.	Społeczny	- Integracja mieszkańców w różnym wieku wokół wspólnego dziedzictwa kulturowego, w tym działania rodzinne, warsztaty, koncerty. - Działania integracyjne, edukacyjne i profilaktyczne dla różnych grup społecznych (młodzież, seniorzy, osoby zagrożone wykluczeniem), promocja wolontariatu. - Łączenie pokoleń poprzez wspólne odkrywanie historii.
		Rewitalizacja – integracja.	Społeczny	
		Spacery turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem.	Społeczny	
	Kierunek działania 1.3 Aktywizacja gospodarcza i rozwój przedsiębiorczości.	Zielony Rynek w nowej odsłonie.	Społeczny	Bezpośrednie działania wspierające lokalną przedsiębiorczość (targi, warsztaty biznesowe, konkursy), promocja produktów lokalnych.

Cel	Kierunek działania	Tytuł projektu	Typ projektu	Wyzwania i potrzeby, które mogą zostać rozwiązane dzięki realizacji przedsięwzięcia
Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji	Kierunek działania 2.1 Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej.	Przebudowa budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie.	Infrastrukturalny	• Poprawa bezpieczeństwa (oświetlenie, monitoring), dostępności, infrastruktura rekreacyjna. • Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i historycznej. • Likwidacja barier architektonicznych, poprawa bezpieczeństwa i dostępności urzędu. • Zwiększenie bezpieczeństwa, poprawa stanu infrastruktury, dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
		Rozbudowa budynku przy ul. Powstańców Warszawy 27 (ul. Andersa 2) w Bychawie.	Infrastrukturalny	
		Rewitalizacja parku przy ul. Rynek w Bychawie.	Infrastrukturalny	
		Przebudowa dróg i chodników w rejonie synagogi w Bychawie.	Infrastrukturalny	
	Kierunek działania 2.2. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa publicznego.	Rewitalizacja parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie.	Infrastrukturalny	• Doposażenie przestrzeni publicznych przestrzeni. • Poprawa jakości i funkcjonalności terenów zielonych.
		Budowa ciągu pieszego w skarpie od ul. Zamkowej do ścieżki przy zbiorniku oraz otoczenia zabytku - ruin pałacu.	Infrastrukturalny	• Poprawa bezpieczeństwa (oświetlenie, monitoring), dostępności, infrastruktura rekreacyjna. • Poprawa dostępności przestrzeni publicznej i historycznej. • Likwidacja barier architektonicznych, poprawa bezpieczeństwa i dostępności urzędu. • Zwiększenie bezpieczeństwa, poprawa stanu infrastruktury, dostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.
		Przebudowa parkingu przy Urzędzie Miejskim w Bychawie wraz z dostosowaniem obiektu dla osób niepełnosprawnych.	Infrastrukturalny	
		Przebudowa dróg i chodników w rejonie zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Bychawie.	Infrastrukturalny	
	Kierunek działania 2.3. Rozwój mieszkalnictwa społecznego.	Przebudowa budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu.	Infrastrukturalny	• Tworzenie lokali mieszkalne o niskich czynszach, z przeznaczeniem dla osób o niższych dochodach i z ograniczoną mobilnością.
	Kierunek działania 2.4. Ekologia i zrównoważony rozwój.	Przebudowa budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie	Infrastrukturalny	• Zwiększenie dostępności zagospodarowanych terenów zielni. • Modernizacja infrastruktury rekreacyjnej. • Wprowadzenie rozwiązań proekologicznych (OZE, retencja wody).
		Rozbudowa budynku przy ul. Powstańców Warszawy 27 (ul. Andersa 2) w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu	Infrastrukturalny	

Cel	Kierunek działania	Tytuł projektu	Typ projektu	Wyzwania i potrzeby, które mogą zostać rozwiązane dzięki realizacji przedsięwzięcia
		Przebudowa budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu	Infrastrukturalny	• Stworzenie przestrzeni integracji międzypokoleniowej. • Zwiększenie liczby miejsc rekreacyjnych dla rodzin. • Poprawa bezpieczeństwa poprzez lepsze oświetlenie. • Wprowadzenie elementów małej architektury dostosowanej do potrzeb seniorów.
		Rewitalizacja parku przy ul. Rynek w Bychawie	Infrastrukturalny	
		Rewitalizacja parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie.	Infrastrukturalny	

Źródło: Opracowanie własne

W poniższych tabelach przedstawione zostały karty projektowe do programu rewitalizacji, przedstawiające poszczególne przedsięwzięcia. Zawierają one elementarne informacje o planowanych projektach rewitalizacyjnych i stanowią oś wykonawczą planowanej rewitalizacji w Bychawie.

Tabela 39 Projekt rewitalizacyjny nr 1. Przebudowa budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie

Projekt nr 1. Przebudowa budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie.	
1. Podmioty realizujące.	Gmina Bychawa – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Miejski w Bychawie, ul. Partyzantów 1, 23-100 Bychawa.
2. Zakres realizowanych zadań.	Przedmiotem projektu rewitalizacyjnego jest przebudowa budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie i utworzenie ogólnodostępnej przestrzeni społecznej, kulturalnej i rekreacyjnej. Brak takich miejsc przyczynia się do ograniczonej integracji społecznej, niskiej aktywizacji osób starszych oraz ograniczonych możliwości organizacji wydarzeń lokalnych. Zakres prac budowlanych i modernizacyjnych obejmuje przebudowę i modernizację budynku z zachowaniem jego charakteru architektonicznego, w tym wzmocnienie konstrukcji. Prace przewidują wymianę i remont instalacji elektrycznej, wodno-kanalizacyjnej, wentylacyjnej oraz grzewczej, a także termomodernizację, na którą składa się ocieplenie budynku oraz wymiana stolarki okiennej i drzwiowej. Istotnym elementem jest dostosowanie obiektu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami poprzez zastosowanie pochylni, szerokich przejść oraz montaż zewnętrznej windy zapewniającej dostęp do wszystkich kondygnacji. W ramach nowych funkcji obiektu powstaną kawiarnia z zapleczem kuchennym, sanitariatami i przestrzenią dla odwiedzających, co sprzyjać będzie budowaniu więzi społecznych, a także świetlica ogólnodostępna – miejsce spotkań, edukacji i integracji różnych grup społecznych, w tym seniorów, dzieci i młodzieży. Dodatkowo przewidziano pomieszczenia biurowe przeznaczone dla organizacji pozarządowych lub lokalnych instytucji, co zwiększy dostępność usług społecznych i administracyjnych dla mieszkańców. Zagospodarowanie terenu (działka nr 451) obejmie utworzenie parkingu z miejscami postojowymi, w tym dla osób z niepełnosprawnościami, nasadzenia zieleni, montaż ławek, koszy na śmieci oraz zadaszonych miejsc wypoczynkowych. W celu poprawy komunikacji pieszej wykonane zostaną chodniki i ścieżki z kostki brukowej, a teren zostanie wyposażony w infrastrukturę towarzyszącą, taką jak monitoring, wiata rowerowa, stojaki na rowery oraz oznakowanie informacyjne i kierunkowe. Efekty realizacji projektu obejmują wzmocnienie integracji społecznej dzięki stworzeniu przestrzeni do spotkań i wydarzeń kulturalnych, zwiększenie dostępności obiektu dla osób z niepełnosprawnościami oraz poprawę komfortu użytkowania poprzez nowy parking i lepszą organizację terenu. Projekt przyczyni się także do aktywizacji społecznej seniorów, młodzieży i innych grup mieszkańców, ożywiając lokalną społeczność i stwarzając nowe możliwości rozwoju kulturalnego i społecznego w Bychawie.
3. Lokalizacja.	• Podobszar rewitalizacji Bychawa I. ul. Piłsudskiego 33 Bychawa (działka 451, 452). • Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 10, pt. Jutrzenkowe spotkania w kamienicy „Pod zegarem”.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:	Projekt rewitalizacji budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie rozwiązuje problem braku miejsca integracji społecznej i kulturalnej w gminie. Obecnie mieszkańcy, szczególnie seniorzy i młodzież, nie mają odpowiedniej przestrzeni do spotkań i organizacji wydarzeń. Przestarzały budynek wymaga remontu - jest nieenergooszczędny i niedostępny dla osób z niepełnosprawnościami. Dzięki projektowi powstaną warunki do rozwoju życia społecznego i kulturalnego, co wzmocni integrację mieszkańców i aktywizację lokalnej społeczności.

5. Cel przedsięwzięcia.
Celem ogólnym przedsięwzięcia jest rewitalizacja przestrzeni publicznej poprzez przebudowę budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie i nadanie mu nowych funkcji społecznych, kulturalnych i usługowych, co przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców, integracji społecznej oraz zwiększenia dostępności infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami. Dzięki realizacji projektu podobszar rewitalizacji (oraz gmina Bychawa) zyska nowoczesną, wielofunkcyjną przestrzeń, która stanie się miejscem spotkań, aktywizacji i wsparcia lokalnej społeczności, a także będzie sprzyjać rozwojowi kulturalnemu, edukacyjnemu i gospodarczemu miasta.
6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
10 000 000 zł.
7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): • Liczba obiektów poddanych rewitalizacji – 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych w zakresie wykorzystania OZE – 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych w zakresie zagospodarowania terenów zielonych – 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu poprawy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami – 1. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Inwestycja będzie uwzględniać minimalne wymagania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami. W zakresie dostępności architektonicznej obejmuje to: • Likwidacja barier architektonicznych – zapewnienie wolnych od przeszkód poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych w budynku i wokół niego. • Instalacja windy zewnętrznej – umożliwienie dostępu do wszystkich kondygnacji osobom z ograniczoną mobilnością. • Podjazdy i obniżone krawężniki – dostosowanie wejść i ciągów komunikacyjnych dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. • Automatyczne lub szerokie drzwi – ułatwienie dostępu do budynku i pomieszczeń. • Toalety dostosowane do osób z niepełnosprawnościami – odpowiednie wymiary, poręcze, system alarmowy. • Miejsca postojowe dla osób z niepełnosprawnościami – w pobliżu wejścia do budynku. Szczegółowy zakres dostosowań zostanie przedstawiony na etapie projektu wykonawczego.
9. Okres realizacji
Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 40 Projekt rewitalizacyjny nr 2. Rozbudowa budynku przy ul. Powstańców Warszawy 27 (ul. Andersa 2) w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu

Projekt nr 2. Rozbudowa budynku przy ul. Powstańców Warszawy 27 (ul. Andersa 2) w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu.
1. Podmioty realizujące.
Gmina Bychawa – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Miejski w Bychawie, ul. Partyzantów 1, 23-100 Bychawa.
2. Zakres realizowanych zadań.
Projekt rewitalizacyjny zakłada rozbudowę budynku przy ul. Andersa 2 w Bychawie wraz z zagospodarowaniem działki nr 1261/2, co ma na celu rozwiązanie problemu niedostatecznej

infrastruktury publicznej w zakresie działalności kulturalno-edukacyjnej i ochrony dziedzictwa kulturowego. W ramach inwestycji przewiduje się rozbudowę obiektu o dodatkowe pomieszczenie na parterze oraz adaptację poddasza (powierzchnia użytkowa nowej rozbudowanej infrastruktury wynosi 65,09 m²), co zwiększy dostępną przestrzeń użytkową, a także wzmocnienie konstrukcji nośnej i modernizację instalacji elektrycznej, wodno-kanalizacyjnej, wentylacyjnej i grzewczej z zastosowaniem energooszczędnych rozwiązań takich jak oświetlenie LED i systemy termoregulacji. Budynek zostanie w pełni dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami poprzez montaż podjazdów, szerokich drzwi i specjalnych toalet. W nowej części obiektu powstanie plac zabaw, miejsca rekreacyjne na ognisko, gril, hamaki, co stworzy mieszkańcom możliwość aktywnego spędzania czasu w komfortowych i bezpiecznych warunkach. Zagospodarowanie terenu obejmie utworzenie parkingu z dwoma miejscami dla niepełnosprawnych i możliwością montażu ładowarek dla samochodów elektrycznych, budowę bezpiecznego placu zabaw z huśtawkami i zjeżdżalnią oraz nasadzenia zieleni z elementami małej architektury takimi jak ławki i stojaki rowerowe. Dopełnieniem inwestycji będzie system monitoringu i nowoczesne oświetlenie LED zwiększające bezpieczeństwo oraz sieć wygodnych chodników łączących wszystkie strefy.

Realizacja projektu przyczyni się do wzrostu dostępności usług kulturalnych i edukacyjnych poprzez stworzenie przestrzeni do organizacji wydarzeń artystycznych i warsztatów, co wzmocni integrację społeczną różnych grup wiekowych i pozwoli na skuteczniejszą promocję lokalnego dziedzictwa kulturowego. W efekcie inwestycja znacząco podniesie jakość życia mieszkańców, oferując im nowe możliwości rozwoju kulturalnego, rekreacyjnego i społecznego w nowoczesnej i przyjaznej przestrzeni.

3. Lokalizacja.

- Podobszar rewitalizacji Bychawa I, ul. Powstańców Warszawy 27 (ul. Andersa 2) w Bychawie. Nr działki: 1261/2.
- Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 16, pt. Rewitalizacja – integracja.

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

Projekt rewitalizacji budynku przy ul. Andersa 2 w Bychawie ma rozwiązać problem braku odpowiedniej infrastruktury do działalności kulturalno-edukacyjnej oraz ochrony dziedzictwa kulturowego. Obecnie mieszkańcy nie mają dostępu do nowoczesnej przestrzeni umożliwiającej organizację wydarzeń kulturalnych, warsztatów czy aktywnego wypoczynku. Istniejący budynek jest niewystarczający pod względem powierzchni i funkcjonalności, a brak dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami ogranicza jego dostępność. Dodatkowo, teren wokół obiektu wymaga uporządkowania i wyposażenia w podstawową infrastrukturę rekreacyjną.

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem projektu jest poprawa jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji w gminie Bychawa poprzez rozbudowę budynku przy ul. Andersa 2 oraz zagospodarowanie przyległej działki. Inwestycja ma na celu zwiększenie dostępności infrastruktury publicznej o charakterze kulturalnym i edukacyjnym. Projekt wspiera ochronę, rozwój i promocję materialnego oraz niematerialnego dziedzictwa kulturowego, a także sprzyja integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców w różnym wieku. W wyniku realizacji przedsięwzięcia powstaną nowe przestrzenie sprzyjające edukacji kulturalnej i spędzaniu wolnego czasu, co przyczyni się do rozwoju kapitału społecznego i ludzkiego w gminie Bychawa.

6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

3 000 000 zł

7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

- Liczba obiektów poddanych rewitalizacji – 1.
- Liczba projektów rewitalizacyjnych w zakresie wykorzystania OZE – 1.
- Liczba projektów rewitalizacyjnych w zakresie zagospodarowania terenów zielonych – 1.

- Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu poprawy dostępności dla osób z niepełnosprawnością – 1. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. 8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania Inwestycja będzie uwzględniać minimalne wymagania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami. W zakresie dostępności architektonicznej obejmuje to: - Likwidację barier architektonicznych, zapewniając swobodny dostęp do przestrzeni komunikacyjnych w budynku. - Instalację urządzeń i rozwiązań technicznych umożliwiających dostęp do wszystkich pomieszczeń (z wyjątkiem technicznych). - Wprowadzenie oznaczeń informacyjnych w formie wizualnej, dotykowej lub głosowej. - Zapewnienie możliwości wstępu dla osób korzystających z psów asystujących. - Stworzenie bezpiecznych rozwiązań ewakuacyjnych dostosowanych do potrzeb osób o ograniczonej mobilności. Szczegółowy zakres dostosowań zostanie przedstawiony na etapie projektu wykonawczego. 9. Okres realizacji Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 41 Projekt rewitalizacyjny nr 3. Przebudowa budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu

Projekt nr 3. Przebudowa budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu.
1. Podmioty realizujące.
Gmina Bychawa – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Miejski w Bychawie, ul. Partyzantów 1, 23-100 Bychawa.
2. Zakres realizowanych zadań.
Zakres rzeczowy projektu rewitalizacyjnego obejmuje przebudowę budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie wraz z zagospodarowaniem działki, której głównym założeniem jest utworzenie lokali mieszkalnych o niskich czynszach, miejsc postojowych oraz ogrodzenia terenu. Projekt zakłada kompleksową modernizację obiektu w celu stworzenia funkcjonalnych mieszkań dostępnych cenowo dla osób o niższych dochodach, rodzin z dziećmi, seniorów oraz osób z ograniczoną mobilnością, jednocześnie rozwiązując problem braku przystępnych cenowo mieszkań w gminie. W ramach zagospodarowania terenu przewiduje się organizację miejsc postojowych oraz wykonanie ogrodzenia, co poprawi bezpieczeństwo i estetykę przestrzeni, ograniczając jednocześnie negatywne zjawiska społeczne takie jak dewastacja mienia czy zanieczyszczenie otoczenia. Obiekt będzie wyposażony w rozwiązania energooszczędne. Realizacja inwestycji przyczyni się do integracji społecznej poprzez stworzenie przyjaznej przestrzeni sprzyjającej nawiązywaniu więzi sąsiedzkich, a także znacząco podniesie standard życia mieszkańców poprzez zapewnienie komfortowych i nowoczesnych warunków zamieszkania. Działania te bezpośrednio przełożą się na poprawę wizerunku Bychawy oraz jakości przestrzeni publicznej, tworząc spójną i atrakcyjną okolicę sprzyjającą aktywizacji lokalnej społeczności i budowaniu pozytywnych relacji międzyludzkich.
3. Lokalizacja.
Podobszar rewitalizacji Bychawa I. ul. Mickiewicza 15 w Bychawie. Nr działki: 1452.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
Projekt rewitalizacji budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie rozwiązuje problem braku dostępnych cenowo mieszkań w gminie, szczególnie dla osób o niższych dochodach, rodzin,

seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Modernizacja obiektu i zagospodarowanie terenu mają stworzyć bezpieczną i funkcjonalną przestrzeń mieszkalną, ograniczając jednocześnie negatywne zjawiska społeczne, takie jak dewastacja mienia.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem realizacji przedsięwzięcia jest rewitalizacja budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie wraz zagospodarowanie działki w sposób, który przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców. Projekt zakłada stworzenie dostępnych, nisko czynszowych lokali mieszkalnych, dostosowanych do potrzeb osób o niskich dochodach, rodzin z dziećmi, osób starszych oraz osób o ograniczonej mobilności. Przebudowa budynku oraz zagospodarowanie terenu mają na celu nie tylko poprawę estetyki i funkcjonalności przestrzeni, ale także integrację społeczną, aktywizację lokalnych mieszkańców oraz zwiększenie dostępności mieszkaniowej w regionie. Projekt ma również na celu zapewnienie bezpiecznego, komfortowego i nowoczesnego miejsca do życia, które sprzyja pozytywnym więziom sąsiedzkim i włączeniu osób z różnych grup społecznych w życie wspólnoty.
6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
4 000 000 zł.
7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): • Liczba obiektów poddanych rewitalizacji – 1. • Liczba zrewitalizowanych obiektów na cele mieszkaniowe – 1 • Liczba projektów rewitalizacyjnych w zakresie wykorzystania OZE – 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych w zakresie zagospodarowania terenów zielonych – 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu poprawy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami – 1. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Przebudowa budynku przy ul. Mickiewicza 15 zostanie zaprojektowana w taki sposób, aby zapewnić dostęp do wszystkich jego pomieszczeń bez barier architektonicznych. Będzie to obejmować zarówno poziome, jak i pionowe przestrzenie komunikacyjne, w tym szerokie drzwi, korytarze oraz łatwe do pokonania różnice poziomów. Budynek będzie wyposażony w rozwiązania techniczne umożliwiające łatwy dostęp do wszystkich pomieszczeń, takie jak odpowiednia wysokość drzwi, bezprogowe wejścia czy rampy dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Szczegółowy zakres dostosowań zostanie przedstawiony na etapie projektu wykonawczego.
9. Okres realizacji
Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 42 Projekt rewitalizacyjny nr 4. Rewitalizacja parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie.

Projekt nr 4. Rewitalizacja parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie.
1. Podmioty realizujące.
Gmina Bychawa – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Miejski w Bychawie, ul. Partyzantów 1, 23-100 Bychawa.
2. Zakres realizowanych zadań.

Zakres rzeczowy przedsięwzięcia rewitalizacyjnego parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie obejmuje kompleksową modernizację przestrzeni o powierzchni około 35 000 m² poprzez zainstalowanie nowoczesnego oświetlenia terenu (40 szt. lamp oświetleniowych), systemu monitoringu wizyjnego (20 kamer), zwiększającego bezpieczeństwo, odtworzenie i utwardzenie ścieżek parkowych z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych, montaż elementów małej architektury (ławki i kosze na śmieci), budowę obiektu tężni solankowej, pielęgnację istniejącego drzewostanu wraz z uzupełniającymi nasadzeniami nowej zieleni oraz wykonanie schodów łączących park ze szkołą podstawową na działce 886/4.

Projekt ma na celu przekształcenie zaniedbanego obszaru w nowoczesną, dostępną przestrzeń rekreacyjną, która poprzez poprawę infrastruktury (w tym utwardzonych ścieżek i oświetlenia) oraz wprowadzenie atrakcyjnych elementów (jak tężnia i mała architektura) zredukuje negatywne zjawiska społeczne, zwiększy integrację mieszkańców wszystkich grup wiekowych (w tym seniorów i osób z niepełnosprawnościami) oraz poprawi dostępność terenu, jednocześnie podnosząc walory estetyczne i rekreacyjne parku.

Działania te przyczynią się do aktywizacji społecznej, poprawy jakości wypoczynku, zwiększenia atrakcyjności turystycznej Bychawy oraz ochrony zieleni poprzez racjonalną pielęgnację istniejących drzew i uzupełniające nasadzenia, tworząc tym samym wielofunkcyjną przestrzeń sprzyjającą relaksowi, rehabilitacji i spotkaniom towarzyskim w komfortowych, bezpiecznych warunkach.

3. Lokalizacja.

- Podobszar rewitalizacji Bychawa I, ul. 11-go Listopada Bychawa, działka nr 796/1 oraz 886/4 (schody do budynku szkoły podstawowej).
- Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 15, pt. Piknik ekologiczny - segregacja śmieci na rozpoczęcie lata

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

Projekt rewitalizacji parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie rozwiązuje problem zaniedbanej i niebezpiecznej przestrzeni publicznej, która obecnie nie spełnia potrzeb mieszkańców. Brak odpowiedniej infrastruktury (oświetlenia, utwardzonych ścieżek, monitoringu) ogranicza dostępność i bezpieczeństwo terenu, szczególnie dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Zaniedbana zieleń oraz brak atrakcji rekreacyjnych zmniejszają potencjał integracyjny i wypoczynkowy parku. Modernizacja ma przekształcić ten obszar w funkcjonalną, bezpieczną i atrakcyjną przestrzeń sprzyjającą aktywności społecznej i rekreacji.

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem ogólnym rewitalizacji parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie jest stworzenie nowoczesnej, bezpiecznej i dostępnej przestrzeni publicznej na podobszarze rewitalizacji, która wspiera integrację społeczną, poprawę jakości życia mieszkańców oraz aktywizację osób w różnym wieku, w tym osób starszych i osób z ograniczoną mobilnością.

Projekt ma na celu przekształcenie zaniedbanego obszaru w atrakcyjny teren rekreacyjny, sprzyjający aktywnemu wypoczynkowi, edukacji ekologicznej oraz integracji lokalnej społeczności. Rewitalizacja obejmuje poprawę infrastruktury, zapewnienie dostępności, poprawę estetyki oraz wprowadzenie nowych elementów, takich jak oświetlenie, monitoring, tężnia, mała architektura, które wzmocnią funkcje społeczne, rekreacyjne i zdrowotne parku.

6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

7 000 000 zł.

7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

- Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu tworzenia infrastruktury rekreacyjnej – 1.
- Liczba projektów rewitalizacyjnych w zakresie wykorzystania OZE – 1.
- Liczba projektów rewitalizacyjnych w zakresie zagospodarowania terenów zielonych – 1.
- Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu poprawy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami – 1.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Inwestycja będzie uwzględniać minimalne wymagania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami. Projekt zakłada utwardzenie ścieżek w parku, w tym tworzenie nawierzchni bezbarierowych, które będą dostępne dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich oraz osób z ograniczoną mobilnością. Ścieżki będą szerokie, równe i bez przeszkód. Na terenie parku zamontowane zostaną odpowiednie elementy architektoniczne, takie jak ławki i kosze, które będą dostosowane do potrzeb osób z ograniczoną sprawnością. Przewidziano również zamontowanie punktów informacji wizualnej, takich jak tablice informacyjne, z których treści będą dostępne również w formie dotykowej lub głosowej. Wszelkie informacje dostępne w parku (np. informacje o wydarzeniach, instrukcje dotyczące korzystania z parku, lokalizacja tętni) będą prezentowane w formacie tekstu łatwego do czytania, co pomoże osobom z trudnościami w czytaniu lub rozumieniu tekstów.
9. Okres realizacji
Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 43 Projekt rewitalizacyjny nr 5. Rewitalizacja parku przy ul. Rynek w Bychawie.

Projekt nr 5. Rewitalizacja parku przy ul. Rynek w Bychawie.
1. Podmioty realizujące.
Gmina Bychawa – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Miejski w Bychawie, ul. Partyzantów 1, 23-100 Bychawa.
2. Zakres realizowanych zadań.
Projekt zakłada kompleksową rewitalizację parku miejskiego (na powierzchni 5 000 m ²), której głównym celem jest przywrócenie tej przestrzeni mieszkańcom jako miejsca wypoczynku i rekreacji z zachowaniem zasad dostępności dla wszystkich użytkowników. W ramach prac planuje się odtworzenie istniejącej sieci ścieżek parkowych z utwardzeniem nawierzchni przy użyciu materiałów mineralnych lub kostki betonowej, przy czym wszystkie alejki będą dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami poprzez zapewnienie odpowiedniej szerokości (minimum 1,5 m) oraz łagodnych spadków. Kluczowym elementem projektu będzie modernizacja systemu oświetlenia parku poprzez montaż 16 energooszczędnych lamp LED wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych oraz w miejscach szczególnie uczęszczanych, co znacznie poprawi bezpieczeństwo i komfort użytkowania przestrzeni wieczorami. Planowany jest montaż 7 kamer monitoringu. W zakresie małej architektury przewiduje się ustawienie nowych, trwałych ławek parkowych wykonanych z połączenia metalu i drewna, rozmieszczonych w regularnych odstępach wzdłuż ścieżek, a także montaż podwójnych koszy na śmieci umożliwiających segregację odpadów. Istotnym aspektem rewitalizacji będzie pielęgnacja istniejącego drzewostanu, obejmująca profesjonalne przycięcie koron, leczenie chorych drzew oraz usunięcie suchych i niebezpiecznych konarów. Uzupełnieniem tych działań będą nowe nasadzenia rodzimych gatunków drzew i krzewów, które wzbogacą bioróżnorodność parku, oraz założenie sezonowych rabat kwiatowych w wybranych miejscach. Całość prac zostanie wykonana z poszanowaniem charakteru miejsca i z użyciem materiałów trwałych oraz ekologicznych, a projekt będzie podlegał konsultacjom społecznym, aby jak najlepiej odpowiadać na potrzeby mieszkańców.
3. Lokalizacja.
• Podobszar rewitalizacji Bychawa I, otoczenie ul. Rynek (ul. 11-go Listopada 2), działka nr 231.

Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 13, pt. Spacer turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem oraz 14. Zielony Rynek w nowej odsłonie.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia: Projekt rewitalizacji parku miejskiego rozwiązuje problem zaniedbanej i niebezpiecznej przestrzeni publicznej, która obecnie nie spełnia podstawowych funkcji rekreacyjnych. Główne problemy to: zdegradowane nawierzchnie ścieżek utrudniające poruszanie się (szczególnie osobom z niepełnosprawnościami), brak odpowiedniego oświetlenia ograniczający bezpieczne korzystanie z parku po zmroku, niedostateczna liczba ławek i koszy na śmieci, oraz zaniedbana zieleni wymagająca pielęgnacji. Te niedogodności znacząco ograniczają możliwości wypoczynku i integracji społecznej w tej przestrzeni.
5. Cel przedsięwzięcia. Cele projektu rewitalizacji parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie koncentrują się na kompleksowej poprawie jakości przestrzeni publicznej, mając na względzie zarówno aspekty estetyczne, jak i społeczne. Głównym zamierzeniem jest rewitalizacja terenu parkowego w trosce o podniesienie komfortu życia mieszkańców poprzez znaczącą poprawę estetyki, funkcjonalności i bezpieczeństwa tego obszaru, co przełoży się na zwiększoną atrakcyjność miejsca zarówno dla lokalnej społeczności, jak i odwiedzających turystów. Projekt zakłada rozwój turystycznego potencjału Bychawy poprzez stworzenie zadbanego, zielonego miejsca wypoczynku, które stanie się prawdziwą wizytówką miasta, przyciągającą nowych odwiedzających. Istotnym celem jest także wzmocnienie integracji społecznej i aktywizacji mieszkańców poprzez dostosowanie przestrzeni parkowej do potrzeb różnych grup użytkowników - osób starszych, rodzin z dziećmi oraz osób z niepełnosprawnościami, co stworzy sprzyjające warunki do spędzania czasu na świeżym powietrzu i budowania więzi społecznych. W zakresie infrastrukturalnym projekt koncentruje się na rewitalizacji elementów rekreacyjnych i zieleni miejskiej, obejmującej odtworzenie ścieżek, montaż nowoczesnego oświetlenia, wprowadzenie elementów małej architektury, a także pielęgnację istniejącego drzewostanu i uzupełnienie nowymi nasadzeniami, co znacząco poprawi zarówno funkcje rekreacyjne, jak i ekologiczne parku. Dodatkowym, równie ważnym celem jest promowanie aktywnego stylu życia poprzez stworzenie przyjaznej, zachęcającej do ruchu przestrzeni, która będzie sprzyjać spacerom, spotkaniom towarzyskim i wypoczynkowi na świeżym powietrzu, zwiększając tym samym częstotliwość korzystania z parku przez mieszkańców i przyczyniając się do poprawy ich ogólnego samopoczucia i zdrowia.
6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia. 2 481 140 zł
7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): - Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu tworzenia infrastruktury rekreacyjnej – 1. - Liczba projektów rewitalizacyjnych w zakresie wykorzystania OZE – 1. - Liczba projektów rewitalizacyjnych w zakresie zagospodarowania terenów zielonych – 1. - Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu poprawy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami – 1. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania

Inwestycja będzie uwzględniać minimalne wymagania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami. Zakres działań dostosowawczych przedstawia się następująco:

- Wszystkie ścieżki w parku zostaną dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, z uwzględnieniem odpowiednich szerokości i nawierzchni, które zapewnią łatwy dostęp do wszystkich części parku.
- Ścieżki będą posiadały odpowiednią nośność, umożliwiającą poruszanie się wózków inwalidzkich, wózków dziecięcych oraz innych urządzeń wspierających mobilność.
- Zlikwidowane zostaną wszystkie bariery architektoniczne, takie jak nierówności nawierzchni, progi czy wzniesienia, które mogłyby utrudniać poruszanie się.
- Montaż odpowiednich ławek, koszy na śmieci oraz elementów małej architektury w miejscach dostępnych również dla osób z ograniczoną mobilnością.
- Oświetlenie parku zostanie zaprojektowane w taki sposób, aby zapewnić komfort i bezpieczeństwo poruszającym się po parku po zmroku, szczególnie osobom starszym i z niepełnosprawnościami.
- W miejscach ważnych, jak wejścia do parku oraz główne ścieżki, zainstalowane zostaną tablice z informacjami o rozkładzie ścieżek i lokalizacji obiektów małej architektury.

Szczegółowy zakres dostosowań zostanie przedstawiony na etapie projektu wykonawczego.

9. Okres realizacji

Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 44 Projekt rewitalizacyjny nr 6. Budowa ciągu pieszego w skarpie na działce 110/7 od ul. Zamkowej do istniejącej ścieżki przy zbiorniku oraz otoczenia zabytku – ruin pałacu

Projekt nr 6. Budowa ciągu pieszego w skarpie na działce 110/7 od ul. Zamkowej do istniejącej ścieżki przy zbiorniku oraz otoczenia zabytku – ruin pałacu.
1. Podmioty realizujące.
Gmina Bychawa – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Miejski w Bychawie, ul. Partyzantów 1, 23-100 Bychawa.
2. Zakres realizowanych zadań.
Zakres realizowanych zadań w ramach przedsięwzięcia rewitalizacyjnego obejmuje wykonanie bezpiecznego ciągu pieszego składającego się ze schodów terenowych z prefabrykowanych elementów betonowych, balustrad zabezpieczających ze stali nierdzewnej oraz ścieżki z zastosowaniem geokraty o łącznej długości około 80 metrów bieżących, a także dostosowanie infrastruktury do potrzeb osób starszych, rodzin z dziećmi i osób z ograniczoną mobilnością wraz z zagospodarowaniem otoczenia zabytkowych ruin pałacu i zapewnieniem spójności komunikacyjnej między ulicą Zamkową a istniejącą ścieżką przy zbiorniku wodnym.
3. Lokalizacja.
• Podobszar rewitalizacji Bychawa II. Działka numer 110/7. • Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 12, pt. Noc Świętojańska.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
Projekt rozwiązuje problem braku bezpiecznego i dostępnego połączenia pieszego między ul. Zamkową a ścieżką przy zbiorniku wodnym, szczególnie w rejonie zabytkowych ruin pałacu. Obecnie brak odpowiedniej infrastruktury (schodów, zabezpieczeń, utwardzonych ścieżek) utrudnia poruszanie się osobom starszym, rodzinom z dziećmi i osobom z niepełnosprawnościami, ograniczając dostęp do atrakcyjnego terenu rekreacyjnego. Dodatkowo, niezagospodarowane otoczenie ruin pałacu nie sprzyja ochronie i waloryzacji tego zabytkowego obiektu.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem przedsięwzięcia rewitalizacyjnego jest poprawa dostępności i funkcjonalności przestrzeni publicznej poprzez stworzenie bezpiecznego i estetycznego ciągu pieszego, co przyczyni się do zwiększenia integracji społecznej mieszkańców, aktywizacji różnych grup wiekowych (w tym

seniorów i rodzin z dziećmi), poprawy jakości życia w Bychawie, rozwoju infrastruktury rekreacyjnej, promocji zdrowego stylu życia oraz zrównoważonego zagospodarowania terenów zielonych, a także wzrostu atrakcyjności turystycznej obszaru dzięki lepszemu udostępnieniu zabytkowych ruin pałacu.

Inwestycja rozwiązuje problem trudnej dostępności terenu, szczególnie uciążliwej dla osób starszych i rodzin z dziećmi, oraz ograniczonych możliwości integracyjnych i rekreacyjnych w tej części miasta.

6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

80 000 zł

7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

- Liczba obiektów poddanych rewitalizacji – 1.
- Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu poprawy dostępności dla osób z niepełnosprawnością – 1.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania

Zakres prac dostosowawczych obejmuje:

- Zamontowanie balustrad wykonanych z nierdzewnych materiałów wzdłuż ciągu pieszego, zapewniających dodatkowe wsparcie dla osób starszych lub mających trudności z utrzymaniem równowagi.
- Wyrównanie nierówności terenu, usunięcie kamieni i innych przeszkód utrudniających poruszanie się.
- Zastosowanie nawierzchni utwardzonej z geokraty, co pozwala na stabilność i komfort poruszania się.

Szczegółowy zakres dostosowań zostanie przedstawiony na etapie projektu wykonawczego.

9. Okres realizacji

Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 45 Projekt rewitalizacyjny nr 7. Przebudowa parkingu przy Urzędzie Miejskim w Bychawie wraz z dostosowaniem obiektu dla osób niepełnosprawnych

Projekt nr 7. Przebudowa parkingu przy Urzędzie Miejskim w Bychawie wraz z dostosowaniem obiektu dla osób niepełnosprawnych.

1. Podmioty realizujące.

Gmina Bychawa – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Miejski w Bychawie, ul. Partyzantów 1, 23-100 Bychawa.

2. Zakres realizowanych zadań.

Zakres rzeczowy projektu rewitalizacyjnego obejmuje kompleksową przebudowę parkingu przy Urzędzie Miejskim w Bychawie wraz z dostosowaniem obiektu do potrzeb osób niepełnosprawnych, w ramach której przewiduje się modernizację 57 miejsc postojowych (w tym 3 specjalnie przystosowanych dla osób z niepełnosprawnościami), instalację 1 dostosowanej toalety na parterze budynku oraz remont 1 pomieszczenia przeznaczonego na Punkt Obsługi Interesanta, który zostanie w pełni dostosowany do potrzeb wszystkich użytkowników, w tym osób o ograniczonej mobilności. Projekt ma na celu rozwiązanie kluczowych problemów związanych z niedostateczną dostępnością urzędu, w szczególności poprzez eliminację barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym, starszym i o ograniczonej mobilności załatwianie spraw urzędowych, jak również poprawę jakości infrastruktury parkingowej poprzez zapewnienie odpowiedniej liczby miejsc postojowych spełniających wymagania dostępności.

Realizacja inwestycji przyczyni się do podniesienia standardów obsługi mieszkańców poprzez stworzenie komfortowych warunków w Punkcie Obsługi Interesanta i dostosowanych sanitariatach, a także wpłynie na poprawę bezpieczeństwa i estetyki przestrzeni publicznej wokół Urzędu Miejskiego, tworząc w ten sposób przyjazne i dostępne dla wszystkich środowisko umożliwiające sprawne załatwianie spraw urzędowych.

3. Lokalizacja.

- Podobzar rewitalizacji Bychawa I. Działki numer 1104/9, 1104/5, 1104/8, 1105.1104/7, 1104/2, 1104/3.

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

Projekt rozwiązuje problem niedostosowania parkingu i przestrzeni Urzędu Miejskiego w Bychawie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ograniczoną mobilnością. Obecny brak odpowiedniej liczby dostosowanych miejsc parkingowych, bariery architektoniczne oraz niewystarczająca dostępność toalet i Punktu Obsługi Interesanta utrudniają lub uniemożliwiają sprawne załatwianie spraw urzędowych przez osoby starsze, z niepełnosprawnościami oraz rodziny z małymi dziećmi. Modernizacja ma zapewnić równy dostęp do usług publicznych oraz poprawić bezpieczeństwo i komfort korzystania z przestrzeni wokół urzędu.

5. Cel przedsięwzięcia.

Modernizacja infrastruktury Urzędu Miejskiego w Bychawie ma na celu znaczącą poprawę dostępności i funkcjonalności obiektu, co przełoży się na podniesienie komfortu oraz jakości obsługi mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Cele szczegółowe:

- Pełna dostępność architektoniczna - poprzez gruntowną modernizację Punktu Obsługi Interesanta oraz przystosowanie toalety na parterze budynku do potrzeb osób o ograniczonej mobilności, co zapewni swobodny dostęp do wszystkich usług urzędowych.
- Optymalizacja funkcjonalności parkingu - realizowana poprzez kompleksową przebudowę nawierzchni, odpowiednie oznakowanie i wyznaczenie miejsc postojowych dla osób niepełnosprawnych, a także usprawnienie organizacji ruchu samochodowego, co zwiększy bezpieczeństwo i komfort użytkowników.
- Podniesienie standardów obsługi klienta - dzięki modernizacji Punktu Obsługi Interesanta, która umożliwi sprawniejszą i bardziej komfortową obsługę wszystkich interesantów, w szczególności osób starszych i wymagających specjalnego podejścia.
- Rewitalizacja przestrzeni publicznej - obejmująca uporządkowanie i estetyzację otoczenia urzędu, co wpłynie na poprawę bezpieczeństwa oraz wizerunku tej części miasta.
- Wsparcie integracji społecznej - poprzez zapewnienie równego dostępu do usług administracyjnych i stworzenie przyjaznej przestrzeni dla wszystkich mieszkańców Bychawy, niezależnie od ich wieku czy stopnia sprawności.

Realizacja projektu pozwoli przekształcić Urząd Miejski w nowoczesną, w pełni dostępną i przyjazną instytucję, co znacząco wpłynie na poprawę jakości życia mieszkańców oraz efektywność świadczonych usług publicznych. Dzięki kompleksowym zmianom infrastrukturalnym, urząd stanie się bardziej funkcjonalny i dostępny dla wszystkich grup społecznych, co wzmocni jego rolę jako ważnego ośrodka życia publicznego w Bychawie.

6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

2 400 000 zł.

7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

- Liczba obiektów poddanych rewitalizacji – 1.
- Liczba projektów rewitalizacyjnych w zakresie wykorzystania OZE – 1.
- Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu poprawy dostępności dla osób z niepełnosprawnością – 1.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Inwestycja będzie uwzględniać minimalne wymagania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami. W zakresie dostępności architektonicznej obejmuje to: • Instalacja urządzeń i zastosowanie rozwiązań architektonicznych umożliwiających dostęp do pomieszczeń na parterze (przystosowanie toalety na parterze budynku do potrzeb osób o ograniczonej mobilności). • Likwidację barier architektonicznych, wyznaczenie szerokich miejsc postojowych (o minimalnej szerokości 3,6 m) zlokalizowanych najbliżej wejścia do urzędu, wyposażonych w odpowiednie oznakowanie poziome i pionowe. • Utworzenie wygodnych utwardzonych dojazdów z pochylniami o prawidłowym nachyleniu (maks. 10%), poręczami oraz antypoślizgową nawierzchnią. Szczegółowy zakres dostosowań zostanie przedstawiony na etapie projektu wykonawczego.
9. Okres realizacji
Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 46 Projekt rewitalizacyjny nr 8. Przebudowa dróg i chodników w rejonie zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Bychawie

Projekt nr 8. Przebudowa dróg i chodników w rejonie zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Bychawie.
1. Podmioty realizujące.
Gmina Bychawa – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Miejski w Bychawie, ul. Partyzantów 1, 23-100 Bychawa.
2. Zakres realizowanych zadań.
Zakres rzeczowy inwestycji obejmuje przebudowę ciągów pieszo-jezdnych o łącznej długości 437 mb w rejonie zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Bychawie, polegającą na odnowieniu nawierzchni, wyodrębnieniu stref pieszych oraz dostosowaniu infrastruktury do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnościami, przy jednoczesnym zachowaniu walorów zabytkowych tego objętego ochroną konserwatorską obszaru. Przedsięwzięcie ma na celu poprawę bezpieczeństwa użytkowników poprzez eliminację zagrożeń wynikających z obecnego złego stanu technicznego nawierzchni, zwiększenie dostępności przestrzeni publicznej dla wszystkich grup społecznych, w tym osób o ograniczonej mobilności, oraz ochronę dziedzictwa kulturowego poprzez zastosowanie rozwiązań infrastrukturalnych harmonizujących z historycznym charakterem zespołu parafialnego. Dzięki realizacji projektu przestrzeń wokół kościoła stanie się bardziej funkcjonalna i bezpieczna, co poprawi komfort mieszkańców. Jednocześnie wszystkie prace zostaną wykonane z poszanowaniem zabytkowego charakteru miejsca. Wszystkie rozwiązania projektowe będą konsultowane z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków, a wykonane materiały dobrane tak, by harmonijnie współgrać z zabytkowym charakterem otoczenia. Modernizacja uwzględni potrzeby parafii. Projekt przewiduje etapową realizację pozwalającą na zachowanie ciągłości komunikacyjnej podczas prac. Efektem będzie spójna, bezpieczna i estetyczna przestrzeń publiczna o walorach odpowiadających randze zabytkowego zespołu parafialnego.
3. Lokalizacja.
• Podobszar rewitalizacji Bychawa I. Działki: nr 823 ul. Ściegiennego, nr 844 ul. Batalionów Chłopskich, nr 799/2 ul. Kwiatkowskiego. • Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 13, pt. Spacer turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem.

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
Projekt rozwiązuje problem niebezpiecznych i niedostępnych ciągów komunikacyjnych wokół zabytkowego zespołu parafialnego w Bychawie. Obecnie zły stan techniczny nawierzchni (nierówności, brak wyraźnego podziału na strefy piesze i jezdne) stwarza zagrożenie dla użytkowników, szczególnie osób starszych i z niepełnosprawnościami. Dodatkowo, brak odpowiedniego dostosowania infrastruktury utrudnia dostęp do tego ważnego miejsca kulturowego i religijnego. Przebudowa ma zapewnić bezpieczną i dostępną przestrzeń publiczną, zachowując przy tym historyczny charakter otoczenia kościoła.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem ogólnym przedsięwzięcia, jakim jest przebudowa ciągów pieszo-jezdných w rejonie zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Bychawie, jest poprawa jakości życia lokalnej społeczności oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego. Modernizacja infrastruktury ma na celu rewitalizację przestrzeni publicznej poprzez stworzenie estetycznej, funkcjonalnej i bezpiecznej przestrzeni, przyjaznej dla wszystkich mieszkańców. Przebudowa przyczyni się do poprawy komfortu poruszania się oraz codziennego użytkowania tego obszaru. Jednocześnie przedsięwzięcie zakłada ochronę i adaptację dziedzictwa kulturowego, z poszanowaniem historycznego charakteru terenu objętego ochroną konserwatorską, bez ingerencji w jego walory zabytkowe. Dodatkowo projekt uwzględnia potrzeby osób starszych, dzieci oraz osób z niepełnosprawnościami, zwiększając dostępność przestrzeni publicznej i sprzyjając integracji społecznej oraz aktywizacji lokalnej społeczności.
6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
850 000 zł.
7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): • Liczba obiektów poddanych rewitalizacji – 1. • Liczba obiektów zabytkowych poddanych rewitalizacji – 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu poprawy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami – 1. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Inwestycja będzie uwzględniała następujące wymagania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami. • Równe nawierzchnie. Ciągi pieszo-jezdne będą wyposażone w nawierzchnie bez progów i przeszkód, co zapewni komfort poruszania się zarówno pieszym, jak i osobom na wózkach inwalidzkich oraz matkom z dziećmi w wózkach. • Podjazdy dla osób niepełnosprawnych. W miejscach, gdzie występują zmiany poziomów (np. przy przejściach przez jezdnie, przy wejściu do budynków), zostaną zainstalowane podjazdy dla osób z ograniczoną mobilnością, umożliwiające wygodne poruszanie się na wózkach. • Zwiększona szerokość chodników. W miejscach zrewitalizowanych ciągów pieszo-jezdných, chodniki zostaną poszerzone, aby zapewnić odpowiednią przestrzeń, szczególnie dla osób z ograniczoną mobilnością oraz osób z wózkami. • Oznaczenia dotykowe i kontrastowe. W miejscach szczególnie ważnych (np. na przejściach dla pieszych) zastosowane zostaną oznaczenia dotykowe i kontrastowe, ułatwiające orientację osobom niewidomym i słabowidzącym. Szczegółowy zakres dostosowań zostanie przedstawiony na etapie projektu wykonawczego.
9. Okres realizacji
Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 47 Projekt rewitalizacyjny nr 9. Przebudowa dróg i chodników w rejonie synagogi w Bychawie

Projekt nr 9. Przebudowa dróg i chodników w rejonie synagogi w Bychawie.	
1. Podmioty realizujące.	Gmina Bychawa – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Miejski w Bychawie, ul. Partyzantów 1, 23-100 Bychawa.
2. Zakres realizowanych zadań.	Zakres rzeczowy realizowanego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego obejmuje odnowienie ciągów pieszych i jezdnych o łącznej długości 235 mb, w tym modernizację nawierzchni (kostka brukowa, asfalt) wraz z dostosowaniem do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (obniżone krawężniki, pochylnie), uporządkowaniem infrastruktury towarzyszącej (odwodnienie, oznakowanie) oraz modernizacją oświetlenia w celu poprawy bezpieczeństwa. Rewitalizacja obejmuje również zagospodarowanie przestrzeni wokół synagogi, wprowadzenie małej architektury (ławki, kosze) i zieleni, a także spójnych elementów estetycznych podkreślających historyczny charakter miejsca. Projekt przyczyni się do poprawy estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznej, zwiększenie bezpieczeństwa i dostępności, likwidacja barier architektonicznych, wzrost atrakcyjności turystycznej Bychawy poprzez wyeksponowanie synagogi jako zabytku, a także stworzenie przyjaznej przestrzeni sprzyjającej integracji społecznej i organizacji wydarzeń kulturalnych. Działania te przyczynią się do ochrony dziedzictwa kulturowego, rozwoju lokalnej turystyki oraz aktywizacji mieszkańców.
3. Lokalizacja.	• Podobszar rewitalizacji Bychawa I. Działki numer: 433 (ul. Kościuszki) oraz działki nr 421, 435. • Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 11, pt. Festiwal Śladami Singera.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:	Projekt rozwiązuje problem zdegradowanej infrastruktury wokół synagogi w Bychawie, gdzie obecnie zły stan nawierzchni (nierówne chodniki i jezdnie), brak dostosowania do potrzeb osób z niepełnosprawnościami oraz niedostateczne oświetlenie utrudniają bezpieczne poruszanie się i ograniczają dostęp do tego zabytkowego obiektu. Zaniedbana przestrzeń publiczna nie sprzyja integracji społecznej ani organizacji wydarzeń kulturalnych, co zmniejsza atrakcyjność turystyczną miejsca. Modernizacja ma przywrócić funkcjonalność i estetykę terenu, zachowując jego historyczny charakter.
5. Cel przedsięwzięcia.	Celem przedsięwzięcia jest rewitalizacja przestrzeni publicznej w rejonie zabytkowej synagogi w Bychawie, ukierunkowana na poprawę jakości życia mieszkańców, rozwój turystyki oraz ochronę dziedzictwa kulturowego. Cele szczegółowe projektu: • Poprawa estetyki i funkcjonalności przestrzeni – modernizacja ciągów pieszo-jezdných oraz uporządkowanie infrastruktury w celu stworzenia atrakcyjnego i przyjaznego otoczenia. • Zwiększenie dostępności i bezpieczeństwa – eliminacja barier architektonicznych, poprawa nawierzchni oraz infrastruktury oświetleniowej w trosce o komfort wszystkich użytkowników, w tym osób starszych i niepełnosprawnych. • Wzrost atrakcyjności turystycznej Bychawy – poprawa jakości przestrzeni wokół synagogi, będącej cennym zabytkiem, w celu przyciągnięcia większej liczby turystów i pielęgnowania lokalnej historii. • Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego – podkreślenie historycznego znaczenia synagogi oraz otaczającej przestrzeni w celu zwiększenia świadomości mieszkańców i odwiedzających na temat lokalnego dziedzictwa.

Projekt rewitalizacji przestrzeni publicznej wokół zabytkowej synagogi w Bychawie ma na celu kompleksową poprawę estetyki, funkcjonalności i dostępności tego obszaru, wspierając jednocześnie rozwój turystyki oraz ochronę i promocję lokalnego dziedzictwa kulturowego.
6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia. 980 000 zł.
7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji. Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): • Liczba obiektów poddanych rewitalizacji – 1. • Liczba projektów rewitalizacyjnych z zakresu poprawy dostępności dla osób z niepełnosprawnością – 1. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania Inwestycja będzie uwzględniać minimalne wymagania zapewniające dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami. W zakresie dostępności architektonicznej obejmuje to: • Szerokość – minimalna szerokość wyniesie 5 m, co umożliwi swobodny ruch pieszych i pojazdów. • Dojścia do budynków – będą miały utwardzoną nawierzchnię o szerokości co najmniej 1,5 m, z zapewnieniem pełnej dostępności dla osób niepełnosprawnych. • Nawierzchnia – zostanie wykonana jako równa i nieprzesuwająca się, ułatwiająca poruszanie się osobom o ograniczonej mobilności. • Bezpieczeństwo – zostaną zamontowane bariery ochronne, odpowiednie oświetlenie oraz oznakowanie, w tym oznaczenia dla osób niewidomych i słabowidzących. • Przejścia dla pieszych – będą wyraźnie oznaczone i dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami. Dzięki tym rozwiązaniom ciągi pieszo-jezdne będą w pełni dostępne i funkcjonalne dla wszystkich użytkowników. Szczegółowy zakres dostosowań zostanie przedstawiony na etapie projektu wykonawczego.
9. Okres realizacji Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 48 Projekt rewitalizacyjny nr 10. Jutrzenkowe spotkania w kamienicy „Pod zegarem”

Projekt nr 10. Jutrzenkowe spotkania w kamienicy „Pod zegarem”.
1. Podmioty realizujące. • Gmina Bychawa – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Miejski w Bychawie, ul. Partyzantów 1, 23-100 Bychawa. • Miejska Biblioteka Publiczna w Bychawie, ul. Marszałka J. Piłsudskiego 34, 23-100 Bychawa.
2. Zakres realizowanych zadań. Zakres rzeczowy przedsięwzięcia rewitalizacyjnego obejmuje organizację cyklu 18 wydarzeń kulturalno-artystycznych, integrujących społeczność podobszarów rewitalizacji, podzielonych na 6 bloków tematycznych (po 3 spotkania w każdym). W ramach projektu odbędą się następujące wydarzenia: • Wystawy prac artystycznych – prezentacja dorobku lokalnych twórców lub artystów związanych z regionem. • Wieczory literacko-muzyczne – połączenie słowa pisanego z muzyką na żywo (m.in. gitara, pianino, skrzypce) w wykonaniu lokalnych artystów.

- Spotkania z pasją – rozmowy z mieszkańcami prezentującymi niecodzienne zainteresowania (np. haft, sporty ekstremalne, rzemiosło).
- Spotkania z wyjątkowymi gośćmi – dyskusje z osobami ze świata kultury, sztuki, literatury i mediów.
- Wieczory wspomnień – odkrywanie historii miasta poprzez prezentację archiwalnych fotografii i opowieści.
- Historia w smakach zapisana – połączenie literatury i kulinariów, w tym degustacja tradycyjnych potraw przygotowanych z lokalnych produktów, inspirowanych dawnymi zwyczajami.

Projekt ma na celu aktywizację społeczności lokalnej podobszarów rewitalizacji, promocję dziedzictwa kulturowego oraz integrację pokoleń poprzez różnorodne formy uczestnictwa w kulturze.

3. Lokalizacja.

- Podobszar rewitalizacji Bychawa I. Kamienica „Pod Zegarem”, ul. Piłsudskiego 33.
- Działanie przeznaczone dla mieszkańców dwóch podobszarów rewitalizacji.

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

Projekt rozwiązuje problem niskiej integracji społecznej i ograniczonej aktywności kulturalnej w rewitalizowanych obszarach Bychawy. Obecny brak regularnych, różnorodnych wydarzeń kulturalnych utrudnia budowanie więzi sąsiedzkich, aktywizację mieszkańców (w tym seniorów i młodzieży) oraz wykorzystanie potencjału lokalnej społeczności. Cykl wydarzeń ma stworzyć przestrzeń do spotkań, wymiany doświadczeń i rozwoju twórczych inicjatyw, wzmacniając tożsamość lokalną i ożywiając społeczność.

5. Cel przedsięwzięcia.

Głównym celem projektu jest integracja i aktywizacja społeczności zamieszkującej podobszary rewitalizacji Gminy Bychawa poprzez organizację cyklicznych wydarzeń kulturalno-społecznych w kamienicy "Pod zegarem". Szczegółowe cele projektu to:

- Integracja społeczności lokalnej poprzez stworzenie płaszczyzny spotkań i współdziałania mieszkańców.
- Aktywizacja społeczna grup zagrożonych wykluczeniem poprzez ich udział w organizowanych wydarzeniach.
- Budowa kapitału społecznego przez rozwój więzi sąsiedzkich i współpracy między mieszkańcami.
- Wzmocnienie tożsamości lokalnej poprzez działania angażujące różne pokolenia.
- Tworzenie warunków do rozwoju aktywności obywatelskiej wśród mieszkańców.

Kamienica "Pod zegarem" pełni w projekcie wyłącznie funkcję miejsca realizacji działań, stanowiąc historyczne tło dla współczesnych inicjatyw społecznych. Projekt nawiązuje do tradycji tego miejsca jako niegdyś ważnego ośrodka życia społecznego, jednak jego zasadniczym celem jest oddziaływanie na obecną społeczność obszarów rewitalizacji. Działania projektowe mają charakter inkluzyjny i są skierowane do wszystkich grup wiekowych zamieszkujących rewitalizowane obszary Gminy Bychawa, ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

54 000 zł.

6 bloków tematycznych, w każdym po 3 spotkania = 18 spotkań/wydarzeń x średni koszt spotkania / wydarzenia 3 000 zł. = 54 000 zł.

7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

Liczba podjętych inicjatyw społecznych w ramach rewitalizacji - 18.

Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizacyjnych - 180.

Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie - 10.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie w wyniku udziału w wydarzeniu - 100 osób.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania

Wydarzenie będzie dostępne dla osób z niepełnosprawnościami.

Dostępność architektoniczna miejsc realizacji działań będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w dostępie do przestrzeni realizacji projektu. Możliwość korzystania z infrastruktury dla osób z niepełnosprawnością ruchową (poruszające się na wózkach).

Dostępność cyfrowa w działaniach informacyjnych o wydarzeniu będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej umożliwiającej udział uczestników z niepełnosprawnościami (w ramach potrzeb).

9. Okres realizacji

Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 49 Projekt rewitalizacyjny nr 11. Festiwal Śladami Singera

Projekt nr 11. Festiwal Śladami Singera
1. Podmioty realizujące.
- Gmina Bychawa – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Miejski w Bychawie, ul. Partyzantów 1, 23-100 Bychawa. - Bychawskie Centrum Kultury, ul. Marszałka J. Piłsudskiego 34, 23-100 Bychawa (BCK)
2. Zakres realizowanych zadań.
Zakres rzeczowy przedsięwzięcia rewitalizacyjnego obejmuje organizację następujących wydarzeń integrujących mieszkańców, sprzyjających do wspólnego (rodzinnego) spędzania wolnego czasu na bazie bogatego dziedzictwa kulturowego miasta. Planuje się następujące wydarzenia: A. Zwiedzanie synagogi z przewodnikiem. - Cel: Edukacja o lokalnej historii i dziedzictwie żydowskim. - Forma: Oprowadzanie z historykiem/regionalistą (2 spotkania w ramach festiwalu). - Dodatkowo: Wystawa archiwalnych zdjęć Bychawy (w synagodze lub BCK). B. Koncert muzyki klezmerskiej lub multikulturowej. - Cel: Integracja poprzez wspólne doświadczenie kulturowe. - Wykonawcy: Zaproszony zespół (np. z Lublina) + ewentualnie lokalni muzycy. - Miejsce: Synagoga lub plac przy BCK (w zależności od pogody). C. Wystawy. - Wystawa „Śladami Singera” - Fotografie/pamiątki związane z historią żydowskiej Bychawy. - Możliwość zaangażowania mieszkańców w zbiórkę materiałów. - Wystawa prac lokalnych artystów inspirowanych tematyką festiwalu. D. Prelekcje/dyskusje. - Tematy: „Isaac Bashevis Singer a Bychawa” – historia lokalnej społeczności żydowskiej. „Wielokulturowość dawnych miasteczek” – warsztat dla młodzieży/seniorów.

• Prowadzący: Zaproszony historyk oraz wolontariusze (np. uczniowie lokalnych szkół).
E. Działania towarzyszące:
• Warsztaty kulinarne (kuchnia żydowska i regionalna) – np. pieczenie chałki. • Konkurs literacki/plastyczny dla dzieci i młodzieży: „Opowieści z mojego miasteczka”. • Wycieczka jednodniowa do Warszawy dla 40 osób (w tym możliwość zwiedzanie Muzeum Historii Żydów Polskich Polin lub udział w wydarzeniu kultury wysokiej, tj. teatr, filharmonia, opera lub inne).
Projekt ma na celu aktywizację społeczności lokalnej podobszarów rewitalizacji, promocję dziedzictwa kulturowego oraz integrację pokoleń poprzez różnorodne formy uczestnictwa w kulturze.
3. Lokalizacja.
• Podobszar rewitalizacji Bychawa I: – Bychawskie Centrum Kultury, ul. Marszałka J. Piłsudskiego 34, 23-100 Bychawa. – Synagoga żydowska, ul. Kościuszki 5, 23-100 Bychawa. • Warszawa (wycieczka integracyjna dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji). • Działanie przeznaczone dla mieszkańców dwóch podobszarów rewitalizacji.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
Projekt rozwiązuje problem słabej integracji społecznej i niewykorzystanego potencjału dziedzictwa kulturowego Bychawy. Obecnie brakuje regularnych, atrakcyjnych wydarzeń, które angażowałyby różne pokolenia mieszkańców i promowały lokalną historię (zwłaszcza wielokulturowe tradycje żydowskie). Organizowane działania mają aktywizować społeczność, budować poczucie tożsamości oraz stworzyć przestrzeń do wspólnego spędzania czasu, łącząc edukację z rozrywką.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem projektu jest integracja mieszkańców obszarów rewitalizacji Gminy Bychawa oraz ich aktywizacja społeczna poprzez udział w kulturze i edukacji, z jednoczesnym naciskiem na ochronę i promocję dziedzictwa kulturowego, w tym wielokulturowości i historii lokalnej, a także budowę kapitału społecznego poprzez wspólne działania.
6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
60 000 zł
7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):
Liczba podjętych inicjatyw społecznych w ramach rewitalizacji - 11 .
Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizacyjnych - 500.
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie - 20.
Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):
Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie w wyniku udziału w wydarzeniu - 150.
Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Wydarzenie będzie dostępne dla osób z niepełnosprawnościami.
Dostępność architektoniczna miejsc realizacji działań będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w dostępie do przestrzeni realizacji projektu. Możliwość korzystania z infrastruktury dla osób z niepełnosprawnością ruchową (poruszające się na wózkach).

Dostępność cyfrowa w działaniach informacyjnych o wydarzeniu będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach. Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej umożliwiającej udział uczestników z niepełnosprawnościami (w ramach potrzeb).

9. Okres realizacji

Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 50 Projekt rewitalizacyjny nr 12. Noc Świętojańska

Projekt nr 12. Noc Świętojańska
1. Podmioty realizujące.
Stowarzyszenie Kreatywna Bychawa, ul. Rynek 2, 23-100 Bychawa.
2. Zakres realizowanych zadań.
Przedsięwzięcie „Noc Świętojańska” nawiązuje do bogatej tradycji obrzędów sobótkowych, wpisując się w działania rewitalizacyjne gminy Bychawa. Wydarzenie zostało zaprojektowane jako kompleksowy program aktywizujący lokalną społeczność poprzez połączenie elementów kulturalnych, artystycznych i edukacyjnych. Realizacja odbywać się będzie w malowniczej scenerii Zalewu Bychawa i ruin zamku, co podkreśli walory historyczne i przyrodnicze regionu. Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmuje: - Warsztaty tradycyjnych obrzędów świętojańskich, tj. zbieranie ziół i kwiatów polnych, wicie wianków z zebranych roślin, rzucanie wianków na wodę. - Wydarzenia artystyczne i integracyjne, tj. koncert zespołów ludowych, wspólne biesiadowanie przy ognisku z lokalnymi przysmakami, animacje i gry terenowe nawiązujące do tradycji świętojańskiej - Oferta dodatkowa: stoiska z rękodziełem ludowym i produktami regionalnymi, punkt informacyjny o rewitalizacji w gminie. Wydarzenie będzie miało pozytywny wpływ na pobudzenie aktywności mieszkańców podobszarów rewitalizacji.
3. Lokalizacja.
- Podobszar rewitalizacji Bychawa II, w sąsiedztwie ruin Pałacu oraz Zalewu w Bychawie. - Działanie przeznaczone dla mieszkańców dwóch podobszarów rewitalizacji.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
Projekt „Noc Świętojańska” rozwiązuje problem słabnącej więzi społecznej i zanikania lokalnych tradycji w Bychawie. Współcześnie mieszkańcy mają ograniczone możliwości uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, które łączą pokolenia i promują dziedzictwo regionu. Organizacja tradycyjnych obrzędów sobótkowych w atrakcyjnej przestrzeni Zalewu Bychawa i ruin zamku ma na celu aktywizację społeczności, ochronę niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz integrację mieszkańców poprzez wspólne doświadczenia artystyczne i edukacyjne. Wydarzenie stworzy również platformę do promocji lokalnych twórców i produktów regionalnych.:
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem głównym projektu jest pobudzenie aktywności i podniesienie stopnia integracji mieszkańców podobszarów rewitalizacji poprzez wspólne kultywowanie starosłowińskiej tradycji nocy świętojańskiej. Cele szczegółowe przedsięwzięcia rewitalizacyjnego: - Wzmacnianie więzi społecznych poprzez wspólne uczestnictwo w tradycyjnych obrzędach i zabawach świętojańskich. - Ochrona i promocja lokalnego dziedzictwa kulturowego poprzez odtwarzanie i upowszechnianie dawnych zwyczajów świętojańskich.

- Aktywizacja mieszkańców w różnym wieku poprzez zaangażowanie w przygotowanie i przeprowadzenie wydarzenia (zbieranie ziół, wicie wianków, organizacja konkursów).
- Budowa tożsamości lokalnej poprzez integrację międzypokoleniową i wspólne przeżywanie tradycji.
- Rozwój kapitału społecznego mieszkańców podobszaru rewitalizacji poprzez współpracę mieszkańców, organizacji pozarządowych i instytucji kultury przy realizacji przedsięwzięcia.
- Promocja walorów turystycznych Bychawy poprzez organizację wydarzeń w atrakcyjnych przestrzeniach (Zalew Bychawa, Ruiny Zamku).

Cele projektu wpisują się w założenia rewitalizacji społecznej, koncentrując się na aktywizacji mieszkańców i odbudowie więzi społecznych poprzez kulturę i tradycję. Wydarzenie służy zarówno integracji, jak i edukacji kulturalnej.

6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

10 000 zł.

7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

Liczba podjętych inicjatyw społecznych w ramach rewitalizacji - 1 .

Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizacyjnych - 200.

Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie - 10.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie w wyniku udziału w wydarzeniu - 100.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania

Wydarzenie będzie dostępne dla osób z niepełnosprawnościami.

Dostępność architektoniczna miejsc realizacji działań będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w dostępie do przestrzeni realizacji projektu. Możliwość korzystania z infrastruktury dla osób z niepełnosprawnością ruchową (poruszające się na wózkach).

Dostępność cyfrowa w działaniach informacyjnych o wydarzeniu będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej umożliwiającej udział uczestników z niepełnosprawnościami (w ramach potrzeb).

9. Okres realizacji

Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 51 Projekt rewitalizacyjny nr 13. Spacerzy turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem

Projekt nr 13. Spacerzy turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem.

1. Podmioty realizujące.

- Bychawskie Towarzystwo Regionalne, ul. Piłsudskiego 34, 23-100 Bychawa.

2. Zakres realizowanych zadań.

Projekt odpowiada na problem niskiej świadomości historycznej mieszkańców dotyczącej dziedzictwa kulturowego Bychawy. Poprzez realizację cyklu 10 tematycznych spacerów z lokalnym

przewodnikiem-pasjonatem, inicjatywa łączy funkcję edukacyjną z integracją międzypokoleniową oraz promocją turystyczną. Działania koncentrują się na odkrywaniu historii obiektów i przestrzeni publicznych (m.in. Zespół Parafialny, Park przy Rynku), wykorzystując lokalne publikacje jako inspirację.

Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmuje:

1. Organizacja 10 spacerów historycznych:
 - Trasy:
 - Zespół parafialny (kościół, plebania, cmentarz).
 - Historyczne uliczki i zaułki dawnej Bychawy.
 - Park przy Rynku – historia i przemiany.
 - Czas trwania: 1,5–2 godz.
 - Uczestnicy: mieszkańcy podobszaru rewitalizacji (w tym seniorzy i młodzież), turyści.
2. Program spacerów:
 - Prelekcje przewodnika w oparciu o źródła (m.in. publikacje: „Z Włóczykiem Bychawskim wędrowki niedalekie”, „Opowieści o Bychawie”).
 - Pokaz archiwalnych fotografii/planów.
 - Elementy gry terenowej (np. quizy z nagrodami).
3. Działania towarzyszące:
 - Dystrybucja materiałów promocyjnych (mapki historyczne).
 - Wystawa plenerowa „Zatrzymane w kadrze” – zdjęcia przed/po rewitalizacji.

Wydarzenie będzie miało pozytywny wpływ na pobudzenie aktywności mieszkańców podobszarów rewitalizacji.

3. Lokalizacja.

- Podobszar rewitalizacji Bychawa I,
 - Park przy ul. Rynek w Bychawie.
 - Rejon Zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Bychawie.
- Działanie przeznaczone dla mieszkańców dwóch podobszarów rewitalizacji.

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

Projekt odpowiada na problem niskiej świadomości historycznej mieszkańców oraz słabego wykorzystania lokalnego dziedzictwa kulturowego jako narzędzia integracji społecznej. W Bychawie brakuje systematycznych działań, które w atrakcyjny sposób przybliżyłyby mieszkańcom historię ich miasta, szczególnie w kontekście rewitalizowanych przestrzeni.

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem głównym projektu Integracja społeczna i podniesienie świadomości historycznej mieszkańców poprzez aktywne odkrywanie dziedzictwa kulturowego Bychawy.

Cele szczegółowe przedsięwzięcia rewitalizacyjnego:

- Edukacja historyczna – upowszechnienie wiedzy o lokalnych zabytkach i przestrzeniach publicznych.
- Integracja pokoleniowa – stworzenie płaszczyzny dialogu między seniorami a młodzieżą.
- Promocja turystyczna – wypracowanie atrakcyjnej oferty zwiedzania dla gości zewnętrznych.
- Aktywizacja społeczna – zaangażowanie mieszkańców w ochronę dziedzictwa (np. wolontariat przy zbieraniu historii mówionych).

Cele projektu wpisują się w założenia rewitalizacji społecznej, koncentrując się na aktywizacji mieszkańców i odbudowie więzi społecznych poprzez kulturę i tradycję. Wydarzenie służy zarówno integracji, jak i edukacji kulturalnej.

6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

10 000 zł.

7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

Liczba podjętych inicjatyw społecznych w ramach rewitalizacji - 10 .

Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizacyjnych - 100 osób.

Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie - 5 osób.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie w wyniku udziału w wydarzeniu - 100 osób.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania

Wydarzenie będzie dostępne dla osób z niepełnosprawnościami.

Dostępność architektoniczna miejsc realizacji działań będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w dostępie do przestrzeni realizacji projektu. Możliwość korzystania z infrastruktury dla osób z niepełnosprawnością ruchową (poruszające się na wózkach). Dostępność cyfrowa w działaniach informacyjnych o wydarzeniu będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej umożliwiającej udział uczestników z niepełnosprawnościami (w ramach potrzeb).

9. Okres realizacji

Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 52 Projekt rewitalizacyjny nr 14. Zielony Rynek w nowej odsłonie

Projekt nr 14. Zielony Rynek w nowej odsłonie.
1. Podmioty realizujące.
Gmina Bychawa – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Miejski w Bychawie, ul. Partyzantów 1, 23-100 Bychawa.
2. Zakres realizowanych zadań.
Projekt stanowi odpowiedź na potrzebę aktywizacji gospodarczej i społecznej mieszkańców podobszarów rewitalizacji Bychawy. Inicjatywa łączy promocję lokalnej przedsiębiorczości z edukacją oraz integracją społeczną, wykorzystując odnowione przestrzenie publiczne – Park przy Rynku oraz zrewitalizowany budynek przy ul. Piłsudskiego 33. Działania realizowane w ramach projektu mają na celu budowanie kapitału społecznego i ekonomicznego poprzez wsparcie osób zainteresowanych rozpoczęciem działalności gospodarczej, a także aktywnych organizacji społecznych, w szczególności Kół Gospodyń Wiejskich. Zakres rzeczowy przedsięwzięcia obejmuje: - Organizację targów produktów lokalnych – 5 edycji wydarzenia (każda trwająca 8 godzin), odbywających się w Parku przy Rynku. - Udostępnienie minimum 10 stoisk w każdej edycji dla lokalnych przedsiębiorców oraz Kół Gospodyń Wiejskich, promujących tradycyjne wyroby i kuchnię regionalną. - Dodatkowe atrakcje: degustacje produktów lokalnych oraz pokazy rękodzieła, mające na celu promocję dziedzictwa kulturowego i umiejętności lokalnej społeczności. - Warsztaty z zakresu przedsiębiorczości – 5 sesji szkoleniowych (po 5 godzin każda) organizowanych w budynku przy ul. Piłsudskiego 33.

- o Tematyka warsztatów: zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej, marketing lokalnych produktów (w tym sprzedaż online), dostęp do funduszy unijnych i dotacji. - o Zajęcia prowadzone będą przez doświadczonych ekspertów ds. przedsiębiorczości oraz doradców biznesowych.
3. Działania towarzyszące: - o Uruchomienie punktu informacyjnego na temat procesu rewitalizacji gminy. - o Organizacja konkursu na najlepszy produkt lokalny z nagrodami, mającego na celu zwiększenie rozpoznawalności i atrakcyjności lokalnych wyrobów. Realizacja projektu przyczyni się do pobudzenia aktywności ekonomicznej i społecznej mieszkańców Bychawy, wzmacniając lokalną tożsamość oraz integrację środowisk zaangażowanych w rozwój gminy.
3. Lokalizacja.
• Podobszar rewitalizacji Bychawa I, obiekty poddane uprzednio rewitalizacji w ramach osobnych przedsięwzięć, tj. – Park przy Park ul. Rynek. – Budynek przy ul. Piłsudskiego 33. • Działanie przeznaczone dla mieszkańców dwóch podobszarów rewitalizacji.
4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:
Projekt rozwiązuje problem niskiej aktywności gospodarczej i społecznej mieszkańców podobszarów rewitalizacji Bychawy, łącząc promocję lokalnej przedsiębiorczości, edukację oraz integrację społeczną poprzez wykorzystanie odnowionych przestrzeni publicznych do organizacji targów, warsztatów przedsiębiorczości i działań promujących lokalne dziedzictwo kulturowe.
5. Cel przedsięwzięcia.
Celem głównym projektu jest wzrost aktywności gospodarczej i integracji społecznej mieszkańców obszarów rewitalizacji poprzez stworzenie platformy promocji lokalnych produktów i edukacji przedsiębiorczej. Cele szczegółowe przedsięwzięcia rewitalizacyjnego: • Wsparcie lokalnych przedsiębiorców i KGW – umożliwienie prezentacji i sprzedaży produktów. • Podniesienie kompetencji biznesowych mieszkańców poprzez warsztaty. • Aktywizacja społeczna – zaangażowanie mieszkańców w życie gospodarcze gminy. • Wykorzystanie zrewitalizowanych przestrzeni (Park, budynek przy Piłsudskiego) do celów społeczno-gospodarczych. Cele projektu wpisują się w założenia rewitalizacji społecznej, koncentrując się na aktywizacji mieszkańców w zakresie przedsiębiorczości i rynku pracy.
6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
25 000 zł.
7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): Liczba podjętych inicjatyw społecznych w ramach rewitalizacji - 12 . Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizacyjnych - 100. Liczba organizacji pozarządowych zaangażowanych w projekt rewitalizacyjny – 10. Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie - 5. Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie w wyniku udziału w wydarzeniu - 100.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania

Wydarzenie będzie dostępne dla osób z niepełnosprawnościami.

Dostępność architektoniczna miejsc realizacji działań będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w dostępie do przestrzeni realizacji projektu. Możliwość korzystania z infrastruktury dla osób z niepełnosprawnością ruchową (poruszające się na wózkach). Dostępność cyfrowa w działaniach informacyjnych o wydarzeniu będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach.

Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej umożliwiającej udział uczestników z niepełnosprawnościami (w ramach potrzeb).

9. Okres realizacji

Lata: 2028 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 53 Projekt rewitalizacyjny nr 15. Piknik ekologiczny - segregacja śmieci na rozpoczęcie lata

Projekt nr 15. Piknik ekologiczny - segregacja śmieci na rozpoczęcie lata.

1. Podmioty realizujące.

- Bychawskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o., ul. Rataja 6, 23-100 Bychawa.

2. Zakres realizowanych zadań.

Piknik ekologiczny stanowi odpowiedź na kluczowe wyzwania środowiskowe gminy Bychawa, w tym niską świadomość segregacji odpadów, problem emisji z przestarzałych pieców oraz obecność niebezpiecznego azbestu. Działania łączą edukację z praktycznymi rozwiązaniami, angażując mieszkańców w proces poprawy jakości środowiska lokalnego.

Realizacja przedsięwzięcia zakłada organizację pikniku, który będzie stanowił centralne wydarzenie promujące proekologiczne rozwiązania i poprawę stanu środowiska. Podczas pikniku eksperci przeprowadzą prelekcje, w trakcie których omówią zasady segregacji odpadów, nowoczesne technologie grzewcze oraz bezpieczne metody usuwania azbestu, a uczestnicy będą mogli zapoznać się z kluczowymi informacjami dotyczącymi ochrony środowiska. W ramach kampanii informacyjnej zostaną wydrukowane ulotki, które będą dystrybuowane na wydarzeniu oraz rozmieszczone w strategicznych miejscach miasta, a baner umieszczony w przestrzeni publicznej dodatkowo zwiększy zasięg przekazu. Dla najmłodszych uczestników przygotowano warsztaty i konkursy edukacyjne, które w przystępny sposób wprowadzą ich w tematykę ekologiczną, a strefa z dmuchańcami zapewni atrakcje i możliwość swobodnej zabawy podczas pikniku.

Całość przedsięwzięcia ma na celu nie tylko przekazanie wiedzy, ale również aktywne zaangażowanie lokalnej społeczności w działania proekologiczne.

3. Lokalizacja.

- Podobszar rewitalizacji Bychawa I, (Park) Skwer Miejski 11 Listopada 4, 23-100 Bychawa.
- Działanie przeznaczone dla mieszkańców dwóch podobszarów rewitalizacji.

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

Projekt rozwiązuje problem niskiej świadomości ekologicznej i praktycznej niedostateczności działań proekologicznych w gminie Bychawa, wynikających z niewłaściwej segregacji odpadów, emisji z przestarzałych pieców oraz zagrożenia związanego z obecnością azbestu, poprzez organizację pikniku ekologicznego, który łączy edukację i praktyczne rozwiązania, angażując mieszkańców w aktywną poprawę jakości środowiska lokalnego.

5. Cel przedsięwzięcia.
Celem głównym projektu jest poprawa stanu środowiska naturalnego w gminie Bychawa poprzez edukację ekologiczną i wdrażanie pro środowiskowych rozwiązań technologicznych.
Cele szczegółowe:
• Zwiększenie efektywności segregacji odpadów – minimalizacja ilości śmieci trafiających na składowiska. • Redukcja emisji zanieczyszczeń - promocja wymiany pieców i odnawialnych źródeł energii. • Eliminacja zagrożeń zdrowotnych - bezpieczne usuwanie azbestu zgodnie z przepisami. • Budowa świadomości ekologicznej - zaangażowanie mieszkańców w ochronę środowiska.
6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.
20 000 zł.
7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.
Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):
Liczba podjętych inicjatyw społecznych w ramach rewitalizacji - 1 .
Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizacyjnych - 300 osób.
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie - 5 osób.
Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Wydarzenie będzie dostępne dla osób z niepełnosprawnościami. Dostępność architektoniczna miejsc realizacji działań będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w dostępie do przestrzeni realizacji projektu. Możliwość korzystania z infrastruktury dla osób z niepełnosprawnością ruchową (poruszające się na wózkach).
Dostępność cyfrowa w działaniach informacyjnych o wydarzeniu będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach.
Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej umożliwiającej udział uczestników z niepełnosprawnościami (w ramach potrzeb).
9. Okres realizacji
Lata: 2026 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 54 Projekt rewitalizacyjny nr 16. Rewitalizacja – integracja

Projekt nr 16. Rewitalizacja – integracja.
1. Podmioty realizujące.
• Gmina Bychawa – jednostka samorządu terytorialnego. Urząd Miejski w Bychawie, ul. Partyzantów 1, 23-100 Bychawa.
2. Zakres realizowanych zadań.
Przedmiotem zadania rewitalizacyjnego jest przeprowadzenie cyklu przedsięwzięć edukacyjno - rekreacyjno – integracyjnych na obszarze rewitalizacji. Zakłada się realizację 12 przedsięwzięć edukacyjnych, mających na celu niwelowanie problemów społecznych podobszarów rewitalizacji. Będą to przedsięwzięcia skierowane zwłaszcza do grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z zakresu:
• Nabywanie umiejętności miękkich, społecznych (do wyboru: radzenie sobie ze stresem i presją czasu, organizacja pracy i zarządzanie własnym czasem, inteligencja emocjonalna, asertywność, kreatywność),

- Promocji wolontariatu, organizacji grup wolontariuszy wspierających podejmowane działania na podobszarach rewitalizacji.
- Profilaktyki bezpieczeństwa dla młodzieży (cyberprzemoc, dostęp do używek itp.) oraz seniorów (ochrona przed przestępstwami „na wnuczka”, „na policjanta”, „na blik” itp.)
- Integracji międzypokoleniowej (wymiana doświadczeń, wiedzy i umiejętności między starszymi a młodszymi członkami społeczeństwa).

3. Lokalizacja.

- Podobszar rewitalizacji Bychawa I, obiekt poddany uprzednio rewitalizacji w ramach przedsięwzięcia rewitalizacyjnego nr 1, tj. ul. Powstańców Warszawy 27 (ul. Andersa 2) w Bychawie.
- Działanie przeznaczone dla mieszkańców dwóch podobszarów rewitalizacji.

4. Krótki opis problemu jaki ma rozwiązać realizacja przedsięwzięcia:

Projekt rozwiązuje problem społecznego wykluczenia i ograniczonej integracji mieszkańców w podobszarach rewitalizacji, poprzez cykl działań edukacyjno-rekreacyjno-integracyjnych, które rozwijają umiejętności społeczne, wspierają wolontariat, podnoszą świadomość bezpieczeństwa wśród młodzieży i seniorów oraz sprzyjają wymianie doświadczeń międzypokoleniowych.:

5. Cel przedsięwzięcia.

Celem głównym projektu jest wzmocnienie spójności społecznej oraz aktywizacja mieszkańców obszaru rewitalizacji poprzez realizację cyklu działań edukacyjno-rekreacyjno-integracyjnych, przyczyniających się do redukcji wykluczenia społecznego i poprawy jakości życia.

Cele szczegółowe:

- Rozwój kompetencji społecznych i miękkich – zwiększenie umiejętności takich jak radzenie sobie ze stresem, zarządzanie czasem, asertywność, kreatywność i inteligencja emocjonalna wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Aktywizacja społeczna poprzez wolontariat – promocja idei wolontariatu, budowanie grup wolontariuszy zaangażowanych w działania na rzecz rewitalizacji społecznej.
- Podniesienie świadomości w zakresie bezpieczeństwa – edukacja młodzieży w obszarze cyberprzemocy i uzależnień oraz seniorów w zakresie ochrony przed przestępstwami (np. „na wnuczka”, „na blik”).
- Wzmacnianie integracji międzypokoleniowej – stworzenie platformy wymiany doświadczeń, wiedzy i umiejętności między młodzieżą a seniorami, budowanie więzi społecznych.
- Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców – motywowanie do uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej poprzez różnorodne formy edukacji i rekreacji.

Projekt przyczyni się do zrównoważonego rozwoju społecznego na podobszarach rewitalizacji, tworząc warunki do trwałej integracji, aktywizacji oraz podniesienia kompetencji mieszkańców. Działania edukacyjne, rekreacyjne i wolontariackie nie tylko minimalizują zjawisko wykluczenia społecznego, ale także wzmacniają kapitał społeczny, budując odporność wspólnoty na przyszłe wyzwania.

W efekcie projekt stanowi krok w kierunku zrównoważonej rewitalizacji, w której aspekt społeczny odgrywa kluczową rolę, a mieszkańcy stają się współtwórcami pozytywnych zmian w swojej przestrzeni życiowej.

6. Szacowana (orientacyjna) wartość przedsięwzięcia.

24 000 zł.

7. Prognozowane rezultaty realizacji przedsięwzięcia i sposoby ich oceny w odniesieniu do celów rewitalizacji.

Wskaźniki produktu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru):

Liczba podjętych inicjatyw społecznych w ramach rewitalizacji - 12 .

Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizacyjnych - 100.

Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie - 5.

Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
Wskaźniki rezultatu (wielkość wskaźnika wraz ze sposobem pomiaru): Liczba osób, których sytuacja społeczna uległa poprawie w wyniku udziału w wydarzeniu - 100.
Sposób oceny i pomiaru według formularza raportu z realizacji przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.
8. Opis działań zapewniających dostępność osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o ile dane te są możliwe do wskazania
Wydarzenie będzie dostępne dla osób z niepełnosprawnościami. Dostępność architektoniczna miejsc realizacji działań będzie osiągnięta poprzez eliminację istniejących barier architektonicznych w dostępie do przestrzeni realizacji projektu. Możliwość korzystania z infrastruktury dla osób z niepełnosprawnością ruchową (poruszające się na wózkach). Dostępność cyfrowa w działaniach informacyjnych o wydarzeniu będzie osiągnięta poprzez zastosowanie rozwiązań zgodnych ze standardem WCAG na stronach internetowych udostępniających informacje na temat przedsięwzięcia i zadań realizowanych w jego ramach. Dostępność informacyjno-komunikacyjna będzie osiągnięta poprzez wprowadzenie w przestrzeni i obiektach czytelnych znaków, informacji, transkrypcji, oświetlenia, sygnalizacji świetlnej i dźwiękowej umożliwiającej udział uczestników z niepełnosprawnościami (w ramach potrzeb).
9. Okres realizacji
Lata: 2029 – 2030.

Źródło: Opracowanie własne

9.2 Uzupełniające projekty rewitalizacyjne

Oprócz działań podstawowych, miasto przewiduje realizację projektów uzupełniających wspierających rewitalizację, których zakres i budżet zostaną określone na etapie wdrażania GPR. Działania te, spójne z celami GPR, obejmują:

- Aktywizację społeczności lokalnych (wydarzenia integracyjne, promocja dziedzictwa)
- Modernizację przestrzeni publicznych i budynków użyteczności
- Rozwój infrastruktury rekreacyjno-turystycznej
- Ochronę lokalnego dziedzictwa

Kluczowe znaczenie ma zaangażowanie mieszkańców, organizacji pozarządowych i przedsiębiorców w proces rewitalizacji, szczególnie w działania:

- budujące społeczeństwo obywatelskie
- tworzące platformy współpracy
- aktywizujące społeczności lokalne
- wykorzystujące lokalne zasoby

Projekty mogą być finansowane m.in. poprzez mechanizm grantowy w ramach projektu "Regiony Rewitalizacji 3.0". Wszystkie inicjatywy uzupełniające są zgodne ze strategią rewitalizacji miasta.

Tabela 55 Zgodność projektów uzupełniających z celami (strategicznymi i operacyjnymi) oraz kierunkami działań GPR

Nr	Projekt uzupełniający	Cel operacyjny	Kierunki działań	Potencjalne finansowanie
1	Inicjatywy rozwijające potencjał lokalnych społeczności, organizacja wydarzeń aktywizujących mieszkańców.	Cel 1. Wzmocnienie spójności społecznej, aktywizacja mieszkańców oraz ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiskowego.	Kierunek działania 1.1. Pobudzenie aktywności mieszkańców i budowa silnego kapitału społecznego.	Budżet miasta. Unia Europejska EFS +.
2	Przedsięwzięcia społeczne z zakresu integracji i aktywizacji mieszkańców.	Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji .	Kierunek działania 2.4. Wzrost aktywności społecznej.	Inne środki publiczne i prywatne.
3	Zagospodarowanie przestrzeni publicznych.	Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji.	Kierunek działania 2.1. Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej. Kierunek działania 2.2. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa publicznego.	Budżet miasta. Unia Europejska. EFRR. Inne środki publiczne i prywatne.
4	Modernizacja budynków użyteczności publicznej (w tym energetyczna).	Cel 1. Wzmocnienie spójności społecznej, aktywizacja mieszkańców oraz ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiskowego. Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji.	Kierunek działania 2.1. Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej. Kierunek działania 2.4. Ekologia i zrównoważony rozwój.	Budżet miasta. Unia Europejska. Inne środki publiczne i prywatne.
5	Budowa lub przebudowa niekomercyjnej infrastruktury turystycznej lub rekreacyjnej (np. wiaty, parki, place zabaw, skwery, oświetlenie, boiska).	Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji.	Kierunek działania 2.1. Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej. Kierunek działania 2.2. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa publicznego.	Budżet miasta. Unia Europejska. EFRR. Inne środki publiczne i prywatne.
6	Zachowanie elementów lokalnego (wielokulturowego) dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego.	Cel 1. Wzmocnienie spójności społecznej, aktywizacja mieszkańców oraz ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiskowego.	Kierunek działania 2.4. Ekologia i zrównoważony rozwój Kierunek działania 1.1. Pobudzenie aktywności mieszkańców	Budżet miasta. Unia Europejska EFS +. Inne środki publiczne i prywatne.

Źródło: opracowanie własne.

10. Komplementarność i mechanizmy integrowania

Komplementarność zaplanowanych do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji zostaje wypracowana dzięki ich spójności i uzupełniającemu charakterowi. Przedstawione działania rewitalizacyjne stanowią swoistą odpowiedź na zidentyfikowane problemy i bariery rozwojowe gminy Bychawa. Stoją w zgodności z określonymi celami rewitalizacji oraz efektywnością wydatkowania środków finansowych na zadania rewitalizacyjne. Komplementarność Gminnego Programu Rewitalizacji rozpatrywana jest w kontekście pięciu aspektów: przestrzennego, problemowego, proceduralno - instytucjonalnego, międzyokresowego i źródeł finansowania.

10.1 Komplementarność przestrzenna

Komplementarność przestrzenna zapewniana jest poprzez współzależność pomiędzy poszczególnymi przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. Taki schemat stanowi podstawę do ścisłej koordynacji nad planowanymi oddziaływaniami, zarówno na obszarze rewitalizacji, jak i poza nim. Dbłość o zgodność działań w tym zakresie przekłada się na możliwość kontrolowania zjawisk kryzysowych, aby nie uległy rozprzestrzenieniu na dalsze obszary, czy też doprowadziły do niekorzystnych efektów, takich jak segregacja społeczna, czy brak spójności społecznej.

Komplementarność przestrzenna Gminnego Programu Rewitalizacji zapewniona jest poprzez:

- Realizację głównych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na podobszarach rewitalizacji, czyli tych o szczególnej koncentracji problemów społecznych i pozaspołecznych oraz dla mieszkańców (interesariuszy) podobszarów rewitalizacji,
- Realizację projektów uzupełniających dla głównych projektów rewitalizacyjnych realizowanych na podobszarach rewitalizacji i dla ich mieszkańców oraz pozostałych mieszkańców.

Osiągnięcie efektywnych oddziaływań na obszar objęty kryzysem, jest możliwe dzięki wyjściu z założenia, że przestrzeń stanowi całość. Wymienione działania rewitalizacyjne wykazują nie tylko działanie obszarowe, w częściach Gminy Bychawa o nasilonych problemach społecznych i innych, lecz z racji wzajemnego dopełniania się, będą wpływać na całe otoczenie.

Łączna powierzchnia podobszarów rewitalizacji w Gminie Bychawa to 101 ha, co stanowi 0,7% ogólnej powierzchni. Podobszary rewitalizacji łącznie zamieszkuje 1 791 osób, czyli 16,2% społeczności. W związku z tym, pomimo koncentracji działań rewitalizacyjnych w granicach podobszarów rewitalizacji, ich oddziaływanie będzie widoczne również poza OR i dostępne dla wszystkich mieszkańców Bychawy.

Ponadto realizacja zadań w przyjętej formule łączącej przedsięwzięcia infrastrukturalne ze społecznymi, sprzyjała będzie ograniczaniu zdiagnozowanych problemów w sposób kompleksowy, przyczyniając się w ten sposób do zapobiegania przenoszeniu się tych problemów na pozostałe części gminy, czy też doprowadzać do niepożądanych efektów, takich jak segregacja społeczna, czy wykluczenie.

W tym aspekcie należy również wziąć pod uwagę zapisy Strategia rozwoju województwa lubelskiego do 2030 roku, w których Bychawa w wymiarze przestrzennym ulokowana jest w strefie podmiejskiej aglomeracji lubelskiej (Lublin – Świdnik), obejmującej obszar urbanizujący się o największej gęstości zaludnienia. Strefę silnych związków funkcjonalnych wyznacza promień ok. 30 km, w którym znajduje się 18 gmin wiejskich oraz 7 miast. W ww. Strategii zidentyfikowano obszary strategicznej interwencji (OSI), w których Bychawa została zakwalifikowana jako miasto satelitarne dla Lublina, zlokalizowane na terenie Miejskiego Obszaru Funkcjonalnego ośrodka wojewódzkiego. Mając na uwadze rolę Bychawy w strukturze osadniczej województwa, wymaga on wsparcia w zakresie procesów rozwojowych (zwłaszcza tych budujących powiązania funkcjonalne z Lublinem).

10.2 Efekt synergii projektów rewitalizacyjnych

Kluczowym założeniem rewitalizacji w Bychawie jest celowe powiązanie inwestycji infrastrukturalnych z projektami społecznymi, co tworzy efekt synergii – odnowione przestrzenie nie tylko zyskują nową formę, ale przede wszystkim stają się platformą dla trwałych działań społecznych, kulturalnych i integracyjnych. Każda zmodernizowana przestrzeń w Bychawie została zaprojektowana tak, aby fizyczna przemiana pociągała za sobą zmianę społeczną. Dzięki temu:

- Infrastruktura zyskuje nowe funkcje – nie jest tylko estetyczna, ale i użyteczna dla mieszkańców.
- Działania społeczne mają stabilną bazę – wydarzenia nie są jednorazowe, lecz wpisane w długofalowe zagospodarowanie przestrzeni.
- Inwestycje są bardziej efektywne – środki przeznaczone na infrastrukturę przynoszą podwójną korzyść: wizualną i społeczną.

Wspólnym mianownikiem wszystkich tych działań jest przestrzenna i funkcjonalna komplementarność. Inwestycje w infrastrukturę tworzą warunki brzegowe dla realizacji projektów społecznych, a te z kolei nadają sens i treść zrewitalizowanym przestrzeniom. W rezultacie powstaje sieć wzajemnie wspierających się inicjatyw, które łącznie przyczyniają się do rzeczywistej, a nie tylko formalnej, rewitalizacji obszarów zdegradowanych.

Tym samym, efekty synergii w Bychawie stają się dowodem na skuteczność zintegrowanego podejścia do rewitalizacji. Udowadniają, że przestrzeń miejska, aby była żywa i użyteczna, musi być nie tylko

estetyczna, ale i społecznie aktywna – stając się miejscem spotkań, dialogu i wspólnego działania mieszkańców.

Tabela 56 Efekt synergii projektów infrastrukturalnych z projektami społecznym w ramach rewitalizacji

Nr	Nazwa projektu	Typ projektu (społeczny/infrastrukturalny)	Efekt synergii z projektami społecznymi
1	Przebudowa budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie.	Infrastrukturalny	Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 10, pt. Jutrzenkowe spotkania w kamienicy „Pod zegarem”.
2	Rozbudowa budynku przy ul. Powstańców Warszawy 27 (ul. Andersa 2) w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu.	Infrastrukturalny	Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 16, pt. Rewitalizacja – integracja.
4	Rewitalizacja parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie.	Infrastrukturalny	Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 15, pt. Piknik ekologiczny - segregacja śmieci na rozpoczęcie lata.
5	Rewitalizacja parku przy ul. Rynek w Bychawie.	Infrastrukturalny	Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 13, pt. Spacer turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem oraz 14. Zielony Rynek w nowej odsłonie.
6	Budowa ciągu pieszego w skarpie na działce 110/7 od ul. Zamkowej do istniejącej ścieżki przy zbiorniku oraz otoczenia zabytku - ruin pałacu.	Infrastrukturalny	Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 12, pt. Noc Świętojańska.
8	Przebudowa dróg i chodników w rejonie zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Bychawie.	Infrastrukturalny	Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 13, pt. Spacer turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem.
9	Przebudowa dróg i chodników w rejonie synagogi w Bychawie.	Infrastrukturalny	Na bazie zrewitalizowanego obiektu realizowany będzie projekt społeczny nr 11, pt. Festiwal Śladami Singera.

Źródło: opracowanie własne.

Realizowane projekty rewitalizacyjne stanowią kompleksową odpowiedź na zdiagnozowane problemy społeczne w Bychawie, przyczyniając się do ich stopniowego rozwiązywania poprzez:

1. Przeciwdziałanie negatywnym trendom demograficznym:
 - Tworzenie atrakcyjnych przestrzeni publicznych (rewitalizacja parków, ciągów pieszych) zwiększa jakość życia, co może ograniczyć migrację młodych mieszkańców.
 - Projekty aktywizujące społeczność (jak „Jutrzenkowe spotkania” czy „Noc Świętojańska”), budują więzi społeczne, wzmacniając identyfikację z miejscowością.
 - Dostosowanie infrastruktury dla osób starszych i z niepełnosprawnościami poprawia komfort życia tych grup.
2. Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym:

- Aktywizacja zawodowa poprzez tworzenie nowych miejsc pracy przy realizacji inwestycji.
 - Rozwój przedsiębiorczości lokalnej (np. poprzez „Zielony Rynek”) daje szanse na dodatkowe źródła dochodu.
 - Integracja społeczna (projekty jak "Rewitalizacja - integracja") zmniejsza marginalizację grup zagrożonych wykluczeniem.
3. Poprawa sytuacji na rynku pracy:
- Rozwój infrastruktury turystycznej i kulturalnej tworzy nowe możliwości zatrudnienia.
 - Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej obszaru może przyciągnąć nowych pracodawców.
 - Projekty szkoleniowe i aktywizacyjne podnoszą kwalifikacje mieszkańców.
4. Wzrost bezpieczeństwa publicznego:
- Modernizacja dróg, chodników i oświetlenia bezpośrednio wpływa na zmniejszenie liczby wypadków.
 - Rewitalizacja zaniedbanych przestrzeni ogranicza zjawiska patologiczne.
 - Monitoring wizyjny w nowych obiektach zwiększa poczucie bezpieczeństwa.
5. Rozwiązywanie problemów społecznych:
- Alternatywne formy spędzania czasu (wydarzenia kulturalne, rekreacja) stanowią doskonałą profilaktykę zachowań niepożądanych.
 - Poprawa dostępności usług (gastronomia, usługi medyczne) podnosi jakość życia.
 - Projekty integracyjne budują kapitał społeczny i przeciwdziałają wykluczeniu.
6. Wsparcie osób z niepełnosprawnościami:
- Dostosowanie obiektów publicznych i przestrzeni miejskiej.
 - Włączenie tej grupy w życie społeczne poprzez specjalne programy.

Realizowane działania tworzą synergiczny efekt - poprawa infrastruktury umożliwia rozwój aktywności społecznej i gospodarczej, co z kolei przekłada się na lepszą jakość życia i ograniczenie negatywnych zjawisk społecznych. Kompleksowe podejście pozwala adresować problemy systemowo, a nie tylko doraźnie łagodzić ich skutki.

10.2 Komplementarność problemowa

Komplementarność problemowa realizowana jest poprzez wzajemne uzupełnianie się działań z różnych sektorów (m.in. animacyjno-społecznych, aktywizacyjno-gospodarczych, środowiskowych i inwestycyjnych), co pozwala na wielowymiarowe oddziaływanie na obszar rewitalizacji. Działania rewitalizacyjne przedstawione w niniejszym dokumencie zapewniają spójność problemową, realizowaną poprzez uzupełnianie poszczególnych przedsięwzięć w sferze społecznej działaniami

w sferach pozaspołecznych. Zadania o charakterze inwestycyjnym uzupełniono natomiast o katalog działań miękkich - o charakterze społecznym (kulturalnym, integracyjnym, aktywizującym mieszkańców), odpowiadającym zdiagnozowanym problemom. Wzajemne dopełnianie się przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak również powiązanie ich z celami rewitalizacji, zapobiega zjawisku fragmentaryzacji, zapewniając oddziaływanie na obszar rewitalizacji w sposób kompleksowy. Ponadto zasada komplementarności problemowej wyrażona jest także tym, że projekty wpisują się w kierunki działań przewidziane w ramach rewitalizacji, a co za tym idzie również w cele strategiczne, co w efekcie prowadzi do realizacji wizji obszaru zdefiniowanego w GPR.

Poniżej zaprezentowano powiązanie zidentyfikowanych potrzeb rewitalizacyjnych i wyzwań, celów i kierunków działań rewitalizacyjnych z zaproponowanymi przedsięwzięciami.

Tabela 57 Komplementarność problemowa – powiązanie problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji, celów i kierunków działań wraz z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi

Problemy	Cel	Kierunki działań	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne
- Niska integracja społeczna i brak miejsc aktywizacji. - Niewykorzystany potencjał historyczny i turystyczny. - Niska świadomość ekologiczna i zaniedbane tereny zielone. - Ograniczona oferta kulturalno-rekreacyjna. - Problemy demograficzne.	Cel 1. Wzmocnienie spójności społecznej, aktywizacja mieszkańców oraz ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiskowego.	1.1. Pobudzenie aktywności mieszkańców i budowa silnego kapitału społecznego.	- Jutrzenkowe spotkania w kamienicy „Pod zegarem”. - Noc Świętojańska. - Spacery turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem. - Piknik ekologiczny – segregacja śmieci na rozpoczęcie lata.
- Słaba integracja społeczna i brak wspólnych przestrzeni dialogu - Brak mechanizmów współpracy międzypokoleniowej - Niewykorzystany potencjał historyczny i kulturowy obszaru - Ograniczona oferta wydarzeń łączących różne grupy społeczne. - Funkcjonowanie grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.		1.2. Integracja społeczna i międzypokoleniowa.	- Festiwal Śladami Singera. - Rewitalizacja – integracja. - Spacery turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem.
- Funkcjonowanie grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. - Ograniczona aktywność gospodarcza i niski poziom przedsiębiorczości. - Niewykorzystany potencjał handlowo-usługowy centrum miejscowości - Brak inicjatyw wspierających lokalnych przedsiębiorców i rzemieślników - Niska atrakcyjność turystyczna i słabe zagospodarowanie przestrzeni publicznych.		1.3. Aktywizacja gospodarcza i rozwój przedsiębiorczości.	Zielony Rynek w nowej odsłonie.
- Brak odpowiedniej infrastruktury dla działalności kulturalnej i społecznej. - Niedostateczna jakość i dostępność terenów rekreacyjnych. - Niewystarczająca dostępność i stan infrastruktury drogowej w obszarach kulturowych - Niewykorzystany potencjał historyczny i kulturowy obszaru. - Ograniczona oferta kulturalna i społeczna. - Funkcjonowanie grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.	Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji.	2.1 Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej. 2.4. Ekologia i zrównoważony rozwój.	- Przebudowa budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie. - Rozbudowa budynku przy ul. Powstańców Warszawy 27 (ul. Andersa 2) w Bychawie - Rewitalizacja parku przy ul. Rynek w Bychawie. - Przebudowa dróg i chodników w rejonie synagogi w Bychawie.

Problemy	Cel	Kierunki działań	Przedsięwzięcia rewitalizacyjne
Konieczność dostosowania obiektów i przestrzeni do standardów ochrony środowiska.			
- Niedostateczna dostępność i jakość przestrzeni publicznych. - Konieczność dostosowania obiektów i przestrzeni do standardów ochrony środowiska. - Brak bezpiecznych ciągów komunikacji pieszej. - Niedostosowanie infrastruktury dla osób z niepełnosprawnościami. - Zły stan nawierzchni i niebezpieczne warunki ruchu. - Niewykorzystany potencjał zabytkowych obiektów. - Niskie poziom bezpieczeństwa publicznego. - Funkcjonowanie grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.		2.2. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa publicznego. 2.4. Ekologia i zrównoważony rozwój.	- Rewitalizacja parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie. - Budowa ciągu pieszego w skarpie od ul. Zamkowej do ścieżki przy zbiorniku oraz otoczenia zabytku - ruin pałacu. - Przebudowa parkingu przy Urzędzie Miejskim w Bychawie wraz z dostosowaniem obiektu dla ON. - Przebudowa dróg i chodników w rejonie zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Bychawie.
- Deficyt mieszkań. Niska podaż lokali mieszkaniowych. - Funkcjonowanie grup osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. - Konieczność dostosowania obiektów i przestrzeni do standardów ochrony środowiska.		2.3. Rozwój mieszkalnictwa społecznego. 2.4. Ekologia i zrównoważony rozwój.	Przebudowa budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu.

Źródło: opracowanie własne.

10.3 Komplementarność proceduralno-instytucjonalna

Gminny Program Rewitalizacji będący dokumentem strategicznym, który programuje rozwój Gminy Bychawa poprzez działania rewitalizacyjne w perspektywie 2030 roku. Ważnym elementem, który go wyróżnia, jest to, że jego wdrażanie wymaga szerokiej współpracy podmiotów z sektora pozarządowego lub biznesowego. Wynika to z możliwości zgłaszania zadań (projektów) nie tylko przez samorząd, co obliguje do stworzenia systemu zarządzania programem rewitalizacji, który umożliwi efektywne współdziałanie różnych podmiotów oraz wzajemne uzupełnianie się i spójność w zakresie wdrażanych procedur. Za całościową realizację Gminnego Programu Rewitalizacji odpowiada Burmistrz Bychawy, z udziałem Urzędu Miejskiego w Bychawie oraz jednostek organizacyjnych. Bezpośredni nadzór na realizacją GPR będzie pełnił Wydział Inwestycji, Gospodarki i Środowiska (IGŚ). Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym Urzędu Miejskiego w Bychawie (przyjętym Zarządzeniem Nr 87/2024 Burmistrza Bychawy z dnia 29 listopada 2024 r. w sprawie nadania Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Bychawie) do zakresu zadań Wydziału Inwestycji, Gospodarki i Środowiska należy:

- prowadzenie całości spraw związanych z przygotowaniem i realizacją inwestycji gminnych i planowanych w budżecie gminy remontów urządzeń infrastruktury technicznej,
- przygotowywanie koncepcji i wniosków o dofinansowanie projektów ze środków funduszy europejskich i innych w zakresie zadań inwestycyjnych,
- wykonywanie zadań wynikających z ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

W prowadzonym nadzorze Wydział Inwestycji, Gospodarki i Środowiska będzie wspierany przez Wydział Rozwoju, Strategii i Projektów (RSP), do którego zakresu kompetencji należy:

- wykonywanie zadań wynikających z ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju,
- identyfikowanie i definiowanie celów i priorytetów rozwojowych Gminy,
- opiniowanie krajowych, regionalnych oraz lokalnych projektów dokumentów o charakterze strategicznym i planistycznym,
- opracowywanie analiz, raportów i materiałów informacyjno – promocyjnych związanych z planowaniem strategicznym,
- koordynacja działań komórek organizacyjnych Urzędu w zakresie wdrażania programów i projektów.

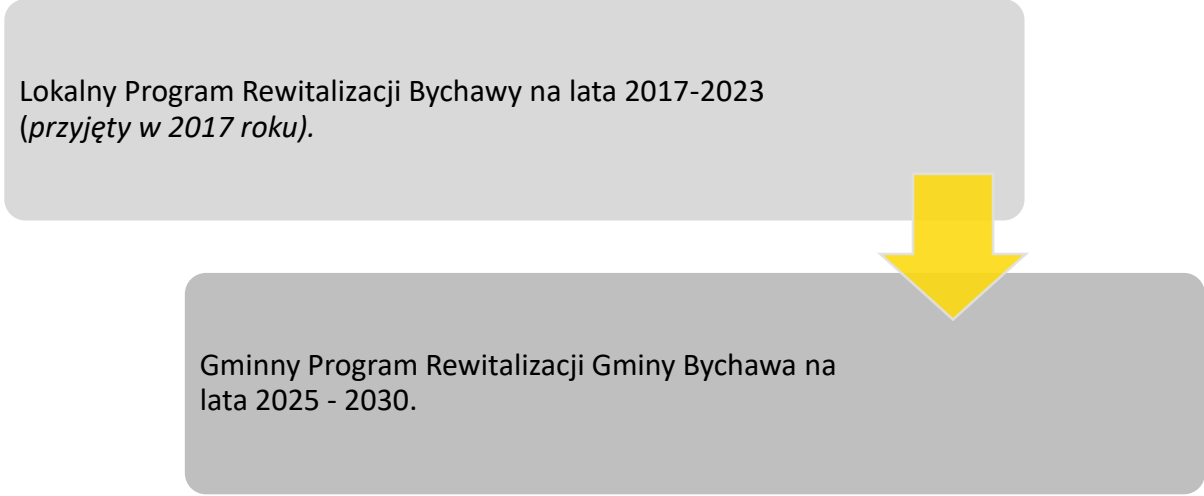
Pracownicy merytoryczni tych dwóch wydziałów utworzą Zespół Koordynujący Gminny Program Rewitalizacji (ZKGPR) w Gminie Bychawa. Umiejscowienie zadań związanych z koordynacją programu w obrębie struktur Urzędu Miejskiego w Bychawie zapewni skuteczne zarządzanie programem. W celu

skutecznej realizacji założeń GPR przewiduje się także współpracę z podmiotami podległymi samorządowi lokalnemu (jednostki organizacyjne), instytucjami otoczenia społecznego i gospodarczego, organizacjami pozarządowymi oraz osobami fizycznymi. Współpraca będzie dotyczyć realizacji przedsięwzięć przewidzianych w Ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz Ustawie z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych.

10.4 Komplementarność międzyokresowa

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa to dokument, w którym zaplanowany został jej dalszy rozwój. Dokument jest także formalną deklaracją samorządu w zakresie kontynuacji polityki rozwojowej Bychawy, opartej o rewitalizację. Zapisane w ramach niniejszego programu przedsięwzięcia są następstwem podjętych działań i inicjatyw z zakresu rewitalizacji we wcześniejszych latach. Przyjmowanie kolejnych programów rewitalizacji jest ściśle powiązane z okresami programowania Funduszy Strukturalnych Unii Europejskiej, gdyż to właśnie środki finansowe pochodzące z Unii Europejskiej mogą w dużym stopniu przyczyniać się do powodzenia projektów rewitalizacyjnych.

Grafika 16 Ewolucja procesu rewitalizacji w Gminie Bychawa - dokumenty strategiczne

Lokalny Program Rewitalizacji Bychawy na lata 2017-2023
(przyjęty w 2017 roku).

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa na
lata 2025 - 2030.

Źródło: opracowanie własne

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa stanowi kontynuację wcześniejszych działań zapoczątkowanych Lokalnym Programem Rewitalizacji Bychawy na lata 2017-2023, przyjętym uchwałą Rady Miejskiej nr XXVII/177/2017 z 23 marca 2017 r. Poprzedni dokument koncentrował się na minimalizacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych, ożywieniu lokalnej społeczności i zwiększeniu atrakcyjności obszaru rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem zatrzymania odpływu ludności poprzez tworzenie przyjaznych warunków dla młodych rodzin. Jego kluczowe założenia obejmowały poprawę wizerunku miasta jako prestiżowej, funkcjonalnej i dobrze skomunikowanej przestrzeni sprzyjającej integracji społecznej, co realizowano poprzez rozwój funkcji mieszkaniowych, podnoszenie estetyki śródmieścia oraz rozbudowę infrastruktury technicznej, co

bezpośrednio przekładało się na bezpieczeństwo i komfort mieszkańców. Jak wykazuje poniższa tabela, obecny program zachowuje pełną komplementarność z wcześniejszymi celami i kierunkami działań, potwierdzając spójność długofalowej strategii rewitalizacji gminy.

Tabela 58 Komplementarność LPR Miasta Bychawy na lata 2017-2023 oraz GPR Gminy Bychawa

Lokalny Program Rewitalizacji Bychawy na lata 2017-2023.		Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2025-2030.	
Cel rewitalizacji	Kierunki działań rewitalizacyjnych	Cele strategiczne	Kierunki działań
1. Poprawa atrakcyjności obszaru rewitalizacji.	Poprawa jakości i dostępności infrastruktury społecznej.	Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji.	Kierunek działania 2.1 Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej. Kierunek działania 2.2. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa publicznego. Kierunek 2.3. Rozwój mieszkalnictwa społecznego. Kierunek 2.4. Ekologia i zrównoważony rozwój.
	Podnoszenie jakości i dostępności oferty kulturalnej, edukacyjnej oraz rozrywkowej.	Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji.	Kierunek działania 2.1 Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej. Kierunek działania 2.2. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa publicznego.
2. Podniesienie jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji	Poprawa jakości oraz rozwój infrastruktury komunikacyjnej, w tym, dróg, chodników, parkingów, dworca komunikacji zbiorowej.	Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji.	Kierunek działania 2.1 Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej. Kierunek działania 2.2. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa publicznego. Kierunek 2.4. Ekologia i zrównoważony rozwój.
	Poprawa stanu technicznego obiektów mieszkalnych i publicznych.	Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji.	Kierunek działania 2.1 Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej. Kierunek działania 2.2. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa publicznego. Kierunek 2.3. Rozwój mieszkalnictwa społecznego. Kierunek 2.4. Ekologia i zrównoważony rozwój.
	Zachowanie obiektów zabytkowych.	Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji.	Kierunek działania 2.1 Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej. Kierunek 2.4. Ekologia i zrównoważony rozwój.

Lokalny Program Rewitalizacji Bychawy na lata 2017-2023.		Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2025-2030.	
Cel rewitalizacji	Kierunki działań rewitalizacyjnych	Cele strategiczne	Kierunki działań
	Poprawa estetyki przestrzeni miejskich.	Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji.	Kierunek działania 2.1 Rozwój infrastruktury społeczno-kulturalnej. Kierunek działania 2.2. Poprawa dostępności i bezpieczeństwa publicznego. Kierunek 2.4. Ekologia i zrównoważony rozwój.

Źródło: opracowanie własne

W wyniku podejmowanych uprzednio działań, które związane są z rewitalizacją, do najważniejszych zrealizowanych zadań/projektów w okresie 2017-2023, wpisujących się w aktualnie programowaną rewitalizację zrealizowano m.in. następujące projekty:

- Dworzec autobusowy przy ul. M.J. Piłsudskiego.
- Remont budynku Bychawskiego Centrum Kultury i zakup wyposażenia.
- Rewitalizacja parku miejskiego przy ul. 11 Listopada – zrealizowane w zakresie wykonania parkingu.
- „Droga do niezależności” - aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Gminie Bychawa.
- Remont i wyposażenie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Bychawie oraz dostosowanie do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych .

Należy również wspomnieć o tym, że w 2024 roku Gmina Bychawa rozpoczęła realizację projektu „Poprawa dostępności do obiektów dziedzictwa poprzez odrestaurowanie ruin pałacu i utworzenie miejsca będącego atrakcją turystyczną”. Zadanie jest ujęte w wykazie projektów zaplanowanych od realizacji w ramach programu Fundusze Europejskie dla lubelskiego 2021-2027, działanie 11.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego obszarów miejskich i ich funkcjonalnych w ramach ZIT Lubelskiego Obszaru Metropolitalnego. Inwestycja będzie ukończona w 2025 roku.

Bychawa realizując proces rewitalizacji zachowuje zasadę ciągłości zarówno na poziomie celów, kierunków, jak i poszczególnych zadań, wpisujących się bezpośrednio lub pośrednio w proces rewitalizacji. Jednocześnie obszar rewitalizacji wyznaczony w Lokalnym Programie Rewitalizacji Bychawy w znacznej części pokrywa się z obszarem wskazanym do rewitalizacji w niniejszym dokumencie. Wobec powyższego, GPR Gminy Bychawa winno traktować się bezpośrednio jako kontynuację podjętego i prowadzonego procesu rewitalizacji, gdyż rewitalizacja jest realizowana

w najważniejszych miejscach z punktu widzenia rozwoju gminy i tworzy tzw. efekt synergii, pozytywny dla całościowego powodzenia procesu rewitalizacji.

10.5 Komplementarność źródeł finansowania

Komplementarność źródeł finansowania odnosi się do wykorzystania różnorodnych źródeł finansowania w celu zrealizowania działań rewitalizacyjnych w danej gminie. Jest to podejście mające na celu zrównoważenie kosztów projektów oraz zwiększenie efektywności działań poprzez uzupełnianie się różnych źródeł środków finansowych. Najistotniejszym zewnętrznym źródłem finansowania działań, projektów i przedsięwzięć zaplanowanych w niniejszym dokumencie, są środki pochodzące z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej. Gmina Bychawa może pozyskać środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego: Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027 (FEL), Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), Funduszu Spójności (FS). Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa cechuje komplementarność źródeł finansowania, ze względu na uzupełnienie otrzymanych środków wspólnotowych, środkami własnymi, innych jednostek samorządu terytorialnego, funduszami krajowymi i środkami prywatnymi.

10.6 Podsumowanie komplementarności

Komplementarność w obrębie GPR zaprezentowano na poziomie celów i kierunków działań. Związane jest to z postrzeganiem procesu rewitalizacji jako narzędzia osiągnięcia konkretnych i mierzalnych celów. Dla pełnego przedstawienia komplementarności zdecydowano się na wykorzystanie matrycy pokazującej wzajemne zależności pomiędzy poszczególnymi celami procesu, wskazując wiążący rodzaj jej komplementarności.

Poniżej przedstawiona matryca prezentuje poszczególne projekty rewitalizacyjne wraz z przypisanymi im kierunkami działań oraz celami strategicznymi.

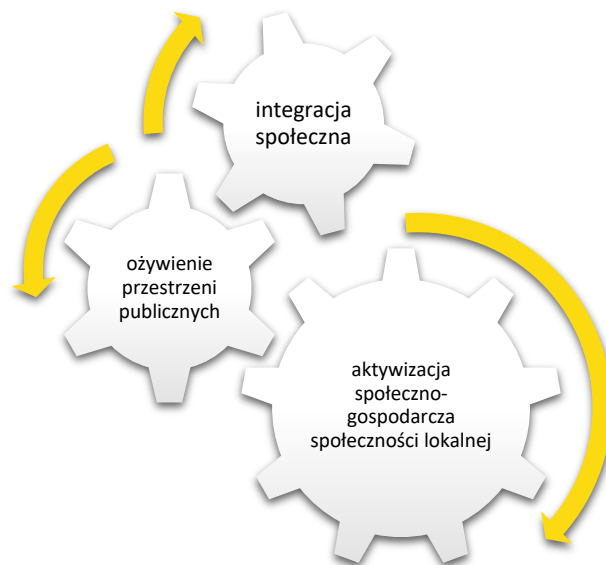
Tabela 59 Matryca komplementarności – komplementarność przedsięwzięć z celami i kierunkami działań

Cel	Cel 1. Wzmocnienie spójności społecznej, aktywizacja mieszkańców oraz ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiskowego.			Cel 2. Kompleksowa rewitalizacja przestrzeni oraz obiektów na podobszarach rewitalizacji			
Nazwa przedsięwzięcia	KD 1.1	KD 1.2	KD 1.3.	KD 2.1	KD 2.2	KD 2.3	KD 2.4
Przebudowa budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie				X			X
Rozbudowa budynku przy ul. Powstańców Warszawy 27 (ul. Andersa 2) w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu.				X			X
Przebudowa budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu						X	X
Rewitalizacja parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie					X		X
Rewitalizacja parku przy ul. Rynek w Bychawie				X			X
Budowa ciągu pieszego w skarpie na działce 110/7 od ul. Zamkowej do istniejącej ścieżki przy zbiorniku oraz otoczenia zabytku - ruin pałacu					X		
Przebudowa parkingu przy Urzędzie Miejskim w Bychawie wraz z dostosowaniem obiektu dla osób niepełnosprawnych					X		
Przebudowa dróg i chodników w rejonie zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Bychawie.					X		
Przebudowa dróg i chodników w rejonie synagogi w Bychawie				X			
Jutrzenkowe spotkania w kamienicy „Pod zegarem”	X						
Festiwal Śladami Singera		X					
Noc Świętojańska	X						
Spacery turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem	X	X					
Zielony Rynek w nowej odsłonie			X				
Piknik ekologiczny - segregacja śmieci na rozpoczęcie lata	X						
Rewitalizacja – integracja		X					

Źródło: opracowanie własne.

10.7 Mechanizmy integracji

Mechanizmy integracji zawarte w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Bychawa stanowią uzupełnienie wykazanej wcześniej komplementarności oraz polegają na tworzeniu spójnych i zintegrowanych działań, które umożliwiają skuteczne osiągnięcie zamierzonych celów rewitalizacji. Integrowanie przedsięwzięć opiera się na scalaniu m.in. działań koncepcyjnych, organizacyjnych i finansowych. Fundamentem zbudowania trzech autonomicznych poziomów integracji przedsięwzięć jest założenie, że każde z działań zwiększa swój własny potencjał czerpiąc z innych i zarazem zwiększa ich potencjał oddziałując na nie. Tym samym mechanizmy integracji wzmacniają sprzężenie zwrotne pomiędzy planowanymi przedsięwzięciami. Kluczowymi mechanizmami integracji zaplanowanej w GPR interwencji będą następujące czynniki:

1. **Integracja na poziomie celów** – mechanizm integracji w tym obszarze został wdrożony na poziomie opracowania dokumentu i będzie kontynuowany w okresie jego wdrażania. Etap opracowania dokumentu uwzględniał takie mechanizmy jak:
 - a) **Konsultacje** w sprawie wytyczonego obszaru zdegradowanego i wyznaczonych na jego podstawie obszaru rewitalizacji – etap ten rozpoczął mechanizm integracji poprzez uruchomienie procesu udziału interesariuszy w tworzeniu GPR.
 - b) **Nabór przedsięwzięć** rewitalizacyjnych do GPR - otwarty nabór przedsięwzięć, po którym nastąpiła weryfikacja przedsięwzięć z punktu widzenia ich oddziaływania na obszar rewitalizacji i zaplanowania kompleksowej i zintegrowanej interwencji.
 - c) **Integracja i zgodność z logiką interwencji** zawartą w poprzednich programach rewitalizacji.

Na etapie wdrażania mechanizmem integracji na poziomie celów będzie proces monitoringu - weryfikacji osiąganych celów i formułowania zaleceń określających dalsze kroki wdrażania dla GPR.

2. **Integracja na poziomie partycypacji społecznej w zarządzaniu wdrażaniem GPR** – mechanizm ten będzie realizowany poprzez:
 - a) Powołanie Komitetu Rewitalizacyjnego - podstawową funkcją Komitetu jest ocenianie postępu wdrażania GPR z punktu widzenia integracji i komplementarności podejmowanych działań przez podmioty zaangażowane w proces rewitalizacji.
 - b) Współpracę ze środowiskiem seniorów, młodzieży (w tym Młodzieżową Radę Miejską w Bychawie), podmiotami świadczącymi usługi dla osób zagrożonych wykluczeniem, głównie

osób z niepełnosprawnościami i osób bezrobotnych, z przedstawicielami organizacji pozarządowych w zakresie realizowanych działań rewitalizacyjnych.

- c) Periodyczne spotkania z interesariuszami procesu rewitalizacji.
- d) Dodatkowym narzędziem integracji będzie kontrola społeczna procesu realizowana dzięki publikacji i opiniowaniu sprawozdań z monitoringu GPR.

3. Integracja na poziomie zarządzania wdrażaniem – mechanizm związany z ciągłą oceną postępu wdrażania GPR, realizowany będzie poprzez monitoring i ewaluację.

Monitoring oraz ewaluacja GPR zostały opisane w rozdziale 13. Na poziomie mechanizmów integracji zostaną one wykorzystane dla prowadzenia procesu zarządzania, zgodnie z zaplanowanymi celami, jednocześnie odnosząc się do mierzalnych wskaźników, co pozwoli na pomiar realizacji celów, a tym samym ocenę integracji GPR.

10.8 Dostępność

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa został opracowany z uwzględnieniem zagadnień dotyczących dostępności. Każde przedsięwzięcie zawarte w programie zostało dokładnie przeanalizowane pod kątem zapewnienia możliwej dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej dla osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w Ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2024 r. poz. 1411). Zgodnie z definicją zawartą w ustawie, osoba ze szczególnymi potrzebami to „osoba, która ze względu na swoje cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, albo ze względu na okoliczności, w których się znajduje, musi podjąć dodatkowe działania lub zastosować dodatkowe środki w celu przezwyciężenia bariery, aby uczestniczyć w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami”².

W analizie dostępności poszczególnych projektów brano pod uwagę następujące możliwe udogodnienia:

- 1. w zakresie dostępności architektonicznej³:
 - a. zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków,
 - b. instalację urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń,
 - c. zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy,

² Zgodnie z Art. 2. pkt. 4) ww. ustawy.

³ Zgodnie z Art. 6. pkt. 1) ww. ustawy.

- d. zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego, o którym mowa w art. 2 pkt 11 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych ⁴,
 - e. zapewnienie osobom ze szczególnymi potrzebami możliwości ewakuacji lub ich uratowania w inny sposób.
- 2. w zakresie dostępności cyfrowej⁵: wymagania określone w Ustawie z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych⁶.
 - 3. w zakresie dostępności informacyjno-komunikacyjnej⁷:
 - a. obsługę z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się w języku migowym i innych środkach komunikowania się⁸ lub przez wykorzystanie zdalnego dostępu online do usługi tłumacza przez strony internetowe i aplikacje,
 - b. instalację urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, których celem jest wspomaganie słyszenia,
 - c. zapewnienie na stronie internetowej danego podmiotu informacji o zakresie jego działalności - w postaci elektronicznego pliku zawierającego tekst odczytywalny maszynowo, nagrania treści w polskim języku migowym oraz informacji w tekście łatwym do czytania,
 - d. zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w formie określonej w tym wniosku.

Wszystkie zgłoszone propozycje projektowe zostały przeanalizowane pod kątem wprowadzenia możliwych udogodnień. Celem tego działania jest poprawa warunków funkcjonowania obywateli ze szczególnymi potrzebami, którzy są narażeni na marginalizację lub dyskryminację m.in. ze względu na niepełnosprawność lub obniżony poziom sprawności z powodu wieku czy choroby.

⁴ t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 100, 173, 240, 852, 1234, 1429.

⁵ Zgodnie z Art. 6. pkt. 2) ustawy (t.j. Dz. U. z 2022 poz. 2240)

⁶ t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1440.

⁷ Zgodnie z Art. 6. pkt. 3) ustawy (t.j. Dz. U. z 2022 poz. 2240).

⁸ t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 20.

11. Indykatywne ramy finansowe

Zgodnie z przepisami i art. 15.1 ust. 1 ustawy o rewitalizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Bychawa konieczne jest wskazanie szacunkowych ram finansowych oraz źródeł finansowania poszczególnych działań rewitalizacyjnych. Wśród źródeł finansowania projektów zapisanych w GPR największe znaczenie mają środki własne budżetu Gminy Bychawa, ale również środki budżetu państwa, Fundusze Europejskie oraz inne środki krajowe i zagraniczne. Planowany zakres przedsięwzięć, okres ich realizacji mają charakter orientacyjny, gdyż będą zależne w dużej mierze od możliwości pozyskania zewnętrznych źródeł wsparcia.

Tabela 60 Indykatywne ramy finansowe dla projektów infrastrukturalnych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Lokalizacja (podobszar)	Termin realizacji	Szacunkowa wartość	Potencjalne źródła finansowania
1	Przebudowa budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie.	Bychawa I.	2026 - 2030	10 000 000 zł.	Gmina Bychawa. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności.
2	Rozbudowa budynku przy ul. Powstańców Warszawy 27 (ul. Andersa 2) w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu.	Bychawa I.	2026 - 2030	3 000 000 zł.	Gmina Bychawa. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności.
3	Przebudowa budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu.	Bychawa I.	2026 - 2030	4 000 000 zł.	Gmina Bychawa. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności.
4	Rewitalizacja parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie.	Bychawa I.	2026 - 2030	7 000 000 zł.	Gmina Bychawa. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności.
5	Rewitalizacja parku przy ul. Rynek w Bychawie.	Bychawa I.	2026-2030	2 481 140 zł.	Gmina Bychawa. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności.
6	Budowa ciągu pieszego w skarpie na działce 110/7 od ul. Zamkowej do istniejącej ścieżki przy zbiorniku oraz otoczenia zabytku - ruin pałacu.	Bychawa II	2026 - 2030	80 000 zł	Gmina Bychawa. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności.
7	Przebudowa parkingu przy Urzędzie Miejskim w Bychawie wraz z dostosowaniem obiektu dla osób niepełnosprawnych.	Bychawa I.	2026 - 2030	2 400 000 zł	Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027, krajowe środki publiczne Senior+, dotacje samorządu województwa z zakresu pomocy społecznej lub zdrowotnej

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Lokalizacja (podobszar)	Termin realizacji	Szacunkowa wartość	Potencjalne źródła finansowania
8	Przebudowa dróg i chodników w rejonie zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzyciela w Bychawie.	Bychawa I	2026 – 2030	850 000 zł.	Gmina Bychawa. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności.
9	Przebudowa dróg i chodników w rejonie synagogi w Bychawie.	Bychawa I	2026 – 2030	980 000 zł.	Gmina Bychawa. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 61 Indykatywne ramy finansowe dla projektów społecznych

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Lokalizacja (podobszar)	Termin realizacji	Szacunkowa wartość	Potencjalne źródła finansowania
1	Jutrzenkowe spotkania w kamienicy „Pod zegarem”.	Bychawa I oraz mieszkańcy podobszaru Bychawa II.	2026-2030	54 000 zł.	Gmina Bychawa. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Inne źródła publiczne i prywatne.
2	Festiwal Śladami Singera.		2026-2030	60 000 zł.	Gmina Bychawa. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Inne źródła publiczne i prywatne.
3	Noc Świętojańska.	Bychawa II. oraz mieszkańcy podobszaru Bychawa II.	2026-2030	10 000 zł.	Gmina Bychawa. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Inne źródła publiczne i prywatne.
4	Spacery turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem.	Bychawa I oraz mieszkańcy podobszaru Bychawa II.	2026-2030	10 000 zł.	Gmina Bychawa. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Inne źródła publiczne i prywatne.
5	Zielony Rynek w nowej odsłonie.		2028-2030	25 000 zł.	Gmina Bychawa. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Inne źródła publiczne i prywatne.
6	Piknik ekologiczny - segregacja śmieci na rozpoczęcie lata.		2026-2030	20 000 zł.	Gmina Bychawa. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Inne źródła publiczne i prywatne.
7	Rewitalizacja – integracja.		2029-2030	24 000 zł.	Gmina Bychawa. Fundusze Europejskie dla Lubelskiego 2021-2027. Inne źródła publiczne i prywatne.

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie prowadzonych szacunków, ogólny koszt realizacji wszystkich przedsięwzięć rewitalizacji wynosi 30 994 140 zł. Spośród tej kwoty 30 791 140 zł (99,3%) to projekty infrastrukturalne. Pozostała kwota 203 000 zł (0,7%) przypada na projekty społeczne z zakresu rewitalizacji. Największym beneficjentem procesu rewitalizacji jest Gmina Bychawa. Jednakże Program obejmuje również wkład pieniężny organizacji pozarządowych i przedsiębiorstwa.

12. Opis struktury zarządzania

Zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy o rewitalizacji, Przygotowanie, koordynowanie i tworzenie warunków do prowadzenia rewitalizacji, a także jej prowadzenie w zakresie właściwości gminy, stanowią jej zadania własne. Głównymi stronami przy wdrażaniu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa są:

- Burmistrz Bychawy przy wykorzystaniu zasobów Urzędu Miejskiego w Bychawie.
- Rada Miejska w Bychawie.
- Komitet Rewitalizacji.

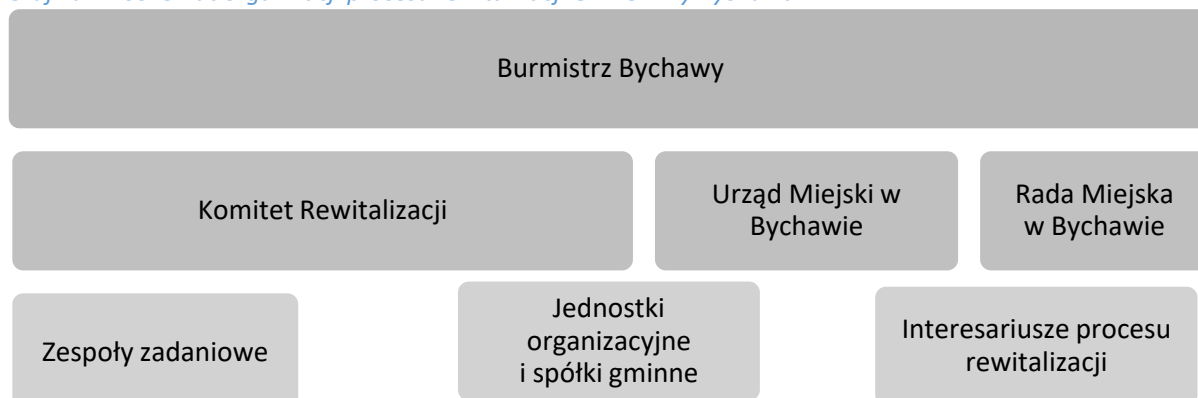
Organem ustawowo uprawnionym do zarządzania GPR jest Burmistrz Bychawy, pełniący rolę Operatora procesu rewitalizacji. Odpowiada on również za pozostałe elementy organizacyjne struktury zarządzania wdrażaniem programu.

Realizacja GPR będzie prowadzona w istniejących strukturach Urzędu Miejskiego w Bychawie, w szczególności przez Wydział Inwestycji, Gospodarki i Środowiska (IGŚ) oraz Wydział Rozwoju, Strategii i Projektów (RSP). Wydziały te będą odpowiedzialne za zarządzanie GPR. Wobec powyższego, proces wdrażania GPR nie będzie generował dodatkowych kosztów w aspekcie zarządzania GPR. Wszystkie przedsięwzięcia rewitalizacyjne będą realizowane zgodnie z uchwaloną przez Radę Miejską w Bychawie Wieloletnią Prognozą Finansową oraz poszczególnymi budżetami rocznymi. Spójność niniejszego programu z WPF ma na celu zapewnić efektywną realizację zaplanowanych, uszeregowanych w planie przedsięwzięć.

Większe zadania inwestycyjne wymagają wzmożonego nakładu pracy, dlatego Burmistrz może powoływać zespoły zadaniowe, w skład których będą wchodzić przedstawiciele poszczególnych komórek odpowiedzialnych za cząstkowe funkcje zarządzania przedsięwzięciem.

Ideą powołania ww. zespołów jest właściwe przygotowanie przedsięwzięć od strony technicznej i sprawne zarządzanie ich realizacją począwszy od przygotowania specyfikacji istotnych warunków zamówienia, poprzez przeprowadzenie postępowania przetargowego, realizację, kontrolę i nadzór nad robotami, zarządzania przepływem dofinansowania, sprawozdawczość i monitoring oraz ostateczne rozliczenie otrzymanej pomocy. Zespoły będą zajmować się również ważnymi z punktu widzenia procesu rewitalizacji kwestiami komunikacji społecznej, angażowania interesariuszy w proces rewitalizacji oraz badaniem wpływu działań rewitalizacyjnych na poprawę jakości życia mieszkańców podobszarów rewitalizacji.

Grafika 17 Schemat organizacji procesu rewitalizacji GPR Gminy Bychawa

Źródło: opracowanie własne.

Komitet Rewitalizacji powołany przez Burmistrza, stanowi podstawowy ogniwo w strukturze organizacji procesu rewitalizacji. Jego przewodnim zadaniem jest współpraca pomiędzy interesariuszami rewitalizacji a organami miasta Bychawa. Komitet zapewnia wsparcie dla Burmistrza Bychawy w zakresie doradztwa oraz ma charakter opiniodawczy. Zasady wyznaczania składu oraz zasady funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji określa Rada Miejska w drodze uchwały.

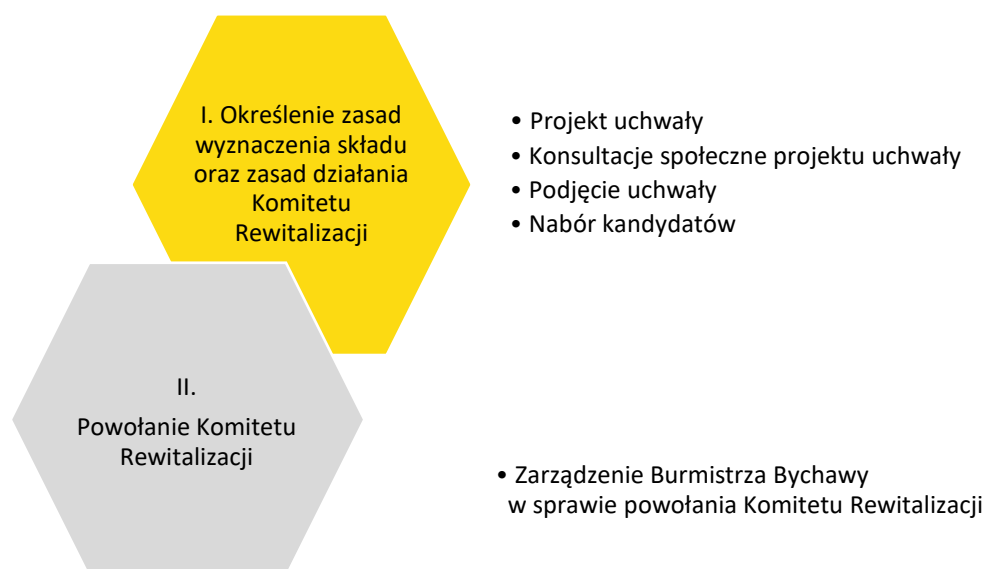
Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji wśród członków komitetu znaleźli się przedstawiciele interesariuszy rewitalizacji, tj.:

1. mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz właściciele, użytkownicy wieczyści nieruchomości i podmioty zarządzające nieruchomościami znajdującymi się na tym obszarze, w tym spółdzielnie mieszkaniowe, wspólnoty mieszkaniowe, społeczne inicjatywy mieszkaniowe i towarzystwa budownictwa społecznego;
2. mieszkańcy gminy inni niż wymienieni w pkt 1;
3. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność gospodarczą;
4. podmioty prowadzące lub zamierzające prowadzić na obszarze gminy działalność społeczną, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne;
5. jednostki samorządu terytorialnego i ich jednostki organizacyjne;
6. organy władzy publicznej;
7. podmioty, inne niż wymienione w pkt 6, realizujące na obszarze rewitalizacji uprawnienia Skarbu Państwa.⁹

Podjęcie uchwały w tej sprawie poprzedzone zostało konsultacjami społecznymi. Burmistrz Bychawy powołał w drodze zarządzenia Komitet Rewitalizacji. Zgodnie z zapisami ustawy o rewitalizacji nastąpiło to w terminie nie dłuższym niż 3 miesiące, od dnia uchwalenia przez Radę Miejską Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa.

⁹ Ustawa o rewitalizacji (Dz. U. 2024 r. poz. 278).

Grafika 18 Schemat organizacji procesu rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne.

13. System monitoringu i oceny GPR

Zgodnie z art. 22 ust. 1 ustawy o rewitalizacji Gminny Program Rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w ramach Programu. Za sprawą przyjętego systemu monitoringu, możliwa jest ocena stanu zaawansowania wprowadzenia działań rewitalizacyjnych oraz weryfikacja tempa i kierunku zmian, do których proces ten zmierza. Dodatkowo możliwa jest identyfikacja trudności lub nieprawidłowości we wdrażaniu GPR. Spełniona jest zatem funkcja wewnętrznej kontroli, dzięki której umożliwiające jest zbadanie zgodności realizacji przedsięwzięć z przyjętymi założeniami. Pozwala również na ocenę skuteczności podejmowanej interwencji i zmian zachodzących na obszarze rewitalizacji i na obszarze miasta w oparciu o wskaźniki monitoringu.

13.1 Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR oraz wskaźniki monitoringu

Ocenie aktualności i stopnia realizacji GPR (ewaluacji) będą podlegać wszystkie zaplanowane działania w ramach GPR, w wyniku której uzyskana zostanie informacja dotycząca stopnia realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Ewaluacja będzie przeprowadzona w cyklach trzyletnich. Poniżej zaprezentowano strukturę uprawnień i odpowiedzialności w ramach ewaluacji.

Tabela 62 Organizacja procesu ewaluacji GPR Gminy Bychawa

Stanowisko	Uprawnienie	Odpowiedzialność
Burmistrz Bychawy.	Wskazanie terminów i sposobów wykonania zadań, zatwierdzenie raportu z ewaluacji okresowej.	Za zrealizowanie zadań przewidzianych na dany rok budżetowy, terminowe przekazanie raportu z ewaluacji okresowej Komitetowi Rewitalizacji i Radzie Miejskiej w Bychawie. Publikacja raportu z ewaluacji na stronie www Gminy Bychawa.
Komitet Rewitalizacji.	Opiniowanie raportu z ewaluacji okresowej.	Formułowanie zaleceń i opinii dotyczących wdrażania GPR.
Zastępca Burmistrza Bychawy.	Zatwierdzenie treści dokumentu.	
Dyrektor Wydziału Inwestycji, Gospodarki i Środowiska Urzędu Miejskiego w Bychawie.	Ostateczna weryfikacja raportu.	Rzetelność raportu, terminowe przekazanie raportu do zatwierdzenia Burmistrzowi Bychawy i do opiniowania Komitetowi Rewitalizacji.
Koordynator rewitalizacji (Wydział Inwestycji, Gospodarki i Środowiska oraz Wydział Rozwoju, Strategii i Projektów).	1. Sprawdzenie poprawności danych dot. realizowanych zadań, sporządzenie raportu zbiorczego z realizacji zadań ujętych w GPR. 2. Przeprowadzenie ankietyzacji podmiotów prywatnych i publicznych (innych niż jednostki gminne) zaangażowanych we wdrażanie GPR.	Skompletowanie informacji nt. stanu realizacji zadań, skompletowanie ankiet, przygotowanie raportu zbiorczego na podstawie otrzymanych informacji, weryfikacja wskaźników realizacji GPR.
Pracownicy merytoryczni Urzędu Miejskiego w Bychawie i dyrektorzy jednostek organizacyjnych	Realizacja zadań ujętych w GPR, sporządzenie sprawozdania z realizacji tych zadań i przygotowanie ankiety ewaluacyjnej.	Efektywne (sprawne i skuteczne) wykonanie zadań, terminowe przekazanie informacji nt. stopnia realizacji zadań i ankiety do Wydziału Inwestycji, Gospodarki i Środowiska oraz Wydziału Rozwoju, Strategii i Projektów.
Podmioty prywatne i publiczne; partnerzy (inne niż jednostki gminne)	Realizacja zadań ujętych w GPR, wypełnienie ankiet dostarczonych przez Wydział Inwestycji, Gospodarki i Środowiska oraz Wydział Rozwoju, Strategii i Projektów.	Efektywne (sprawne i skuteczne) wykonanie zadań, terminowe przekazanie ankiet.

Źródło: opracowanie własne

Poszczególne cele strategiczne będą monitorowane poprzez odpowiednie wskaźniki monitoringu, które są zgodne ze wskaźnikami użytymi do delimitacji obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Monitoring GPR będzie odbywał się co dwa lata, w ostatnim kwartale lat 2026, 2028 i 2030. Prawidłowo funkcjonujący monitoring oraz ewaluacja działań pozwolą na efektywne zarządzanie projektem. Podstawowym celem monitoringu jest weryfikacja zatem skuteczności przedsięwzięć, które zawarte są w dokumencie. Stały monitoring umożliwia wprowadzanie zmian, a tym samym prowadzi do podniesienia efektywności prowadzonych polityk publicznych. Dodatkowo umożliwia

szybką reakcję w przypadku pojawienia się komplikacji lub problemów w realizacji zadań. Monitoring realizowany będzie przez Urząd Miejski w Bychawie przy wsparciu Komitetu Rewitalizacji.

Tabela 63 Wskaźniki monitorowania osiągnięcia celów GPR

Wskaźnik	Wartość wskaźnika (2024)	Źródło danych	Wartość docelowa wskaźnika
Cel 1. Poprawa jakości życia i kompleksowe wsparcie mieszkańców			
Liczba osób bezrobotnych na 1 000 mieszkańców	18,6	Powiatowy Urząd Pracy w Lublinie	17,0
Ogólna liczba przestępstw na 1 000 mieszkańców	6,6	Komisariat Policji w Bychawie	6,0
Liczba podmiotów gospodarczych na 1 000 mieszkańców	53,5	Baza CEIDG	55,0
Liczba klientów ośrodków pomocy społecznej na 1 000 mieszkańców	76,4	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bychawie	74,4
Liczba organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców	5,7	Baza CEIDG	6,0
Cel 2. Funkcjonalne przestrzenie publiczne i wysoki standard infrastruktury technicznej			
Liczba projektów rewitalizacyjnych w zakresie zagospodarowania terenów zielonych	0	Sprawozdanie na podstawie karty monitorowania przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	5
Liczba zmodernizowanych obiektów	0		8
Średnie roczne stężenie PM2.5	9,9	https://powietrze.gios.gov.pl/	8,0
Udział obiektów publicznych wymagających termomodernizacji	16,7%	Sprawozdanie na podstawie karty monitorowania przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	15,0%

Źródło: opracowanie własne

13.2 Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Poprzez monitoring procesu rewitalizacji rozumie się systematyczne odnotowywanie postępów rewitalizacji, w oparciu o dostępne dane ze sprawozdań z realizacji poszczególnych projektów (produktów i rezultatów). Kontrolą podlegać będą aspekty finansowe, terminowość realizacji zadań oraz ich skuteczność.

Monitorowanie postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie odbywało się w cyklach rocznych za pomocą przygotowanych kart projektów. Podmiot odpowiedzialny za realizację przedsięwzięcia rewitalizacyjnego (wydział lub inny realizator) będzie zobligowany do wypełnienia

karty projektu, zgodnie z załączonym wzorem¹⁰ Sporządzone karty powinny zostać przekazane do Urzędu Miejskiego w Bychawie do Wydziału Inwestycji, Gospodarki i Środowiska oraz Wydziału Rozwoju, Strategii i Projektów.

Na podstawie zgromadzonych kart, zostanie przygotowany raport przez pracowników Wydziału Inwestycji, Gospodarki i Środowiska, dotyczący realizacji projektów GPR, sporządzany do 31 grudnia danego roku. Raport zostanie przekazany Komitetowi Rewitalizacji i będzie stanowił źródło wiedzy o bieżących postępach w realizacji GPR.

Tabela 64 Wzór karty monitorowania przedsięwzięcia rewitalizacyjnego

Nazwa projektu	
Cel ogólny realizacji projektu	
Krótki opis działań	
Realizator (wydział/referat/inne)	
Miejsce realizacji (adres)	
Monitorowane wskaźniki	
Wydatkowane środki finansowe	
Zaawansowanie realizacji/przygotowania do realizacji	
Planowana data zakończenia (oddania do użytku/realizacji) projektu	
Data sporządzenia karty	

Źródło: opracowanie własne.

13.3 Aktualizacja GPR

Zmiany uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych mogą mieć wpływ na realizację założeń Gminnego Programu Rewitalizacji, co może wiązać się z potrzebą aktualizacji dokumentu. W przypadku wprowadzania zmian i korekt w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych w dokumencie należy przedstawić ich uzasadnienie. Aktualizacja Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa może okazać się konieczna, np. w przypadku nieosiągnięcia zakładanych wskaźników podczas monitorowania wskaźników lub też w wyniku niskiego zaawansowania prac ujawnionego w procesie ocena aktualności i stopnia realizacji GPR.

Zmiana (aktualizacja) gminnego programu rewitalizacji następuje w trybie, w jakim był on uchwalony. Procedura ta obejmuje zatem następujące etapy:

¹⁰ W uzasadnionych przypadkach (jeśli np. realizowane zadanie tego wymaga lub jest bardziej rozbudowane), wzór może podlegać modyfikacjom.

1. Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR (co najmniej raz na 3 lata).
2. Opiniowanie oceny przez Komitet Rewitalizacji.
3. Ogłoszenie zaopiniowanej oceny na stronie internetowej Gminy i w BIP.
4. Wniosek do Rady Miejskiej o zmianę programu rewitalizacji.
5. Dokonanie zmian w GPR.
6. Konsultacje społeczne aktualizowanego programu rewitalizacji.
7. Opiniowanie, procedura środowiskowa - nie wymaga uzyskania opinii i przeprowadzenia konsultacji społecznych taka zmiana Gminnego Programu Rewitalizacji, która nie dotyczy podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz nie wymaga zmiany uchwały dotyczącej ustanowienia na obszarze rewitalizacji Specjalnej Strefy Rewitalizacji (jeżeli w gminie ustanowiona została Specjalna Strefa Rewitalizacji).
8. Podjęcie uchwały.
9. Publikacja uchwały - zamieszczenie treści uchwały oraz zaktualizowanego programu rewitalizacji na stronie internetowej miasta i w Biuletynie Informacji Publicznej.
10. Komunikat prasowy - wydanie oficjalnej informacji prasowej na temat zmian w programie rewitalizacji oraz ich uzasadnienia.
11. Spotkania informacyjne - organizacja otwartych spotkań dla mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji społecznych, na których przedstawione zostaną zmiany oraz ich wpływ na proces rewitalizacji.
12. Monitoring wdrażania zmian - regularne raportowanie o postępach wdrażania zmienionego programu rewitalizacji, publikacja wyników na stronie internetowej miasta oraz w mediach społecznościowych.

Dzięki tym działaniom mieszkańcy oraz zainteresowane podmioty będą na bieżąco informowani o zmianach i ich znaczeniu dla procesu rewitalizacji w Bychawie.

13.4 Harmonogram realizacji

W poniższej tabeli zaprezentowano ramowy harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa. Przedstawiony harmonogram zawiera przewidywany okres realizacji dla głównych elementów związanych z jego przyjęciem (uchwaleniem), realizacją oraz dalszą ewaluacją. Termin realizacji poszczególnych działań został zaprezentowany w rozdziale 9. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Tabela 65 Harmonogram realizacji GPR Gminy Bychawa

Wyszczególnienie	Okres realizacji
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa	2025 r.

Wyszczególnienie	Okres realizacji
Powołanie i rozpoczęcie prac przez Komitet Rewitalizacji	2025 r. (przed uchwaleniem GPR)
Wprowadzenie zaplanowanych inwestycji do Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Bychawa	Niezwłocznie po uchwaleniu GPR
Posiedzenia Komitetu Rewitalizacji	Od 2025 r. do 2030 r. (przynajmniej jedno posiedzenie w ciągu roku)
Realizacja przedsięwzięć zaplanowanych w ramach GPR	Od 2025 r. do 2030 r.
Monitoring	Od 2025 r. do 2030 r. (realizowany systematycznie w okresach rocznych)
Ewaluacja okresowa	Od 2025 r. do 2030 r. (realizowana w okresach trzyletnich)
Komunikacja społeczna GPR	Od 2024 r. do 2030 r.

Źródło: opracowanie własne

13.5 Koszty zarządzania

Całość procesu wdrażania, monitoringu i ewaluacji będzie realizowana w ramach obowiązków służbowych przez pracowników Urzędu Miejskiego w Bychawie. W związku z powyższym, nie przewiduje się ponoszenia dodatkowych kosztów związanych z obsługą procesu. Dodatkowym podmiotem biorącym udział w procesie zarządzania GPR oraz stanowiącym ciało doradcze jest Komitet Rewitalizacji. Praca w ramach Komitetu Rewitalizacji ma charakter społeczny, nieodpłatny. W przypadku ewaluacji dopuszcza się jednak zlecenie opracowania badania ewaluacyjnego podmiotowi zewnętrznemu.

14. Upowszechnienie dokumentu i proces partycypacji społecznej

14.1 Uspołecznienie opracowania GPR

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa opracowany został przy współudziale społeczności lokalnej zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji.

Wszystkie podjęte w tym celu działania polegały na:

- poznaniu potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążeniu do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami,
- prowadzeniu skierowanych do interesariuszy działań edukacyjnych i informacyjnych o procesie rewitalizacji (celach, zasadach, przebiegu),
- inicjowaniu, umożliwianiu i wspieraniu działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,

- zapewnieniu udziału interesariuszy w przygotowywaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji,
- zapewnieniu możliwości wypowiedzenia się interesariuszy w czasie przygotowywania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.

W związku z pracami nad Gminnym Programem Rewitalizacji Bychawy w ramach partycypacji społecznej, Urząd Miejski w Bychawie zorganizował konsultacje społeczne na każdym etapie tworzenia dokumentu. Gminny Program Rewitalizacji opracowany został metodą partycypacji społecznej zgodnie z Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2024 r. poz. 278).

1. Konsultacje projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bychawa.

Przedmiotem konsultacji społecznych był projekt uchwały Rady Miejskiej w Bychawie w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bychawa.

Konsultacje społeczne zostały ogłoszone na podstawie art. 5a ust. 1 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity: Dz. U. z 2023 r. poz. 40) oraz art. 6 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2024 r. poz. 278). Konsultacje społeczne miały na celu poznanie opinii mieszkańców oraz partnerów społecznych i gospodarczych na temat projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bychawa.

Konsultacje ogłoszono Zarządzeniem nr 189/OW/2024 Burmistrza Bychawy z dnia 19 grudnia 2024 r. w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bychawa.

Uprawnionymi do uczestnictwa w konsultacjach społecznych byli mieszkańcy oraz wszystkie działające na obszarze miasta i gminy podmioty społeczno-gospodarcze, w tym organizacje pozarządowe i grupy nieformalne. Konsultacje społeczne projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bychawa w terminie od dnia 19 grudnia 2024 roku do 24 stycznia 2025 roku.

W ramach konsultacji przeprowadzono następujące czynności:

1. Publikacja informacji w prasie lokalnej o terminie, miejscu, przebiegu konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bychawa: Gazeta wyborcza z dnia 19 grudnia 2024, nr 295.10789,1.
2. Publikacja informacji na stronie internetowej gminy oraz w Biuletynie Informacji Publicznej o terminie, miejscu, przebiegu konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bychawa.

3. Wywieszenie informacji na tablicach informacyjnych na terenie gminy o terminie, miejscu, przebiegu konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bychawa.
4. Zbieranie uwag ustnych, pisemnych na formularzu zgłaszania uwag oraz przeprowadzenie ankietyzacji w okresie od dnia 19 grudnia 2024 roku do 24 stycznia 2025 roku. W trakcie trwania konsultacji wpłynęły 13 ankiet oraz 1 formularz zgłaszania uwag (wyniki ujęte zostały w raporcie z konsultacji społecznych przekazany do wiadomości publicznej).
5. Przeprowadzenie otwartego spotkania konsultacyjnego. Otwarte spotkanie konsultacyjne odbyło się w formie on-line dnia 9 stycznia 2025 r. o godzinie 14:00.

W spotkaniu uczestniczyły 2 osoby (łącznie z prowadzącym). Na spotkaniu omówiony został projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Gminy Bychawa oraz wnioski z przeprowadzonej diagnozy delimitacyjnej. Podczas spotkania zgłoszono 2 uwagi dotyczące granic obszaru rewitalizacji (wyniki ujęte zostały w raporcie z konsultacji społecznych przekazany do wiadomości publicznej). Po zakończonych konsultacjach opracowany został raport z przeprowadzonych konsultacji społecznych i przekazany do informacji publicznej.

Przyjęty sposób konsultacji wypełnia ustawowe wymagania w zakresie konieczności stosowania form konsultacji społecznych. W przypadku prowadzonego procesu delimitacji było to zbieranie uwag w postaci papierowej i elektronicznej, jak również przeprowadzenie ankiety dotyczącej obszaru rewitalizacji oraz bezpośrednie spotkanie dla interesariuszy procesu rewitalizacji (zaawansowana metoda partycypacji).

2. Przystąpienie do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji.

Podjęcie Uchwały XI/110/2025 Rady Miejskiej w Bychawie z dnia 26.03.2025 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2025 - 2030 stanowiło formalne przystąpienie do sporządzenia dokumentu. Wykonanie uchwały powierzono Burmistrzowi Bychawy.

3. Otwarty nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Otwarty nabór projektów do GPR został przeprowadzony w terminie od 27 marca do 7 kwietnia 2025 roku. Propozycje przedsięwzięć rewitalizacyjnych można było zgłaszać w następujący sposób:

- w formie papierowej poprzez wypełnienie formularza zgłoszeniowego dostępnego on-line lub dostępnego w Urzędzie Miejskim w Bychawie.
- w formie elektronicznej, korzystając z dedykowanego linku do ankiety.

Wypełnione w formie papierowej formularze można było składać osobiście w siedzibie Urzędu Miejskiego w Bychawie albo przesłać listem na adres Urzędu Miejskiego w Bychawie.

W ramach prowadzonego otwartego naboru wpłynęło 16 formularzy (propozycji projektowych). Otrzymane propozycje przedsięwzięć były weryfikowane przez pracowników Urzędu Miejskiego w Bychawie i zakwalifikowane jako propozycje projektów rewitalizacyjnych.

4. Otwarte spotkanie informacyjne z elementami warsztatowymi.

W dniu 3 kwietnia 2025 r. o godz. 15.30 w Urzędzie Miejskim w Bychawie w sali Konferencyjnej, odbyło się spotkanie warsztatowe na temat przedsięwzięć, jakie można zgłaszać do Gminnego Programu Rewitalizacji. Na spotkaniu przedstawiono cele rewitalizacji, potencjalnych wnioskodawców a w część warsztatowej przedstawiono internetowe narzędzie do składania formularzy projektów rewitalizacyjnych. W spotkaniu wzięło udział 13 osób. Do udziału w naborze w sposób szczególny (bezpośrednio) zachęceni byli przedstawiciele sektora samorządowego (pracownicy Urzędu Miejskiego w Bychawie wraz z jednostkami oraz powiatu), organizacji pozarządowych, sektora przedsiębiorstw oraz mieszkańcy (liderzy lokalni).

5. Konsultacje projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2025-2030.

Na każdym etapie prowadzonego procesu rewitalizacyjnego Urząd Miejski w Bychawie prowadził działania edukacyjno-informacyjne poprzez stały dostęp do informacji na temat rewitalizacji. Proces uspołecznienia opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa obejmował wymagane ustawowo formy konsultacji społecznych, jak i realizował zaawansowane metody konsultacji.

Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2025-2030 został opracowany przy współudziale społeczności lokalnej oraz kluczowych grup interesariuszy zgodnie z art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz art. 8 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060. Proces przygotowawczy obejmował szerokie konsultacje z udziałem:

1. Przedstawicieli władz i instytucji publicznych – w tym władz regionalnych, powiatowych i gminnych oraz podmiotów odpowiedzialnych za rozwój lokalny.
2. Partnerów gospodarczych i społecznych – przedsiębiorców, organizacje pozarządowe oraz instytucje wspierające rozwój społeczno-gospodarczy. Przedstawiciele tych grup aktywnie uczestniczyli w warsztatach i konsultacjach społecznych.
3. Reprezentantów społeczeństwa obywatelskiego – w tym organizacje pozarządowe, przedstawiciele mieszkańców oraz podmioty zajmujące się:
 - ochroną środowiska,
 - włączeniem społecznym,
 - prawami osób z niepełnosprawnościami,
 - równością płci i przeciwdziałaniem dyskryminacji.

Formy zaangażowania obejmowały konsultacje społeczne, otwarte spotkania, badania ankietowe, warsztaty robocze. Dzięki temu uwzględniono różnorodne głosy i potrzeby społeczne w procesie

decyzyjnym. Działania informacyjne i edukacyjne były dostosowane do osób o szczególnych potrzebach, m.in. poprzez możliwość udziału w konsultacjach on-line oraz organizację spotkań w miejscach dostępnych dla osób z niepełnosprawnościami.

W ramach partycypacji społecznej przeprowadzono szeroki zakres działań, w tym konsultacje społeczne, otwarte spotkania, warsztaty tematyczne, badania ankietowe oraz spacer studyjny po podobszarach rewitalizacji. Urząd Miasta w Bychawie prowadził również działania edukacyjno-informacyjne, zapewniając stały dostęp do informacji na temat rewitalizacji. Proces opracowania GPR spełniał ustawowe wymagania w zakresie konsultacji społecznych i partycypacji, zgodnie z wytycznymi krajowymi oraz unijnymi.

Tabela 66 Zastosowane formy konsultacji Gminnego Programu Rewitalizacji

Wyznaczenie OZ i OR (diagnoza delimitacyjna)	
•	zbieranie uwag w postaci papierowej,
•	zbieranie uwag w wersji elektronicznej,
•	badanie ankietowe (ankietyzacja mieszkańców),
•	bezpośrednie spotkania dla interesariuszy procesu rewitalizacji (zaawansowana metoda partycypacji).
Projekt Gminnego Programu Rewitalizacji	
•	zbieranie uwag w postaci papierowej,
•	otwarte spotkanie warsztatowe dotyczące naboru projektów rewitalizacyjnych (zaawansowana metoda partycypacji)
•	zbieranie uwag w wersji elektronicznej,
•	otwarte spotkanie konsultacyjne (zaawansowana metoda partycypacji).

Źródło: opracowanie własne

14.2 Uspołecznienie wdrażania GPR

Podstawowym celem działań związanych z uspołecznieniem Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa jest dotarcie do jak najszerszej grupy beneficjentów i interesariuszy procesu rewitalizacji. Proces partycypacji społeczności lokalnej w realizacji GPR odbywać się będzie:

1. pośrednio - poprzez informowanie z wykorzystaniem strony internetowej gminy, publikacje promocyjne i informacyjne oraz lokalną prasę,
2. bezpośrednio – podczas spotkań z mieszkańcami, przedstawicielami lokalnych środowisk oraz z organizacjami pozarządowymi, grupami nieformalnymi (dopuszczalna formuła zdalna).

Interesariuszami procesu rewitalizacji, w stosunku do których prowadzona będzie polityka komunikacji i informacji będą mieszkańcy gminy, a zwłaszcza mieszkańcy podobszarów rewitalizacji (w tym także poszczególne grupy społeczne, takie jak młodzież, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami itp.), lokalni przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe i grupy nieformalne.

W ramach rozpowszechniania informacji o Gminnym Programie Rewitalizacji podejmowane będą w szczególności takie działania jak:

- umieszczenie na stronie internetowej Urzędu Miejskiego w Bychawie dokumentu Gminnego Programu Rewitalizacji,
- publikowanie informacji na stronie internetowej Urzędu Miejskiego oraz profilu miasta na portalu społecznościowym o nowo realizowanych zadaniach w ramach GPR,
- współpraca z lokalnymi mediami mająca na celu informowanie opinii publicznej o przebiegu realizacji i wnioskach z monitorowania GPR.
- publikowanie raportów z monitoringu i oceny aktualności GPR

Uspołecznienie wdrażania GPR będzie również realizowane z wykorzystaniem kooperacji pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi poprzez:

- przygotowywanie informacji bieżących z przebiegu wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji,
- opracowanie ankiety internetowej skierowanej do mieszkańców i innych interesariuszy dotyczącej oceny Gminnego Programu Rewitalizacji, prowadzonego procesu rewitalizacji oraz możliwości zgłaszania nowych potrzeb rewitalizacyjnych wynikających ze zmieniającej się sytuacji społeczno-gospodarczej
- działalność powołanego Komitetu Rewitalizacji składającego się z przedstawicieli różnych grup interesariuszy rewitalizacji. Komitet stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących prowadzenia i oceny rewitalizacji. Będzie on również pełnił funkcję opiniodawczą - doradczą dla Burmistrza Bychawy.
- organizację co najmniej jednego w roku otwartego spotkania konsultacyjnego, w trakcie którego mieszkańcy oraz przedstawiciele instytucji lokalnych będą mogli uzyskać informacje na temat aktualnego zaawansowania prac nad wdrożeniem procesu rewitalizacji oraz zgłosić uwagi dotyczące prowadzonych prac.

Wymienione działania mają na celu aktywizację społeczną mieszkańców. W proces realizacji i wdrażania GPR zaangażowani zostaną wszyscy partnerzy, o których mowa w art. 8 ust. 1 rozporządzenia ogólnego, w tym m.in. właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie. Główną przesłanką realizującą ten postulat jest zagwarantowanie możliwości udziału przedstawicieli tych podmiotów w Komitecie Rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji stanowi forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami Gminy Bychawa w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Udział w pracach Komitetu przedstawicieli organizacji pozarządowych, organizacji społecznych i grup nieformalnych działających na terenie Bychaw, pozwala na zaangażowanie się przedstawicieli podmiotów partnerskich w realizowany proces

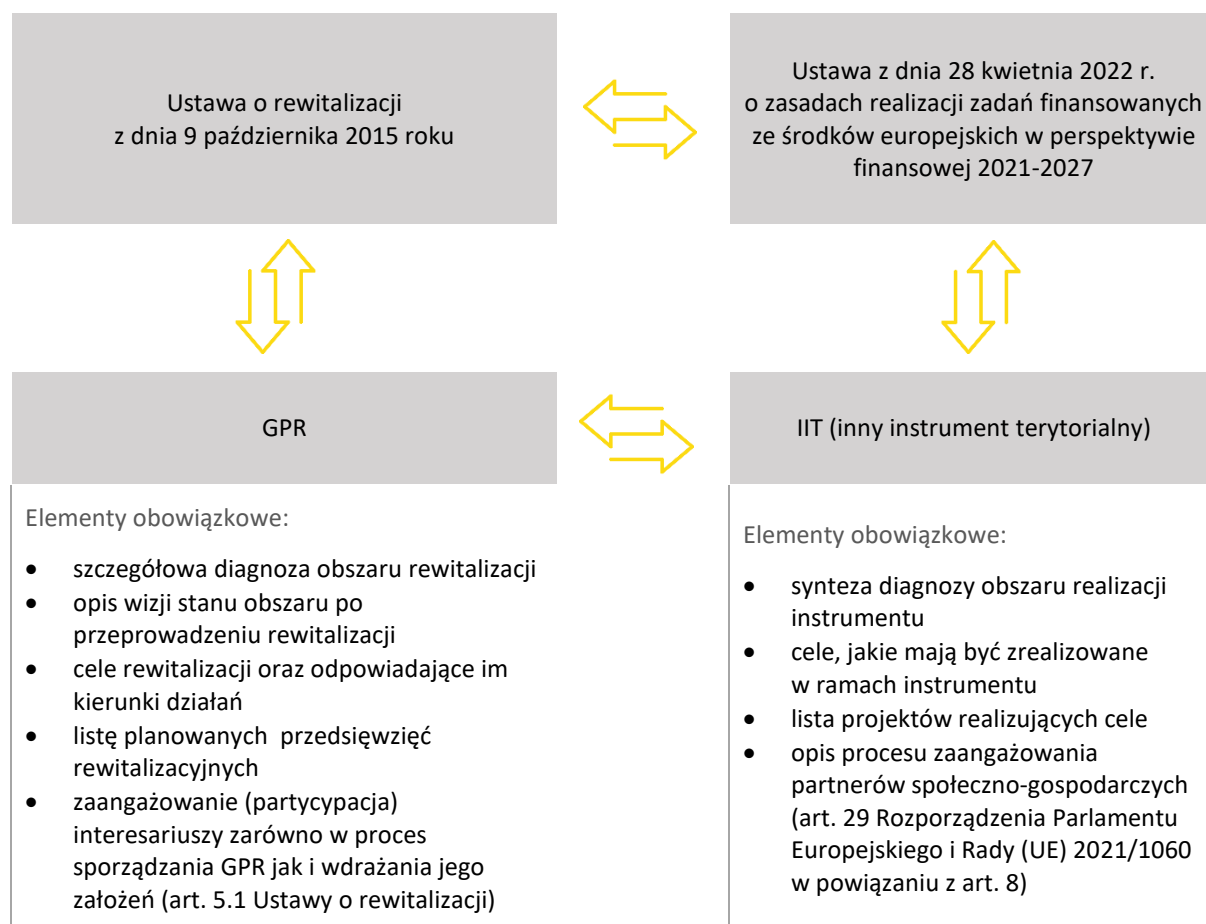
rewitalizacji, a nadto pozwala na wyrażanie opinii w zakresie wpływu realizowanych projektów na osoby i grupy zagrożone wykluczeniem społecznym.

15. GPR jako strategia IIT (inny instrument terytorialny)

Zgodnie z zapisami dokumentu „Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027¹¹” gminne programy rewitalizacji obligatoryjnie pełnią funkcję strategii IIT w odniesieniu do przewidzianych w nich działań finansowanych ze środków polityki spójności¹². Poniższy schemat blokowy naświetla powiązania pomiędzy gminnym programem rewitalizacji, a strategią IIT jako szczególnym narzędziem dającym możliwość uzyskania środków z Funduszy Europejskich.

Grafika 19 Powiązanie GPR i strategii IIT

Źródło: opracowanie własne na podstawie ustawy o rewitalizacji oraz Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

¹¹ Dz. U. 2022 poz. 1079 z późn. zm.

¹² Por. <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/zasady-realizacji-instrumentow-terytorialnych-w-polsce-w-perspektywie-finansowej-ue-na-lata-2021-2027>.

Regulacje wykonawcze Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej (Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027) wskazują, iż Gminny Program Rewitalizacji Gminy Bychawa stanowi równocześnie strategię IIT, gdyż w niniejszym dokumencie uwzględniono obowiązkowe elementy strategii IIT - opisane w poniższym zestawieniu tabelarycznym.

Tabela 67 Elementy obowiązkowe strategii IIT w odniesieniu do poszczególnych rozdziałów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa

Nr rozdziału GPR	Element obowiązkowy strategii IIT
4.	
5.	Synteza diagnozy obszaru realizacji IIT wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych;
6.	
9.	Lista projektów realizujących cele, o których mowa w pkt 2, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami;
8.	Cele, jakie mają być zrealizowane w ramach IIT, ze wskazaniem wykorzystanego podejścia zintegrowanego, oczekiwanych wskaźników rezultatu i produktu powiązanych z realizacją właściwego programu;
14.	Opis procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwe podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska oraz podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji w pracach nad przygotowaniem i wdrażaniem planu działań IIT.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027

W uspołecznianie procesu tworzenia i wdrażania gminnego programu rewitalizacji wpisuje się proces zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych. Ten obowiązkowy element Strategii IIT definiuje Ustawa o rewitalizacji, która wskazuje katalog interesariuszy rewitalizacji, wskazuje obligatoryjne formy zaangażowania społeczności lokalnej w proces tworzenia i wdrażania GPR, a także określa katalog podmiotów uprawnionych do tworzenia Komitetu Rewitalizacji oraz udziału w procesie opiniowania GPR (w szczególności art. 5.1 – partycypacja społeczna, 6.1 – konsultacje społeczne, 7.1 – Komitet rewitalizacji w powiązaniu z artykułem 2.2 – interesariusze rewitalizacji i artykułem 17.1 – proces opiniowania)¹³.

W zakresie procesu zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oprócz standardowych technik partycypacyjnych (konsultacji społecznych, spotkań warsztatowych, zbierania uwag w postaci papierowej, ustnej i elektronicznej¹⁴) przeprowadzono również procedurę opiniowania Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa.

¹³ Ustawa o rewitalizacji (Dz. U. 2024 r. poz. 278).

¹⁴ Szczegóły dotyczące prowadzonych działań partycypacyjnych zostały opisane w rozdziale 14.

Zgodnie z zapisami Ustawy o rewitalizacji projekt dokumentu skierowano do następujących podmiotów:

- zarządu właściwego powiatu – w zakresie zgodności ze strategią rozwoju powiatu,
- zarządu właściwego województwa – w zakresie zgodności z planem zagospodarowania przestrzennego województwa i strategią rozwoju województwa,
- właściwego wojewody – w zakresie zgodności z zadaniami rządowymi służącymi realizacji celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami,
- właściwych organów wojskowych, ochrony granic oraz bezpieczeństwa państwa – w zakresie wymagań bezpieczeństwa i obronności,
- właściwego komendanta Państwowej Straży Pożarnej – w zakresie ochrony przeciwpożarowej,
- właściwego inspektora sanitarnego,
- właściwej gminnej komisji urbanistyczno-architektonicznej,
- operatorów sieci uzbrojenia terenu, w tym zarządców dróg oraz linii i terenów kolejowych,
- Krajowego Zasobu Nieruchomości, o którym mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości (Dz. U. z 2024 r. poz. 1026, 1089, z 2025 r. poz. 39) – w zakresie sposobu zagospodarowania oraz przedsięwzięć związanych z nieruchomościami wchodzącymi w skład Zasobu Nieruchomości.

Ponadto, uwzględniając art. 29 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także w oparciu o przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej w powiązaniu z art. 8. zapewniono możliwość i włączono w proces przygotowania GPR następujących partnerów: władze lokalne i miejskie oraz instytucje publiczne, partnerów społecznych i gospodarczych, podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie. Wskazane podmioty miały 21 dni na wyrażenie swojej opinii z uwzględnieniem zasady milczącej zgody. Raport z procesu opiniowania zostanie opublikowany na stronie internetowej Gminy Bychawa oraz w biuletynie informacji publicznej.

16. Strategiczna Ocena Oddziaływania na Środowisko

Zgodnie z ustawą z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko projekt gminnego programu rewitalizacji obowiązkowo podlega strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (sooś), o ile wyznacza ramy dla późniejszej realizacji projektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

W dniu XXX r. złożono wniosek do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie dotyczący odstąpienia od konieczności przeprowadzenia Strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2025-2030. W odpowiedzi, zgodnie z pismem o sygnaturze...

17. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach

Proces wdrażania oraz realizacji przedsięwzięć zawartych w Gminnym Programie Rewitalizacji Gminy Bychawa nie przewiduje wprowadzenia zmian w uchwałach prawa lokalnego obowiązujących w Gminie Bychawa, w tym w Uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 Ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2023 r. poz. 725).

18. Zmiany w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

18.1 Specjalna Strefa Rewitalizacji

W ramach prowadzenia działań rewitalizacyjnych na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa na lata 2025-2030 nie przewiduje się wyznaczenia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 ustawy o rewitalizacji (Dz. U. 2024 r. poz. 278).

18.2 Zmiany w dokumentach planowania i zagospodarowania przestrzennego

Realizacja zaproponowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych nie wywołuje konieczności wprowadzenia zmian w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Bychawa (Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego gminy Bychawa, przyjęte uchwałą Nr XXV/224/96 Rady Miejskiej w Bychawie z dnia 19 grudnia 1996 r. wraz z późniejszymi zmianami), ani aktualizacji (zmiany) Miejsowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego. W związku ze zmianą ustawy o rewitalizacji oraz ustawy o planowaniu przestrzennym może nastąpić konieczność przygotowania tzw. planu ogólnego. Nie mniej w związku z tym, iż uchwała o wyznaczaniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji została podjęta 25 października 2023 r. stosuje się do przedmiotowego opracowania przepisy przejściowe.

Spis tabel

Tabela 1 Schemat celów strategicznych wraz z odpowiadającymi im kierunkami działań.....	10
Tabela 2 Opis sposobu realizacji przez GPR dokumentów strategicznych Gminy Bychawa	10
Tabela 3 Podział części wiejskiej (sołectw) i miejskiej na obszary porównawcze (jednostki) w Gminie Bychawa	15
Tabela 4 Zestawienie jednostek porównawczych w ramach programu rewitalizacji	16
Tabela 5 Katalog wskaźników - kryteria delimitacji	17
Tabela 6 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości wskaźników.....	23
Tabela 7 Podsumowanie analizy obszarów - sfera społeczna – wartości zestandaryzowane	24
Tabela 8 Liczba i wskaźnik niekorzystnych zjawisk społecznych i pozaspołecznych dla jednostek porównawczych	26
Tabela 9 Podsumowanie analizy pozostały obszarów - sfera gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna – wartości wskaźników część 1.....	27
Tabela 10 Podsumowanie analizy pozostały obszarów - sfera gospodarcza, środowiskowa, przestrzenno-funkcjonalna, techniczna – wartości wskaźników część 2.....	28
Tabela 11 Zestawienie wskaźników obligatoryjnych.....	33
Tabela 12 Wydatki majątkowe inwestycyjne Gminy Bychawa w latach 2015 - 2022.	37
Tabela 13 Podmioty gospodarki narodowej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w 2023 r.	38
Tabela 14 Liczba osób niepełnosprawnych z podziałem na płeć	39
Tabela 15 Współczynnik aktywności zawodowej, wskaźnik zatrudnienia oraz stopa bezrobocia.....	39
Tabela 16 Wskaźniki dotyczące sytuacji demograficznej podobszaru rewitalizacji Bychawa I.....	42
Tabela 17 Wskaźniki dotyczące intensywności korzystania z pomocy społecznej na podobszarze rewitalizacji Bychawa I.....	42
Tabela 18 Wskaźniki dotyczące intensywności korzystania z pomocy społecznej	43
Tabela 19 Wskaźniki dotyczące bezpieczeństwa publicznego na podobszarze rewitalizacji Bychawa I.....	43
Tabela 20 Wskaźniki dotyczące aktywności gospodarczej na podobszarze rewitalizacji Bychawa I.....	45
Tabela 21 Wskaźniki dotyczące aktywności społecznej na podobszarze rewitalizacji Bychawa I.....	46
Tabela 22 Wskaźniki dotyczące sfery środowiskowej na podobszarze rewitalizacji Bychawa I.....	47
Tabela 23 Wskaźniki dotyczące sfery przestrzenno – funkcjonalnej na podobszarze rewitalizacji Bychawa I	48
Tabela 24 Wskaźniki dotyczące sfery technicznej na podobszarze rewitalizacji Bychawa I	49
Tabela 25 Wskaźniki dotyczące sytuacji demograficznej podobszaru rewitalizacji Bychawa II.....	58
Tabela 26 Wskaźniki dotyczące intensywności korzystania z pomocy społecznej na podobszarze rewitalizacji Bychawa II....	58
Tabela 27 Wskaźniki dotyczące bezpieczeństwa publicznego na podobszarze rewitalizacji Bychawa II.....	59
Tabela 28 Wskaźniki dotyczące aktywności gospodarczej na podobszarze rewitalizacji Bychawa II	61
Tabela 29 Wskaźniki dotyczące aktywności społecznej na podobszarze rewitalizacji Bychawa II.....	62
Tabela 30 Wskaźniki dotyczące sfery środowiskowej na podobszarze rewitalizacji Bychawa II.....	64
Tabela 31 Wskaźniki dotyczące sfery przestrzenno – funkcjonalnej na podobszarze rewitalizacji Bychawa II	65
Tabela 32 Wskaźniki dotyczące sfery technicznej na podobszarze rewitalizacji Bychawa II	66
Tabela 33 Potencjały podobszarów rewitalizacji w Bychawie.....	69
Tabela 34 Problemy i wyzwania rozwojowe dla podobszaru rewitalizacji Bychawa I	72
Tabela 35 Problemy i wyzwania rozwojowe dla podobszaru rewitalizacji Bychawa II	74
Tabela 36 Wizja podobszarów rewitalizacji	77
Tabela 37 Zestawienie podstawowych projektów rewitalizacyjnych GPR Gminy Bychawa	82
Tabela 38 Logika zaplanowanej interwencji rewitalizacyjnej.....	83
Tabela 39 Projekt rewitalizacyjny nr 1. Przebudowa budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie.....	86
Tabela 40 Projekt rewitalizacyjny nr 2. Rozbudowa budynku przy ul. Powstańców Warszawy 27 (ul. Andersa 2) w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu.....	87
Tabela 41 Projekt rewitalizacyjny nr 3. Przebudowa budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu.....	89
Tabela 42 Projekt rewitalizacyjny nr 4. Rewitalizacja parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie.....	90
Tabela 43 Projekt rewitalizacyjny nr 5. Rewitalizacja parku przy ul. Rynek w Bychawie.....	92
Tabela 44 Projekt rewitalizacyjny nr 6. Budowa ciągu pieszego w skarpie na działce 110/7 od ul. Zamkowej do istniejącej ścieżki przy zbiorniku oraz otoczenia zabytku – ruin pałacu.....	94
Tabela 45 Projekt rewitalizacyjny nr 7. Przebudowa parkingu przy Urzędzie Miejskim w Bychawie wraz z dostosowaniem obiektu dla osób niepełnosprawnych	95
Tabela 46 Projekt rewitalizacyjny nr 8. Przebudowa dróg i chodników w rejonie zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzyciela w Bychawie.....	97
Tabela 47 Projekt rewitalizacyjny nr 9. Przebudowa dróg i chodników w rejonie synagogi w Bychawie.....	99
Tabela 48 Projekt rewitalizacyjny nr 10. Jutrzenkowe spotkania w kamienicy „Pod zegarem”	100
Tabela 49 Projekt rewitalizacyjny nr 11. Festiwal Śladami Singera.....	102

Tabela 50 Projekt rewitalizacyjny nr 12. Noc Świętojańska	104
Tabela 51 Projekt rewitalizacyjny nr 13. Spacer turystyczno-historyczne z lokalnym przewodnikiem.....	105
Tabela 52 Projekt rewitalizacyjny nr 14. Zielony Rynek w nowej odsłonie	107
Tabela 53 Projekt rewitalizacyjny nr 15. Piknik ekologiczny - segregacja śmieci na rozpoczęcie lata	109
Tabela 54 Projekt rewitalizacyjny nr 16. Rewitalizacja – integracja.....	110
Tabela 55 Zgodność projektów uzupełniających z celami (strategicznymi i operacyjnymi) oraz kierunkami działań GPR	112
Tabela 56 Efekt synergii projektów infrastrukturalnych z projektami społecznym w ramach rewitalizacji.....	116
Tabela 57 Komplementarność problemowa – powiązanie problemów zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji, celów i kierunków działań wraz z przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi.....	119
Tabela 58 Komplementarność LPR Miasta Bychawy na lata 2017-2023 oraz GPR Gminy Bychawa.....	123
Tabela 59 Matryca komplementarności – komplementarność przedsięwzięć z celami i kierunkami działań.....	126
Tabela 60 Indykatywne ramy finansowe dla projektów infrastrukturalnych	130
Tabela 61 Indykatywne ramy finansowe dla projektów społecznych	131
Tabela 62 Organizacja procesu ewaluacji GPR Gminy Bychawa	135
Tabela 63 Wskaźniki monitorowania osiągania celów GPR	136
Tabela 64 Wzór karty monitorowania przedsięwzięcia rewitalizacyjnego	137
Tabela 65 Harmonogram realizacji GPR Gminy Bychawa	138
Tabela 66 Zastosowane formy konsultacji Gminnego Programu Rewitalizacji	143
Tabela 67 Elementy obowiązkowe strategii IIT w odniesieniu do poszczególnych rozdziałów Gminnego Programu Rewitalizacji Gminy Bychawa	146

Spis grafik

Grafika 1 Logika definiowania i klasyfikacji problemowej dla rewitalizacji Gminy Bychawa	14
Grafika 2 Podział gminy Bychawa na obszary porównawcze	17
Grafika 3 Wskaźnik syntetyczny degradacji w obszarze społecznym	25
Grafika 4 Obszar zdegradowany gminy Bychawa	30
Grafika 5 Warunki konieczne do wyznaczenia obszaru do rewitalizacji	31
Grafika 6 Podobszary rewitalizacji gminy Bychawa na tle granic gminy.....	32
Grafika 7 Podobszar rewitalizacji — Bychawa I	33
Grafika 8 Podobszar rewitalizacji — Bychawa II	34
Grafika 9 Schemat logiczny szczegółowej analizy podobszarów rewitalizacji GPR Gminy Bychawa.....	35
Grafika 10 Instytucje i zabytki – mapa poglądowa podobszaru rewitalizacji Bychawa I.....	40
Grafika 11 Podobszar rewitalizacji — Bychawa I	41
Grafika 12 Układ szlaków komunikacyjnych podobszar rewitalizacji Bychawa I.....	52
Grafika 13 Instytucje i zabytki – mapa poglądowa podobszaru rewitalizacji Bychawa II.....	56
Grafika 14 Podobszar rewitalizacji — Bychawa II	57
Grafika 16 Układ szlaków komunikacyjnych podobszar rewitalizacji Bychawa II.....	68
Grafika 17 Ewolucja procesu rewitalizacji w Gminie Bychawa - dokumenty strategiczne	122
Grafika 18 Schemat organizacji procesu rewitalizacji GPR Gminy Bychawa	133
Grafika 19 Schemat organizacji procesu rewitalizacji	134
Grafika 20 Powiązanie GPR i strategii IIT	145

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców Gminy Bychawa w latach 2015 – 2023 (miejsce zamieszkania)	37
Wykres 2 Stopień zagrożenia występującymi problemami społecznymi na podobszarze rewitalizacji Bychawa I.....	44
Wykres 3 Ocena aktualnego stanu / dostępności infrastruktury na podobszarze rewitalizacji Bychawa I	44
Wykres 4 Ocena respondentów w zakresie rynku pracy i warunków prowadzenia działalności gospodarczej	46
Wykres 5 Dostrzegane przez mieszkańców problemy pozaspołeczne na podobszarze rewitalizacji Bychawa I	50
Wykres 6 Ocena aktualnego stanu / dostępności w zakresie infrastruktury dla podobszaru Bychawa I	50
Wykres 7 Dostrzegane przez mieszkańców problemy społeczne na podobszarze rewitalizacji Bychawa II.....	59
Wykres 8 Ocena aktualnego stanu / dostępności w zakresie infrastruktury	61
Wykres 9 Ocena respondentów w zakresie rynku pracy i warunków prowadzenia działalności gospodarczej na podobszarze Bychawa II	62
Wykres 10 Problemy pozaspołeczne dostrzegane przez mieszkańców na podobszarze rewitalizacji Bychawa II	67

Wykres 11 Ocena aktualnego stanu / dostępności w zakresie infrastruktury dla podobszaru Bychawa II	67
--	----

Spis zdjęć

Zdjęcie 1 Budynek przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie	51
Zdjęcie 2 Budynek przy ul. Andersa 2 w Bychawie (z lewej) oraz przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie (z prawej)	53
Zdjęcie 3 Park przy ul. 11 Listopada w Bychawie	54

Załącznik graficzny – mapa pogładowa podstawowych kierunków zmian funkcjonalno-przestrzennych

PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN FUNKCYJALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI - GMINA BYCHAWA

Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne:

- ❶ Przebudowa budynku przy ul. Piłsudskiego 33 w Bychawie
- ❷ Rozbudowa budynku przyul. Powstańców Warszawy 27 (ul. Andersa 2) w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu
- ❸ Przebudowa budynku przy ul. Mickiewicza 15 w Bychawie wraz z zagospodarowaniem terenu
- ❹ Rewitalizacja parku przy ul. 11 Listopada w Bychawie
- ❺ Rewitalizacja parku przy ul. Rynek w Bychawie
- ❻ Budowa ciągu pieszego w skarpie na działce 110/7 od ul. Zamkowej do istniejącej ścieżki przy zbiorniku oraz otoczenia zabytku – ruin pałacu
- ❼ Przebudowa parkingu przy Urzędzie Miejskim w Bychawie wraz z dostosowaniem obiektu dla osób niepełnosprawnych
- ❽ Przebudowa dróg i chodników w rejonie zespołu parafialnego pw. św. Jana Chrzciciela w Bychawie
- ❾ Przebudowa dróg i chodników w rejonie synagogi w Bychawie

 zakres przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Docelowa (uproszczona) struktura funkcjonalno-przestrzenna wg Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego:

	tereny zabudowy jednorodzinnej i zagrodowej w gospodarstwach rolnych, hodowlanych i ogrodniczych		tereny aktywności gospodarczej, obiektów produkcyjnych, składów i magazynów
	tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej		tereny usług i obsługi komunikacji (w tym stacje paliw)
	tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej i pensjonatowej		tereny zieleni nieurządzonej
	tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej		tereny łąk, łęgów
	tereny śródmieścia - zabudowa mieszkaniowa i usługowa		tereny zieleni urządzonej (wysokiej, niskiej, izolacyjnej itp.)
	rynek staromiejski		tereny obsługi komunikacji samochodowej - parkingi w zieleni
	tereny zabudowy mieszkaniowej z usługami		zabytkowe cmentarze nieczynne (cmentarz żydowski)
	tereny usług		tereny wód powierzchniowych
	tereny usług publicznych (ochrony zdrowia, kultury i oświaty)		

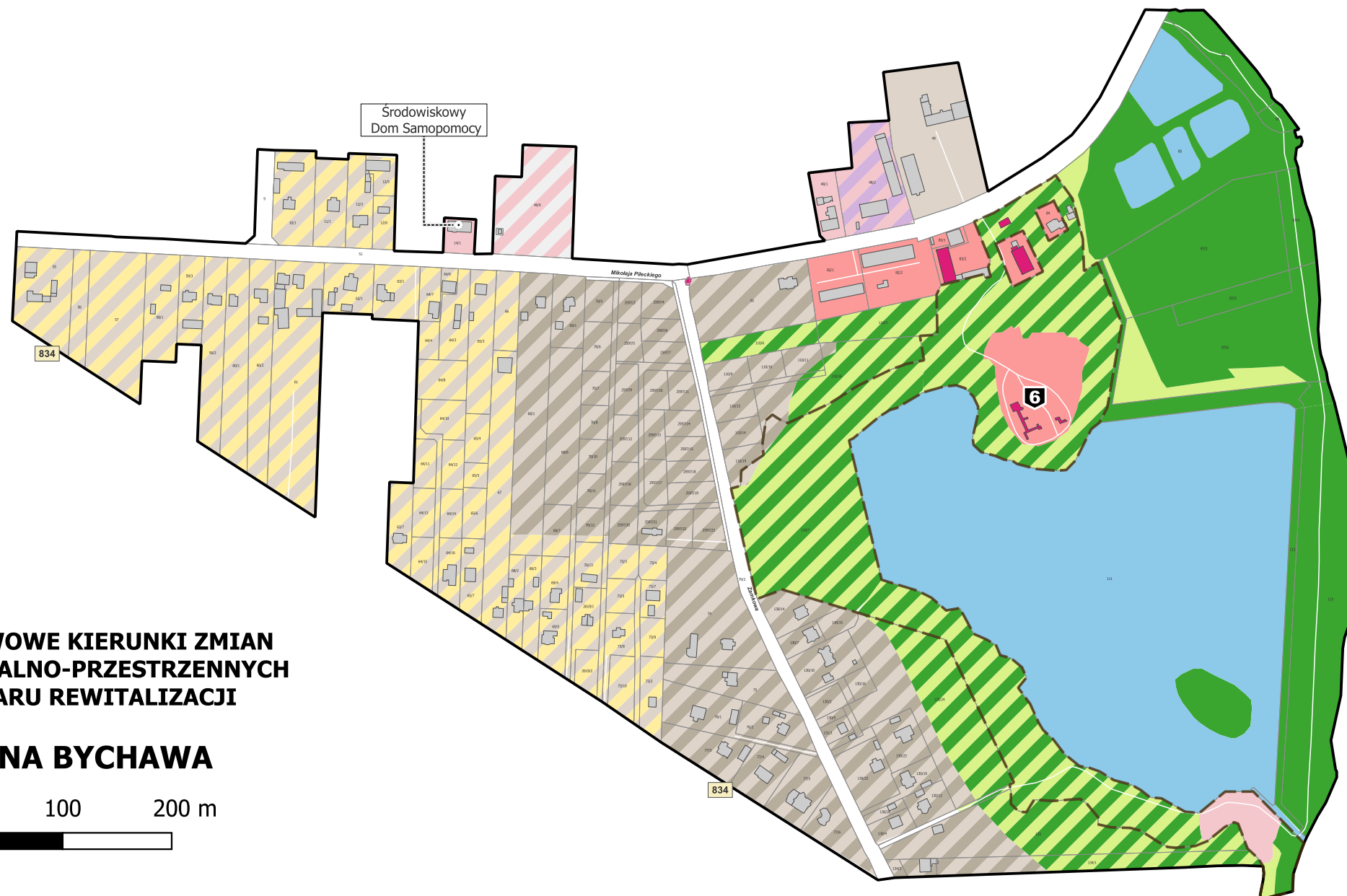
Pozostałe oznaczenia:

	instytucje i jednostki gminne		zabytki wpisane do rejestru zabtków
	granica obszaru rewitalizacji		obszar wpisany do rejestru zabytków
	granica działki ewidencyjnej		obiekty sportu i rekreacji
	budynki		droga wojewódzka

GMINA BYCHAWA

PODOBSZAR BYCHAWA II

**PODSTAWOWE KIERUNKI ZMIAN
FUNKCYJNALNO-PRZESTRZENNYCH
OBSZARU REWITALIZACJI**

GMINA BYCHAWA

0 100 200 m

SKALA 1:5000